

Одлука о изради Регионалног просторног плана за подручје Подунавског и Браничевског управног округа је објављена у "Сл. гласнику РС", бр. 56/10.

Одлука о изради Стратеишке процене утицаја Регионалног просторног плана за подручје Подунавског и Браничевског управног округа на животну средину је објављена у "Сл. гласнику РС", бр. 34/10.

На основу члана 35. став 3. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09 - исправка, 64/10 - УС, 24/11, 121/12, 42/13 - УС, 50/13 - УС, 98/13 - УС, 132/14 и 145/14) и члана 42. став 1. Закона о Влади ("Службени гласник РС", бр. 55/05, 71/05 - исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 - УС, 72/12, 7/14 - УС и 44/14),

Влада доноси

**УРЕДБУ
О УТВРЂИВАЊУ РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ЗА ПОДРУЧЈЕ
ПОДУНАВСКОГ И БРАНИЧЕВСКОГ УПРАВНОГ ОКРУГА**

(Сл. гласник РС бр. 8/15)

Основни текст на снази од 03/02/2015 , у примени од 03/02/2015

Члан 1.

Утврђује се Регионални просторни план за подручје Подунавског и Браничевског управног округа (у даљем тексту: Просторни план), који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Члан 2.

Просторним планом утврђује се дугорочна концепција развоја, организације, уређења, заштите и коришћења подручја Регионалног просторног плана на територији која обухвата подручја Подунавског и Браничевског управног округа, и то: на територији Браничевског управног округа, града Пожаревца и целе општине Велико Градиште, Голубац, Мало Црниће, Жабари, Жагубица, Петровац на Млави и Кучево; на територији Подунавског управног округа, града Смедерева и целе општине Велика Плана и Смедеревска Паланка.

Члан 3.

- (1) Просторни план састоји се из текстуалног дела и графичких приказа.
- (2) Текстуални део Просторног плана објављује се у "Службеном гласнику Републике Србије".
- (3) Графички прикази (рефералне карте) израђени су у размери 1:100 000, и то: реферална карта 1 - Основна намена простора, реферална карта 2 - Мрежа насеља и инфраструктурни системи и реферална карта 3 - Туризам и заштита простора.

(4) Графичке приказе из става 3. овог члана, израђене у 21 примерку, оверава својим потписом министар надлежан за послове просторног планирања.

Члан 4.

Просторни план спроводи се разрадом планских решења и пропозиција, просторним плановима подручја посебне намене, просторним плановима јединица локалне самоуправе, урбанистичким плановима и другим плановима и програмима.

Члан 5.

(1) Графички прикази из члана 3. став 3. ове уредбе, чувају се трајно у Влади (један комплет), Министарству грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (три комплета), Министарству привреде (један комплет), Министарству државне управе и локалне самоуправе (један комплет), Министарству рударства и енергетике (два комплета), Министарству пољопривреде и заштите животне средине (два комплета), граду Пожаревцу (један комплет), граду Смедереву (један комплет), општини Велико Градиште (један комплет), општини Голубац (један комплет), општини Мало Црниће (један комплет), општини Жабари (један комплет), општини Жагубица (један комплет), општини Петровац на Млави (један комплет), општини Кучево (један комплет), општини Смедеревска Паланка (један комплет) и општини Велика Плана (један комплет).

(2) Документациона основа на којој се заснива Просторни план чува се у министарству надлежном за послове просторног планирања.

Члан 6.

Право на непосредан увид у графичке приказе из члана 3. став 3. ове уредбе имају правна и физичка лица, под условима и на начин које ближе прописује министар надлежан за послове просторног планирања.

Члан 7.

(1) Просторни планови јединица локалне самоуправе, урбанистички планови и пројекти ускладиће се са одредбама ове уредбе на начин утврђен Просторним планом.

(2) Планови и програми развоја који се доносе по посебним прописима, прописи и други општи акти ускладиће се са одредбама ове уредбе у року од годину дана од дана њеног ступања на снагу.

(3) Просторни планови јединица локалне самоуправе, урбанистички планови и пројекти, као и планови и програми развоја донети до дана ступања на снагу ове уредбе, примењују се у деловима који нису у супротности са овом уредбом.

Члан 8.

Влада, на предлог министарства надлежног за послове просторног планирања, у року од једне године од дана ступања на снагу ове уредбе, доноси Програм имплементације

Просторног плана за период од пет година, ради утврђивања мера и активности за спровођење Просторног плана.

Члан 9.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

05 број 110-16942/2014

У Београду, 6. јануара 2015. године

Влада

Председник,

Александар Вучић, с.р.

РЕГИОНАЛНИ ПРОСТОРНИ ПЛАН ЗА ПОДРУЧЈЕ ПОДУНАВСКОГ И БРАНИЧЕВСКОГ УПРАВНОГ ОКРУГА

I. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Регионални просторни план за подручје Подунавског и Браничевског управног округа (у даљем тексту: Просторни план) припремљен је у складу са Одлуком о изради Регионалног просторног плана за подручје Подунавског и Браничевског управног округа ("Службени гласник РС", број 56/10), на основу члана 46. став 1. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09 - исправка, 64/10 - УС, 24/11, 121/12, 42/13 - УС, 50/13, 54/13 - УС, 98/13 - УС, 132/14 и 145/14) и члана 43. став 1. Закона о Влади ("Службени гласник РС", бр. 55/05, 71/05 - исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 - УС, 72/12, 7/14 - УС и 44/14).

Израда Просторног плана поверена је конзорцијуму институција који чине: ЈУГИНУС д.о.о. Београд, Универзитет у Београду Географски факултет и Дирекција за урбанизам и изградњу Смедерево, а на основу јавног конкурса који је расписала Републичка агенција за просторно планирање (носилац израде Просторног плана), који је тиме постао Обрађивач Просторног плана ¹.

Циљ доношења Просторног плана је утврђивање дугорочне концепције развоја, организације, уређења, заштите и коришћења подручја Просторног плана; рационално коришћење и очување пољопривредног земљишта, водних и осталих природних ресурса; развој, изградња и реконструкција инфраструктурних система и објеката јавних служби; развој мреже насеља; развој и размештај секундарних и терцијарних делатности на планском подручју; обезбеђење саобраћајне, економске, социјалне и других облика интеграције планског подручја и ширег окружења; заштита и унапређење животне средине, заштита природних и непокретних културних добара и ресурса.

Просторни план је припремљен у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи и Правилника о садржини, начину и поступку израде планских докумената ("Службени гласник РС", бр. 31/10, 69/10 и 16/11 - у даљем тексту: Правилник).

Садржај Просторног плана одређен је чланом 4. Правилника, којим је прописано да текстуални део садржи: полазне основе, принципе, циљеве и општу концепцију регионалног просторног развоја, концепцију, пропозиције и планска решења по

областима и имплементацију плана. Графички део Просторног плана садржи и три рефералне карте.

Овим планом се разрађују и ближе утврђују основна планска решења, услови и смернице утврђене Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године ("Службени гласник РС", број 88/10 - у даљем тексту: Просторни план Републике Србије), као и осталим општим и секторским стратегијама усвојеним од стране Владе.

Саставни део Просторног плана је Стратешка процена утицаја на животну средину, урађена на основу Одлуке о изради Стратешке процене утицаја Регионалног просторног плана за подручје Подунавског и Браничевског управног округа на животну средину ("Службени гласник РС", број 34/10), а у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 88/10).

Методологија израде плана

Приликом израде Просторног плана примењен је интегрални метод где су равноправно и међузависно посматране три основне димензије просторног развоја: физичко-еколошка, економска и социјално-културна и то у реалном и планираном контексту развоја округа и уз претпостављени институционално-управни оквир. Међузависност је постављена тако да помаже остварењу појединих секторских пројеката: одрживост (животна средина, природна добра, села и градска насеља, коришћење земљишта), идентитет (природни ресурси, становништво и мрежа насеља, културна баштина), приступачност (саобраћај, техничка инфраструктура, јавне службе) и конкурентност (економија, пољопривреда, индустрија, туризам), али и хоризонталној и вертикалној координацији код планирања и програмирања активности на територији округа, појединачних општина и ширем регионалном окружењу.

Просторни план је урађен на основу реалног сагледавања потенцијала и слабости постојећег стања и могућности и ограничења будућег развоја.

Методолошки образац који је примењен у изради Просторног плана је организован тако да су се уважавали следећи постулати:

- детаљно упознавање потенцијала и ограничења округа као целине, али и свих појединачних насеља и њихових атара;
- пажљиво вредновање свих капацитета и просторних ресурса и вредности;
- интегрални третман економске, социјалне и физичко-еколошке димензије развоја и њихов међуутицај на просторни и укупни развој округа;
- сагледавање трансграничних међузависности са окружењем и пре свега са суседном Румунијом;
- активно учешће и сарадња грађана, општинских/градских органа управе, јавних предузећа, ресорних министарстава, републичких агенција и других организација.

Планска решења су дефинисана на два временска нивоа и према степену обавезности. Први период до 2015. године за приоритетна планска решења за које постоје

аргументи о неопходности и оправданости са друштвеног, економског и еколошког становишта, као и која могу да се остваре садашњим економским и институционалним капацитетима региона. Други период до 2020. године за планске идеје за које је оцењено да постоји могућност реализације као стратешка оријентација за будућност. Поједина планска решења су обухватила и период после планског хоризонта (2020. година) услед сложености њихове реализације и ради достизања претпостављене визије просторног развоја региона.

Документацију Просторног плана сачињавају:

- 1) Концепт Просторног плана (текстуални и графички део Просторног плана, према члану 50. Правилника);
- 2) Аналитичко-документациона основа, која садржи: појединачне тематске експертизе, услове и ставове надлежних институција - јавних и комуналних предузећа, анкете са ставовима о проблемима и развојним могућностима, упитнике привредних организација, ставове и податке надлежних општинских и републичких институција, писану документацију (одлука, методолошко упутство, записници и др.), осталу документацију, као и тематске карте.

II. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. Обухват и опис граница подручја Просторног плана

Планско подручје, Браничевски и Подунавски управни округ, налази се у централно-источном делу Републике Србије. То је простор који је смештен између тока Дунава на северу, Шумадије на западу и на истоку и југу Карпатских планина - Хомољске, Бељаница и Кучајске планине. Овај хетерогени и разнородни простор, у сваком сегменту природног и друштвено-економског развоја, одликује се изузетним биолошким и културним диверзитетом, као неисцрпним потенцијалом за просперитет и умрежавање са ближим и даљим, прекограничним окружењем.

Посматрани простор састављен је од два управна округа (Браничевски и Подунавски) који имају девет општина и два града (седам општина у Браничевском - Велико Градиште, Голубац, Мало Црниће, Жабари, Жагубица, Петровац на Млави, Кучево и град Пожаревац, две општине у Подунавском - Смедеревска Паланка, Велика Плана и град Смедерево). На површини од 5 078 km² (5,8% подручја Републике Србије) 2002. године живело је 410 793 становника, док је према процени за 2008. годину, овај простор насељавало 396 348 становника. Густина становника по km² је 81 (испод нивоа Републике Србије). На планском подручју има 248 насеља, 259 катастарских општина и 277 регистрованих месних заједница.

Планским подручјем пролазе најзначајнији саобраћајни правци Републике Србије, Коридор X (аутопут Будимпешта - Београд - Ниш - Солун - Атина) и Коридор VII (Дунав). Поред ових праваца значајних за повезивање посматраног простора на националном и интернационалном нивоу, значајан сегмент саобраћајне инфраструктуре чине и железница која прати Коридор X, државни путеви (у даљем тексту: ДП) I реда (путеви магистралног значаја), као и мрежа саобраћајница регионалног значаја којима се повезују центри у округу.

2. Плански и правни основ за израду плана

Плански основ за израду Просторног плана представља Просторни план Републике Србије. У току израде Просторног плана извршена је координација са следећим плановима: Просторни план подручја Националног парка "Ђердап" ("Службени гласник РС", број 34/89); Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене Националног парка "Ђердап" ("Службени гласник РС", број 43/13); Уредба о утврђивању Просторног плана подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, деоница Београд - Ниш ("Службени гласник РС", бр. 69/03 и 121/14); Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене Костолачког угљеног басена ("Службени гласник РС", број 1/13); Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене међународног пловног пута Е80 - Дунав (Паневропски коридор VII); Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене Система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд - Смедерево - Јагодина - Ниш), ("Службени гласник РС", број 19/11).

Правни основ за израду Просторног плана чини члан 17. Закона о планирању и изградњи.

При изради Просторног плана, у њега су инкорпориране смернице и опредељења следећих стратешких докумената:

- Национална стратегија одрживог развоја ("Службени гласник РС", број 57/08);
- Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године ("Службени гласник РС", број 4/08);
- Стратегија развоја туризма Републике Србије ("Службени гласник РС", број 91/06);
- Стратегија развоја електронских комуникација у Републици Србији од 2010. до 2020. године ("Службени гласник РС", број 68/10);
- Стратегија за прелазак са аналогног на дигитално емитовање радио и телевизијског програма у Републици Србији ("Службени гласник РС", бр. 52/09, 18/12 и 26/13);
- Стратегија развоја шумарства Републике Србије ("Службени гласник РС", број 59/06);
- Одлука о утврђивању Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године ("Службени гласник РС", број 44/05);
- Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. године ("Службени гласник РС", број 29/10);
- Уредба о утврђивању водопривредне основе Републике Србије ("Службени гласник РС", број 11/02);
- Програм развоја шумарства на територији Републике Србије за период 2011. до 2020. година - Нацрт (2011), Министарство пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде - Управа за шуме;

- Социо-економска анализа Браничевско-Подунавског региона, Municipal Support Programme North East Serbia - MSP-NE SRBIJA (Програм подршке општинама северо-источне Србије), 2009;

- Мастер план туристичке дестинације "Стиг - Кучајске планине - Бељаница", Научно-истраживачки центар Економског факултета, Београд, 2007;

- просторни планови општина/градова са подручја Просторног плана;

- стратегије локалног развоја и остале локалне секторске стратегије.

У току израде Просторног плана, важеће су биле и следеће стратегије са којима је исти усклађен:

- Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године ("Службени гласник РС", број 21/07);

- Уредба о утврђивању Програма остваривања Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007. до 2012. године ("Службени гласник РС", бр. 17/07, 73/07, 99/09 и 27/10);

- Национална стратегија привредног развоја Републике Србије од 2006. до 2012. године, Републички завод за развој;

- Одлука о усвајању Регионалне развојне стратегије Браничевско-Подунавског региона 2009-2013. ("Службени гласник града Пожаревца", број 3/09);

- Стратегија развоја пољопривреде Србије ("Службени гласник РС", број 78/05).

3. Обавезе, услови и смернице из планских докумената вишег реда и других развојних докумената

ПРОСТОРНИ ПЛАН РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Просторна интеграција и функционална повезаност регионалних целина, нужна за остварење веће територијалне кохезије Републике Србије и за јачање развојних капацитета и веће конкурентности свих њених саставних делова, упућује на идентификацију развојних појасева који су већ формиран или очекивани у будућности. У том погледу Просторним планом Републике Србије за подручје Подунавског и Браничевског управног округа, идентификују се два развојна појаса који ће бити доминантни:

1) Дунавски појас, односно шири простор функционално упућен или повезан на реку Дунав, укључујући и појас дуж реке Саве. Привреда, саобраћај, туризам, културна сарадња и други облици повезивања становништва дуж ове развојне осовине, подржаваће планови и пројекти везани за Коридор VII, односно заједничка стратегија развоја заснована на међудржавној сарадњи дунавских држава и региона. Кључне тачке на овом развојном правцу биће дунавске капије, односно градови Нови Сад, Београд, Панчево и Смедерево са својим лучким потенцијалима и другим системима ослоњеним на реку Дунав;

2) појас Коридора X дуж Мораве повезује најразвијеније делове и урбане центре Републике Србије, са перспективом повезивања Републике Србије у правцу севера (ка чвору у Будимпешти). Индустрија, туризам и савремене

услуге су концентрисани у овом појасу и биће даље развијани на принципима одрживог развоја и чиниће кохезиону кичму Републике Србије.

Као основни циљ у коришћењу пољопривредног земљишта, Просторним планом Републике Србије је утврђена заштита екосистемских, агроколошких, економских, пејзажних, социокултурних и других важних функција пољопривредног земљишта, упоредо са унапређивањем просторно-хетерогених услова за производњу квалитетних пољопривредно-прехранбених производа. На подручју Подунавског и Браничевског округа, од посебног значаја је заустављање процеса ерозије, спречавање прекомерног заузимања плодних земљишта у непољопривредне сврхе, поспешивање рекултивације и ревитализације деградираних земљишта и минимизирање неповољних утицаја конвенционалне пољопривреде на састав и структуру земљишта. Концепција коришћења и заштите пољопривредног земљишта заснива се на интегралном управљању природним ресурсима, на начин којим се обезбеђује опште побољшање стања животне средине, рехабилитација тла, воде, ваздуха и природних предела и очување флоре и фауне и њихових станишта, унапређивање економских и социјалних услова живљења на селу и др.

Основни циљ управљања шумама и шумским подручјима Републике Србије је одрживо (трајно) газдовање шумама, што подразумева управљање и коришћење шума и шумског земљишта на такав начин и у таквом степену, да се очува биодиверзитет, а продуктивност, обнављање, виталност и потенцијал шума да се доведу на ниво којим би се задовољиле одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе и данашње и будућих генерација, како на локалном, тако и на националном нивоу, водећи рачуна да се при том не угрозе и оштете неки други екосистеми. План оптималне шумовитости предвиђа повећање шумовитости са 4,9% на 15,5% за подручје Подунавског округа, односно са 32,3% на 35,5% за подручје Браничевског округа, до 2014. године. Концепција просторног развоја шумских подручја обухвата следећа полазишта: утврђивање зона са диференцираним режимима заштите; развој и умрежавање одговарајућих инфраструктурних система и остале инфраструктуре; заштиту и уређење шума у шумским подручјима; примену конвенција, стандарда и норми заштите и развоја шума у шумским подручјима; реформу закона, секторских стратегија, инструмената, мера и политика, уз усклађивање међусекторске координације и учешће надлежних институција и локалних заједница и др.

Будући развој сектора минералних сировина (обухватајући и коришћење подземних вода), а такође и рударства, као једне од важних привредних грана, подразумева:

- интензивирање и окончање основних геолошких и хидрогеолошких истраживања;
- извођење детаљних истраживања у ширим зонама познатих лежишта;
- коришћење научних сазнања у сврху проналажења нових, економски значајних концентрација минералних сировина;
- анимирање свежег капитала, концесијама и приватизацијом, како би започела производња у лежиштима за чије отварање не постоје средства;
- поштовање и примена еколошких услова и стандарда при отварању и раду рударских објеката;
- дефинисање резерви и квалитета подземних вода и др.

Базно полазиште за избор стратешких решења за уређење, заштиту и развој водног земљишта је да она морају да буду потпуно усклађена са Директивом Европског парламента и Савета о успостављању оквира за деловање заједнице у области политике вода (2000/60/ ЕС). То се посебно односи на спровођење следећих ставова ове директиве: комплексна заштита вода и хармонизација водопривредних и еколошких циљева; интегрално управљање водама у оквиру система на нивоу већих речних сливова; реална економска политика која омогућава самофинансирање сектора вода; економска цена воде као мера рационализације потрошње уз стриктно поштовање принципа корисник плаћа, загађивач плаћа; потпуна накнада трошкова у које су укључени и сви трошкови заштите вода и слива.

Као један од главних извора загађења ваздуха на планском подручју, означена је термоелектрана у Костолачком басену лигнита, а међу најзначајнијим загађивачима ваздуха индустријског порекла је и железара у Смедереву. Највећи извори деградације и загађивања земљишта су експлоатација минералних сировина, посебно у Костолачком басену, и неконтролисано и неадекватно одлагање индустријског отпада, нарочито у околини великих индустријских центара као што је Смедерево. Међу најугроженијим подручјима ("hot spots" - еколошка "црна тачка") у Републици Србији налазе се Костолац (термоелектрана, копови, депонија пепела и шљаке) и Смедерево (железара, депонија сировина). У погледу квалитета животне средине, Смедерево, Костолац и коридор аутопута Београд - Ниш, сврстани су у подручја загађене и деградирани животне средине са негативним утицајима на човека, биљни и животињски свет и квалитет живота. Браничевска област истиче се и значајном емисијом гасова SO_2 , NO_x и суспендованих честица, док су урбана подручја која спадају у ову категорију Смедеревска Паланка и Пожаревац. За ову категорију треба обезбедити таква решења и опредељења којима се спречава даља деградација и умањују ефекти ограничавања развоја. Потребно је санирати и ревитализовати деградирани и угрожени екосистеме и санирати последице загађења, у циљу стварања квалитетније животне средине. Петровац на Млави и Голубац су у категорији подручја угрожени животне средине (локалитети са повременим прекорачењем граничних вредности, субурбане зоне насеља најугроженијих подручја из I категорије, сеоска и викенд насеља, туристичке зоне са прекомерним оптерећењем простора, подручја експлоатације минералних сировина, ДП I и II реда, железничке пруге, велике фарме, зоне интензивне пољопривреде, аеродроми, речна пристаништа, водотоци III класе) са мањим утицајима на човека, живи свет и квалитет живота. За ова подручја треба спречити даљу деградацију и обезбедити побољшање постојећег стања, како би се умањила деградираност животне средине као ограничавајућег фактора развоја. Потребно је одредити најадекватнији начин коришћења природних ресурса и простора са циљем очувања природних вредности и унапређења животне средине. Жагубица је, пак, у тзв. подручју квалитетне животне средине, са преовлађујућим позитивним утицајима на човека, живи свет и квалитет живота. За ова подручја треба обезбедити решења којима се елиминишу или умањују постојећи извори негативних утицаја, односно увећавају позитивни као компаративна предност у планирању развоја. Потребно је резервисати и чувати ова подручја од загађивања из стратешких разлога. Када је у питању заштита и уређење предела, Национални парк "Ђердап", археолошко налазиште Виминацијум, историјски градови и утврђења Голубац и Смедерево, река Дунав и Сребрно језеро (као туристичке дестинације) и Костолачки угљени басен,

сврстани су у подручја за које је, као приоритетна, обавезна израда посебних пилот пројеката "карактеризација предела", као основа за заштиту, планирање и управљање њиховим развојем.

Основни циљ је успостављање равномернијег територијалног размештаја становништва и усклађенијих просторно-демографских односа. То подразумева дeметрополизацију, подстицање развоја мањих и средњих градова, демографску ревитализацију емиграционих, угрожених, брдско-планинских и пограничних подручја, у складу са објективним могућностима и потребама, програмску, планску и другу подршку развоју депопулационих подручја, унапређење односа између града и села и повезивање са руралним окружењем. Потребно је унапређење друштвено-економских мера и програма у циљу усмеравања пожељних трендова у размештају становништва, унутрашњим и међународним миграцијама. Остварење циља равномернијег размештаја становништва могуће је постићи развојем полицентричног модела урбанизације - развојем малих и средњих градова. Неопходно је дефинисање политике према миграцијама, која мора бити саставни део укупне политике регионалног развоја.

Концепција развоја функционалних урбаних подручја (у даљем тексту: ФУП) усмерена је ка повећању територијалне кохезије и активирању територијалног и хуманог капитала. На подручју Просторног плана постоје два ФУП националног значаја: градови Смедерево и Пожаревац, који својим гравитационим деловањем и социо-економским функцијама интегришу околне општине. Оба ФУП се преклапају (наслањају) са утицајима суседних ФУП, а нарочито са подручјем Београдског МЕГА (Metropolitan Growth Area). Градови ће, појединачно или у кластерима, утврдити оквир одрживог развоја усаглашен са ресурсима којима располажу, развојним приоритетима, проблемима са којима се суочавају и процењеним развојним могућностима. Кластери и мреже се формирају у оквиру функционалних подручја или на нивоу већих просторних целина и то између градова који сарађују или носе комплементарне функције. Развој сеоских подручја се заснива на реструктурирању пољопривреде, диверзификацији производних активности, јачању предузетништва, инфраструктурној опремљености, целокупној обнови, доступности јавним службама и др.

Основни циљ развоја индустрије и привреде је опоравак, повећање секторске и територијалне конкурентности и запослености обезбеђењем повољних општих, инфраструктурних и просторних услова, као и њена равномернија просторна дистрибуција, усклађена са потенцијалом регионалних, урбаних и руралних подручја, захтевима климатских промена и смањења притиска на ресурсе. Концепција територијалног развоја индустрије у Републици Србији заснива се на кохезионој варијанти, која подразумева полицентричну организацију ове делатности и дифузију просторних модела локације, смањење међутериторијалних разлика и одрживи социјално одговоран развој индустрије.

Главни елементи просторне организације су: стратешке развојне зоне (развијено, метрополско, неразвијено, депресирано, погранично подручје); развојни Коридор X и Коридор VII, коридори магистралног и регионалног значаја; индустријски центри - метрополска подручја и градови који обухватају стратешке локације за запошљавање, постојеће и префериране индустријске локације и brownfield и greenfield локације.

Планиране индустријске зоне (у даљем тексту: ИЗ) и индустријски паркови (у даљем тексту: ИП) од значаја за подручје Просторног плана су:

- у Подунавској области: Смедерево, Смедеревска Паланка и Велика Плана;
- у Браничевској области: Пожаревац, Мало Црниће, Жагубица, Жабари, Кучево и Голубац.

Концепција просторног развоја рударства у сектору угља предвиђа повећање производње и изградње нових производних капацитета у површинској и подземној експлоатацији угља. За даљи развој површинске експлоатације остаје Костолачко-ковински угљени басен. Предвиђене су следеће активности: у ПД ТЕ КО Костолац предвиђено је затварање два мања, нерентабилна површинска копа (Ђириковац и Кленовник) и завршетак инвестиционог циклуса на површинском копу Дрмно, са повећањем капацитета са 6,5 на 12 милиона тона угља годишње, као и утврђивање угљоносне потенцијалности западног дела Костолачког угљеног басена. У процесу експлоатације нафте и гаса предвиђа се наставак и повећане производње на експлоатационим пољима нафте и гаса: Сираково, Острово, Брадарац-Маљуревац и Маљуревац-Бубушинац.

Основни циљ развоја туризма на подручју Подунавског и Браничевског управног округа је знатно већи обим и квалитет туризма, усаглашен са природним и културним потенцијалима и ресурсима, уз веће учешће локалног становништва и уз јачање сарадње међу општинама и трансгранично, уз поштовање природног и културног наслеђа као и капацитета животне средине.

У периоду после 2014. године, а у правцу остваривања циљева просторног развоја Републике Србије, планска решења у области путног саобраћаја, од значаја за планско подручје су активности на коридору ДП I реда Београд - Пожаревац - Велико Градиште - Голубац - Доњи Милановац - Ђердап I (Румунија) и изградња обилазнице око Голупца.

По питању железничког саобраћаја, планира се ревитализација и модернизација (респективно електрификација) постојећих једноколосечних пруга, са изградњом капацитета за повезивање значајних корисника железничких услуга, и то: Мала Крсна - Мајданпек - Бор - Распутница 2 (Вражогрнац). Стратешки приоритет у реализацији плана развоја до 2014. године, од значаја за планско подручје, представља Коридор X (први приоритет) - прва етапа има за циљ формирање двоколосечних пруга "високе перформансе" на највећој дужини северно од Ниша, у складу са могућностима финансирања.

Планирана мрежа аеродрома је дефинисана по категоријама, при чему су дефинисана и летелишта на локацијама где постоје спортски и школски аеродроми (Смедерево и Смедеревска Паланка), који се могу укључити у мрежу регионалне понуде.

У концепцији развоја речног транспорта посебан значај има развој Коридора VII. Сви делови мреже унутрашњих пловних путева у Републици Србији су директно или индиректно ослоњени на Дунав који, као стратешки правац, треба да постане стетиште највећих транспортних токова Републике Србије. Смедерево је, према Просторном плану Републике Србије, планирано као једна од шест главних међународних лука дуж Дунава.

Концепција развоја лука базира се на предлогу модела управљања неприватизованим лукама, што подразумева луке које ће се градити на новим локацијама (попут нове београдске луке), као и могућност подржављења неких лука од највећег значаја за Републику Србију, и требало би да се сведу на следеће нивое управљања:

- јавне луке - од јавног, државног значаја (Нови Сад, Београд и Панчево као систем), као и луке уз Дунав (Апатин, Ковин, Бачка Паланка, Богојево, Прахово, Кладово, Велико Градиште);
- луке за сопствене потребе - луке које би градила индустријска предузећа, које су националног значаја;
- луке за мале бродове - марине, које би се градиле приватним капиталом.

Дуж коридора X и VII постоје могућности развоја респектабилних интермодалних терминала, и то: логистичка платформа Београда, на простору Београд - Панчево - Смедерево преко три интермодална терминала и аеродрома "Никола Тесла" повезати коридоре X и VII и формирати регионалног лидера Југоисточне Европе; на копненим правцима Коридора X треба развити терминале "покретни друм", са задатком прихватања токова путног саобраћаја и њихов транспорт железницом. Смедерево је предложено као потенцијална локација интермодалног терминала и логистичког центра.

У сектору електропривреде, предвиђа се изградња термоенергетских објеката Костолац БЗ са снагом до 700 MW. У области хидроенергетике предвиђа се изградња хидроелектране (у даљем тексту: ХЕ) на Дунаву и средњих и малих ХЕ на мањим водотоцима. У области обновљивих извора предвиђа се изградња објеката обновљивих извора енергије за дистрибуирану производњу електричне енергије, и то: топлане и когенеративна постројења на биомасу, комунални и индустријски отпад; мале ХЕ; соларне електране; ветроелектране (већ су издате енергетске дозволе за ветроелектрану "Кривача" 112,8 MW, општине Голубац и Кучево). У сектору нафтне привреде постоји могућност изградње објекта за прераду сирове нафте и производњу квалитетних нафтних производа на реци Дунав у Смедереву.

Развој преносне мреже мора да прати растуће потребе за електричном енергијом. Највећи део инвестиција до 2014. године (актуелни средњорочни план) посвећен је рехабилитацији и унапређењу преносног система, изградњи нових преносних водова 400 kV, 220 kV и 110 kV, изградњи нових интерконективних веза 400 kV са суседним прекограничним системима, изградњи прикључака 110 kV за кориснике преносног система, изградњи трансформаторских станица (у даљем тексту: ТС) снаге 400 kV и 220 kV и замени великих трансформатора снаге 400 kV и 220 kV новим јединицама. У циљу сигурнијег и поузданијег снабдевања потрошача у планском периоду, наставиће се даљи развој, изградњом нових и реконструкцијом постојећих преносних система свих снага и дистрибутивних инфраструктурних објеката и водова (почев од 110 kV до крајњих потрошача).

У сектору електропреноса:

- А) Објекти мреже 400 kV

- Доградња у постојећим објектима (I приоритет): ТС 400/220/110 kV Смедерево 3, изградња далековода (у даљем тексту: ДВ) 400 kV увођење у ТС Смедерево 3;

- Реконструкција РП 400 kV Дрмно;

- Нови објекти сагледано до 2021. године: изградња планираног РП 400 kV Пожаревац, као и ДВ 400 kV ТС Јагодина 4 - РП Пожаревац;

Б) Објекти мреже 110 kV

- Реконструкција постојећих објеката (I приоритет): ТС 110/35 kV Пожаревац;

- Реконструкција постојећих објеката (0 приоритет): ДВ 110 kV Београд 3 - Костолац;

- Реконструкција постојећих објеката (I/II приоритет): ДВ 110 kV Мајданпек 3 - Петровац на Млави;

- Реконструкција постојећих објеката: ДВ 110 kV број 102 АБ/2 ТС Петровац - ТС Пожаревац;

- Нови објекти сагледано до 2021. године: изградња планираног ДВ 110 kV ТС Ковин;

- ТС Смедерево 4, увођење ДВ 110 kV број 1223 ТС Смедерево 3 - ТС Смедеревска Паланка у планирану ТС 110/35 kV Смедеревска Паланка 2, изградња планиране ТС 110/10 kV Смедерево 5 са прикључним ДВ, увођење ДВ 110 kV број 1144 АБ ТЕ Костолац А - ТС Смедерево 3 у планирану ТС 110/10 kV Пожаревац 2;

- Изградња нових ТС и ДВ (I/II приоритет): ДВ 110 kV Велико Градиште - Бела Црква.

По питању развоја гасне привреде у наредном периоду предвиђа се градња нових разводних гасовода (разводни гасоводи Браничевске области; Разводни гасовод Острowo - Железара Смедерево; Разводни гасовод Острowo - ТЕ Костолац, сви I приоритета) и потенцијални гасовод "Јужни ток".

У сектору нафтне привреде - систем продуктовода подразумева и изградњу терминала у Панчеву, Смедереву, Јагодини, Нишу, Новом Саду, Сомбору и Београду.

Као зона погодна за изградњу ветроелектрана означена је тзв. Браничевска зона.

Основни циљ у области водопривреде је оптимизација система водопривредне инфраструктуре и усклађивање развоја водопривредних система са циљевима очувања животне средине и других корисника простора. У Републици Србији се реализује 18 регионалних система за снабдевање водом насеља и индустрија, које захтевају воду највишег квалитета, од којих се један, Моравско - млавски (подсистем: Морава - Млава - алувиони (Шалинац, Годомин), Витман и Градац; насеља: Петровац на Млави, Мало Црниће, Пожаревац, Жабари, насеља у долини Велике Мораве, Велика Плана, Смедеревска Паланка; подсистем: Кучевски - Буковска река, насеља: Кучево и Мајданпек)², налази на подручју Подунавског и Браничевског управног округа.

Просторним планом Републике Србије су утврђене и потенцијалне акумулације првог приоритета, чије просторе треба сачувати за њихову реализацију, а то су:

- 1) акумулације Витман + Градац на Млави (општина Жагубица), Vmax (106) mб=12,5, намена: снабдевање водом становништва, енергетика, заштита од поплава, оплемењавање малих вода, рибарство, одрживи туризам;
- 2) акумулација Кучево на Буковској реци (општина Кучево), Vmax (106) mб=28, намена: снабдевање водом становништва, снабдевање индустрије, енергетика, оплемењавање малих вода, рибарство, одрживи туризам.

Стратешки приоритети у области развоја водопривредне инфраструктуре до 2014. године на подручју Просторног плана су:

- водоснабдевање: обнова мрежа свих водовода (смањење губитака на мање од 20%) и стављање у функцију акумулације - Трновче (Велика Плана);
- канализациона инфраструктура: реконструкција и проширење обухвата постојећих система као припрема за изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода (у даљем тексту: ППОВ). Приоритет су насеља у којима се реализују ППОВ;
- заштита вода: реализација ППОВ у насељима са највећим утицајима на изворишта или на угрожене водотоке - Жагубица;
- уређење водотока и заштита од поплава - регулација Језаве.

Концепција заштите и унапређења животне средине претпоставља да је у подручјима у којима је деградирана и угрожена животна средина ("hot spots"), неопходно предузети одговарајуће активности кроз ангажоване пројекте који ће санирати последице њиховог рада и унапредити технологију до нивоа да се минимизира негативни утицај на животну средину (примена најбољих доступних техника - Best available technique, у даљем тексту: ВАТ). Притисак на животну средину мора бити узет у обзир при процени утицаја који ће велики пројекти имати на простор при изградњи, током коришћења и после престанка рада, као и нових услова у простору.

Просторни план Републике Србије у области управљања отпадом дефинисао је неопходност удруживања јединица локалне самоуправе ради заједничког управљања отпадом, чиме ће се успоставити систем регионалних центара за управљање отпадом. Такође, дефинисана је и неопходност изградње регионалног складишта опасног отпада у Подунавској области. За рециклажу грађевинског отпада и отпада од рушења одредиће се посебне локације на нивоу локалних самоуправа.

Концепција заштите, уређења и коришћења природног наслеђа заснива се на повећању укупне површине под заштитом, у планском периоду, (односно до 2021. године) до 12% територије Републике Србије, успостављању националне еколошке мреже и идентификацији подручја за европску еколошку мрежу NATURA 2000, као и на изградњи ефикасног система управљања подручјима која су обухваћена наведеним мрежама. Прелиминарно се процењује да ће површина еколошких мрежа обухватити око 20% територије Републике Србије. Просторни план Републике Србије утврђује да ће подручја са заштићеним, уређеним и адекватно презентираним културним наслеђем јачати привлачност и конкурентност за инвестирање и развој туризма. Најзначајнији међу њима, који захтевају посебну пажњу су објекти под заштитом UNESCO са

окружењем, национални паркови, паркови природе, заштићене целине старих градских језгара, подручја концентрације објеката средњовековног духовног и световног наслеђа, археолошких налазишта из праисторије и римског периода и др. Основни циљ је да се културно наслеђе артикулише као развојни ресурс, заштити, уреди и користи на начин који ће допринети успостављању регионалног и локалног идентитета у складу са европским стандардима заштите. Концепција заштите од природних непогода и технолошких удеса утврђује савремени концепт заштите и управљања, који полази од чињенице да је на свим нивоима и у свим фазама планирања потребно дефинисати прихватљив ниво ризика од природних непогода и технолошких удеса, а затим системом превентивних, организационих и других мера и инструмената интервенисати у циљу спречавања њиховог настанка, односно смањивања последица непогода на прихватљив ниво. Да би се могла извршити правилна процена степена повредивости простора, односно ограничења за његово коришћење, потребно је приступити изради катастра угрожености простора од природних непогода, у функцији просторног планирања.

Постизање већег степена регионалне интегрисаности подразумева ублажавање/смањење регионалних диспропорција, односно квалитативне промене у просторној, економској и социјалној структури, нарочито подручја са израженим дисфункцијама социјалног и економског развоја. Упоришта равномерног регионалног развоја су: уважавање реалних фактора развоја; предузимање подстицајних мера од стране државних и других фондова и других видова подршке програмима локалних заједница и привредних актера; успостављање тржишних принципа и формирање одговарајућег институционалног оквира у коме ће тржишне институције моћи да функционишу. Истовремено тежи се смањењу превелике концентрације становништва и активности у дунавско-савском појасу, кроз примену принципа полицентричног развоја.

УРЕДБА О УТВРЂИВАЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА "ЂЕРДАП"

Просторним планом подручја посебне намене Националног парка "Ђердап" (у даљем тексту: ПППНП "Ђердап") обухваћене су у целини катастарске општине Голубац, Двориште и Кривача у општини Голубац и катастарске општине Раденка и Вољуја у општини Кучево, а које су у обухвату Просторног плана. Од укупне површине Националног парка "Ђердап", која износи 63 608,45 ha, на територији општине Голубац се налази 18 116,55 ha. Заштитна зона Националног парка обухвата простор уз границу Националног парка и захвата три катастарске општине у општини Голубац и две катастарске општине у општини Кучево.

У Националном парку могу се издвојити две зоне са преовлађујућим наменама, ужи појас Дунава и брдско-планинско залеђе. Ужи појас уз Дунав чини приобаље Дунава, што опредељује намену тог простора за активности којима се обезбеђује остваривање основних функција Националног парка. У приобаљу Дунава концентрисана су и насеља са карактеристикама градског, мешовитог и сеоског типа и зоне викенд становања. Брдско-планинско залеђе са шумско-пашњачким површинама погодна је за развој шумарства, пољопривреде, мале привреде, туризма и рекреације у складу са режимима заштите.

Газдовање шумама прилагођава се функцијама Националног парка вођењем активности на очувању и заштити природних вредности и реткости и одржавању и унапређењу опште корисних функција шума, уз адекватно старање о производњи дрвета што бољег квалитета и приноса.

ПППНП "Ђердап" активности пољопривреде се усмеравају на повећање пољопривредне производње кроз максимално коришћење природних погодности за сточарску производњу и заштиту ливадско-пашњачких вредности. Пољопривредну производњу ускладити се режимима у Националном парку. Посебно стимулирати производњу "здраве хране", пчеларство и рибарство са становишта потреба туризма, а ратарство, воћарство и повртарство развијати синхронизовано са осталим активностима.

Развој туризма треба усмерити на комплексно повезивање свих видова туризма. Обезбедити повезивање туристичке понуде на Дунаву са његовом залеђином, туризам у Националном парку са туризмом у заштитној зони и ширем подручју, као и активности туризма и угоститељства са пољопривредом, рибарством, шумарством, ловом, саобраћајем, трговином, културом и др. Општина Голубац је предодређена за развој ловног и наутичког туризма.

На подручју Националног парка и даље ће егзистирати постојећа индустријска производња, коју треба постепено модернизовати. Експлоатација камена је заступљена на локалитету Јеленске стене у Голупцу, а трајност намене за ову активност одређена је садашњим површинама (41,25 ha). Коришћење и рад погона, депонија и других рударско-индустријских објеката у заштитној зони Националног парка, а које могу имати утицаја на подручје Националног парка, треба контролисати са становишта обезбеђења мера заштите животне средине.

ПППНП "Ђердап" Голубац је одређен као општински центар у мрежи насеља Националног парка. Са просторно-функционалном организацијом мреже насеља усклађују се садржаји насеља и саобраћајни и други инфраструктурни системи.

Размештај привредних објеката се овим планом усклађује са потребама развоја ових делатности и са циљевима и мерама заштите Националног парка. Објекти шумарства и пољопривреде могу се лоцирати и изван грађевинских подручја, док се објекти индустрије лоцирају искључиво у оквиру грађевинских подручја. Површине на којима се напушта експлоатација камена на територији општине Голубац морају се санирати по посебном програму.

Локације привременог депоновања чврстог отпада дате су за сва насеља на којима ће се отпад привремено депоновати и одвозити на трајне локације, с тим што се привремене локације користе за потребе два насеља ради рационалног коришћења простора. Трајне локације депонија су ван подручја Националног парка.

Путна мрежа се усклађује са саобраћајним токовима, те се саобраћај одвија државним и општинским путевима који се настављају на мрежу саобраћајница у оквиру насеља. "Дунавска магистрала" (Пожаревац - Голубац - Доњи Милановац - Кладово) је најзначајнији путни правац у Националном парку. Предвиђена је модернизација и реконструкција уз делимичну измену трасе око Песаче, а за део трасе код Голубачког града, ради заштите непокретног културног добра, резервише се коридор за трасу после планског периода. У заштитној зони Националног парка налази се и други пут

магистралног значаја (Пожаревац - Кучево - Мајданпек - Неготин) који треба модернизовати и реконструисати. Водни путнички и теретни саобраћај Дунавом захтева уређење обале. У заштитној зони, на територији општине Голубац, предвиђени су објекти путничког пристаништа, марине за пловила, пристаниште за чамце и слична пловила (код Голубачког града).

У складу са мерама заштите природних вредности и наменом површина одређени су гранични капацитети коришћења простора. У оквиру тих односа, за свако насеље или зону, одређују се интерни гранични капацитети урбанистичким планом, односно одговарајућим програмима.

УРЕДБА О УТВРЂИВАЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА АУТОПУТА Е-75, ДЕОНИЦА БЕОГРАД- НИШ

У обухвату Просторног плана подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, деоница Београд-Ниш (у даљем тексту: ПППИСК) налазе се делови територија града Смедерева и општина Смедеревска Паланка и Велика Плана, и то: Смедерево: целе катастарске општине Мало Орашје, Водањ, Дуговац 1, Дуговац 2, Биновац, Ландол, Колари, Суводол, Луњевац, Врбовац, Раља, Михајловац, Добри До, Враново, Мала Крсна, Скобаљ, Осипаоница, Лугавчина и Сараорци; Смедеревска Паланка: цела катастарска општина Голобок; Велика Плана: целе катастарске општине Лозовик, Милошевац, Крњево, Велико Орашје, Велика Плана 1, Велика Плана 2, Старо Село, Ново Село и Марковац.

Секундарну мрежу аеродрома на подручју ПППИСК сачињавају постојећи аеродроми Радинци код Смедерева и Рудине код Смедеревске Паланке.

Европска бицикличка федерација покренула је пројекат мреже бицикличких стаза кроз Европу. Коридор Источноевропске бицикличке трансферзале број 11, пружаће се кроз Републику Србију, од Хоргоша - Сенте - долином Тисе - Зрењанина - Панчева - Ковина - Смедерева - долином Велике Мораве и Јужне Мораве ка Републици Македонији и Грчкој.

У обухвату овог просторног плана, приоритет у развоју путне мреже имаће изградња пута регионалног значаја Смедеревска Паланка - Голобок - Лозовичка чесма - аутопут Е-75, у дужини од око 10 km. На подручју ПППИСК задржавају се све постојеће железничке пруге са службеним местима и индустријским колосецима, а који се односе на магистралну међународну пругу Београд - Ниш за коју се планира реконструкција и модернизација. Развој железничке мреже имаће следеће приоритете: реконструкција пруге и изградња другог колосека на делу пруге Ресник - Велика Плана у складу са Просторним планом Републике Србије и изградња двоколосечне нове пруге Панчево - Ковин - нови мост преко Дунава - Смедерево и другог колосека Смедерево - Мала Крсна (Велика Плана).

Везе аутопута са окружењем оствариваће се путем петљи и денивелисаних укрштаја, који су дати у ПППИСК, и то: петља "Водањ" (km 630+604) у функцији везе аутопута са градом Смедерева и северним делом општине Младеновац; петља "Колари" (km 637+167) у функцији везе аутопута са јужним делом подручја града Смедерева и северним делом општине Смедеревска Паланка преко укрштања постојећег ДП ПБ реда број 352 (Смедерево - Колари - Смедеревска Паланка - Велика Плана); петља

"Смедерево" (km 642+800) у функцији везе аутопута са подручјем града Смедерева, преко укрштања постојећег ДП ИБ реда број 14 (Ковин - Смедерево - Пожаревац); петља "Пожаревац" (km 644+100) у функцији везе аутопута са јужним делом подручја града Смедерева, подручјем града Пожаревац и општинским центром Смедеревска Паланка преко укрштања постојећег ДП ИБ реда број 14 (Ковин - Смедерево - Пожаревац) и постојећег ДП ПА реда број 156 (Смедеревска Паланка - Мала Крсна); планирана петља "Смедеревска Паланка" (km 659+145) у функцији везе аутопута са делом подручја општине Смедеревска Паланка и општинским центром Смедеревска Паланка, делом подручја општине Велика Плана, насељем Лозовик, Голобок, Милошевац, Крњево и ИЗ у Крњеву преко укрштања са постојећим јавним општинским путем; петља "Велика Плана" (km 673+259) у функцији везе општинског центра Велика Плана и осталих насеља у општини, као и везе ДП ПА реда број 147 (Велика Плана - Жабари), деонице Смедеревска Паланка - Велика Плана и ПА реда број 158 (Мала Крсна - Ниш) са аутопутем. На простору у обухвату Просторног плана налази се база за одржавање пута "Смедерево" (око km 642+600) са десне стране аутопута, југозападно од петље "Смедерево", у функцији одржавања дела аутопута од петље "Мали Пожаревац" до петље "Велика Плана" у дужини од око 55 km.

Главна понуда транзитног туризма аутопута развијаће се у склопу пратећих и функционалних садржаја. Од значаја ће бити формирање информативно пропагандних пунктова (нпр. уз петље "Смедерево" и "Марковац") за обавештавање транзитних домаћих и страних туриста о значајним туристичким дестинацијама источне и средишње Србије. Пратећи садржаји за потребе корисника у саобраћају у коридору аутопута су одморишта (36), бензинске станице (28) и мотели (17).

Положај коридора магистралног гасовода у инфраструктурном коридору у највећој мери прати коридор аутопута Београд - Ниш заобилазећи насељена места, села и градове на растојању 100-200 m, као и коридор железничке пруге и ДП Па реда број 158 на размаку 100-500 m. Везе магистралног гасовода с конзумним подручјем оствариваће се разводним гасоводом којим се комплетира гасоводна мрежа и повећава број гасифицираних градова и насеља (за Смедерево и Велику Плану је изграђен).

Насеља са територије града Смедерева и општина Смедеревска Паланка и Велика Плана, поред квалитетних локалних изворишта подземних вода, недостајуће количине воде добијаће са Моравско - млавског регионалног система, који се ослања на изворишта стратешког значаја. Предвиђен је магистрални цевовод у зони од Осипаонице до Велике Плана који ће бити повезан са подсистемом "Млава", ради повећања поузданости функционисања регионалног система. Предвиђени магистрални цевоводи (између осталих и Трновче - Велика Плана - Смедеревска Паланка) ће се по правилу смештати у непосредној близини саобраћајница, ради лакшег одржавања у експлоатацији.

План веза магистралних оптичких каблова с окружењем ће се остварити приводима оптичких каблова, чиме се обезбеђује повезивање регионалних чворова са националном телекомуникационом мрежом. У тој групи су привод "Пожаревац" (km 643+850), привод "Смедерево" (km 643+850) и привод "Петровац на Млави" (km 637+026).

План веза електроенергетске инфраструктуре са окружењем ће се остваривати повезивањем ТС са преносном мрежом ДВ, и то: ТС и 400 kV ДВ (ТС 400/220/110 kV

"Београд 8": а) за Пожаревац и ТЕ Дрмно ДВ број 401/1 и б) за планирану ТС 400/220/110 kV "Смедерево 3" из ДВ број 401/1 увођење планираног 400 kV ДВ; ТС и 220 kV ДВ (ТС "Београд 8" - ТС 220/110 kV "Смедерево 3" ДВ 220 kV); ТС и 110 kV ДВ (ТС 110/35 kV "Београд 3" - "Београд 18" - "Смедерево 2" ДВ 2 x 110 kV и ТС 110/35 kV "Смедерево 2" - електровучно постројење (ЕВП) "Водањ" ДВ 2 x 110 kV).

У обухвату ПППИСК налазе се следећа природна добра: на територији града Смедерева локалитет "Долово" (катастарска општина Михајловац), "Годомин" (катастарска општина Скобаљ) и "Ћелоје" (катастарска општина Мало Орашје), док је у општини Велика Плана заштићена "Копоринска коса" (катастарска општина Велика Плана). Непокретна културна добра од изузетног значаја (Манастир Покајница катастарска општина Старо Село у општини Велика Плана) и великог значаја (Манастир Копорин катастарска општина Велика Плана у општини Велика Плана, зграда кафане "Младеновић" у Сараоцима на територији града Смедерева).

ПППИСК резервише простор за коридоре магистралних инфраструктурних система у инфраструктурном коридору, укупне површине 340,7 km². Ширина коридора износи од 700 m за аутопут, 250 m за пругу за брзине до 160 km/h, 200 m за гасовод и 4 m за оптичке каблове, као и 300 m за потенцијални коридор пловног пута. Овим планом се дефинишу ширине појасева за трајно заузимање земљишта за потребе изградње и функционисања магистралних инфраструктурних система и објеката у инфраструктурном коридору, као и заштитни појасеви (непосредни и шири појас заштите) магистралних инфраструктурних система.

УРЕДБА О УТВРЂИВАЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ КОСТОЛАЧКОГ УГЉЕНОГ БАСЕНА

Подручје Просторног плана подручја посебне намене Костолачког угљеног басена обухвата целу територију града Пожареваца и део територије општине Велико Градиште (целе катастарске општине Сираково, Мајиловац и Курјаче).

Циљ доношења Просторног плана подручја посебне намене Костолачког угљеног басена је утврђивање концепције, планских решења, режима и услова коришћења, организације, уређења и заштите простора којима се обезбеђује рационална експлоатација лежишта лигнита у Костолачком угљеном басену; рационално коришћење, заштита и очување пољопривредног земљишта, водних и других природних ресурса, природних и непокретних културних добара; равномернији територијални развој, уз неутралисање или ублажавање еколошких и социоекономских негативних последица експлоатације; утврђивање динамике и услова пресељења становништва, измештања насеља, инфраструктурних система, привредних и других објеката; утврђивање прихватљивог режима изградње и уређења простора до почетка експлоатације лежишта лигнита, као и технолошких, еколошких и просторних услова за обнављање оштећеног и деградираног земљишта, животне средине и предела по завршетку експлоатације; усмеравање развоја насеља, саобраћајних и осталих инфраструктурних система и активности на подручју лигнитског басена.

УРЕДБА О УТВРЂИВАЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ МЕЂУНАРОДНОГ ПЛОВНОГ ПУТА Е80 - ДУНАВ (ПАНЕВРОПСКИ КОРИДОР VII)

Подручје Просторног плана подручја посебне намене међународног пловног пута Е80 - Дунав (Паневропски коридор VII) обухвата делове територија седам градова и 15 општина, при чему на подручју овог просторног плана обухвата делове:

- града Смедерева (целе катастарске општине: Сеоне, Удовице, Смедерево),
- града Пожаревца (целе катастарске општине: Дубравица, Острово, Костолац град, Село Костолац, Петка и Речица),
- општине Велико Градиште (целе катастарске општине: Рам, Затоње, Кисељево, Велико Градиште, Пожежено и Острово),
- општине Голубац (целе катастарске општине: Винци, Усије, Радошевац, Голубац, Брњица и Добра).

Циљ доношења Просторног плана подручја посебне намене међународног пловног пута Е80 - Дунав (Паневропски коридор VII) је: утврђивање дугорочне концепције заштите, уређења и одрживог развоја подручја посебне намене; унапређење укупног саобраћајног положаја Републике Србије; унапређење услова за одвијање водног саобраћаја као фактора развоја; утврђивање просторних, технолошких и функционалних веза Коридора VII са непосредним окружењем, као и положај, уређење и коришћење објеката и површина у Коридору; примена међународних стандарда и обавеза у домену водног саобраћаја, заштите од поплава, заштите од пожара и осталих видова заштите у ванредним ситуацијама, заштите животне средине и очувања и валоризације природног и културног наслеђа; развој туризма и валоризација природних ресурса; усклађивање развоја дунавског коридора са планским одредницама које проистичу из интегралног планирања Подунавља у ширем европском контексту.

УРЕДБА О УТВРЂИВАЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СИСТЕМА ПРОДУКТОВОДА КРОЗ РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ (СОМБОР - НОВИ САД - ПАНЧЕВО - БЕОГРАД - СМЕДЕРЕВО - ЈАГОДИНА - НИШ)

Просторни план подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд - Смедерево - Јагодина - Ниш) обухвата делове територије осам градова и 12 општина, при чему на подручју овог просторног плана обухвата делове:

- града Смедерева (целе катастарске општине Добри До, Липе 2, Лугавчина, Мала Крсна, Михајловац, Осипаоница, Радинац, Раља, Сараорци, Скобаљ, Смедерево, Враново и Врбовац), укупне површине 278,10 km²;
- општине Велика Плана (целе катастарске општине Крњево, Лозовик, Марковац, Милошевац, Ново Село, Старо Село, Велика Плана I, Велика Плана II и Велико Орашје), укупне површине 272,67 km².

Циљ доношења Просторног плана подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд - Смедерево - Јагодина - Ниш) је утврђивање дугорочне концепције организације, коришћења и заштите подручја плана, као и заштите система продуктовода кроз Републику Србију. За потребе програмске фазе могу се дефинисати основни циљеви дугорочног развоја, коришћења и уређења, и то: стварање планског основа за прибављање одобрења за

изградњу система продуктовода, по деоницама и фазама; обезбеђење просторних услова за изградњу и инфраструктурно опремање локација за систем продуктовода (цевоводи и терминали); обезбеђење просторних услова за поуздано и несметано функционисање система продуктовода у склопу магистралних инфраструктурних система у коридору; утврђивање оптималног размештаја активности и физичких структура система продуктовода са аспекта утицаја на становништво у утицајном подручју, уз уважавање економских, техничко-технолошких, еколошких, социјалних и просторно-функционалних критеријума; обезбеђење услова за боље функционисање постојећих производних погона, насеља и магистралних саобраћајних објеката који се налазе у инфраструктурном коридору и утицајном подручју, обезбеђивањем енергетске стабилности и ефикасног система снабдевања.

4. Скраћени приказ и оцена постојећег стања (потенцијали, ограничења, SWOT анализа)

4.1. Природни услови и ресурси

4.1.1. Геоморфолошке одлике

Основна црта рељефа планског подручја је његова подељеност у две макроцелине:

низијски део у западној и брдско-планински у источној макроцелини. Низијски део разуђен је плитким долинама река Велике Мораве, Млаве, Језаве и Раље. У њима се разликују два основна облика: долинска дна и ниска развођа између њих. Алувијалне равни са надморском висином која се креће од 80 до 100 m, карактерише нагиб терена који не прелази 0,05%, док се остали део низијског земљишта одликује благом заталасаношћу топографске површине са претежном надморском висином до 300 m.

Брдски појас на истоку планског подручја, карактеристичан је по смењивању облика крашког рељефа с котлинским рељефом у горњем делу долине река Млаве и Пека. Површине са планинским рељефом имају релативно мало распрострањење, јер се надморске висине преко 1000 m јављају само на северним падинама Бељанице.

4.1.2. Геолошке одлике

У погледу геолошког састава основна карактеристика је присуство разноврсних стена. Растресити седименти готово у потпуности покривају западни и средишњи део планског подручја. На њих се са источне стране надовезује релативно узан појас чврстих седиментних стена, претежно кречњачких, док се на крајњем источном делу планског подручја распростиру углавном шкриљци и магматске стене.

Кречњачки појас који се у правцу север-југ распростире неједнаком ширином, представља најзападнији део карпатско-балканског лука. При формирању планинске потолине и Карпатског планинског венца главну улогу су одиграли тектонски покрети у виду раседања и набирања, о чему сведоче бројни раседи, углавном правца север-југ.

4.1.3. Инжењерско-геолошке одлике

Највише има терена који су стабилни и у природним условима и при деловању човека (51% планског подручја), претежно стабилних терена 28%, а претежно нестабилних најмање (21% планског подручја).

Битна одлика алувијалних шљунковито-песковитих наслага је потпуна растреситост сувих пескова и шљункова и велико варирање физичко-механичких особина у зависности од гранулометријског састава, облика, величине и сложености зрна. Тако, на пример носивост шљункова варира од 3 до 6 кр/см², код пескова од 1,5 до 4 кр/см², а код алувијалних наслага прашинастог и глиновитог карактера од 0,8 до 2,5 кр/см². Осим повремених плавлена површинским и подземним водама, у алувијалним равнинама развијена је још флувијална ерозија, подлокавање и одроњавање делова обала, а јаружања и спирања има на речним терасама.

Виши, брежуљкасти терени у долинама важнијих токова планског подручја састоје се од стена и стенастих комплекса у чији склоп улазе шљункови, пескови и глине. На падинама нису ретка стара клизишта и одрони. За терене оваквог састава типична је повећана еродибилност, нарочито оних претежно песковитог састава, као и честа клизишта и одрони. Клизишта су нарочито честа у теренима у којима преовлађују глине.

Лес, лесоидне суглине и барски лес изграђују терене око Пожаревца и у Стигу. Лес има низ повољних инжењерско-геолошких особина у вези са његовом структуром, великом порозношћу и добром водопрпусношћу.

Значајно распрострањење имају кречњаци у побрђу у источном делу. Битне инжењерско-геолошке одлике су велика испуцалост, изразита, обично неравномерна карстификованост и подложност механичком разарању, са стварањем осулина на падинама. Стабилност кречњачких терена је велика. Клизишта су изразито ретка и могу се јавити само у кречњачким масама које садрже лапоровито-глиновите прослојке и сочива.

Крајњи источни део планског подручја претежно је састављен од непрпусних стена доста шароликог састава, јер се појављују релативно мање површине састављене од кристаластих шкриљаца нижег кристалинитета, дацити и андезити, гранити и кристаласти шкриљци високог кристалинитета (гнајсеви, микашисти, амфиболити и амфиболски шкриљци). Инжењерско-геолошке одлике претходно наведених терена у великој мери зависе од састава комплекса у појединим локалностима и њихове тектонске оштећености.

4.1.4. Сеизмичке одлике

На планском подручју највиши сеизмички интензитет досадашњих земљотреса износи 7° MCS-64, а жаришта која одређују ниво сеизмичке угрожености су Свилајнац, Голубац и Жагубица.

Што се очекиваног сеизмичког интензитета тиче, карактеристично је (за повратни период од 500 година) подручје са највећим степеном сеизмичности од 9° MCS-64, које се, као релативно узан појас, протеже од Багрданске клисуре до терена на подручју Жабара (од Породина ка Александровцу), као део шире зоне која се протеже од Јухора, преко Јагодине и Свилајнца ка Жабарима. У истом степену сеизмичности је и Голубац са ужом околином.

Наведена подручја највећег интензитета сеизмичности окружена су пространим зонама које карактерише умерени степен сеизмичности (6 - 8° MCS-64), што конкретно значи да се за повратни период од 500 година могу очекивати земљотреси 8° MCS-64 са вероватноћом појаве 63%.

4.1.5. Хидролошке одлике

Територија планског подручја је једна од две зоне најбогатије водом у оквиру Средишње Србије. Богатство водом је у великим површинским токовима (Дунав и Велика Морава), токовима средње величине (Млаве, Пека, Јасенице, Раље) и бројним мањим токовима са сталним или повременим и периодичним отицањем воде, као и у постојању великих количина изданске (подземне) воде у зони дна долина поменутих река.

У дужини од 117 km Дунав представља северну границу планског подручја (49 km према Банату и 68 km према Румунији). Ниво Дунава се колеба од 53 до 69,5 m апсолутне висине на брани, а то узводно изазива успор воде од ушћа Караша (наспрам насеља Рам) до Старих Бановаца, 22 km узводно од Београда. Протицај Дунава код Смедерева просечно годишње износи преко 5000 m³/sec.

На подручју Просторног плана, Велика Морава је највећа притока Дунава. Дужина реке у оквиру планског подручја је преко 120 km. Протицај код Љубичевског моста просечно годишње износи око 250 m³/sec. Ширина корита креће се од 250 m при средњим водостајима до 1,5 km при високим водостајима. Већа притока Велике Мораве у оквиру планског подручја је Јасеница, чији се знатан део слива и тока налази у оквиру овог подручја. Низводно од ушћа ове реке, Велика Морава нема сталних већих притока. Јасеница од извора до ушћа у Велику Мораву има дужину од 79 km, има одлике равничарске реке и регулисана је на целој дужини.

Приближно 1840 km² површине слива реке Млаве заузима око 36% укупне површине планског подручја. Дужина Млаве (са Тисницом) износи 144 km, а просечан годишњи протицај 13,3 m³/sec. Врело Млаве код Жагубице је једно од најјачих врела у Републици Србији, са капацитетом од 0,9 m³/sec (просечно). Доњи ток реке је регулисан, а ушће је каналом преко Костолачког острва померено на главни ток Дунава.

Река Пек има извориште у Хомољским планинама, а на територију планског подручја улази код Благојев Камена у Волујској клисури. Од ове тачке, низводно тече Звишком котлином (чије дно повремено плави у ширини до 150 m) и Каонском клисуром. Низводно од Љешнице, Пек тече кроз Браничево у дужини од 32,5 km. У овом делу тока ширина корита реке је 12-15 m, а у пролеће и до 40 m. При високим водостајима ширина плављеног појаса достиже ширину од 600 m. Протицај Пека у просеку годишње износи 12,1 m³/sec. У оквиру планског подручја површина слива Пека је 970 km² или 19%.

4.1.6. Климатске одлике

Термички режим планског подручја има правилан годишњи ток са јасно израженим минимумом (I) и максимумом (VII), као и доста наглашеним степеном континенталности. Јесен је топлија од пролећа, што је значајно за сазревање плодова. Низијски део има врло уједначен термички режим, док у условима дисецираног рељефа и са порастом надморске висине, промене постају врло честе и осетне, те са повећањем надморске висине опада број летњих и тропских дана, а истовремено расте број ледених дана, поготово у котлинским зонама.

Годишња сума падавина у долини Велике Мораве износи 600 - 700 mm, док у планинском делу планског подручја расте и на преко 1 000 mm. Максимална влажност ваздуха се јавља у децембру.

Значајне разлике присутне су у дужини трајања сунчевој сјаја, чија је вредност у низијском делу знатно већа (разлика у годишњим сумама је чак 200 h), коме даје одређену предност у домену продукције биомасе, здравствено-хигијенском и рекреативном смислу. Годишњи ток овог климатског елемента веома је правилан и у њему се истичу децембарски минимум и јулски максимум.

Највећу учесталост имају локални кошавски ветар и северозападни и западни ветрови.

4.1.7. Педолошке одлике

За планско подручје је карактеристично присуство релативно простране површине са черноземом (околина Пожаревца и доњег дела Млаве), појава живог и слабо везаног песка између Голупца и Великог Градишта, пескуше на простору Великоградиштанске пешчаре, смоница, земљишта на кречњаку (рендзине) и гајњача у источном делу.

4.1.8. Предеоне одлике

Утицајем човека скоро читав предео до висине од око 200 m је претворен у пољопривредно подручје. Ретки су остаци некадашњих богатих шумских комплекса. У вишим деловима територије основни тип вегетације су претежно шуме различитих врста храстова са пратећим биљним врстама и заједницама. Највиши делови планског подручја (источни и југоисточни део) покривени су углавном лишћарским шумама. Главна биљна врста је балканска буква (*Fagus moesiaca*). Значајну компоненту представља и богат биодиверзитет.

На основу наведеног, природне погодности простора за потребе изградње и развоја појединих привредних активности су:

- 69,9% територије је са нагибом мањим од 15%;
- 66,5% територије се одликује слабом и врло слабом ерозијом земљишта или акумулацијом наноса;
- 63,4% територије је изграђено од алувијалних седимената и других растреситих стена;
- 51% територије је највећим делом стабилно и у природним условима и при деловању човека;
- већи део територије има сеизмичност до 8° MCS-64;
- територија се, скоро у целини, одликује постојањем потребних количина воде за водоснабдевање становништва и привреде;
- климатски, већи део територије се одликује повољним условима за развој пољопривредне производње и друге активности;
- 61% територије се одликује врло квалитетним типовима земљишта.

Нижи, равничарско-брежуљкасти део, пружа знатно веће, разноврсније услове за развој привреде и за насељавање. Ту се посебно истичу:

-
- обрадиво земљиште, које је највишег квалитета у знатном делу овог подручја;
 - богате угљене резерве, размештене у неколико издвојених басена, као и резерве грађевинског материјала;
 - врло велике резерве воде (површинске и подземне), које представљају потенцијал за развој насеља, индустрије и пољопривреде;
 - пространи и заравњени делови који пружају веома повољне услове за изградњу насеља, а такође се поклапају или надовезују на просторе који пружају повољне услове за развој пољопривреде;
 - врло повољни климатски услови са развој пољопривреде и за живот;
 - врло погодан морфолошки склоп овог дела планског подручја, који га чини изразито отвореним у свим правцима за везе са околним регионима и ширим географским целинама, као и отвореним за испољавање и коришћење повољних макролокационих услова за развој планског подручја.

Источни, планинско-котлински део планског подручја пружа нешто другачије, а по неким карактеристикама и мање повољне услове за развој привреде и насељавање:

- земљиште, као потенцијал за развој пољопривреде, је у већем делу ниже бонитетне класе, док се квалитетније обрадиво земљиште везује само за сразмерно мале просторе овог дела планског подручја - за дна котлина и речних токова који пролазе кроз њих;
- постоји већи број налазишта руда и угљева са сразмерно малим резервама, затим велике резерве грађевинског камена или камена који би се могао користити за индустријску производњу грађевинског материјала;
- богатство шумама, потенцијалом за развој дрвне индустрије и, уз друге повољне услове, потенцијалом за развој туризма;
- резерве вода су знатно мање него у средишњем и западном делу планског подручја, али су такве и таквог квалитета да не би представљале ограничавајући фактор за развој и за насељавање, при чему се поставља императив очувања њиховог квалитета, односно заштите од загађивања;
- повољни услови за изградњу стамбених објеката се налазе на мањем делу подручја, а за гушће насељавање су погодни у већој мери само у котлинама;
- климатски услови су погодни за развој пољопривреде, за живот, а представљају и потенцијал за развој туризма.

4.1.9. Оцена природних погодности простора за потребе изградње и развоја појединих привредних и непривредних активности

Основне макро вредности терена овог округа су:

- 1) зона ушћа Велике Мораве у Дунав (Смедерево-Раља-Пожаревац-Костолац-Смедерево) комплексни садржаји;
- 2) зона приобаља Дунава (Смедерево, Костолац, Кличевац, Велико Градиште, Голубац, Ђердапска клисура) - комплексни садржаји;
- 3) зона угља (Костолац, Кленовник, Ћириковац, Дрмно) - развој енергетике;

-
- 4) зона приобаља Велике Мораве, Стиг, Млава, Браничево - развој пољопривреде;
 - 5) Бељаница, Хомољске планине, Кучајске планине, Ђердап - развој шумарства и туризма;
 - 6) долине Велике Мораве, Дунава, Млаве, Пека, Раље и Јасенице - развој мреже државних путева првог и другог реда.

4.2. Становништво, мрежа насеља и јавне службе

4.2.1. Становништво

Планско подручје се простире на 5 113 km², што представља 5,8% територије Републике Србије. Браничевски округ (3 865 km²) је према густини насељености више од три пута гушће насељен од Подунавског округа (1 248 km²). Према попису из 2002. године Подунавски и Браничевски округ насељава 410 793 становника. У периоду од 1948. до 1981. године забележен је стални пораст броја становника (Подунавски округ), након чега је уследио пад броја становника за око 5% до 2002. године. У Браничевском округу је ситуација неповољнија, с обзиром да је у односу на 1981. годину број становника умањен за чак 24%.

Просечна густина насељености износи 80 ст/ km², што је нешто мање од републичког просека (85 ст/ km²). Густина насељености у гушће насељеном Подунавском округу износи 166 ст/ km², док је у Браничевском округу 50,6 ст/ km². Највећу густину насељености у Подунавском округу има град Смедерево (229,6 ст/ km²), док је најређе насељена општина Велика Плана (129 ст/ km²). У Браничевском округу је најгушће насељен град Пожаревац (155 ст/ km²), а најмање општина Кучево (26 ст/ km²).

Образовна структура становништва округа је доста неповољна, с обзиром на висок удео становништва са непотпуним и потпуним основним образовањем, али и јако ниским уделом становника са вишим и високим образовањем.

4.2.2. Мрежа насеља и центара

Улога Смедерева у просторно-функционалној организацији градског подручја, као и Подунавског округа је веома изражена и карактеришу је следећи показатељи:

- Смедерево представља тројни центар (регионални, општински и градски);
- град Смедерево, чије становништво чини 43% укупног броја становника градског подручја, је популационо највеће насеље Подунавског округа (градско подручје насељава 48% укупног броја становника Подунавског округа);
- ка граду Смедереву гравитира укупно 58 насеља, од којих 26 директно, а 32 индиректно;
- градско подручје остварује добре везе са општинама Смедеревска Паланка и Велика Плана, у оквиру Подунавског округа, као и са општинама суседног Браничевског округа.

Улогу Пожареваца у просторно-функционалној организацији градског подручја и Браничевског округа карактерише:

- Пожаревац је регионални, општински и градски центар;

-
- градско подручје Пожареваца је популационо највеће у Браничевском округу, с обзиром да чини 63% укупног броја становника округа;
 - добра повезаност са општинама Браничевског, али и суседног Подунавског округа;
 - повезаност са Румунијом преко општина Велико Градиште и Голубац.

У целини, може се констатовати да се Смедерево и Пожаревац својим положајем сврставају у општинске центре и градска насеља од регионалног значаја. Они остварују развојне утицаје и подстицаје на шире регионално окружење.

4.2.3. Јавне службе

Јавне службе формирају јединствену мрежу услуга која се комбинује са осталим садржајима на целокупном подручју. Стање у градским и општинским центрима је задовољавајуће у смислу концентрације различитих типова основних и стандардних служби, као и са појединим облицима елитних садржаја. Већа села, са значајнијим бројем становника и веће економске моћи су, по питању делатности које чине јавне службе, боље опремљена и са квалитетнијом просторном дистрибуцијом, тако да поједина, иако административно нису центри заједнице насеља, својом опремљеношћу обезбеђују висок ниво свих услуга.

4.3. Привреда, економски развој и туризам

На подручју округа запослено је око 86 000 лица што је свега 4,3% од укупно запослених у Републици Србији. У индустрији је ангажовано близу 23 000 лица односно 5,2% од укупно запослених у индустрији Републике Србије. На нивоу округа око 75% запослених у индустрији ангажовано је у прерађивачком сектору, а на другом месту по значају долази сектор производње електричне енергије (22,8%).

Буџетски приходи и буџетски расходи по становнику у округу су значајно нижи од републичког просека (за око 40%), што указује на лимитиране могућности округа (јединица локалне самоуправе) пре свега за капитална улагања (у путну, комуналну и другу инфраструктуру). Просечна нето зарада у округу је нешто виша у односу на републички просек (за два индексна поена), што је резултат постојања значајних привредних субјеката, посебно извозно оријентисаних (Железара Смедерево д.о.о. - око 15% извоза Републике Србије, Концерн Бамби а.д, Гоша д.о.о. и др.).

У структури активности округа издваја се примарни сектор, чије је учешће значајно изнад републичког просека. Уочава се и натпросечно учешће рударског сектора (производње угља) и сектора производње енергије. Изразито заостајање је карактеристично за услужни сектор, посебно за трговинску, саобраћајно-прометне, финансијске и сличне делатности.

Са становишта уравнотеженијег развоја округа запажа се да се, у периоду од 2002. до 2008. године, одвијају супротни процеси од жељених, с обзиром да је у погледу:

- размештаја становништва настављена тенденција веће концентрације у највећим и најразвијенијим подручјима (градови Смедерево и Пожаревац), док је смањено учешће у највећем броју општина (Смедеревска Паланка, Голубац, Жабари, Жагубица, Кучево, Мало Црниће, Петровац на Млави) или пак задржано исто учешће (Велико Градиште и Велика Плана);

- укупне запослености настављено повећање концентрације у Пожаревцу и неколико мањих центара (Петровац на Млави, Велико Градиште, Жабари), а у другим општинама смањена, па чак и када су у питању развијенија подручја округа (Смедерево, Смедеревска Паланка);

- индустрије, где је настављена концентрација у највећим индустријским подручјима и центрима (Пожаревац, Смедерево, Смедеревска Паланка) супротно од неразвијенијих општина (Кучево, Мало Црниће, Петровац на Млави) чији се значај у индустријској запослености смањује у регионалном оквиру;

- повећане концентрације запослености у саобраћајној привреди (само у Смедереву, Смедеревској Паланци, Великом Градишту, Петровцу на Млави), док су све остале општине смањиле свој саобраћајни значај у округу;

- тенденције повећања значаја запослених у угоститељству у мањем броју развијенијих (Пожаревац, Смедерево, Смедеревска Паланка) и неразвијених општина (Велико Градиште и Кучево).

На подручју округа посебно су изражене разлике у погледу нивоа развијености, од изразито неразвијене општине (Жагубица), недовољно развијених општина (Мало Црниће, Кучево, Жабари, Петровац на Млави, Голубац), до развијених (Смедерево, Пожаревац, Смедеревска Паланка, Велика Плана, Велико Градиште) - од којих Смедерево и Пожаревац представљају подручја и центре од националног значаја.

Табела 1: Ниво развијености - 2008. година

Подручје општине/града	Природни прираштај на 1000 становника	На 1 000 становника	
		Запослена лица	Незапослена лица
Република Србија	-4,6	246	121
Велика Плана град Смедерево	-7,7	182	83
Смедеревска Паланка	-4,9 -5,6	253 206	126 82
Велико Градиште Голубац	-7,7 -13,0	112 114	37 35

Жабари	-25,8	82	34
Жагубица	-17,3	109	28
Кучево	-18,0	166	31
Мало Црниће	-14,8	67	21
Петровац на Млави	-11,4	153	15
град Пожаревац	-7,2	283	86

Извор: "Општине у Србији, 2009.", Републички завод за статистику

Највећи проблеми неразвијених општина су: ниска улагања у привреду (посебно у општинама Жабари, Мало Црниће, Петровац на Млави и Жагубица); недостатак радних места, односно низак степен запослености (Мало Црниће, Жагубица, Жабари, Голубац); ниже зараде по запосленом (Петровац на Млави, Мало Црниће, Жабари); ниска буџетска средства по становнику (Мало Црниће, Жабари, Жагубица, Петровац на Млави), што се поред осталог одразило и на изразито висок негативан природни прираштај становништва (Жабари, Кучево, Жагубица, Мало Црниће, Петровац на Млави) односно на смањење демографског капацитета неразвијених општина (смањење броја становника и изражен процес старења). Док су у развијеним привредним срединама значајно заступљене пропулзивне индустријске гране (металоперађивачка у Смедереву, рударски и енергетски комплекс у Костолцу, производња осталих саобраћајних средстава у Смедеревској Паланци), дотле су у неразвијеним општинама претежно заступљене традиционалне индустријске гране, као што су дрвноперађивачка, текстилна, прерада неметала и прехранбена, које су подложне технолошком застаревању, губљењу конкурентске способности и тржишта. Такође, традиционални сектор индустрије, за разлику од пропулзивног, не располаже могућностима да покрене брже структурне промене.

Пољопривреда

На територији Подунавског и Браничевског управног округа пољопривредне површине заузимају 67,8%, што је изнад просека за Републику Србију (63,7%). Планско подручје карактерише геоморфолошки, климатолошки и педолошки мозаик, што условљава хетерогеност у просторној заступљености, бонитету и начину коришћења пољопривредног земљишта. Посматрани простор налази се у Централној Србији на контакту две велике регије - средишње и источне Србије, чија обележја дају печат његовим агроколошким карактеристикама и детерминишу пољопривредну производњу. На територији Браничевског и Подунавског подручја јасно се издвајају три агроколошке целине: долинска (Велико Поморавље) до 200 m надморске висине, равничарско-брежуљкаста (Стиг и Браничево, у средњем и доњем току река Млаве и Пек) до 500 m надморске висине, које заједно обухватају око 69% територије, лоциране у њеном западном и средишњем делу и брдско-планинска (браничевско побрђе у горњем току река Млаве и Пек и ниже Карпатске планине - Хомољске планине, Кучај и Бељаница), са 39% заступљености, у источном делу планског подручја. Карактерише га земљиште високог бонитета, изузетно повољно за обављање разноврсне аграрне производње. Земљиште I-V бонитетне класе, повољно за организацију пољопривредне производње, без или са мањим ограничењима, заузима 65,25%, лоцирано је, углавном, у западном и средишњем делу планског подручја

(најповољније у долини Велике Мораве, околини Пожаревца и десној долиној страни доњег тока Млаве), док земљиште V-VIII класе, са 34,75%, заузима источни, виши, брдовито-планински простор.

Повољан саобраћајно-географски положај и природни услови погодовали су развоју пољопривреде, где поједине гране имају предиспозиције за интензиван развој (ратарство, повртарство, воћарство). Као таква, пољопривреда представља веома битан сегмент у целокупном развоју привреде, што поткрепљују наредни подаци:

- 2007. године пољопривредне површине обухватале су 66,78% (341 463 ha) укупне површине планског подручја;
- од 247 насеља подручја 239 је сеоских (96,97%);
- сеоско становништво чини 57,8% (237 414) укупног становништва;
- пољопривредно становништво чини 19,6% (78 747) укупног становништва;
- активни пољопривредници чине 67,2% укупног пољопривредног становништва и 28,9% укупног активног становништва;
- пољопривредна производња обавља се на 58 835 газдинстава;
- 0,83 ha пољопривредног односно, 0,76 ha обрадивог земљишта по становнику.

Пољопривредно земљиште простире се на 67,8% територије. Од тога највећи део заузимају оранице са 70,2%, крмна база 20,5%, а воћњаци и виногради свега 6,2 односно 2,4%. Широка распрострањеност и разноликост природних услова предиспонирани су различите типове пољопривредне производње. Општине које су лоциране у равничарско-брежуљкастом делу имају изузетно високо учешће ораница (Смедеревска Паланка, градови Смедерево и Пожаревац, Мало Црниће, Жабари, Велика Плана, Велико Градиште, али и Петровац на Млави), док брдско-планинске општине (Кучево и Жагубица) имају прилично уједначен однос ораничних и травнатих површина, што указује на начин коришћења пољопривредног земљишта у производњи: равничарске општине више су окренуте ратарској и повртарској производњи, а брдско-планинске ка сточарској и мешовитој.

Табела 2: Структура коришћења пољопривредних површина по општинама

	оранице		воћњаци		виногради		ливаде		пашњаци		укупно
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
Велика Плана	24618	90,9	1296	4,8	577	2,1	339	1,3	240	0,9	27070

Велико Градиште	20383	82,1	1261	5,1	653	2,6	1408	5,7	1874	7,6	24815
Голубац	8399	53,9	496	3,2	329	2,1	2607	16,7	2942	18,9	15591
Жабари	17961	84,2	1747	8,2	876	4,1	564	2,6	264	1,2	21324
Жагубица	8741	23,9	2611	7,1	31	0,1	15590	42,6	10051	27,4	36629
Кучево	14740	43,2	2089	6,1	286	0,8	7712	22,6	8177	23,9	34143
Мало Црниће	19020	84,4	1171	5,2	612	2,7	1337	5,9	493	2,2	22531
Петровац на Млави	34302	71,3	3846	8,0	1025	2,1	5438	11,3	3233	6,7	48107
град Пожаревац	31280	86,5	1657	4,6	832	2,3	1623	4,5	674	1,9	36167
град Смедерево	30867	80,9	3418	9,0	1729	4,5	1571	4,1	568	1,5	38153
Смедеревска Паланка	30481	82,5	2242	6,1	862	2,3	2673	7,2	675	1,8	36933

Подунавски и Браничевски округ	240792	70,5	21834	6,4	7812	2,3	40862	12,0	29191	8,5	341463
---	--------	------	-------	-----	------	-----	-------	------	-------	-----	--------

Број становника везаних за пољопривреду на посматраном простору (78 747) учествује са 9,6% у пољопривредницима Републике Србије. Изражена је аграрна пренасељеност, са просечно 119 становника на 100 ha пољопривредног земљишта. Показатељ који указује на искоришћеност радног потенцијала и пољопривредног земљишта је величина пољопривредног/обрадивог земљишта по становнику, која на овом простору износи 0,83 ha пољопривредног, односно 0,76 ha обрадивог земљишта по становнику, што је знатно изнад просека за Републику Србију. Према подацима за 2007. годину (Републички завод за статистику) чак 96,55% пољопривредних површина налази се у приватном власништву, а свега 3,45% у поседу друштвених предузећа. Највеће учешће површина у државном власништву бележи се на територији градова Смедерево и Пожаревац, у којима се налазе највећа и најактивнија предузећа на овом простору - друштвено предузеће пољопривредни комбинат "Годомин" и пољопривредно-индустријски комбинат "Пожаревац".

У Подунавском и Браничевском округу на 58 835 газдинстава се обавља пољопривредна производња. Просечна величина газдинства износи 5,86 ha пољопривредног земљишта и 5,35 ha коришћеног обрадивог земљишта. У структури газдинстава доминирају она мање величине, од 1 до 3 ha са 29,06% и од 3 до 5 ha са 18,41%. Посматрано по општинама датог подручја, уситњеност газдинстава изражена је у општинама Велика Плана и Смедеревска Паланка, али и градовима Смедерево и Пожаревац, што се неповољно одражава на аграрну производњу читавог подручја, јер су ово равничарске општине са најплоднијим земљиштем. Податак да газдинства планског подручја површине до 5 ha заузимају чак око 70%, указује на велику уситњеност поседа што отежава примену савремених техничко-технолошких метода и представља велики ограничавајући фактор за интензивирање производње.

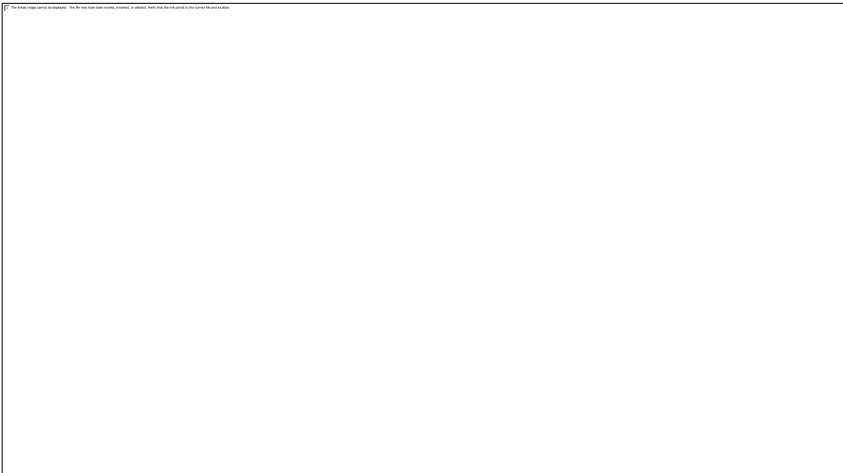
Пољопривредна производња

Услед различитости природних и створених услова, уочава се издиференцираност простора, како на читавом планском подручју, тако и у оквиру општина које улазе у његов састав, на пет типова пољопривреде (Тодоровић М. 2002): тржишно мешовите пољопривреде са превагом биљне производње (Ммр) који је карактеристичан за општине Голубац и Велико Градиште; тржишно мешовите пољопривреде са превагом биљне производње и значајним уделом воћарства (Мmf) којем припада највећи број општина: Велика Плана, Мало Црниће, Жабари, Петровац на Млави и градови Смедерево и Пожаревац; тржишно мешовите пољопривреде, полутржишне, са превагом биљне производње и значајним уделом воћарства (Мmt) карактеристичним само за општину Смедеревска Паланка; тржишне мешовите пољопривреде са превагом сточарске производње (Мmz), којем припада општина Кучево и традиционалне мешовите пољопривреде (Тmm), који се везује само за општину Жагубица.

Скица 1 - Типови пољопривреде

На подручју великоморавске долине и Стига заступљено је изузетно квалитетно земљиште погодно за интензивну ратарско-повртарску производњу, готово без ограничења у прилагођавању променама у потражњи на тржишту. Ораничне површине укупно обухватају 70,5% пољопривредних и најраспрострањеније су у равничарско-брежуљкастом делу (општине Петровац на Млави, Смедеревска Паланка, градови Смедерево и Пожаревац), док се са повећавањем надморске висине производно-економски потенцијал ораница смањује, па се уочавају међуопштинске разлике.

Графикон 1.

Производња ратарских култура је веома битан сегмент пољопривреде, како због прехранбене сигурности становништва, тако и због добре економске основе за интензиван развој сточарства. У структури ораничних површина доминирају површине под житом са 67,1% на простору целог Подунавског и Браничевског округа, што чини 7,7% житних површина Републике Србије, на којима је произведено 6,22% пшенице (115 913 тона) и 6,46% кукуруза (252 240 тона), од укупне републичке

производње ових култура. Посматрано по општинама, највећи удео у производњи пшенице остварују Смедеревска Паланка, градови Смедерево и Пожаревац, Петровац на Млави и Мало Црниће, са укупно 67,04%, док се у производњи кукуруза издвајају Смедерево, Пожаревац, Петровац на Млави и Велика Плана са 61,34% производње. Најмањи удео свакако остварују брдско-планинске општине Голубац, Жагубица и Кучево.

Као изузетно повољно поднебље за гајење поврћа издваја се моравска и млавска долина. Површине засејане овим културама заузимају 9,8%, а постоје могућности за шире распрострањење, што се донекле може објаснити недовољном техничко-технолошком опремљеношћу и недовољном применом наводњавања, ниском опремљеношћу капацитетима за прераду, паковање и складиштење, али ће свакако савремени начин стакленичке и пластеничке производње променити, и већ мења, услове производње и остварене ефекте (предвиђен пројекат Повртарска мрежа са циљем унапређења производње поврћа и цвећа у специјализованим затвореним просторима). Производња индустријског биља одвија се на свега 3,3% ораничних површина, а овај простор препознаје се као највећи произвођач сунцокрета на територији Централне Србије, где са преко 50% производње учествују општина Мало Црниће и град Пожаревац. Производња крмног биља битан је предуслов за интензиван развој сточарства. Односи се на 21,7% укупних пољопривредних површина (1,21% крмно биље, 12% ливаде и 8,5% пашњаци). Крмно биље најраспрострањеније је у општинама Жагубица, Кучево, Голубац, Петровац на Млави и Смедеревска Паланка, са приносима знатно вишим у општинама равничарских предела, док ливаде и пашњаци заузимају највеће површине у брдско-планинским општинама Жагубица, Кучево и Голубац, са прилично уједначеним приносима по општинама и далеко испод просека приноса крмног биља.

Воћарство има дугу традицију и повољне услове за интензиван развој. На планском простору воћњаци заузимају 6,4% пољопривредних површина, а највеће површине налазе се у граду Смедереву и општинама Петровац на Млави, Жагубица, Кучево и Смедеревска Паланка. Подунавски и Браничевски округ препознају се у ширим оквирима као значајни произвођачи воћа, нпр. Смедерево јабука и другог воћа погодног за прераду (брескве, кајсије...), а Браничево као значајан микрорејон шљиве. Највећи приноси јабуке остваре се на територији града Смедерева и општине Смедеревска Паланка, но ипак још увек не дају пуне производно-економске ефекте услед малих комплекса и техничко-технолошких недостатака, док је производња шљиве најзначајнија за брдско-планинске крајеве, али је углавном реч о нископродуктивним, расутим воћњацима, слабијег и застарелог сортимента. Виноградарство је ограничено на традиционалне микрорејоне у Шумадијско-великоморавском рејону, препознатљиве по квалитету грозђа и вина које се производи у ширим оквирима: смедеревско, млавско, поморавско (Велика Плана, Жабари, Пожаревац) и браничевско. Повољни услови за гајење винове лозе су на песковитом земљишту, алувијуму, делувијуму, на благим долинским странама и благим обронцима планина, посебно у околини Смедерева и на косама нагнутих ка Дунаву.

Просторни распоред врста стоке и типа сточарства у великој мери детерминишу природни услови. Житородне и плодне просторе углавном карактерише свињогојство

и живинарство, понегде тзв. млечно говедарство интензивног типа, а брдско-планинске пределе махом екстензивно говедарство и овчарство. Број стоке по јединици површине која се држи на овом простору је значајан, знатно изнад нивоа Републике Србије, посебно за свиње (175 Подунавски и Браничевски округ - 107 Република Србија) и овце (42 Подунавски и Браничевски округ - 29 Република Србија), док је говедарство на републичком нивоу (24). Ипак, остварени ниво производње може бити знатно виши, јер у структури преовладава ситна индивидуална производња за потребе домаћинства, а мање фармерско сточарство комерцијалног типа, док би требало неговати и аутохтоне врсте и традиционалну производњу, по којој су ови крајеви познати (хомољски сир и сл.).

Шуме и шумско земљиште

На основу члана 5. Закона о шумама ("Службени гласник РС", бр. 30/10 и 93/12), под шумом се подразумевају површине земљишта веће од 5 ари обрасле шумским дрвећем; шумски расадници у комплексу шума и семенске плантаже, као и заштитни појасеви дрвећа површине веће од 5 ари. Шумом се не сматрају одвојене групе шумског дрвећа на површини мањој од 5 ари, паркови у насељеним местима, као и дрвеће које се налази испод ДВ и у коридору изграђеног ДВ, без обзира на површину. Према истом члану, шумско земљиште је оно земљиште на коме се гаји шума, земљиште на коме је због његових природних особина рационалније гајити шуме, као и земљиште на коме се налазе објекти намењени газдовању шумама, дивљачи и остваривању општекорисних функција шума и које не може да се користи у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним овим законом.

Укупна површина шума и шумског земљишта Подунавског управног округа је 6 641 ха. Шумовитост је 5,3%, што је далеко испод просека Републике Србије (29,1% без Аутономне покрајине Косово и Метохија) и просека Браничевског округа (32,7%), а последица је крчења шума за потребе проширења пољопривредних површина.

Квалитет шумског фонда је незадовољавајући, како по флористичком саставу, тако и по количини дрвне масе, прирасту, узгојном типу и просторном распореду. Већина шума је у приватном власништву. Принципи и начин газдовања, као и планска документа на основу којих се врши планирање и газдовање шумама у Републици Србији прописани су Законом о шумама којим се уређује: очување, заштита, планирање, гајење и коришћење шума, располагање шумама и шумским земљиштем, надзор над спровођењем овог закона, као и друга питања значајна за шуме и шумско земљиште које се примењују на целој површини Републике Србије.

Конверзијом и реконструкцијом деградираних шума, супституцијом и реституцијом, интензивном негом и заштитом постојећих шума у свим фазама развоја и планираним селективним пошумљавањем, унапредило би се квантитативно и квалитативно стање шума овог округа, уз повећање коришћења производног потенцијала станишта.

У оквиру изворишта вода, водних акумулација и речних токова, неопходно је поред реконструкције постојећих шума, извршити и пошумљавање голих површина, односно земљишта лошијих бонитетних класа. Због повећања степена загађености животне средине неопходно је подизање заштитних имисионих шума у граничним зонама индустријских постројења и саобраћајница, а у оквиру изграђених и

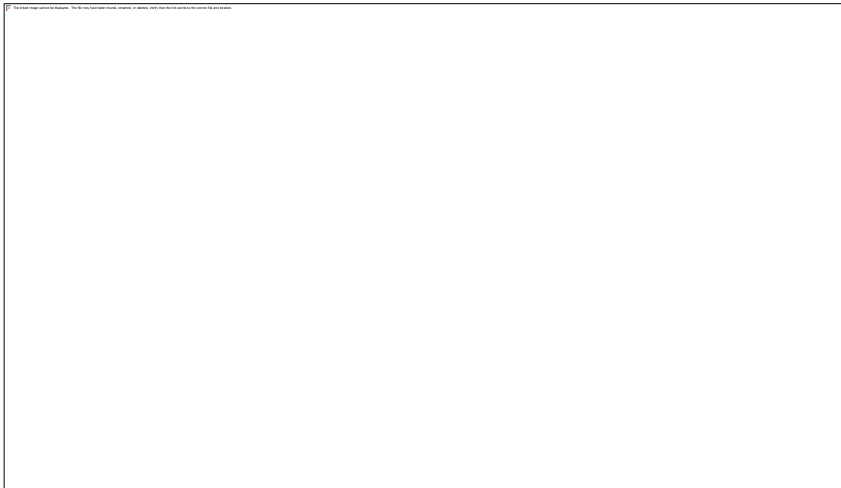
пројектованих саобраћајница неопходно је подизање нових шума заштитног карактера, нарочито у зони инфраструктурног коридора аутопута Е-75.

Подунавски управни округ карактерише богатство шумским плодовима и разноликошћу дивљачи (што потврђује и размештај 11 ловишта на овом простору).

За разлику од шума Подунавског, шуме и шумско земљиште Браничевског управног округа заузимају површину од 126 000 ха (према Просторном плану Републике Србије), односно 111 536 ха (према подацима Републичког завода за статистику). Огроман шумски потенцијал представља богату сировинску основу за развој овог подручја.

Браничевски округ одликује висок проценат шумовитости, али недовољан квалитет шума. Опште стање шума је незадовољавајуће, а у целини гледано, државне шуме су у бољем стању од приватних. Највећи проценат дрвне масе шума сопственика користи се као огревно дрво. Количине недрвних шумских производа (шумских плодова, гљива, лековитог биља и др.) нису утврђене и до сада су се користиле у минималним количинама и неорганизовано. Даљи развој овог подручја треба да обухвати обимније радове на континуираној примени одговарајућих мера заштите, подизању, санацији и узгоју шума, како би се у будућем планском периоду поправио квалитет шума, као и повећању бројности и разноврсности дивљачи и унапређењу ловства. Са аспекта туризма, еколошки чисте целине, попут Хомољско-кучајских планина и појединих шумских комплекса представљају изузетан, недовољно искоришћен потенцијал овог подручја.

Графикон 2: Шумовитост по општинама Подунавског и Браничевског округа (у %)

Геолошки и водни ресурси

Металичне минералне сировине. Највећи значај имају руде бакра са пратећим елементима (молибден, олово и цинк, злато и др.) на Црном Врху, где су у току истраживања концесионара, који сматра да је почетак експлоатације у блиској будућности изванстан, као и некада активно лежиште злата и волфрама Благојев Камен, чије је поновно отварање такође могуће.

Од осталих металичних сировина повремено се, у зависности од средстава и интересовања, обављају истражни радови, са сврхом дефинисања резерви у Кучајни (Pb-Zn), Лазници (Mn), Решковици (Fe, Cu, W, Ag и др.), Антиној Чуки (Pb-Zn) и др.

На основу службене евиденције катастра експлоатационих поља која се води у Министарству рударства и енергетике утврђено је да на територији коју обухвата планско подручје, постоје следећа експлоатациона поља: 1) Водопривредна организација Смедерево ООУР Смедерево НИСКОГРАДЊА, лежиште Годоминско поље, број експлоатационог поља 312, сировина шљунак; 2) Грађевинско предузеће Стандард Београд, лежиште околина села Роднице, број експлоатационог поља 277, сировина песак; 3) ПЗП Пожаревац, лежиште Смолница, број експлоатационог поља 527, сировине песак и шљунак; 4) АД ИГМ Опека, Смедеревска Паланка, лежиште Комаревац, број експлоатационог поља 423, сировина опекарска глина; 5) АД Прогрес, Велика Плана, лежиште Равница, број експлоатационог поља 476, сировина опекарска глина; 6) РО Југопетрол Нови Београд, лежиште Шираково, број експлоатационог поља 361, сировина нафта; 7) Индустијско енергетски комбинат Костолац, лежиште Дрмно, број експлоатационог поља 63А, сировина угаљ; 8) Индустијско енергетски комбинат Костолац, лежиште Стари Костолац, број експлоатационог поља 64, сировина лигнит; 9) Индустијско енергетски комбинат Костолац, број експлоатационог поља 63, сировина лигнит; 10) Индустијско енергетски комбинат Костолац, лежиште Тириковац, број експлоатационог поља 65, сировина лигнит; 11) ПИМ Иван Милутиновић, лежиште Јеленска стена, број експлоатационог поља 364, сировина кречњак; 12) Alpine Dolomit, лежиште Ладне воде, сировина карбонатна стена, број експлоатационог поља 498; 13) ПЗП Пожаревац, лежиште Каона, сировина кречњак, број експлоатационог поља 512; 14) Железара Смедерево, лежиште Каона, сировина гарбо, број експлоатационог поља 279А; 15) АБМ Интернационал д.о.о, лежиште Понорац, сировина мермер и мермерисани кречњак; 16) Индустија за производњу креча и камена, лежиште Постојка Чока, сировина кварц, број експлоатационог поља 304; 17) Рудник злата и волфрама Благојев камен, сировина Ау, кварц, барит, број експлоатационог поља 42; 18) Рудник мрког угља Јасеновац, лежиште Лука Солила, сировина пескови, број експлоатационог поља 284; 19) ЈП ПЕУ Ресавица, лежиште Јасеновац, сировина угаљ, број експлоатационог поља 268; 20) Рудник злата и волфрама, сировина кварц, број експлоатационог поља 124; 21) Срмекс Петровац, лежиште Кочман, сировина гранит, број експлоатационог поља 429; 22) Институт за рударство и металургију, лежиште Потај-Чука Север, сировина карбонатна сировина, број експлоатационог поља 524; 23) Мат продукт, сировина мермер као калцијум карбинатна сировина, лежиште Потај-Чука, број експлоатационог поља 431; 24) АД Мермер Жагубица, лежиште Тисница, сировина кречњак, број експлоатационог поља 406; 25) ЕМС Кијево АД, лежиште Ваља Стреж, сировина андезит, број експлоатационог поља 472³;

Неметаличне сировине и геолошки грађевински материјали. На простору обухваћеном Просторним планом бројни су примери појава квалитетног грађевинског (техничког и архитектонског) камена. Према минералошко-хемијским и физичко-механичким карактеристикама, као и положају у односу на саобраћајнице и крајњег корисника, требало би издвојити неколико активних мајдана, пре свега кречњака. То су Ладне воде код Ждрела, Тисница код Жагубице (архитектонски камен), Каона код Кучева и нарочито, Јеленска Стена код Голупца. Како је, уз квалитет камена, за рентабилност његове експлоатације, битна удаљеност од комуникација и потрошача, истичу се по свом положају мајдан Каона, који се налази поред пута магистралног значаја и повезан је железничким колосеком са пругом Београд-Мајданпек и Јеленска стена, уз

Ђердапску магистралу и са луком на Дунаву. Овакви положаји омогућавају најјефтинији могући транспорт производа.

Шљунак и песак се експлоатишу из алувијалних наноса, пре свега, Велике Мораве, али и других већих река на овом простору. Као и на другим локалностима у нашој земљи, често се ови послови изводе без одговарајућих одобрења и без адекватне контроле. Непланска експлоатација из алувиона и речних корита утиче негативно на морфолошке и хидрографске карактеристике терена. Такође, могућа је промена режима подземних вода у алувиону, управо оних које се често користе за водоснабдевање.

На неколико локација у западним деловима планског подручја експлоатишу се и опекарске глине, а постоји и значајан број позајмишта (повремено коришћених) техничког камена намењеног локалној потрошњи.

У близини Голупца, јужно од мајдана кречњака, постоје значајне резерве цементних лапораца. На овом подручју није дозвољена изградња цементаре, јер би се експлоатација одвијала у зони Националног парка "Ђердап".

На траси Просторног плана истражене су оверене резерве следећих минералних сировина: 1) ПЗП Пожаревац, локалитет Смолница, сировина песковити шљунак; 2) Холцим д.о.о, Поповац, локалитет Љеварике, сировина песковити шљунак; 3) Гитарић д.о.о, Смедеревска Паланка, локалитет Врбовац, сировина опека; 4) ИГМ Опека д.о.о, Смедеревска Паланка, локалитет Комаревац, сировина опекарска глина; 5) ИГМ Опека д.о.о, Смедеревска Паланка, локалитет Микуља, сировина песак; 6) ИГМ Опека д.о.о, Смедеревска Паланка, локалитет Микуља 2, сировина песак; 7) Прогрес АД, Велика Плана, локалитет Равница, сировина опекарска глина, 8) НИС Југопетрол Нови Београд, лежиште Шираково, сировина нафта; 9) ПД ТЕ-ТО Костолац д.о.о, локалитет Дрмно, сировина угаљ; 10) НИС Југопетрол Нови Београд, локалитет Острово, сировина гас; 11) локалитет Западни део Костолачког басена КОП, сировина угаљ; 12) локалитет Западни део Костолачког басена КОП 2, сировина угаљ; 13) ЕПС ЈП Површински Копови Костолац, локалитет Ђириковац, сировина угаљ; 14) ЈП НИС Југопетрол, локалитет Брадарац-Мајуревац, сировина гас; 15) Морава Бетон д.о.о, локалитет Велико Лаоле, сировина шљунак; 16) Alpine Stone, локалитет Ладне воде, сировина кречњак; 17) Интер Коп, локалитет Девојачке-главице, сировина кречњак; 18) ПЗП Пожаревац, локалитет Каона, сировина кречњак; 19) US Steel, локалитет Каона, сировина кречњак ТГК; 20) АБМ Интернационал д.о.о, локалитет Понорац, сировина мермер и мермерисани кречњак; 21) Авала камен д.о.о, локалитет Ваља Мика, сировина украсни камен гранит; 22) Срмекс Петровац, локалитет Главица код Крепољина, сировина кречњак; 23) ЈП ПЕУ Ресавица, лежиште Јасеновац блок 1, сировина угаљ; 24) ЈП ПЕУ Ресавица, лежиште Централни поље блок 1 Јасеновац, сировина угаљ; 25) ЈП ПЕУ Ресавица, локалитет Јасеновац блок 2, сировина угаљ; 26) Срмекс Петровац, локалитет Кочман, сировина гранит; 27) РТБ Бор, локалитет Потај-Чука Север, сировина калцит; 28) Мат продукт, сировина мермер као калцијум карбинатна сировина, лежиште Потај-Чука код Жагубице; 29) Dande plemeniti metali д.о.о, сировина бакар, локалитет Ваља Стрж; 30) АД Мермер Жагубица, локалитет Тисница, сировина кречњак; 31) ЕМС Кијево АД, локалитет Ваља Стрж, сировина андезит; 32) Авала камен д.о.о, локалитет Црна Река-западни део, сировина андезит балзат, ТГК; 33) Авала Камен д.о.о, локалитет Црна Река - јужни део, сировина габро;

34) Авала Камен д.о.о, локалитет Црна Река - западни део, сировина андезит балзат, ТГК; 35) Бронко Моравац д.о.о, локалитет Ченак, сировина гарбо⁴.

Енергетске сировине. Извесно највећи значај на овом подручју имају лигнити Костолачког угљеног басена, другог по величини у Републици Србији. Угаљ се највећим делом користи у термоелектранама "Костолац" А и Б, инсталисане снаге око 1 000 MW. Најзначајнији део производње односи се на површински коп Дрмно, са капацитетом од девет милиона тона угља годишње, док је на површинским коповима Кленовик и Ћириковац експлоатација угља завршена 2009. године. У току су радови на рекултацији терена после престанка откопавања, као и на валоризацији значајних резерви у лежишту Дрмно, које би могло да (уз пројектовани капацитет од 12 милиона тона) задовољи потребе ТЕ Костолац А и Б и након 2020. године. Активна су, такође, и лежишта мрких угљева у зони Јасеновац у Крепољинском басену.

У неогеним басенима Раденке, Дрезне и Ракове Баре, у затвореним лежиштима, очекују се резерве лигнито-мрких угљева од (за сва три басена) преко 4 000 000 t (Б и Ц категорије). Сматра се да би у будућности могло да дође до поновног активирања ових лежишта.

На основу Решења Министарства рударства и енергетике број 310-02-059/2010-06 од 1. априла 2012. године, НИС а.д. Нови Сад обавља извођење геолошких истраживања нафте и гаса на простору обухваћеном Просторним планом у циљу откривања нових резерви угљоводоника. Геолошки истражни радови се изводе у складу са Пројектом геолошких истраживања нафте и гаса на територији Републике Србије јужно од Саве и Дунава.

На планском подручју, Министарство рударства и енергетике, Сектор за геологију и рударство је одобрило извођење геолошких истраживања минералних ресурса, и то: 1) Привредном друштву НИС а.д. Нови Сад одобрено извођење геолошких истраживања нафте и гаса, јужно од Саве и Дунава, на истражном простору који се у регистру истражних простора води под бројем 1915; 2) ТЕ-КО Костолац д.о.о, локалитет Западни Костолац, сировина угаљ; 3) Avala resources д.о.о, локалитет Ждрело, сировина Au и пратећи метали; 4) Stara planina resources д.о.о, локалитет Железник, сировина Cu, Au и пратећа минерализација; 5) Murex д.о.о, локалитет Хомољско-бељаничка, сировина Au и полуметалична минерализација Pb, Zn, Ag; 6) Avala resources д.о.о, локалитет Тома Тилва, сировина Au; 7) Mineral drilling д.о.о, локалитет Волуски кључ, сировина Au; 8) Avala resources д.о.о, локалитет Ждрело, сировина Au и пратећи метали; 9) Adriatic mines д.о.о, локалитет Подручје западног Хомоља, сировина Au и пратећи метали; 10) ROCK Stone д.о.о, локалитет Јошаница-Вуковац, сировина Au и пратећа асоцијација; 11) Balkan eksploration and mining д.о.о, локалитет Сига-Пањевац, сировина Cu и Ag; 12) Betec resources д.о.о, локалитет Au обојени метали; 13) Avala resources д.о.о, локалитет Потај-Чука, сировина Au; 14) Avala resources д.о.о, локалитет Бигар-Исток, сировина Au; 15) Tilva д.о.о, локалитет Чока Купјатра, сировина Cu, Au и пратећи метали; 16) Betec resources д.о.о, локалитет Куруга Исток, сировина Au и обојени метали⁵.

Подземне воде. Степен валоризације подземних вода је различит, тако да су најзначајнија изворишта лоцирана у оквиру алувијалних наслага, као што је извориште Пожаревца ($Q_{uk}=210$ l/s), Смедерева ($Q_{uk}=35$ l/s), Велике Планае и Смедеревске Паланке ($Q_{uk}\sim 100$ l/s), Великог Градишта ($Q_{uk}=35$ l/s) и др. Насупрот томе, у случају

Жагубице ($Q_{uk}=20$ l/s), Петровца на Млави ($Q_{uk}=70$ l/s), Кучева ($Q_{uk}=30$ l/s) и неких других насеља, потребна количина вода обезбеђена је каптирањем ретких али издашних врела, у деловима терена изграђених од карбонатних стена. Неогени пескови су коришћени за водоснабдевање Жабара ($Q_{uk}\sim 7$ l/s), Мустапића ($Q_{uk}=5$ l/s) и неких других потрошача, али су потенцијалне количине воде знатно веће од наведених.

За сада недовољно искоришћен потенцијал представљају карстни терени. Ту се, пре свега, мисли на обезбеђивања квалитетних вода за водоснабдевање, а затим и туристичку валоризацију самог простора у рекреативне сврхе или спелеолошких објеката у туристичке.

Минералне и термалне воде. Хидролошке појаве од важности са медицинског, рекреативно-туристичког и привредног аспекта, представљају изворишта минералних и термоминералних вода. Најпознатије појаве природног истицања ових вода су у зони Смедеревске Паланке ("Кисељак"), Нереснице код Кучева ("Кисела вода"), Крупајско врело у истоименом селу и "Бања" у Сувом Долу код Жагубице. Осим ових појава, израдом истражних бушотина за истраживање минералних сировина, набушене су термалне воде у Смедереву (Југово и Хладњача), Пожаревцу и селу Мало Лаоле код Пожаревца.

Од вода које са сада флаширају најпознатије су "Карађорђе" и "Аqua Balkanika" у Смедеревској Паланци и "Дубока" у Нересници код Кучева.

Појаве минералних и термалних вода одликују се великом разноврсношћу у погледу количина и квалитета. Воде из дубоких бушотина, дубљих од 800 m, су са високом минерализацијом (1-19 g/l), натријум хидрокарбонатне, са повишеним садржајем хлорида или сулфата и са температурама 25-45 ° C. Ове воде имају значајан термални потенцијал, па би за њихово интензивније коришћење био неопходан претходни третман и адекватно складиштење или испуштање коришћене воде.

Највећи број појава, уједно и највећи капацитет ових подземних вода је са малом минерализацијом, а по хемијском саставу су хидрокарбонатно калцијумске, са температуром 19-40 ° C. Као такве имају широку примену за узгој риба, у балнеолошке и рекреативне сврхе и за флаширање. За сада се користе са капацитетом далеко мањим од утврђених или индицираних резерви.

Воде. Дунав је највећа река у оквиру планског подручја. У дужини од 117 km Дунав представља северну границу планског подручја (49 km према Банату и 68 km према Румунији). На целој овој дужини Дунав је, изградњом ХЕ Ђердап, постао део Ђердапског језера. Ниво Дунава се колеба од 53 до 69,5 m апсолутне висине на брани, а то узводно изазива успор воде, од ушћа Караша (наспрам насеља Рам) до Старих Бановаца, 22 km узводно од Београда. Успор воде се осећа од 134 km до 250 km узводно од бране. Протицај Дунава код Смедерева, просечно (1946-1970. година) годишње, износи 5 260 m³/sec, а код Великог Градишта 5 560 m³/sec. Највећи протицај код Смедерева креће се око 14 100 m³/sec, а најмањи око 1 750 m³/sec (однос 3:1).

У оквиру планског подручја, од већих водотокова, у Дунав се уливају Велика Морава, Млава и Пек.

У хидрографском погледу преко 89% површинских вода разматраног подручја припада сливу Велике Мораве. У конкретном случају техничку и економску окосницу

водопривредног интегралног уређења на разматраној територији има великоморавска долина и њене притоке.

Велика Морава. Река Велика Морава са својим притокама је највећи водоток који настаје на територији Републике Србије. Површина слива реке Велике Мораве је 6 126 km², дужина од настанка до ушћа, по делимично исправљеном кориту, износи 185 km. Због веома неповољних хидролошких карактеристика дуж целог тока, неопходна је изградња акумулација, пресецање меандара, изградња насипа и интензивно пошумљавање са циљем спречавања ерозије. Просечни проток на ушћу у Дунав износи 255 m³/sec. Просторним планом Републике Србије сврстана је у посебан речни систем (Велика Морава) и Моравско-млавски регионални систем за снабдевање водом насеља, који је подељен у два подсистема Морава - Млава и Кучево.

Овим системима гравитира велики број градских и сеоских насеља, општина Подунавског (град Смедерево и општине Смедеревска Паланка и Велика Плана) и Браничевског округа (град Пожаревац и општине Велико Градиште, Голубац, Кучево, Мало Црниће, Жабари, Петровац на Млави и Жагубица).

Протеклих деценија сукцесивно су извођени пројекти на заштити приобаља од поплава, док у последњих 20 година није било већих активности у сливу Велике Мораве. Нажалост, сви досадашњи пројекти овај простор су третирали једнонаменски, што се у будућности не сме дозволити.

Просторним планом Републике Србије долина Велике Мораве добила је посебан значај у коришћењу, уређењу и заштити вода.

Овај простор мора да се сагледа интегрално тј. истовремено као простор који треба:

- да се заштити од поплава;
- да обезбеди довољно квалитетне воде за водоснабдевање насеља, индустрије и пољопривреде;
- да се користи за формирање пловних путева;
- прилагодити за максимално и истовремено искоришћење хидроенергетског потенцијала.

Млава. Река Млава са својим притокама формира слив површине 1 830 km². Дужина тока од Жагубичког врела до ушћа у реку Дунав износи 122 km. Млава се улива у јужни рукавац Дунава - Дунавац, код аде "Острво" близу Костолца. Просечан годишњи проток на ушћу износи 14 m³/sec. Млава у свом горњем току у Горњачко-рибарској клисури располаже потенцијалом за производњу електричне енергије, при чему би брана спречила поплаве у низводном подручју. У средњем и доњем току, корито реке Млаве је само на појединим деловима уређено (Петровац на Млави) тако да она често плави насеља посебно у доњем току (Велико Село, Топоница, Мало Црниће, Велико Црниће, Салаковац).

Пек. Реку Пек формирају Велики и Мали Пек. Површина слива је 1 230 km², а просечни проток на ушћу је 13 m³/sec. Са својим притокама улива се у реку Дунав код Великог Градишта. У горњем току река Пек располаже одређеним енергетским потенцијалом, јер има карактер планинске реке, док је у доњем току типична равничарска река која плави. Просечан пад је 4,4%.

Индустрија

Незавршени процеси реструктурирања (нарочито својинске трансформације), недостатак инвестиција, недовољно развијен сектор малих и средњих предузећа и предузетништва (у даљем тексту: МСПП), уз друге ефекте досадашњег тока транзиције, одразили су се на успорену ревитализацију индустрије и унапређење њене конкурентности и иновативности, а посебно на смањење индустријске запослености (са 41 565 у 1990. години на 22 914 у 2008. години). И поред тога, сектор индустрије задржава примат у структури укупне запослености (26,7%), запослености у привреди (56,6%) и генерише око 60% укупне бруто додате вредности (у даљем тексту: БДВ) привреде Подунавског и Браничевског округа. У националним оквирима, индустрија планског обухвата остварује учешће од око 5% у БДВ индустрије и исто толико у индустријској запослености. У индустрији округа регистровано је 161 предузеће у 2008. години (Саопштење СР-20, Републички завод за статистику). Према величини предузећа доминантна су мала предузећа, а од 12 великих предузећа у привреди планског подручја, велики значај имају индустријска: Железара Смедерево д.о.о. (5 900 запослених), ТЕ-КО Костолац д.о.о. (3 700), ФЖВ Желвоз а.д. (1 500), Гоша фом а.д. (1100), Концерн Бамби а.д. (1000), затим Гоша монтажа а.д. (979), Гоша фабрика шинских возила д.о.о. (837) и др. (Регионална развојна стратегија Браничевско-Подунавског региона 2009-2013). Иако је смањен број и величина великих индустријских система, као резултат структурних промена, они и даље имају опредељујући утицај на укупан приход округа и запосленост у сектору индустрије. Томе је допринела реализација неких од најзначајнијих страних инвестиција у Републици Србији. Године 2003. приватизацијом железаре "Сартид" од стране "US Steel", (данас Железара Смедерево д.о.о. једна од највећих brownfield инвестиција у Републици Србији) покренута је производња и посебно извоз производа смедеревске железаре. Значајна страна инвестиција реализована је у развој концерна здраве хране "Бамби", а ревитализацији индустријске производње допринело је реструктурирање и продаја зависних предузећа издвојених из система "Гоша" из Смедеревске Паланке.

Индустријску структуру планског подручја карактеришу бројност и разноврсност производно-прерађивачких капацитета у погледу величинске структуре, производне оријентације, степена повезаности и сл. Ипак, привредни идентитет два округа и водећих центара развоја, утемељен је на развоју неколико капитално-интензивних капацитета рударско-енергетског и индустријског сектора. Водеће области привређивања у Подунавском округу су производња челика, металопрерађивачка и машинска индустрија, као и агроиндустријски комплекс, док су у Браничевском округу водеће гране експлоатација угља, енергетика и такође, агроиндустријски комплекс. Индустријску структуру планског обухвата допуњују индустрија грађевинског материјала, текстилна индустрија, производња сточне хране, графичка индустрија и др. У области експлоатације енергетских сировина и производње електричне енергије значајнији капацитети су: ЕПС - ЈП Термоелектране Костолац, ЕПС - ЈП Површински копови Костолац и ЕПС - ЈП Електроморава Пожаревац. Металски комплекс је заступљен са неколико индустријских грана, а најзначајнији производни капацитети су: Железара Смедерево д.о.о. која наставља дугу традицију производње топло и хладно ваљаних производа; "Messer- Техногас" а.д. - највећи произвођач техничких гасова на Балкану; Гоша Холдинг корпорација а.д. са широким производним и технолошким могућностима у чији састав улази неколико предузећа

(Фабрика опреме и машина, Монтажа, Фабрика друмских возила, Фабрика шинских возила и изузетно важна институција за развој и примену савремених технологија Гоша Институт, затим ФЖВ Желвоз а.д, Железара Смедерево д.о.о. и др.). Носиоци развоја прехранбене индустрије и пољопривредно-пословног сектора су: Концерн Бамби а.д, Унион МЗ д.о.о, Исхрана д.о.о Смедерево, Житостиг а.д, Фрувита д.о.о, "Кланица Плана" д.о.о, "Напредак" а.д. Велика Плана и др. Значајнији капацитет у индустрији грађевинског материјала је ИГМ "Опека" д.о.о. У новије време, у округу се развијају нова предузећа као примери добре праксе, како у области производње хране, тако и у производњи различитих металних компоненти, производа од дрвета, грађевинске столарије, производњи електричних уређаја, преради коже и производњи предмета од коже, издавачко-графичкој делатности и др.

Основно обележје територијалне организације индустрије на подручју Подунавског и Браничевског округа је неравномерност размештаја производних капацитета и изразита поларизација индустријског развоја, манифестована кроз наглашенију концентрацију капацитета у западном делу, у Великоморавском развојном појасу, у односу на источни део планског подручја; као и кроз концентрацију индустрије у окружним центрима развоја (Смедерево, Пожаревац) у односу на центре осталих општина. Дисперзија производних капацитета изван жаришних тачака (центара) током ранијих фаза развоја, није успела да заустави негативне демографске токове из руралних простора и општинских центра у централном и источном делу планског подручја, што се уз остале слабије развијене чиниоце развоја (недовољна инфраструктурна опремљеност простора, недостатак инвестиција, неразвијен сектор МСПП), одразило на дугогодишњу неразвијеност општина Жабари, Жагубица, Кучево, Петровац на Млави, Голубац, Мало Црниће.

У просторној организацији индустрије издвајају се следећи центри:

- Смедерево са Радинцем и Пожаревац са Костолцем, индустријски центри средње величине (5.000-10.000 запослених у индустрији);
- Смедеревска Паланка, мањи индустријски центар (1.000-5.000 запослених);
- Велика Плана и Петровац на Млави, мали индустријски центри (500-1.000 запослених);
- Велико Градиште, Голубац, Жабари, Жагубица, Кучево, Мало Црниће, врло мали индустријски центри (мање од 500 запослених у индустрији);
- насеља у руралном подручју са појединим производно-прерађивачким капацитетима: Мала Крсна, Осипаоница (град Смедерево); Ћириковац, Дрмно (град Пожаревац); Кусадак, Азања, Селевац (Смедеревска Паланка); Марковац, Лозовик, Крњево (Велика Плана); Раброво, Каона, Нересница (Кучево); Браничево, Брњица, Добра (Голубац); Симићево, Ореовица, Александровац (Жабари); Крепољин, Осаница, Лазница (Жагубица); Салаковац, Смољинац (Мало Црниће); Ждрело (Петровац на Млави) и др.

У планском обухвату издваја се неколико већих индустријских/привредних зона као значајних елемената просторно-функционалне организације центара: ИЗ Железаре Смедерево д.о.о. (око 300 ha) и стара ИЗ у Годоминском пољу са неколико подзона (око 500 ha) у Смедереву; делом активирана ИЗ Пожаревац; привредно-радна зона "Гоша" (38 ha) и привредно-радна зона "Мајор Гавриловић" (40 ha) у Смедеревској

Паланци; северна ИЗ (65 ha) и јужна ИЗ (20 ha) у Великој Плани, обе делом активирани. У мањим центрима развоја, општинским центрима у централном и источном делу округа, примарни значај у привредном развоју има пољопривреда, док је индустријска активност представљена мањим капацитетима ниже фазе обраде и финализације производа (експлоатација и прерада минералних сировина и шумског потенцијала, производња прехранбених производа, капацитети текстилне, металне и других области индустрије), углавном лоцираним у мањим ИЗ и комплексима и на појединачним дисперзно размештеним локалитетима.

На планском подручју још увек није основан ни један бизнис (пословни) инкубатор као модел пословне инфраструктуре за подстицај развоју МСПП, нити кластер као вид територијалне (регионалне, локалне) групације међусобно повезаних сличних или комплементарних предузећа и институција, која функционишу као мрежни систем. Од 2008. године, средствима Националног инвестиционог плана, покренута је реализација (инфраструктурно опремање) ИЗ у Великој Плани и Малом Црнићу, а од 2009. године ИЗ у Пожаревцу и Смедереву.

Туризам, спорт и рекреација

Подунавски и Браничевски управни округ имају компаративне предности у туризму, јер поседују разноврсну структуру туристичке понуде, налазе се у близини традиционалних и нових туристичких тржишта, имају дугу историју и општу препознатљивост, очуване природне ресурсе, сразмерно добре комуникације и поседују људски потенцијал. Процес трансформације компаративних у конкурентске предности у туризму део је реформе и политичког односа према туризму као важном ствараоцу благостања.

Због високог учешћа сиве економије, као и несређене статистике туристичког сектора, постоји проблем објективног приказивања данашњих макроекономских учинака туризма на економију Републике Србије. У Подунавском и Браничевском управном округу туризам се још увек налази на почетку развоја, иако за то постоје природни и антропогени потенцијали. У 2008. години у Подунавском и Браничевском управном округу забележено је 76 446 туриста и 127 415 ноћења. Подунавски и Браничевски управни округ доприносе само 3% укупном туристичком тржишту Републике Србије. Упркос томе, број туриста и број ноћења је током 2008. и 2009. године нагло порастао (80% у поређењу са Републиком Србијом, где износи 0%) у односу на претходне године, захваљујући повећаном транзиту Коридором X, новим инвестицијама у реновирање смештајних капацитета и унапређењу локалних атракција (пећине, пешачке стазе и др.). Са друге стране, класична одређишта за рекреацију у Браничевском управном округу, као што су Велико Градиште и Голубац, губе домаће туристе. Планирају се и нова улагања у смештајне капацитете и спортске садржаје (терени за голф, пешачке и бицикличке стазе) на Сребрном језеру (Велико Градиште) и у општини Голубац (марина).

У 2008. години, 86% свих туриста Подунавског и Браничевског управног округа су били домаћи туристи, који су у просеку боравили четири до пет дана у Пожаревцу, два до три дана на Сребрном језеру (рекреација) и један до два дана на другим одређиштима (укупно око два). Главни туристи су из Београда, Новог Сада и других градова Републике Србије. Подунавски и Браничевски управни округ имали су

просечну годишњу стопу попуњености смештајних капацитета од 8%, док је највиши ниво попуњености износио 20%.

Табела 3: Број туриста на подручју, 2008. године

Подручје	Број туриста	Број домаћих туриста	Удео домаћих у укупном броју (%)	Удео округа у укупном и укупног у Републици Србији (%)
Браничевски округ	44.781	41.718	93,2	58,6
Подунавски округ	31.665	23.674	74,8	41,4
Укупно	76.446	65.392	85,5	100,0
Република Србија	2.266.166	1.619.672	71,5	3,4

У Подунавском и Браничевском округу постоји 3 458 лежајева, од којих је 43% у општини Велико Градиште, а 19% у општини Велика Плана. Садашњи смештајни капацитети су на релативно ниском нивоу. Већи број смештајних капацитета, хотела и пансиона, је на нивоу хотела од две звездице, а мањи део на нивоу од три звездице. Исто важи и за ресторане. Виминацијум, највећу туристичку атракцију округа, до сада је посетило 45 000 туриста, од којих 10 000 страних. Постоје и бројне друге туристичке атракције које су последњих година побољшане и у туристичком погледу маркетиншки промовисане (Смедеревска тврђава, пећине око Кучева, Љубичевске игре и др.). Поред наведених садржаја, још увек има невалоризованих природних и антропогених туристичких потенцијала, који захтевају туристичку промоцију (маркетинг). Кроз Просторни план морају се ојачати конкурентност и атрактивност туристичких садржаја, узимајући у обзир светска искуства, уз ослањање на сопствену иновативност и оне производе у туризму који имају перспективу и помоћу којих се може изградити конкурентност.

Табела 4: Број ноћења туриста на подручју, 2008. године

Подручје	Број ноћења туриста	Број ноћења домаћих туриста	Удео домаћих у укупном броју ноћења (%)	Удео округа у укупном и укупног у Републици Србији (%)
Браничевски округ	105.549	100.705	95,4	72,6
Подунавски округ	39.833	26.710	67,1	27,4
Укупно	145.382	127.415	87,6	100,0
Република Србија	7.334.106	5.935.219	80,9	2,0

Подунавски и Браничевски управни округ имају оптималне могућности да се интензивније туристички развију из неколико разлога:

- располажу разноврсним природним и антропогеним туристичким потенцијалом (Дунав, Хомоље, Кучајске планине, Виминацијум, утврђења на Дунаву, манастир Покајница, Смедеревска тврђава, локалитет Краку лу Јордан, Радовањски луг у Радовању и др.);
- могу да користе добра искустава развијених туристичких региона;
- могу да креирају туристичке производе и побољшају свој положај на тржишту у складу са најновијим трендовима у туризму на локалном и регионалном нивоу;
- могу да делују брзо са наслеђеном инфраструктуром (модернизација капацитета) и (ре)организацијом у туризму;
- могу да искористе критичну масу знања и расположиви интерни капацитет за улазак у националну и ширу туристичку конкуренцију.

На основу анализе природних и антропогених туристичких ресурса, по обиму, квалитету, распрострањености, уникатности, функционалности, атрактивности и активираниости, на простору градова Смедерево и Пожаревац, као и општина Велико Градиште, Голубац, Жабари, Петровац на Млави, Жагубица, Кучево, Велика Плана,

Смедеревска Паланка и Мало Црниће, као посебне целине се могу издвојити следеће врсте туристичких потенцијала:

- планине и природне вредности (Хомолске и Кучајске планине са геолошким и геоморфолошким специфичностима);
- водене површине (Дунав, извори и врела);
- природна и културна баштина (заштићена баштина);
- подручја погодна за лов, риболов и др.;
- амбијенталне, етнолошке и културне манифестације;
- градови;
- сеоска насеља и др.

4.4. Инфраструктурни системи

4.4.1. Саобраћајна инфраструктура

Примарне везе планског подручја са окружењем остварују се друмским саобраћајницама и железничком пругом.

Окосницу путне мреже планског подручја чини ДП IА реда А1, аутопут Београд - Ниш - Табановце граница са Републиком Македонијом, који уједно представља и део европског пута Е-75, односно део Паневропског развојног коридора X. На предметном подручју аутопут се простире у дужини од око 58 km, а веза са осталом путном мрежом је остварена преко шест петљи: "Водањ", "Колари", "Раља (Смедерево)", "Раља (Пожаревац)", "Велика Плана" и "Марковац".

Остали ДП I реда (IБ реда) који у целини, или чији делови, пролазе предметно подручје су: ДП број 14 (Панчево - Ковин - Раља - веза са ДП број 33); ДП број 27 (државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Трбушница) - Лозница - Осечина - Ваљево - Лајковац - Телије - Лазаревац - Аранђеловац - Крчевац - Топола - Рача - Свилајнац); ДП број 33 (веза са ДП А1 - Пожаревац - Кучево - Мајданпек - Неготин - државна граница са Бугарском (гранични прелаз Мокрање)); ДП број 34 (Пожаревац - Велико Градиште - Голубац - Доњи Милановац - Поречки мост - веза са ДП број 35). Укупна дужина ДП I реда на подручју Просторног плана износи око 230 km (у ову дужину није урачуната дужина аутопута).

На подручју предметног Просторног плана постоји врло разграната мрежа ДП II реда (IIА и IIБ реда) којима је остварена међусобна веза општинских центара и већих насеља, као и веза са ДП IБ реда и аутопутем. То су следећи ДП IIА реда: ДП број 147 (Липовачка шума - Барајево - Дучина - Младеновац - Смедеревска Паланка - Велика Плана - Жабари - Петровац на Млави - Кучево), ДП број 153 (Лештане - Гроцка - Петријево - Раља - веза са ДП А1), ДП број 155 (Петријево - Младеновац), ДП број 156 (Раља - Смедеревска Паланка - Наталинци), ДП број 157 (Рача - Церовац), ДП број 158 (Мала Крсна - Велика Плана - Баточина - Јагодина - Ћуприја - Параћин - Ражањ - Алексинац - Ниш - Дољевац - Лесковац - Владичин Хан - Врање - Бујановац - државна граница са Републиком Македонијом), ДП број 159 (Пожаревац - Костолац), ДП број 160 (Пожаревац - Жабари - Свилајнац - Деспотовац - Двориште - Ресавица - Сење - Ћуприја), ДП број 161 (Братинац - Салаковац - Мало Црниће - Петровац на Млави - Жагубица - Брестовац), ДП број 162 (Велико Градиште - Макце - Божевац - Рановац -

Петровац на Млави - Тановац - Дубница - Свилајнац), ДП број 163 (Голубац - Зеленик - Љешница), ДП број 164 (Доњи Милановац - Мајданпек - Дебели Луг - Јасиково - Жагубица) и ДП број 186 (Ћуприја - Вирине - Деспотовац - Двориште - Водна - Крепољин), као и ДП ШБ реда: ДП број 352 (веза са ДП 153 - Колари - Селевац - Смедеревска Паланка), ДП број 353 (Младеновац - Велика Крсна - Селевац), ДП број 354 (Смедеревска Паланка - Крњево), ДП број 371 (Пожаревац (веза са ДП број 34) - Дубравица), ДП број 372 (Рам - Кличевац - Братинац), ДП број 373 (Рам - Тополовник), ДП број 374 (Браничево - Миљевић - Зеленик), ДП број 375 (Берање - Средњево - Миљевић), ДП број 376 (Малешево - Ракова Бара - Турија), ДП број 377 (Пожаревац (веза са ДП број 33) - Осипаоница), ДП број 378 (Пожаревац (веза са ДП број 33) - Велико Село - Орљево - Велики Поповац - веза са ДП број 147) и ДП број 379 (Александровац - Орљево - веза са ДП број 161 - Мало Црниће - Божевац). У границама подручја Подунавског и Браничевског управног округа укупна дужина ДП II реда износи око 709 km.

Сви ДП (изузев аутопута) су двотрачни, са по једном коловозном траком по смеру и покривени савременим коловозним застором. Стање је потпуно задовољавајуће само на путевима I реда, док већина ДП II реда захтева рехабилитацију и потпуну или делимичну реконструкцију деоница (значајан део ДП II реда има ширину коловоза 5-5,5 m).

Значајан део путне мреже чини и систем општинских путева којима су остварене везе насеља са општинским центрима, као и међусобне везе насеља у оквиру појединих општина.

Према званичној статистици, укупна дужина категорисане путне мреже (ДП и општински путеви) износи око 2 396 km (у ову дужину није урачуната дужина аутопута), што је око 6,1% укупне путне мреже Републике Србије. Од приближно 2 400 km путева, око 9,6% припада категорији ДП I реда, 29,6% припада категорији ДП II реда, док око 60,8% припада општинским мрежама путева. Густина путне мреже износи 46,8 km/100 km² и незнатно је испод просека у односу на територију Републике Србије (без Аутономне Покрајине Косово и Метохија). Посматрано по управним окрузима, уочава се два пута већа густина путне мреже Подунавског у односу на Браничевски управни округ, што је пре свега последица мање површине Подунавског управног округа, као и слабије развијене мреже општинских путева Браничевског округа.

У погледу покривености територије и опслужености појединих округа и општина у њима, уочава се знатно слабија развијеност мреже ДП у Подунавском него у Браничевском управном округу (изузев аутопута који пролази кроз све општине Подунавског управног округа и који је главна жила куцавица и најзначајнији путни правац читавог подручја). Осим тога, уочава се и слабија развијеност попречних путних веза између насеља и општинских центара у оквиру сваког округа посебно. Слабо развијене попречне везе посебно су изражене између насеља и општинских центара који припадају различитим управним окрузима. Евидентан је и недостатак мостова преко Велике Мораве и путних праваца који би омогућили бољу регионалну повезаност. Постоји свега четири моста, од којих су два друмска, а два друмско-железничка, који су и врло ограниченог капацитета.

У последњих десетак година, уочено је стално благо повећање интензитета саобраћаја на већини ДП. Промене у интензитету саобраћаја на различитим деоницама су у просеку испод 3% годишње.

Главни железнички правац представља магистрална пруга Београд - Мала Крсна - Ниш, која је уједно и пруга највишег технолошког нивоа у земљи и која општине Подунавског управног округа повезује са Европом и развојном осовином - Коридором X. Територијом Подунавског управног округа пролази и магистрална електрифицирана пруга нормалног колосека Београд - Младеновац - Смедеревска Паланка - Велика Плана, којом се остварује веза општина Смедеревска Паланка и Велика Плана са административним и индустријским центрима у Београду и Нишу.

Регионална пруга Мала Крсна - Пожаревац - Мајданпек - Бор - Распутница 2 (Вражогрнац) има правац пружања приближно запад - исток и њом је остварена најближа железничка веза региона источне Србије са магистралном пругом Београд - Ниш (Коридор X), а преко ње и веза са европском мрежом железничких пруга. Остале железничке пруге на планском подручју су једноколосечне, нису електрифициране и локалног су карактера.

Укупна дужина железничких пруга износи око 216 km, густина мреже је око 4,2 km/km² што је у нивоу просека за Републику Србију (4,3 km/km²). Густина мреже железничких пруга је битно различита; у Подунавском је знатно изнад републичког просека и износи 9,1 km/km², док је на територији Браничевског управног округа око 2,6 km/km².

Подручје Просторног плана има повољан положај у односу на аеродром "Никола Тесла" у Београду, као и у односу на аеродром "Константин Велики" у Нишу, а на подручју самог Просторног плана налазе се и три спортско-туристичка аеродрома. То су аеродроми "Радицац-Смедерево" и "Рудине - Смедеревска Паланка" у Подунавском и аеродром "Костолац" у Браничевском управног округу. Сви аеродроми имају полетно-слетне писте са травнатим застором и намењени су за летење спортских и аматерских летелица, као и авиона пољопривредне авијације.

Речни саобраћај није развијен у мери у којој то услови дозвољавају, имајући у виду да северну границу подручја чини река Дунав, најважнији водени пут у Републици Србији и Паневропски пловни пут (Коридор VII). Планским подручјем протиче и река Велика Морава која је пловна при ушћу (око 20 km) са значајним могућностима за развој речног вида саобраћаја.

Постојећи капацитети речног саобраћаја на територији града Смедерева су старо пристаниште, нова лука која је у изградњи, мања пристаништа у ИЗ; на територији града Пожареваца постоји старо пристаниште Дубравица са потпуно дотрајалом инфраструктуром и путничко пристаниште Костолац; у општини Велико Градиште постоји прелаз за скеле у насељу Рам и марина и пристаниште у општинском центру, док у општини Голубац постоји мање пристаниште. Већина постојећих речних инфраструктурних објеката (и путничких и теретних) није на адекватном нивоу опремљености и капацитета, тако да без великих улагања не могу бити значајнија развојна компонента подручја. На подручју Просторног плана налазе се и два међународна речна гранична прелаза према Румунији и то Велико Градиште - Бело Брешка и Голубац - Молдава Веке.

4.4.2. Енергетска инфраструктура

Енергетска инфраструктура прати укупне развојне процесе и убрзава их уколико за то постоје услови. У оквиру планског подручја достигнути ниво развоја енергетске инфраструктуре углавном задовољава садашње потребе.

Енергетска мрежа је уклопљена у укупни енергетски систем Републике Србије и карактерише се постојањем:

- извора електричне енергије у термоелектрани Костолац;
- преносном мрежом од 380 kV до 10 kV;
- ТС 220/110, 110/35, 35/10 (10/0,4) kV;
- везама са термоелектраном "Морава" код Свилајнца и са другим изворима електричне енергије (Ђердап, Колубара, Обреновац итд.).

Оцењујући ниво опремљености и капацитете енергетске мреже, може се констатовати да градови Пожаревац (са термоелектраном у Костолцу и са преносном мрежом од 110 kV и 35 kV) и Смедерево (са преносном мрежом од 220, 110 и 35 kV) имају највиши ниво опремљености електроенергетском инфраструктуром. Нешто нижи ниво опремљености имају општине Смедеревска Паланка и Петровац на Млави, а затим Велика Плана, Мало Црниће и Жагубица. Општине Жабари, Кучево, Голубац и Велико Градиште на својој територији немају ТС веће од 35/10 kV, по чему ове општине спадају у ред општина са најнижим нивоом опремљености простора електроенергетском инфраструктуром. На основу претходних констатација, може се закључити да је досадашњи развој енергетске инфраструктуре углавном пратио темпо укупног друштвеноекономског развоја планског подручја.

Енергетски проблеми Републике Србије последњих година имају за последицу и промену развојне политике земље и сврставање енергетике у приоритетне делатности. Улагања у изградњу енергетских капацитета на подручју округа заузимају значајно место у оквиру укупних инвестиција за енергетику у Републици Србији. На то указују и подаци из Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године, према којима су у ранг значајних инвестиција у континуитету сврстана и улагања за површинске копове у Костолцу (ТЕ Дрмно).

Расположиви потенцијал примарне енергије у региону има значајну улогу у развоју електроенергетских капацитета у Републици Србији, тако да ће се око 20% укупних улагања у производне и преносне објекте за потребе ужег подручја Републике Србије у планском периоду реализовати у Подунавском и Браничевском округу.

Поред значајних улагања у објекте електропривреде, која су већ дугорочна развојна појава, дугорочном оријентацијом на веће коришћење домаћих извора енергије, предвиђа се даља диверзификација улагања у објекте за производњу и других видова енергије, чија ће изградња знатно ублажити енергетску зависност Републике Србије од увозне енергије.

Угаљ чини најзначајнији енергетски потенцијал планског подручја. Према досадашњим истраживањима укупне резерве угља процењене су на око три милијарде тона. До сада утврђене билансне резерве угља износе око 1 500 милиона тона, а од тога лигнита око 1 485 милиона тона и налазе се на територији града Пожаревца и општина Петровац на Млави, Голубац, Кучево и Жагубица (Крепољин).

Свакако да највећи значај за развој енергетских капацитета на овом подручју има Костолачки басен, где се производња угља одвија већ више од једног века, а производња електричне енергије више од пет деценија. Овај басен, по потенцијалима и могућностима развоја капацитета за производњу угља и електричне енергије, превазилази ниво потрошње планског подручја и има видно место у енергетици Републике Србије и шире.

Гасоводи и гасоводни објекти

На простору Подунавског округа изграђени су и у експлоатацији следећи гасоводи и гасоводни објекти:

- Магистрални гасовод (у даљем тексту: МГ) МГ 07, деоница Бели Поток- Велико Орашје, пречника Ø 609,6 mm;
- Разводни гасовод (у даљем тексту: РГ) РГ 01-10, деоница Панчево- Смедерево, пречника Ø 323 mm;
- Разводни гасовод РГ 01-10, деоница Смедерево- Велико Орашје, пречника Ø 323 mm;
- Магистрални гасовод МГ 08, деоница Велико Орашје - Баточина, пречника Ø 457 mm;
- деонице разводних гасовода РГ 07-03, деоница до главне мерно-регулационе станице (у даљем тексту: ГМРС) "Смедеревска Паланка";
- деоница РГ 01-10/1 до ГМРС "Смедерево";
- деоница РГ 08-08 до ГМРС "Свилајнац".

Сви ови гасоводи су изграђени од челичних цеви за радни притисак до 50 bara, ANSI 300. Минимална ширина заштитног појаса, са обе стране гасовода је 30 m и у којој није допуштена, односно, забрањена је изградња стамбених и других објеката у којима живе и раде људи. Гасоводи су изграђени на просторима изван граница насеља, углавном на пољопривредним површинама. Сви су подземно изграђени са минималним надслојем земље од 0,8 до 1,1 m. Могућа је даља пољопривредна активност и обрада земље са дубоким орањем до дубине 0,5 m. Забрањено је сађење високог зеленила са дубоким кореновим системом у зони од минимум пет метара од гасовода.

Гасоводи су лоцирани долином реке Велике Мораве и то на левој обали између аутопута и реке, где је насељеност најмања, а присутност индустрије и градова највећа западно од аутопута.

На простору Подунавског округа изграђени су гасоводи који у целом гасоводном систему, поред транзитног карактера, имају и безбедносни квалитативни садржај, јер образују затворени кружни прстен на релацији Београд, Велико Орашје, Смедерево, Ковин, Панчево и Београд са везом код Батајнице.

На овом простору изграђене су и у експлоатацији следеће ГМРС:

- ГМРС "Смедеревска Паланка";
- ГМРС "Велика Плана";
- ГМРС "Смедерево";

-
- ГМРС "Годомин";
 - ГМРС "Радицац";
 - ГМРС "Гитарих";
 - ГМРС "Милошевац";
 - ГМРС "Велика Плана";
 - ГМРС "Марковац";
 - ГМРС "Свилајнац".

У границама Просторног плана постојећи гасоводи имају већим делом транзитни карактер највишег ранга у Републици Србији, а на местима локација ГМРС се остварују дистрибуције градским гасоводима, од челичних цеви радног притисака 6 - 12 бара и дистрибутивним гасоводима, од полиетиленских цеви за радни притисак до четири бара - широка потрошња.

На простору Браничевског округа нема изграђених гасовода и гасоводних објеката.

4.4.3. Хидротехничка инфраструктура

Површинске воде

Територија планског подручја је једна од најбогатијих зона водом у Републици Србији. Богатство водом се огледа у постојању великих површинских токова (Дунава и Велике Мораве), токова средње величине (Млаве, Пека, Јасенице, Раље) и бројних мањих токова са сталним или повременим и периодичним отицањем воде, као и у постојању одређених количина изданске (подземне) воде у зони дна долина поменутих река.

Подземне воде

Територија планског подручја се карактерише постојањем терена са издашношћу већом од 1-10 lit/sec. Највећу имају алувијални терени дна долине Велике Мораве, Јасенице, Кубршнице, Коњске реке, Раље, затим Млаве (и доњих делова њених притока Дусур, Чокордин, Витовница), Пека и Дунава (Костолачко и Великоградиштанско острво).

Минерални и термоминерални извори

Најиздашнији терени су у сливу реке Јасенице, где има више минералних и термоминералних извора, од којих су најзначајнији Паланачки кисељак, Јасенички кисељаци Водице, Церовац и Придворице. Изван ове зоне, минералних појава има и на неколико других локалитета и то Везичево и Слатина у општини Петровац на Млави, Звижд у долини Пека у општини Голубац, Суви До и извор поред Крупањског врела у општини Жагубица, Бања и Кисела вода у општини Кучево и Бања Ждрело у оквиру града Пожаревца. Осим тога, у северозападном делу региона утврђене су и појаве термалних вода на већим дубинама. Ове воде имају, на основу досадашњих истраживања, и одређену енергетску вредност.

Плављење земљишта

Поплаве у сливовима река Дунава, Велике Мораве, Млаве и Пека, и поред до сада изграђених система за одбрану, још увек, скоро сваке године, угрожавају велике

пољопривредне површине, насеља и индустријске површине, а највеће површине угрожене поплавама су у општини Жабари и граду Пожаревцу.

Водоснабдевање насеља и индустрије

Обезбеђење довољних количина воде за водоснабдевање становништва и индустрије врши се са изворишта формираних у алувионима река Велике Мораве, Млаве и Пека, као и из локалних извора и врела по насељеним местима (каптаже, копани бунари). Ова изворишта могу се експлоатисати до рационалног нивоа. При томе, у већини случајева изворишта су доста лоше заштићена, што доводи до погоршавања квалитета вода.

Стање дистрибутивних система је такво да су губици у мрежи у већини насеља преко 35%. Због великих губитака специфична потрошња је превисока и износи у округу у просеку 400 lit/становник/дан.

Канализање насеља и одвођење отпадних вода

Сва градска насеља, осим водовода, имају и канализацију. С друге стране, опремљеност сеоских насеља канализацијом је још увек слаба. Отпадне воде се одводе са, али и без пречишћавања у површинске водотокове, што (кад нема пречишћавања) може бити врло опасно са становишта заштите изворишта воде за водоснабдевања, нарочито у зони алувијалних равни.

Побољшано стање квалитета вода у водотоцима Велике Мораве, Млаве и Пека у односу на 1981. годину је последица смањења индустријске и пољопривредне производње током деведесетих година. Порастом привредних активности може се очекивати значајно погоршање стања квалитета вода. Заштита квалитета вода нужна је јер највећи део подземних вода, које се користе и које ће се користити за водоснабдевање насеља, припада алувијалним подземним водама које се прихрањују из водотока и чији је квалитет у директној вези са квалитетом вода у водотоцима.

Наводњавање и одводњавање

Наводњавање земљишта у Републици Србији јако заостаје за свим суседним земљама, као и за могућностима и потребама земље. Долине Велике Мораве, Млаве и Пека имају повољне земљишне потенцијале за интензивну пољопривредну производњу. Високу, стабилну производњу ограничавају неравномерне и недовољне количине падавина у вегетационом периоду. Сушни периоди изражени су у овом подручју, а обрадиве пољопривредне површине које се данас налазе под системима за наводњавање су скромне. Неповољно је што се чак и изграђени системи за наводњавање често не користе, тако да је пољопривредна производња под великим утицајем метеоролошких фактора.

Највећи потенцијал представља алувијум плитке издани, где ће се мелиорационим радовима извршити успешно одводњавање превлажених мочварних терена, чиме ће се они привести интензивној пољопривредној производњи или другој, кориснијој намени. Истовремено, присуство великих водотокова, даје могућност наводњавања пољопривредних површина у најинтензивнијем вегетационом периоду биљних култура.

4.4.4. Комунална инфраструктура

Постојеће стање у комуналној опремљености округа може се оценити као делимично задовољавајуће. Иако централизовани систем управљања отпадом не постоји, ипак је питање прикупљања, одвожења и депоновања отпада релативно уређено и под ингеренцијом је локалних јавних комуналних предузећа или месних заједница. Појава несанитарних дивљих депонија ван градског подручја није честа као у другим деловима Републике Србије, па ипак одлагање на ове депоније представља изузетан проблем. Наиме, на овим депонијама прикупљање и одвожење отпада, или се не врши, већ се депоније "премештају" са једне локације на другу, дуж речних корита и сл. (такозване "мигрирајуће депоније"), или се прикупљање са ових депонија врши једном годишње, чиме оне постају потенцијална опасност за животну средину.

Проблем представља и отпад из Костолачког рударског басена који се у неким случајевима одлаже и на комунални депонијски простор. Потенцијално еколошки хазардна појава је и одлагање медицинског и биохазардног отпада на депоније комуналног отпада, пре свега због загађења површинских и подземних вода, ваздуха, земљишта и др.

Не постоји било какав вид примарне селекције и прераде отпада. У неким општинама постављене су посуде за одлагање примарно селектованог отпада, али грађани не врше селекцију.

Општине имају проблем и са гробљима. Постојећи капацитети су релативно мали и изузетно лоше инфраструктурно опремљени. На појединим гробљима не постоје објекти управе, нити запослени, већ су гробна места у ингеренцији локалних мештана.

Општински центри располажу уређеним градским гробљима, чији ће капацитет бити недовољан за плански период. Поред тога, значајан проблем је управљање гробљима. У градским срединама ингеренцију имају локална општинска јавна комунална предузећа, док се локално становништво, које није едуковано за ову врсту послова, стара над сеоским гробљима. Попуњеност сеоских гробаља је скоро потпуна са мало слободног простора за ширење.

Сточна гробља представљају посебан проблем, будући да их у неким општинама и нема, иако постоје реалне потребе и захтеви за њиховом изградњом, док су с друге стране, постојећа сточна гробља лоше инфраструктурно опремљена.

Опремљеност насеља је лоша у погледу сточних пијаца или оне функционишу у лошим санитарно-хигијенским условима. У сеоским насељима општина неопходно је детерминисање нових локација за сточне пијаце, као и уређење постојећих.

4.5. Заштита простора

4.5.1. Заштита животне средине

Са становништва животне средине, територија Подунавског и Браничевског округа представља веома сложену средину. Већим делом она представља релативно очувану средину, са деловима територије који се одликују високим квалитетом, нарочито у источном делу региона, где се простире део Националног парка "Ђердап", и делови ИВА подручја (Important Bird Area - Локације од међународног значаја за птице). С друге стране, на подручју региона налазе се два значајна извора загађења животне средине (регионалног карактера), и то: термоелектране, депоније и површински копови у Костолцу и Железара у Смедереву.

На планском подручју, према постојећем стању, могу се издвојити три подручја са различитим квалитетом животне средине:

- 1) Природна и животна средина у оквиру заштићених подручја природних и културних добара, као и ненасељена подручја претежно у источним деловима планског подручја, тј. на Хомољско-кучајским планинама;
- 2) Природна и животна средина у оквиру грађевинских подручја насеља, дуж зона инфраструктурних система и зона угрожених поплавама, ерозијама, бујицама;
- 3) Животна средина у околини еколошки "црних тачака", део око лигнитних басена и термоелектране Костолац и железаре у Смедереву (северозападни део региона).

На подручју је идентификован већи број "hot spot" локација (црних тачака) са вишим степеном загађења животне средине, и то: Термоелектране Костолац А и Костолац Б са површинским коповима Дрмно, Ћириковац и Кленовник и депонијама пепела и шљаке, као и железара у Смедереву.

На територији Подунавског и Браничевског округа промене квалитета ваздуха, воде и земљишта доминантно проистичу из енергетске, индустријске и пољопривредне делатности. Тако, као облици деградације животне средине могу се издвојити следећи извори (активности):

1) Привредни (индустријски) објекти:

- а) Термоелектране Костолац А и Костолац Б са површинским коповима Ћириковац, Дрмно и Кленовник и депонијом пепела и шљаке.

Технолошки процес експлоатације лигнита на површинским коповима Дрмно, Ћириковац и Кленовник проузроковао је деградацију првобитне геоморфолошке и педолошке структуре терена, загађивање ваздуха, вода и земљишта, повишени ниво буке итд.

Рударским радовима у протеклом периоду заузето је више од 4 000 ha, од чега су површински копови око 2 000 ha, одлагалишта око 1 500 ha и остало су рекултивисане површине и изграђени објекти. У току 2009. године однос откопане масе откритке и угља био је 4 m³/t. У току 2009. године завршена је експлоатација на површинском копу Ћириковац и Кленовик.

Термоелектране као основно гориво користе лигнит из површинског копа Дрмно чији су параметри квалитета следећи: укупни сумпор до 1,45%; сумпор сагориви до 1,03%; сумпор у пепелу до 0,65%, количина пепела до 25%. Сваке године у термоелектранама сагори се преко седам милиона тона угља, а као продукт сагоревања настаје више од 1,6 милиона тона пепела и шљаке, који се депонују на отвореном одлагалишту укупне површине 250 хектара, као и преко 4 000 000 Nm³ димног гаса на сат.

Као основни еколошки проблеми у непосредном и ширем окружењу ТЕ "Костолац" могу се издвојити:

-
- Загађење ваздуха - емисија чврстих честица и емисија димних гасова,
 - Загађење земљишта - развејавање пепела са депонија,
 - Загађење водених токова - што укључује и подземне и површинске воде.

б) Железара у Смедереву

Железара Смедерево д.о.о. производи гвожђе у два високих пећима, а затим гвожђе из високих пећи конвертује у сирови челик у челичани са три конвертора и комплексом за континуално ливење.

Пројектовани капацитет железаре је 2,2 милиона метричких тона годишње, али постројења никада нису достигла овај производни ниво (2004. године произведено је око 1,1 милиона метричких тона сировог челика, што представља максимум у производњи ове компаније). Железара Смедерево д.о.о. обнавља и реконструира разне производне јединице, а децембра 2004. у Железари је завршена модернизација хладне ваљанице, у оквиру које је уграђен нов систем аутоматизације који је заменио већ дуго застарели систем електронских контрола.

в) Индустијска зона у Годоминском пољу

Индустијска зона у Годоминском пољу, североисточно од града, захвата површину од 500 ха, и у њој се налази највећи део индустрије Смедерева (металопрерађивачка индустрија и машиноградња) као и низ других привредних садржаја.

2) Комунална инфраструктура:

- Недовољна изграђеност водоводне инфраструктуре, нарочито у сеоским насељима. У Браничевском округу 32% домаћинстава још није прикључено на јавни систем водоснабдевања;
- Проблеми везани за регулисано одвођење и санитацију отпадних и атмосферских вода услед недовољне изграђености канализационе инфраструктуре на подручју округа (у Жабарима и Жагубици канализациона инфраструктура у потпуности одсуствује, као и у сеоским насељима региона). Капацитети за пречишћавање отпадних вода у округу нису довољни, највећи проценат отпадних вода из канализационих система се испушта без пречишћавања у реципијенте, док се у сеоским насељима одводи ка непрописно изграђеним (пропусним) септичким јамама;
- Систем сакупљања, транспорта и депоновања комуналног и осталих врста продуктивног отпада не обухвата читаву територију округа и није адекватно регулисан.

3) Саобраћај:

Саобраћајне активности могу бити значајан извор загађења животне средине, а последице се манифестују првенствено у повећаним концентрацијама полутаната у атмосфери, повишеним вредностима

нивоа буке, односно могућности загађивања земљишта и вода, спирањем и одвођењем честица са задрљаних коловозних површина у околни путни појас. Иако се последице овог извора загађења највише региструју у непосредној околини саобраћајница, он може имати већи значај, имајући у виду да кроз планско подручје пролазе поједини саобраћајно оптерећени правци (аутопут Е-75 - Коридор Х, ДП ИБ реда на правцу Пожаревац - Кучево - Мајданпек - Неготин и тзв. "Дунавска магистрала", као и ДП II реда (посебно на правцу Петровац на Млави - Жагубица - Зајечар).

4) Употреба минералних ђубрива, пестицида и осталих агрохемиката у пољопривредној производњи:

С обзиром на природне предиспозиције планског подручја (равничарски и брдско-планински терени) и оријентацију становништва ка пољопривредним делатностима, претпоставља се да су одређени делови плодног пољопривредног земљишта загађени под дејством нестручне и неадекватне примене минералних ђубрива, пестицида и осталих агрохемијских средстава у пољопривреди.

Имајући у виду да се не расположе прецизним подацима о укупној количини и начину примене ових средстава у пољопривреди, не може се ни констатовати укупан обим загађења земљишта, површинских и подземних вода од стране ове врсте загађивања животне средине.

4.5.2. Заштита културних добара

О дугој и богатој историји људског насељавања и деловања на подручју Подунавског и Браничевског округа сведочи изузетно богато културно наслеђе, које, не само бројношћу појединачних споменика и целина, већ и изузетним значајем појединих од њих, указује да су географски положај, а пре свега река Дунав, кључно утицали да ови простори, у широком временском распону од праисторије до данас, представљају размеђе важних комуникацијских праваца, а често и центре друштвеног, војног, привредног и културног живота.

Следећи трагове очуваног наслеђа, уочљиво је да се живот на овим просторима постепено развијао од Подунавља ка његовом залеђу, користећи све погодности и богатство поднебља - водно, шумско, рудно и сл., а његова типолошка, хронолошка, стилска хетерогеност указује на широк спектар активности које су се на овим просторима одвијале.

Наслојавање културних трагова кроз епохе у овом округу оставило је до данас печат у изузетно богато очуваном фонду, по квантитету, релативно уједначеној просторној дистрибуцији, али и изразитој репрезентативности појединих примера. Тако данас на овом подручју постоји шест културних добара сврстаних у категорију изузетног значаја, и то из античког периода, средњег века и прве половине XIX века, 17 културних добара великог значаја, док је укупно 120 утврђених некатегорисаних културних добара.

Поред овога, постоји и изузетан број (преко 1 000) евидентираних културних добара која уживају статус претходне заштите, као и други облици културног наслеђа

материјалног и духовног карактера, који употпуњују слику о богатству и вредности ове средине.

Према евиденцији и класификацији Завода за заштиту споменика културе Смедерево, који је територијално надлежан за цео плански обухват, културна добра на подручју Подунавског и Браничевског округа сврстана су у четири основне групе према врсти добара: 1) споменици културе, 2) археолошка налазишта, 3) знаменита места и 4) просторне културно-историјске целине. У прегледу који следи дат је сажет приказ културних добра разврстаних према категорији и врстама, сумарно за цео плански обухват, док је интегрални попис свих утврђених културних добара, прегледно по јединицама локалне самоуправе оба округа, дат у прилогу Просторног плана ⁶.

КУЛТУРНА ДОБРА ОД ИЗУЗЕТНОГ ЗНАЧАЈА

1.1 I СПОМЕНИЦИ КУЛТУРЕ

ред. бр.	назив споменика културе	место	Јединица локалне самоуправе
1.	Смедеревска тврђава	Смедерево	Смедерево
2.	СРЕДЊЕВЕКОВНИ ГРАД ГОЛУБАЦ	Голубац	Голубац
3.	ЦРКВА БРВНАРА - МАНАСТИР "ПОКАЈНИЦА"	Старо Село	Велика Плана

1.2 II АРХЕОЛОШКА НАЛАЗИШТА

ред. бр.	назив археолошког налазишта	место	Јединица локалне самоуправе
1.	АРХЕОЛОШКИ ЛОКАЛИТЕТ "ВИМИНАЦИЈУМ"	Костолац	Пожаревац
2.	"КРАКУ ЛУ ЈОРДАН" - рударско насеље на ушћу Бродице у Пек (IV век)	Бродице	Кучево

1.3 III ЗНАМЕНИТА МЕСТА

ред. бр.	назив знаменитог места	место	Јединица локалне самоуправе
1.	РАДОВАЊСКИ ЛУГ	Радовање	Велика Плана

КУЛТУРНА ДОБРА ОД ВЕЛИКОГ ЗНАЧАЈА

1.4 I СПОМЕНИЦИ КУЛТУРЕ

ред. бр.	назив споменика културе	место	Јединица локалне самоуправе
1.	Црква Успења Богородичиног	Смедерево	Смедерево
2.	Зграда Округног суда	Смедерево	Смедерево
3.	Стара друмска механа породице Младеновић	Сараорци	Смедерево
4.	Црква брвнара Св. Илије	Смедеревска Паланка	Смедеревска Паланка
5.	Црква брвнара Св. Тројице	Селевац	Смедеревска Паланка
6.	Кућа Николајевића са апотеком	Азања	Смедеревска Паланка
7.	Родна кућа Пере Тодоровића	Водице	Смедеревска Паланка

8.	Манастир Св. Стефана - "Копорин"	Велика Плана	Велика Плана
9.	Црква брвнара Св. Ђорђа	Крњево	Велика Плана
10.	Зграда окружног начелства	Пожаревац	Пожаревац
11.	Манастир Успења Богородичиног - "Витовница"	Витовница	Петровац на Млави
12.	Митрополија и Благовештење	Ждрело	Петровац на Млави
13.	Средњевековни град Рам	Рам	Велико Градиште
14.	Манастир Св. Вавдења - "Горњак"	Брезница	Жагубица
15.	Црква рођења Пресвете Богородице	Вуковац	Жагубица
16.	Тршка црква	Милатовац	Жагубица

1.5 II АРХЕОЛОШКА НАЛАЗИШТА

ред. бр.	назив археолошког налазишта	место	Јединица локалне самоуправе
----------	-----------------------------	-------	-----------------------------

1.	Римско утврђење ледерата	Рам	Велико Градиште
----	--------------------------	-----	-----------------

1.6 III ЗНАМЕНИТА МЕСТА

ред. бр.	назив археолошког налазишта	место	Јединица локалне самоуправе
1.	Спомен-парк "Чачалица"	Пожаревац	Пожаревац

1.7 IV ПРОСТОРНЕ КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКЕ ЦЕЛИНЕ

ред. бр.	назив знаменитог места	место	Јединица локалне самоуправе
1.	Део села Бистрице	Бистрица	Петровац на Млави

Преглед некатегорисаних културних добара приказан је по броју и врсти заступљених културних добара на територији појединачних јединица локалне самоуправе, односно округа.

НЕКАТЕГОРИСАНА КУЛТУРНА ДОБРА

Округ	Јединица локалне самоуправе	Број некатегорисаних културних добара (на територији јединице локалне самоуправе)			
		I Споменици културе	II Археолошка налазишта	III Знаменита места	IV Просторне културно- истор. целине
Подунавски	СМЕДЕРЕВО	18	1	-	-

Подунавски	Смедеревска Паланка	7	-	3	-
Подунавски	Велика Плана	11	-	-	-
Браничевски	ПОЖАРЕВАЦ	9	-	-	-
Браничевски	Петровац на Млави	13	1	-	-
Браничевски	Мало Црниће	8	2	-	-
Браничевски	Кучево	6	-	-	-
Браничевски	Велико Градиште	7	3	-	-
Браничевски	Голубац	6	9	-	-
Браничевски	Жабари	10	-	-	-
Браничевски	Жагубица	5	1	-	-
УКУПНО		100	17	3	-

Кључне одреднице културног наслеђа, преко којих се данас идентификује културни идентитет Подунавског и Браничевског округа, чине три споменика највише категорије - Смедеревска тврђава, Виминацијум и Голубачка тврђава. Иако типолошки и хронолошки разнородни - ови споменици потврђују да је окосницу развоја овог подручја кроз историју чинила река Дунав (као римски Limes, граница средњовековне српске државе, али и размеђе различитих утицаја у новијој српској историји). Њихова диспозиција дуж припадајућег дунавског тока (од крајњег узводног - Смедерево, до крајњег низводног положаја - Голубац), али и велики број културних добара дуж Дунава између њих (Кулич-град, Острво, Рамска тврђава, Ледерата и др.), указују на активан и интензиван живот дуж целог припадајућег дунавског приобаља.

Са ширењем утицаја од Дунава ка залеђу и развојем насеља, формирале су се вароши у којима су се наслојавали трагови култура различитих периода. Сложеност градитељских програма (од варошких цркава, преко јавних зграда, до примера грађанског и народног градитељства), као и репрезентативност појединих примера, указују на степен развијености и периодични значај појединих насеља кроз историју планског подручја.

Посебну вредност чини сакрални градитељски фонд, препознатљив како по средњовековном црквеном задужбинарству (манастири Горњак, Заова, Копорин, Витовница), тако и по вредним примерима из периода турске владавине (манастир Покајница, цркве брвнаре у Смедеревској Паланци и Селевцу).

Општа је оцена да укупно културно наслеђе Подунавског и Браничевског округа данас није у довољној мери афирмисано и искоришћено. Са изузетком малог броја најзначајнијих споменика и целина (пре свега локалитет Виминацијум, али и Смедеревска тврђава и неколицина манастирских комплекса), односно урбаних подручја са интегрисаним примерима вредног градитељског фонда, највећи део културне баштине овог подручја чине појединачни изоловани споменици и целине, неповезани у јединствену културну мапу, недовољно интегрисани у своје просторно и функционално окружење, а често и без минималног нивоа техничке заштите. Један од узрока оваквом стању представља само делимично ажурна евиденција културних добара, као последица релативно велике територије, обима градитељског фонда, али и неусаглашености стручних и финансијских ингеренција у рекогносцирању, заштити и презентацији наслеђа. Даљи узроци се могу тражити у недовољно развијеној свести најширег аудиторijума (од субјеката управљања до становништва) о чувању и заштити наслеђа, а још мање о његовом потенцијалу и могућности стављања у функцију привредног и културног развоја заједнице.

Несумњив културни капитал Подунавског и Браничевског округа, који својим значајем, обимом, просторном дистрибуцијом, типолошком и хронолошком хетерогеношћу представља изузетан потенцијал овог подручја, има могућност да постане један од битних фактора његовог интегрисаног развоја, али и фактор ширег интеррегионалног повезивања подручја на културној и економској основи.

4.5.3. Заштита од интереса за одбрану земље и заштита од природних непогода

Свака територија зависно од комплексности природних услова, има изражене специфичности и предиспозиције за одређене природне појаве и процесе, а тиме и за угроженост различитим природним хазардима. Територија Републике Србије

изложена је опасностима од природних непогода, а степен угрожености је различит у зависности од врсте непогоде, али довољан да може изазвати знатне последице, угрозити здравље и животе људи и проузроковати штету већег обима на материјална добра.

У досадашњим планским документима која се односе на Подунавски и Браничевски управни округ присутна је непотпуна анализа повредивости простора природним хазардима. У регионалној стратегији овог округа из 2009. године, проблеми заштите од природних хазарда су у потпуности занемарени, док се у нижим планским документима општина несистематски помињу.

Имајући у виду природне карактеристике Подунавског и Браничевског управног округа, као најважнији природни хазарди издвајају се сеизмизам, ерозивни процеси (ерозија земљишта), нестабилност терена (клизишта и одрони), поплаве и бујичне поплаве, као природни процеси који директно и индиректно угрожавају људе, материјална добра и сам простор.

Према Сеизмолошкој карти Републике Србије за повратни период од 100 година (публикованој 1987. године), која изражава максимални очекивани интензитет земљотреса (по модификованој MCS-64 скали) за повратни период од 100 година, са вероватноћом догађања од 63%, сеизмичким хазардом највише је угрожен јужни, централни и северни део Подунавског и Браничевског управног округа. Од укупне површине Подунавског и Браничевског управног округа, максималном очекиваном јачином земљотреса VII-VIII MCS-64 скале повредиво је 70,54% територије (3 605,8 km²), интензитетом VIII-IX MCS-64 скале 29,31% (1 498,3 km²), док је интензитетом IX-X MCS-64 скале повредиво 0,15 % (7,6 km²).

Јачим категоријама ерозије захваћено је више од 35% територије Републике Србије. На основу потенцијала ерозије и утврђивања постојања ерозионих подручја на територији Подунавског и Браничевског управног округа, утврђено је да на укупној територији различитим потенцијалом ерозије угрожено 3 914,1 km², односно 76,57% површине. Површине ерозионих подручја су различите по општинама/градовима: Смедерево (290 km²), Смедеревска Паланка (355 km²), Велика Плана (147 km²), Пожаревац (176 km²), Велико Градиште (259 km²), Голубац (316 km²), Мало Црниће (224 km²), Кучево (682 km²), Жабари (147 km²), Петровац на Млави (578 km²), Жагубица (739 km²).

Процењује се да је око 25% територије Републике Србије захваћено клизиштима и одронима. Тренутно не постоји катастар клизишта за територију Републике Србије, а то је битан предуслов за било какву озбиљну анализу и планирање намене коришћења простора. На основу података (1995. године), нестабилне падине, укључујући површине захваћене активним и умиреним клизиштима, захватају простор од око 211 km², што чини 4,13% укупне површине Подунавског и Браничевског управног округа. Од тога, површине угрожене клизиштима у Подунавском округу захватају 36,4 km², а у Браничевском 174,7 km².

Просторна дистрибуција површина угрожених клизиштима је различита по општинама/градовима: Смедерево (7,8 km²), Смедеревска Паланка (15,1 km²), Велика Плана (13,5 km²), Пожаревац (9,5 km²), Велико Градиште (8,8 km²), Голубац (16,1 km²), Мало Црниће (16,7 km²), Кучево (19,7 km²), Жабари (41 km²), Петровац на Млави (47,2 km²), Жагубица (15,6 km²).

Површине угрожене одронима налазе се у Браничевском округу (5,2 km²), а посебно су угрожени делови општина Жагубица (2,3 km²), Голубац (2,1 km²) и Кучево (0,82 km²). Најугроженија саобраћајница је Ђердапска магистрала где су историјски забележени катастрофални одрони.

Потенцијално плавна подручја у Републици Србији захватају површину од 1,6 милиона ha и на њима се налази око 500 већих насеља и 515 индустријских објеката. Поред тога, поплавама је угрожено 680 km железничких пруга и око 4 000 km путева. Према извршеним анализама, потенцијално плавне површине захватају 881,8 km², односно 17,25% територије Подунавског и Браничевског управног округа. Највеће угрожене површине су на територијама градова Пожаревац (194,9 km²) и Смедерево (163,5 km²) и општине Велика Плана (159,9 km²).

За анализу бујичних водотока на територији Подунавског и Браничевског управног округа, фонд расположивих подлога је минималан и апсолутно недовољан за прецизније детерминисање плавних зона. За сада не постоје адекватне топографске подлоге са прецизном висинском представом (изохипсе са еквидистанцом од 0,5 m) и са најновијим стањем приобаља (са објектима и вегетацијом). Такође не постоје ни морфолошке подлоге за већину бујичних водотока на територији Подунавског и Браничевског управног округа, као ни снимљени трагови великих вода. Генерална карактеристика скоро свих бујичних водотока на територији Подунавског и Браничевског управног округа јесте велика неуређеност и катастрофално еколошко стање. Оваква, веома неповољна ситуација, проузрокована је интеракцијом природних и антропогених фактора.

Познавање регионалних и глобалних атмосферских чиниоца природних непогода значајно је за планирање, заштиту и просторни развој. Првенствено се намеће потреба анализе олујно-градоносних непогода у Републици Србији и стратегије одбране од града, анализе утицаја суше и смерница развоја практичних доприноса борби против суше, као и одбране од мраза и поледице. Без територије Аутономне Покрајине Косово и Метохија, која је брањена до 1998. године, у Републици Србији се данас системом одбране од града брани укупна површина од 7 744 000 ha, од чега на пољопривредно земљиште отпада 5 113 672 ha. На територији Подунавског и Браничевског управног округа, радарски центар се налази у Петровцу на Млави.

У Републици Србији, у периоду 1998-2007. године, шумским пожарима захваћена је површина од 49 039 ha и од тога у 2007. години, која је била је једна од најтежих година, забележена су 482 шумска пожара са опожареном површином од 34 000 хектара. То је огромно повећање у односу на 2003. годину, када је забележен 51 пожар који је захватио и уништио 324 ha шума и шумског земљишта. Због близине Делиблатске пешчаре у којој је током периода 1948-2009. године забележено 259 шумских пожара са укупном опожареном површином 11 923,5 ha, као и вегетационих карактеристика Подунавског и Браничевског управног округа, присутна је опасност од ширења шумских пожара. Шумски пожари представљају озбиљан и актуелан друштвени и привредни проблем и спадају у факторе који за кратко време могу да причине велике материјалне штете. Такође, на пожариштима се знатно теже успоставља вегетациони покривач, што може интензивирати процес еолске ерозије, те у ту сврху треба утрошити вишеструко више финансијских средстава него на обичним голетима.

Тренутно стање карактерише непотпуност и недоступност информација о ризицима од могућих природних непогода, као и о последицама које могу изазвати, при чему се посебно издваја недовољно учешће јавности ("public participation"). Посебно се издваја недовољан капацитет локалних органа, стручних служби и консултаната за савремени приступ управљању ризицима од природних непогода, као и неадекватан мониторинг природних, природно-антропогених и антропогених процеса у циљу заштите од природних непогода. Тренутно стање карактерише и неодговарајући законски оквир и недостатак адекватних законских и техничких регулатива, као и непостојање јединствене базе података о просторном размештају одређених природних непогода, односно детерминисање потенцијално критичних зона (катастри клизишта, бујичних токова, итд.).

4.5.4. Заштита природних вредности

Физичко-географска разнородност територије обухваћене Просторним планом, условила је присуство комплексних просторних целина, објеката и феномена, који су због својих аутентичних, уникатних, репрезентативних и ретких вредности абиотичког и биотичког порекла, постали предмет законски засноване заштите природе још од 1949. године. Од тада, број заштићених природних добара, њихова површина, врсте и категорије заштите доживели су значајне промене. На основу података из централног регистра Завода за заштиту природе Србије (2011. године), на овом подручју евидентирана су заштићена природна добра која се штите на основу Закона о заштити природе ("Службени гласник РС", бр. 36/09, 88/10 и 91/10 - исправка), али и старијих законодавних аката из области заштите природе и културних споменика. У наредној табели дат је преглед природних добара која се налазе под актуелним статусом заштите.

Табела 5: Заштићена природна добра

Природно добро	Општина/град	Површина (у ha)	Година заштите
Национални парк			
Ђердап	Голубац, Мајданпек, Кладово	63 608,45	1974.
Специјални резерват природе			
Делиблатска пешчара	Алибунар, Вршац, Бела Црква, Ковин, Панчево, Пожаревац	34 829,32	2008.

	(Острово)		
Строги природни резерват*			
Бусовата	Жагубица (Суви до)	15,86	1975.
Шалиначки луг	Смедерево (Шалинац)	19,12	1971.
Предео нарочите природне лепоте*			
Пругово	Пожаревац (Пругово)	2,49	1974.
Споменици природе - објекти геонаслеђа			
Бигрена акумулација код села Тумане	Голубац (Снеготин)	5,85	2010.
Хомољска потајница	Жагубица (Лазница)	4,36	1995.
Крупајско врело	Жагубица(Милановац)	9	1979.
Врело Млаве	Жагубица	6	1979.
Прераст Самар	Жагубица (Мали Камен)	40,2	1979.

Клисура реке	Осаничке	Жагубица (Осаница)	30,44	1979
Пећина Равништарка		Кучево (Равниште)		2007.
Пећина Церемошња		Кучево		2007.
Дубочка пећина - Гаура Маре		Кучево		1949.
Споменици природе ботаничког карактера				
Стабло лужњака раст	храста Радојковића	Велика Плана (Доња Ливадица)	0,07	1968.
Група стабала (17 стабала)		Велика Плана (Лозовик)	2	1971.
Храст сладун		Велика Плана (Копорин)	0,03	1987.
Стабло лужњака "Породински запис"	храста	Жабари (Породин)	0,04	1968.
Два стабла лужњака	храста	Петровац на Млави	0,11	1983.

Група стабала**	Пожаревац (Љубичево)		1971.
Група од 24 стабла храста лужњака	Пожаревац (Драговац)		1960.
Храст лужњак	Смедерево (Раља)	0,03	1973.
Стабло лужњака	храста Смедерево (Долово)	0,04	1973.
Стабло лужњака у селу Липе	храста Смедерево (Липе)		1971.
Стабло дуд	Карађорђево Смедерево		1959.
Стабло лужњака	храста Смедерево, "Платнара"		2007.
Стабло лужњака**	храста Кучево (Љешница)		1964.
Заштићени простори културно-историјских вредности			
Радовањски луг са црквом Св. Арх. Гаврила	Велика Плана	62,64	1989.

Манастир Копорин	Велика Плана	41,21	1989.
------------------	--------------	-------	-------

* заштићени објекат на основу закона пре 1991. године

** заштићени објекат као природни споменик на основу закона пре 1991. године

Од укупне површине управних округа до сада је заштитом обухваћено приближно 4% територије. Поређењем укупних површина заштићених природних добара између Подунавског и Браничевског округа, уочава се изразита неравнотежа, јер се на подручју Подунавског округа, у статусу заштите на основу доминантних биотичких вредности и вредности геонаслеђа, налази мање од 1% укупне површине под заштићеним природним добрима на простору Просторног плана (нпр. на територији општина Смедеревска Паланка, Мало Црниће и Велико Градиште чак и нису евидентирана заштићена природна добра).

Територији општине Голубац припада и 18 116,55 ha или 1/3 укупне површине Националног парка "Ђердап". ПППНП "Ђердап" усаглашено је издвајање зона заштите у складу са одредбама Закона о заштити природе.

На територији Подунавског и Браничевског управног округа налазе се и заштићена природна добра која су део међународних стратегија и програма из области заштите природе. Заштита Националног парка "Ђердап" је издвојена и као један од посебних циљева развоја у Просторном плану Републике Србије. Ради се о номинованом подручју за упис на Светску листу заштићене природне и културне баштине (UNESCO World Heritage), али и на листу UNESCO MaB резервата биосфере. Поред претходног, до сада је реализован упис Националног парка "Ђердап" и јужног обода Специјални резерват природе Делиблатска пешчара (Дубовац - Рам) као међународно значајних подручја за птице (Important Bird Area - IBA), биљке (Important Plant Area - IPA) и популације дневних лептира (Prime Butterfly Area - PBA).

Заштићени биотички потенцијали и потенцијали геонаслеђа овог простора, део су и еколошких мрежа и коридора чије постојање обезбеђује интегралност и континуитет у заштити без обзира на административна ограничења националних законодавних политика и приступа заштити. Национални парк "Ђердап" је део Carpathian network of protected areas (Carpathian Convention, 2006), Danube river network of protected areas (2011), једна од тачака у "Зеленом појасу" југоисточне Европе (The Green Belt) и члан Eurorams Federation. У току су планови на успостављању сарадње и са Парком природе Гвоздена врата (Portile de Fier) у Румунији, у циљу номинације интегралног простора за трансгранични резерват биосфере. На простору обухваћеним Просторним планом налазе се и четири потенцијална Emerald локалитета (Ђердап, Шалиначки луг, Клисурса Осаничке реке и Бусовата).

Планске активности на предлагању заштите и изради експертске документационе основе будућих природних добара у Подунавском и Браничевском управном округу у надлежности су Завода за заштиту природе Србије. На основу природних вредности, стања очуваности, али и угрожености, приоритетан простор за заштиту је природно добро Парк природе "Бељаница - Кучај" (укупне површине 88 940,75 ha), чији ће део обухватати и територију општине Жагубица. На подручју исте општине покренут је поступак заштите за споменик природе "Три крашка језера у околини Жагубице". На

простору општине Кучево у фази покретања поступка за заштиту налази се и будући споменик природе "Кучевска потајница", а на територији општине Велика Плана у истој фази покретања заштите је и објекат "Сарматски карбонат брда Караула". Сем претходних, покренути су и поступци заштите и за два споменика природе ботаничког карактера на територији општине Петровац на Млави. У будућу заштиту природне баштине потребно је укључити и просторе Горњачке и клисуре Витовнице, Хомољских планина, али и других објеката који се налазе на листи геоморфолошког и хидролошког наслеђа Републике Србије.

5. Скраћени приказ потенцијала и ограничења по областима

5.1. Становништво, мрежа насеља и јавне службе

Становништво

Упркос смањењу броја становника у последњих 30 година могуће је издвојити неколико потенцијала које у наредном периоду треба искористити:

- високо учешће радно способног у укупном становништву, што омогућава њихово веће ангажовање у пољопривреди, туризму итд.;
- нешто повољнија старосна структура у градским насељима Смедерево и Пожаревац у односу на остала сеоска насеља;
- велики број становника на привременом раду у иностранству, који би могли да уложе свој капитал у ово подручје;
- неискоришћени стамбени фонд, који би у наредном периоду могао да се искористи за различите делатности.

Основно ограничење представљају веома изражене миграције становништва ка већим градовима или у иностранство. Овај проблем је посебно изражен у Браничевском округу, као једном од демографски најугроженијих подручја Републике Србије. Поред сталног демографског пада, карактеристична је и веома неповољна старосна и образовна структура становништва. С обзиром на лошу економску ситуацију у земљи, у претходних 30 година су забележене бројне миграције становништва и "пражњење" села, што је утицало на погоршање старосне структуре села, али и целих општина.

Мрежа насеља

Потенцијали од значаја за насељавање и развој насеља су:

- повољан географски положај (коридори VII и X који пролазе подручјем Просторног плана);
- развијена полифункционална структура градских подручја, што је посебно изражено за регионалне центре;
- спремност локалних самоуправа и становништва за решавање постојећих комуналних, еколошких и стамбених проблема у насељима;
- скоро подједнако заступљена сва три сектора делатности, уз нешто веће учешће примарног сектора делатности.

Најзначајнији проблеми који утичу на насељавање и развој насеља су:

-
- непланско коришћење простора, тј. нерационално коришћење грађевинског земљишта на рачун заузимања најплоднијих пољопривредних површина;
 - неповољне демографске тенденције у већини сеоских насеља;
 - недовољна развијеност објеката јавних служби;
 - неадекватна опремљеност насеља комуналном инфраструктуром.

Јавне службе

Основни потенцијал за квалитетније организовање услуга јавних служби су изграђени капацитети, без обзира на постојеће стање и опремљеност. Од интереса за организовање ширег спектра услуга у области бриге о деци, здравствене и социјалне заштите, културе, спорта итд, је да се постојећи грађевински капацитети-објекти у јавном власништву задрже за те и сличне намене. Неопходно је утврђивање другачијих модалитета њиховог ефикаснијег коришћења и одржавања.

Образовање

Предшколско образовање - Обзиром на садашње стање и капацитете државних установа и њихову просторну дистрибуцију, потенцијали за повећање квантитета и квалитета се могу наћи у сарадњи са приватним сектором, али и на начин својствен и прилагођен локалним специфичностима.

Основно, средње и високо образовање - Постојећа мрежа објеката образовања је релативно развијена, али је потребно постојећи грађевински фонд унапредити. Потенцијал за унапређење квалитета и концепције развоја наставног и образовног процеса подразумева промене у организацији рада школа (увођење продуженог боравка деце у школама, рад у једној смени), али и повећање доступности објектима образовања и побољшање квалитета наставе за ученике у сеоским насељима (увођење организованог ђачког превоза, мобилне наставне екипе, специјализоване наставе у подручним школама, и сл.) Евентуално, расположиви капацитети објеката школства у сеоским насељима могу задовољити и потребе за организовањем неких компатибилних активности (предшколска настава, образовање и стручна едукација одраслих и сл.).

Здравствена и социјална заштита

Унапређење социјалне заштите треба да иде у смеру развоја и финансирања одговарајућих програма који су прилагођени потребама локалне заједнице, у зависности од врсте помоћи, односно циљних група становништва. Развој услуга треба да буде усмерен на осетљиве друштвене групе - неизоставно деца без родитељског старања, самохрани родитељи, породице без прихода за задовољење основних егзистенцијалних потреба, особе са инвалидитетом и са сметњама у развоју и сл., и то не само на локалном нивоу, већ посматрано у ширем регионалном контексту.

Организовање мобилних здравствених екипа и служби у овом сектору је потребно као један од примарних циљева, како би се повећала доступност услуга примарне здравствене заштите становништву у удаљеним и изолованим сеоским насељима.

Спорт и рекреација

Обзиром на постојеће стање и значајан потенцијал и грађевински фонд ових објеката као и активности које се одвијају, потребно је даљи развој усмерити на активно

одржавање ових објеката и јавних простора. Такође, од интереса је и усмерити активности локалних заједница на омасовљење и укључивање свих старосних група, кроз одговарајуће и примерене здравствено-рекреативне спортове.

Ограничења

Основна ограничења за развој и организацију јавних служби су: саобраћајна доступност појединих делова планског подручја; неравномеран размештај корисника и ниска густина изграђености и насељености у сеоским подручјима; лоше стање грађевинског фонда и опремљености већине објеката јавних служби на руралном подручју.

Осим тога, евидентан је и економски аспект услед недостатка средстава за адекватно одржавање простора, проширење или доградњу ових објеката. Значајно ограничење је и недовољно ангажовање цивилног сектора, као активног и продуктивног учесника у организацији услуга јавних служби. Један од разлога је и пасиван положај грађана и корисника у процесу планирања и организовања ових услуга.

5.2. Привредни развој и туризам

Пољопривреда

Потенцијали од значаја за пољопривредну производњу су:

- присуство квалитетног педолошког покривача (I-V класе 65,25%);
- висок удео пољопривредних површина - 67,78% (34 416 хектара);
- ораничне површине високог квалитета млавске и моравске котлине, које пружају прехранбену сигурност становништва;
- могућност изградње и коришћење система за наводњавање;
- тржишна производња поврћа у долином делу округа;
- тржишна оријентација и традиција у производњи воћа (плантажни засади) на брежуљкастом делу Поморавља;
- виногорја са традицијом у производњи квалитетног грожђа и вина (Поморавље и Подунавље);
- квалитетан травни потенцијал;
- традиционално бављење сточарством и производња сточарских производа са дефинисаним географским пореклом.

Најзначајнији проблеми који утичу на развој пољопривреде су:

- непланско заузимање пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе (развој насеља, изградња привредних објеката и ИП, ширење рудних копова);
- уситњеност пољопривредних површина, посебно у власништву индивидуалних пољопривредника;
- депопулација руралних крајева;
- заостајање сточарске производње у пределима где би требало да има доминантну улогу;
- недовољно развијен систем за наводњавање;

-
- низак ниво механизације, техничко-технолошке опремљености и уопште пољопривредне инфраструктуре;
 - запостављање задругарства и низак ниво удруживања пољопривредника.

Шуме и шумско земљиште

Потенцијали

Природни ресурси, који укључују и шуме и шумско земљиште, представљају важан потенцијал будућег економског и привредног развоја Републике Србије. Рационално коришћење укупних природних потенцијала подразумева заштиту и унапређење шума и успостављање оптималног односа шумских и других екосистема, односно предузимање одговарајућих захвата везаних за пошумљавање и повећање површине под шумом. Од начина газдовања и заштите шума и шумског земљишта зависе и његови привредни, туристички и ловни потенцијали. Унапређивањем стања шума и спречавањем смањења површина под шумом, обезбедили би се услови за спровођење принципа одрживог газдовања и интегрисање шумарства у политику руралног развоја. Унапређене постојеће шуме, терени V и VI бонитетне класе који су погодни за подизање и гајење шума, предели изузетних вредности и лепоте, разноврсност биљних врста (шумски плодови, лековито биље), гљива и животињског света (срне, дивље свиње, вук, јелен, зечеви, фазани и друге врсте дивљачи), само су неки од потенцијала развоја Подунавског и Браничевског округа. Не треба занемарити ни значај који се последњих година у развијеним земљама даје биомаси као извору обновљиве енергије. Енергетски потенцијал биомасе од пољопривреде и шумарства и дрвне индустрије (сеча дрвећа и остаци од дрвећа произведени у току примарне и/или индустријске прераде дрвета, палете и др.), могао би постати окосница привредног развоја региона. Потенцијали у погледу коришћења шума и шумског земљишта Подунавског и Браничевског управног округа су:

- шуме погодне за заштиту животне средине;
- коришћење дрвне биомасе у енергетске сврхе;
- недрвни шумски производи (шумски плодови, гљиве, лековито биље и др.);
- разноврсност и бројност дивљачи;
- могућност већег коришћења дрвета у дрвопрерађивачкој индустрији, уз претходно унапређење квалитета шумског фонда.

Ограничења

Основна ограничења у погледу коришћења и очувања шума и шумског земљишта на подручју Подунавског и Браничевског управног округа су:

- уситњеност површина под шумама;
- ризик од илегалних активности;
- лош квалитет и недовољно развијена локална путна мрежа, што отежава приступ шуми и шумском земљишту;
- лоша структура шума, односно мали проценат високих шума (26%).

Индустрија

Потенцијали од значаја за индустријски развој Подунавског и Браничевског округа:

- положај у великоморавској и дунавској осовини развоја, близина Београда и доступност великом тржишту;
- разноврсност природних ресурса (пољопривредно и шумско земљиште, неметали, водни, геотермални, енергетских ресурси);
- изграђени капитални енергетски и производни капацитети металског и агроиндустријског комплекса;
- брендирани производи, индустријски центри, научно-истраживачке институције, постојеће и планиране ИЗ, бројне стратегије развоја и планска документа, иницијатива за јачање институционог оквира, све бројнији регионални пројекти.

Ограничења индустријског развоја планског подручја:

- спорост реформских процеса, неповољни демографски токови, неусклађеност понуде кадрова и потреба савремене индустрије;
- финансијска ограничења, изразита доминација капитално-интензивних сектора;
- неопремљеност простора комуналном инфраструктуром;
- недовољна подршка развоју малих и средњих предузећа (у даљем тексту: МСП), посебно у неразвијеном подручју;
- неискоришћеност производних капацитета и локација (brownfield локације);
- слаба диверзификација руралне економије;
- неразвијени савремени пословни и локациони модели за привлачење инвестиција (нема пословних инкубатора, регионалних/локалних кластера, ИП и др.) и поларизација индустријског развоја;
- деградирана животна средина на појединим локалитетима.

Туризам, спорт и рекреација

Проблеми и ограничења за подручје Подунавског и Браничевског округа су:

- низак ниво планског управљања подручјем Просторног плана и спровођења постојећих планских докумената, које је условило непланску изградњу заступљену кроз бесправно саграђене објекте;
- нерешено питање отпадних вода, депоније чврстог отпада, одлагања и елиминације отпадака прераде дрвета (комунална неопремљеност у руралним подручјима);
- имовинско правни проблеми;
- релативно низак ниво улагања у туристичку инфраструктуру;
- неуређеност и неопремљеност јавних површина и објеката за боравак и рекреацију посетилаца и непостојање визиторских центара;
- низак ниво приступачности атрактивним туристичким локацијама;

-
- непотпуна истраженост појединих компоненти природног комплекса и културно-историјских вредности;
 - депопулација у источном делу подручја и неразвијеност хомољско-кучајских села, са тенденцијом даљег заостајања у развоју;
 - низак ниво комуналне опремљености, слабо изграђена техничка инфраструктура и недовољна покривеност путевима са савременим коловозом;
 - недовољна информисаност становништва у циљу формирања модела адекватног еколошког понашања;
 - низак ниво маркетиншке продорности на шире, национално и европско тржиште;
 - недостатак регионалне сарадње - локално сагледавање развоја;
 - недовољни и запуштени смештајни објекти;
 - недовршена приватизација;
 - непостојање јединствене туристичке понуде за подручје Подунавског и Браничевског управног округа и ван њега.

Основни проблем функционисања простора са становишта туристичке привреде је неkontинуирана туристичко-рекреативна намена на целом потезу, условљена саобраћајном неповезаношћу делова комплекса, која физички одваја систем између полова развоја (туристичких локалитета), чинећи тако просторни дисконтинуитет који девалвира туристички квалитет комплекса као целине. Начин за превазилажење овог проблема и целовитог активирања овог туристичког развојног правца је, осим у саобраћајној повезаности, и у туристичком активирању простора који повезује туристичке локације, а који поседује просторне и микроклиматске погодности за развој рекреације у природи. У планском периоду треба повећати смештајне капацитете, број ноћења по лежају, искоришћености смештајних капацитета, продужити просечно време боравка туриста и проширити сезону коришћења туристичких капацитета, у циљу повећања туристичког промета. Индиректни ефекти туристичког промета, поред запослености у туризму, јавиће се и у комплементарним гранама (саобраћају, трговини, пољопривреди, занатству, грађевинарству и др.).

5.3. Инфраструктурни системи

Саобраћајна инфраструктура

Потенцијали развоја саобраћаја на подручју Просторног плана су:

- добар саобраћајно-географски положај (посебно Подунавског округа и северног и западног дела Браничевског округа);
- повезаност са најзначајнијим инфраструктурним коридором у Републици Србији (Паневропски развојни коридор X) и Коридором VII (међународни пловни пут - Дунав);
- добра повезаност са мрежом европских путева преко постојећег аутопута Е-75;

-
- солидно развијена мрежа ДП и добра приступачност општинских центара и већих насеља подручја ДП;
 - релативно висока заступљеност путева са савременим коловозним застором;
 - пројекти изградње нових мостова на Великој Морави и саобраћајница које ће омогућити ефикасније везе између општина Подунавског и Браничевског округа;
 - директна повезаност на мрежу железничких пруга Републике Србије и железнички Коридор X;
 - могућности за унапређење регионалног и локалног железничког саобраћаја (електрификацијом и модернизацијом капацитета) посебно у домену робног транспорта;
 - могућности за успостављање и развој интермодалног транспорта;
 - изузетан потенцијал за развој речног саобраћаја (робног и путничког) на Дунаву а у извесној мери и на Великој Морави;
 - развој и осавремењавање постојећих капацитета ваздушног саобраћаја који у даљој перспективи могу да добију шири, регионални значај;
 - погодност терена (посебно северног дела планског подручја, долине река) за изградњу и развој еколошки оправданих и економичнијих видова саобраћаја (бициклички, пешачки) и др.

Ограничења развоја саобраћаја су:

- лоше стање путне мреже (посебно ДП II реда и општинских путева);
- недостатак финансијских средстава за изградњу и одржавање саобраћајне инфраструктуре;
- недостатак путних попречних веза које би омогућиле ефикаснију повезаност насеља и општина два округа;
- недовољан број мостова на Великој Морави;
- ограничен капацитет ("уско грло") постојећих друмско-железничких мостова на Великој Морави;
- мешање транзитног и изворно-циљног саобраћаја у општинским центрима и већини већих насеља (непостојање обилазница), што утиче на смањену безбедност учесника у саобраћају;
- непостојање планске и пројектне документације и нерешен статус изграђених обилазних путева (Смедерево, Пожаревац);
- лоше стање саобраћајне сигнализације (посебно на општинским путевима и појединим ДП II реда);
- лоше стање постојеће железничке инфраструктуре - недовољна улагања у исту;
- неадекватни и застарели капацитети постојећих објеката речног саобраћаја и транспорта и недовољна улагања за искоришћење могућности речних токова за развој робног и путничког саобраћаја;

- непостојање значајније инфраструктуре бициклическог саобраћаја и др.

Инфраструктурни системи

Третман инфраструктурних система није увек у складу са местом и улогом коју имају у развоју простора. Секторско планирање техничких решења једног инфраструктурног система јесте приоритет, али је пожељније и корисније да се пренаглашени парцијални интереси обједине и повежу у интегралне целине као преовладавајуће у очекиваном процесу унапређивања стања. То подразумева комплементарност инфраструктурних система, која се огледа у чињеници да само заједно, међусобно се допуњујући, чине јединствену функцију - комуналну опрему.

Посебно је значајно напоменути напуштање екстензивног концепта обима, који је новонастале захтеве решавао изградњом нових капацитета. Целисходан је квалитативни приступ решавању инфраструктурних проблема, који подразумева анализу захтева за услугама и компаративних предности алтернативних решења, како би се исказани захтеви решили уз минимално, или чак без проширења капацитета, већ одређеном прерасподелом или преструктурирањем у оквиру система. Приступ је проистекао из искустава развијених земаља и организационо, правно и методолошки је директно примењив у садашњем амбијенту општине, тако да се, са јасним и разрађеним програмима, прилагођеним локалним условима динамичког развоја насеља и привреде, могу очекивати значајне економске, социјалне, као и уштеде у простору.

Општи стратешки задаци развоја инфраструктуре Подунавског и Браничевског округа подразумевају:

- уважавање инфраструктуре као стратешког средства у заштити животне средине и унапређивању услова и квалитета становања, привредних активности и рекреације, као моћног инструмента унапређења животне средине и ефикасности активности, без обзира на демографске, организационе и развојне проблеме;
- формирање целовитих/комплетних инфраструктурних система који омогућавају квалитетнији живот и здравију животну средину;
- дефинисање и усаглашавање намене, организације и коришћења земљишта, концентрација активности (радне зоне), туристичких зона и концентрација становништва по заједницама насеља, у координацији са капацитетима инфраструктуре;
- организовање мреже инфраструктуре ради постизања веће економске, функционалне, еколошке и просторне ефикасности - усклађивање некомпатибилних намена површина, оптимизација у размештају производних/радних зона, саобраћајница, делова (зона) насеља итд.;
- неутралисање досадашњих развојних конфликта и негативних екстерних ефеката;
- утврђивање оптималног односа између релативно краткорочних ефеката и дугорочних негативних последица, што изискује одговарајућа техничко-технолошка решења инфраструктуре и рационалну организацију у простору и времену.

Развојни потенцијали инфраструктуре могу се сагледати у динамичкој међузависности активирања - поузданости - експлоатације, као:

- просторне структуре расположивости инфраструктуре и посматраног простора, региона у целини, појединачних општина и центара заједнице насеља са својим гравитационим зонама;
- подршка просторима/зонама/насељима опремањем инфраструктуром ради општих циљева развоја;
- могућност просторног дефинисања активирања будуће изградње;
- подршка привредном и туристичком развоју, јачој повезаности са суседним регионима, општинама и блиским урбаним центрима;
- позиционирање према великим системима, на првом месту јавним предузећима, која су задужена за функционисање енергетике и водопривреде, туризма, заштите природе и др.

5.4. Заштита простора

Заштита животне средине

Принципи и начела заштите животне средине су:

- Принцип одрживог развоја. Промовисати равномеран развој уз економски раст који обезбеђује смањење сиромаштва, унапређење квалитета живота, и смањење нивоа загађења на ниво капацитета чинилаца животне средине, спречавање будућих загађења и очување биодиверзитета. Задовољити потребе садашњих генерација без угрожавања права будућих генерација да задовоље своје потребе.
- Принцип интеграције политике заштите животне средине и заштите природе и осталих секторских политика. Промовисати интеграцију економских, социјалних и еколошких приступа, нарочито коришћење инструмента као што је стратешка процена утицаја на животну средину политика, планова и програма. Интегрисати принципе заштите животне средине и заштите природе у просторно и урбанистичко планирање.
- Принцип предострожности. Свака активност мора бити планирана и спроведена на начин који проузрокује најмању могућу промену у животној средини. У случају могућих и значајних утицаја на животну средину, предузимати превентивне активности, нарочито подржати коришћење инструмента процене утицаја на животну средину.
- Принцип високог степена заштите природе. Свако је дужан да при предузимању активности или вршењу делатности допринесе заштити и унапређивању природе, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности, очувању општекорисних функција природе и природне равнотеже.
- Принцип загађивач/корисник плаћа, укључење трошкова везаних за животну средину у цену производа. Трошкове деградације животне средине и простора укључити у економске трошкове загађивача/корисника, применом принципа загађивач/корисник плаћа.

- Принцип информисања и учешћа јавности. Свако има право да буде обавештен о стању животне средине и да учествује у поступку доношења одлука чије би спровођење могло да утиче на животну средину.

Заштита од интереса за одбрану земље и заштита од природних непогода

Потенцијале представљају:

- сеизмичка рејонизација и стриктна примена стандарда асеизмичког пројектовања објеката и инсталација;
- постојање система за одбрану од града, пасивну и активну заштиту од поплава, планова заштите шума од пожара;
- постојање институционалног оквира, јавних предузећа, оперативно-методолошких центара и стручних кадрова са вишегодишњим искуством у заштити од природних непогода;
- пораст свести о потреби планирања заштите од природних непогода на локалном нивоу.

Основна ограничења су:

- непотпуност и недоступност информација о ризицима од могућих природних непогода, као и о последицама које могу изазвати (недовољно учешће јавности "public participation");
- недовољан капацитет органа општинске/градске управе, стручних служби и консултаната за савремени приступ управљању ризицима од природних непогода;
- непостојање мониторинга природних, природно-антропогених и антропогених процеса у циљу заштите од природних непогода;
- неодговарајући законски оквир и недостатак адекватних законских и техничких регулатива;
- непостојање јединствене базе података о просторном размештају одређених природних непогода, односно дереминисање потенцијално критичних зона.

Заштита природних вредности

Општи принципи заштите природе на подручју Просторног плана, усклађени су са ширим секторским принципима у интегралној и комплексној области заштите животне средине Републике Србије. Основни принципи који су усмерени у стратешкој и развојној политици заштите природе, биодиверзитета, геонаслеђа и разноврсности предела су:

- смањивање осиромашења и деградације потенцијала биодиверзитета и геодиверзитета,
- смањивање антропогених притисака на вредности биодиверзитета и геодиверзитета, не само на оне које су већ заштићене или се налазе у поступку заштите, већ и на оне вредности које су им просторно и функционално комплементарне,
- успостављање интегралног и ефикасног система заштите и одрживог коришћења биодиверзитета и геодиверзитета Републике Србије.

Поштовање наведених принципа се заснива на уважавању критеријума научне идентификације и инвентаризације разноврсности и бројности ресурса (нпр. динамичко праћење бројности и густина популација, величине ареала, структуре станишта, објеката геонаслеђа - геолошких, геоморфолошких, хидролошких), одрживости ресурса (подједнако биотичких и абиотичких), употребљивости ресурса, стања угрожености и осетљивости ресурса и њихове обновљивости.

Заштита културних вредности

Општа је оцена да укупно културно наслеђе Подунавског и Браничевског округа данас није у довољној мери афирмисано и искоришћено. Са изузетком малог броја најзначајнијих споменика и целина (пре свега локалитет Виминацијум, али и Смедеревска тврђава и неколицина манастирских комплекса), односно урбаних подручја са интегрисаним примерима вредног градитељског фонда - највећи део културне баштине овог подручја чине појединачни изоловани споменици и целине, неповезани у јединствену културну мапу, недовољно интегрисани у своје просторно и функционално окружење, а често и без минималног нивоа техничке заштите. Један од узрока оваквом стању представља само делимично ажурна евиденција културних добара, као последица релативно велике територије, обима градитељског фонда, али и неусаглашености стручних и финансијских ингеренција у рекогносцирању, заштити и презентацији наслеђа. Даљи узроци се могу тражити у недовољно развијеној свести најширег аудиторijума (од субјеката управљања до становништва) о чувању и заштити наслеђа, а још мање о његовом потенцијалу и могућности стављања у функцију привредног и културног развоја заједнице.

Несумњив културни капитал Подунавског и Браничевског округа, који својим значајем, обимом, просторном дистрибуцијом, типолошком и хронолошком хетерогеношћу, представља изузетан потенцијал овог подручја, има могућност да постане један од битних фактора његовог интегрисаног развоја, али и фактор ширег интеррегионалног повезивања подручја на културној и економској основи.

Синтезна SWOT анализа

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Дobar геосаобраћајни положај и доступност тржишту (близина Београда, европски саобраћајни коридори VII и X, лука Смедерево); - Богатство енергетских ресурса (угаљ) и неметаличних ресурса (шљунак, песак и др.). У руднику Костолац се производи око 25% лигнита у Републици Србији, а ТЕ Костолац чини око 13% инсталисане енергије у Републици Србији; - Велика и успешна привредна предузећа 	<ul style="list-style-type: none"> - Изражене разлике у оквиру региона у погледу: природних карактеристика (источни део брдско-планински и централно-западни претежно равничарски); величине општина (најмања Жабари 263 km² и највећа Жагубица 760 km²); броју становника (најмања Голубац са 9 073 и највећа Смедерево са 108 504 процењених становника за 2008. годину); густине насељености (најмања Жагубица са 19

(Железара Смедерево д.о.о., Концерн Бамби а.д, ФЖВ "Желвоз" а.д. и др.);

- Индустријски центри и зоне (Смедерево, Пожаревац, Смедеревска Паланка, Жагубица, Мало Црниће и др.);
- Квалификована радна снага, традиција, повезаност наука-иновације-производња;
- Производни капацитети: енергетски, црне металургије, производних машина, опрема, саобраћајних средстава, агроиндустрија, ИГМ, бреднови;
- Brownfield и greenfield локације, лука;
- Регионалне и локалне развојне институције стратегије, планска документа;
- Планска и друга стратешка документација;
- Институционална организованост;
- Пољопривредне установе (институти за пољопривреду, средња и виша пољопривредна школа, повртарски институт, сточарско-ветеринарски институт за репродукцију и вештачко осемењавање, ветеринарски специјалистички институт, центар за селекцију семена и др.);
- Невладине асоцијације за развој (Велико Градиште, Голубац, Жагубица, Кучево, Петровац на Млави и др.);
- Развијена међународна сарадња;
- Разноврсно и квалитетно културно историјско наслеђе међународног, националног и регионалног значаја;
- Природне вредности од којих су неке међународне, националне и регионалне вредности;
- Ораничне површине млавске и моравске котлине високог квалитета, које пружају прехранбену сигурност становништва;
- Могућност изградње и коришћење система за наводњавање;
- Тржишна производња поврћа у долинском делу округа;
- Тржишна оријентација и традиција у производњи воћа (плантажни засади) на небрежуљкастом делу Великог

ст/ km², а највећа Смедерево са 228 ст/ km²); нивоу развијености (најнеразвијенија Жагубица и најразвијенији Пожаревац и Смедерево у погледу нивоа запослености, нивоа незапослености, а посебно остварених инвестиција по становнику); привредној структури (од изразито пољопривредних, као што су Жабари и Мало Црниће са преко 50%, до индустријских као што је Смедерево и Пожаревац са око 10% пољопривредног становништва);

- Економски проблеми: недовољно диверзификованих привреда и наглашена зависност од највећих привредних субјеката; низак степен запослености радно способног становништва, услед недовољне инвестиционе активности, посебно у неразвијеним општинама; заостајање у развоју; застарела технологија; незавршена или неуспешна приватизација; слаба конкурентност привреде; недостатак индустријске инфраструктуре (опремљених локација и сл.), као и недовољно развијен пословни амбијент; споро реструктурирање; недостатак инвестиција; депопулација; незапосленост; дефицит кадрова савременог профила (менаџери, маркетинг); неискоришћеност капацитета и локација; комунална неопремљеност простора; недовољно подстицајни амбијент за МСПИ; неразвијени пословни и локациони модели; непостојање бизнис инкубатора, регионалних и локалних кластера, ИП и технолошких паркова (у даљем тексту: ТП), слободне зоне; угрожена животна средина у зонама;
- Неповољна демографска кретања: дугогодишње смањење становништва које је интензивније у односу на републичка кретања; старење становништва, а смањење радно активног становништва је израженије у односу на обележја становништва

Поморавља;

- Виногорја са традицијом у производњи квалитетног грожђа и вина (Поморавље и Подунавље);

- Шумске површине и сировинска основа (експлоатација дрвне масе, шумских плодова, јестивих гљива и лековитог биља);

- Пределни изузетне лепоте;

- Уређена ловишта, ловна привреда;

- Квалитетни природни и антропогени туристички потенцијали;

- Културно-спортске манифестације;

- Етнолошки и етнички диверзитет;

- Релативно незагађена животна средина у неиндустријализованим областима;

- Разноврсни природни ресурси;

- Висок степен биолошке разноврсности и геодиверзитета;

- Пораст интересовања за развој и унапређење органске пољопривредне производње;

- Опређеност институција за заштиту животне средине;

- Изузетно богат фонд културног наслеђа;

- Хронолошка, програмска, типолошка, стилска хетерогеност културних добара;

- Висок степен категоризације утврђених културних добара и њихова релативно равномерна просторна дистрибуција;

- Релативна очуваност природног предела око великог броја културних добара;

- Постојање система за одбрану од града, пасивну и активну заштиту од поплава, планова заштите шума од пожара;

- Пораст свести о потреби планирања заштите од природних непогода на локалном нивоу;

- Почетак имплементације пројеката "Башта Србије" на подручју града Смедерева и Пожаревца, као и општина Смедеревска Паланка, Велика Плана, Жагубица, Петровац на Млави и Велико Градиште и "Мисли пословно, мисли другачије" у општинама Жагубица, Кучево, Велика Плана и граду Пожаревцу;

Републике Србије; интензивно пражњење делова региона, посебно источног дела и др.;

- Проблеми у пољопривреди: ниска конкурентност;

неразвијено задругарство; непостојање специјализованих финансијских

установа; неодговарајућа откупна мрежа; неразвијена мрежа пољопривредних

сервиса (сушара, хладњача и др.);

постојање необрађеног и запушеног пољопривредног земљишта; недовољна

сарадња са пољопривредним произвођачима и неразвијена прерада;

застарела механизација, недовољне субвенције и као резултат ниски

приноси; постојање сиве зоне у области агрокомплекса; мали број агробизнис

комбината (због неуспешних приватизација и стечајева), као и МСП;

недовољна тржишна оријентација и уситњеност пољопривредних

газдинстава, непостојање пољопривредних основа; губљење неких

брендова (вина и др.), као и заостајање у руралном развоју;

- Проблеми у туризму: недовољна активираност туристичких ресурса

(дунавског приобаља, планинских подручја, природних и културних

вредности); заостајање у туристичкој инфраструктури (смештајних и пратећих

садржаја, путној, речној и комуналној инфраструктури, информационог

система); недовољна сарадња јавног и приватног сектора; недовољна заштита

природе и наслеђа културе; неформирани туристички производи и туристички

брендови; недостатак образованог туристичког кадра и туристичких

менаџера; изостајање кластерског приступа између туристичке привреде и

пољопривреде, као и међуопштинске и међурегионалне туристичке сарадње;

слаба интерна саобраћајна повезаност; слаб маркетиншки приступ;

- Развијена мрежа ДП.

- Проблеми у шумарству: неповољно затечено стање шума; недостатак података о стању шума сопственика на локалном нивоу; недовољна инфраструктурна опремљеност (посебно шумским комуникацијама); недостатак конкретних програма за привлачење инвеститора; финансијска непокривеност негативног биланса трошкова пошумљавања, неге и заштите шума и социоеколошких функција шума;

- Проблеми у животној средини: постојање еколошких црних тачака (Смедерево, Костолац); незадовољавајућа комунална инфраструктура у насељима, нарочито у приградским и сеоским; прекомерно загађење вода из насеља, индустрије и пољопривреде; прекомерно загађење ваздуха из сектора енергетике индустрије, и саобраћаја; нарушавање квалитета животне средине услед нелегалне изградње; промена коришћења земљишта и губитак пољопривредног земљишта, изражени процеси ерозије земљишта; непотпуност и недоступност информација о ризицима од могућих природних непогода, као и о последицама које могу изазвати (недовољно учешће јавности "public participation"); недовољан капацитет општинских/градских органа управе и стручних за савремени приступ управљању ризицима од природних непогода; непостојање мониторинга у циљу заштите од природних непогода;

- Релативно лоше стање великог броја културних добара;

- Неафирмисаност, неискоришћеност и неусаглашеност ингеренција у рекогносцирању, заштити и презентацији наслеђа;

- Недовољно развијена друштвена свест о чувању, заштити и коришћењу културног наслеђа.

Шансе	Претње
<p>- Побољшање саобраћајног положаја (изградња Коридора X и снажније активирање Коридора VII); повезивање коридора X и VII са луком Смедерево; изградња пристаништа, спортских аеродрома и других пратећих саобраћајних садржаја;</p> <p>- Рударско енергетски потенцијал (ревитализација постојећих блокова ТЕ "Костолац", као и изградња нових енергетских капацитета (новог трећег блока) снаге 350 MW, а дугорочно 500 MW); експлоатација нафте и гаса; производња биомасе и других алтернативних видова енергије;</p> <p>- Туристички потенцијал за развој различитих видова туристичке понуде (наутичког (приобаље Дунава, Сребрно језеро), планинског (Кучајске и Хомољске планине), манифестационог (у највећем броју општина), транзитног (уз подручја коридора X и VII), специјалних видова (спелеологија, едукација и др.), сеоског и еко (у подручјима са очуваном животном средином) и других видова туризма); формирање регионалне туристичке организације; формирање заједничке туристичке понуде унутар Просторног плана и заједно са суседним општинама; европски пројекти; повећање смештајних капацитета; општинско-приватно партнерство; едукација, информисање, маркетинг. - Пољопривредни потенцијали су: обиље високо бонитетног земљишта (равнице Стиг и друге, тренд повећања тражње за органском храном, умрежавање пољопривредних произвођача у области сточарства, ратарства и повртарства); повећање тржишне оријентације повртарске, воћарске и сточарске производње равничарских предела; развој</p>	<p>- Споро превазилажење утицаја светске економске кризе, као и нове претње за избијање нове кризе, - Даље погоршање демографског потенцијала (миграције становништва, пражњење неразвијених делова округа, старење становништва, недовољна мотивисаност и др.);</p> <p>- Претње интензивнијем пољопривредном развоју су: недоношење адекватног закона о задругарству; недовољна конкурентност и немогућност укључивања у шире тржиште пољопривредних производа (домаће и инострано); даље смањење броја пољопривредних газдинстава; споро увођење пољопривредних стандарда и недовољна брига о заштити природне средине; загађење земљишта и подземних вода прекомерном и неадекватном употребом хемијских средстава; непланска пренамена и заузимање квалитетног пољопривредног земљишта; ширење рударских копова; неадекватно одлагање отпада са пољопривредних фарми; одлазак младих и високо образованих са села и окретање ка непољопривредним делатностима; слаба инфраструктурна и супраструктурна опремљеност руралних, посебно планинских предела; потпуно запостављање сточарства у брдско-планинским пределима;</p> <p>- Ризик од илегалних активности; немогућност брзог враћања уложених инвестиција; спорост у приступу одговарајућим фондовима на међународном нивоу; неефикасан систем финансирања вишенаменског коришћења укупних шумских потенцијала; угрожавајући фактори (климатске промене, пожари, промена</p>

савремене пољопривредне производње (за снабдевање становништва, туристичко-гоститељских објеката, за пласман ван подручја), здраве хране, мини фарми; подизање нових плантажа воћа, винограда, пластеника и стакленика (за рано поврће и цвеће); повезивање пољопривреде са другим делатностима (туризам, занатство, мала привреда и др.), по моделу мултифункционалног развоја; развој сеоског, еко и винског туризма; развој органске, еколошке производње; неговање аутохтоних сорти воћа и стоке; промоција традиционалних производа (хомолски сир, јагње, мед, ракија, сок од коприве, сок од цвекле, овчији сир, сушена јагњетина, зеље, гљиве, сланина из саламуре, попаруша, мусака од вргања, белмож, риђувелак); стимулисање рекултивисања деградираног и земљишта захваћеног ерозијом; промовисање развојних предности планинске пашњачке и шумске пољопривреде; заокруживање производње од прикупљања, складиштења, прераде, производње и промета и повезивање са агроиндустријским сектором;

- Шумски отпад као биомаса (производња палета, брикета); плодови као извозни потенцијал, дрвна маса, лов;
- Могућности кластерског удруживања у различитим производним и услужним областима (индустрије, пољопривреде, туризма и др.) и на различитим нивоима (општинским, регионалним, међурегионалним);
- Развој прерађивачке индустрије, како у функцији рударско-енергетског комплекса (прерада метала, индустрија машина, саобраћајних средстава и др.), тако и у секторима прехранбене, неметала и традиционалних индустријских грана (дрвна, текстилна и др.); унапређење конкурентности производа; понуда савремених модела просторне организације индустрије (ИП/ТП, слободна, предузетничка зона, бизнис

нивоа подземних вода, загађивање земље, воде и ваздуха у шумским подручјима и др.;

- Даље угрожавање животне средине, посебно због експлоатације угља, црне металургије, енергетике и непредузимања заштитних мера и рекултивације угљених копова, као и од стране других загађивача животне средине; даља девастација простора, која превасходно може настати као последица неизграђености канализационих система у насељима и уклањања нехигијенских сметлишта; недостатак инвестиција у заштиту животне средине и могући недостатак финансијских средстава за реализацију започетих еколошких пројеката; слаба ефикасност рада еколошке инспекцијске службе; недовољна информисаност јавности и недовољно развијена јавна свест о потреби заштите животне средине и простора; поновно покретање индустријске производње застарелим технологијама;
- Претње туристичком развоју и афирмацији ове туристичке дестинације, неодговарајућа понуда смештајних, пратећих и инфраструктурних садржаја; неодговарајући однос према природним и културним вредностима и ниске еколошке свести о значају наведених вредности за афирмацију делова региона као значајне туристичке дестинације; недовољна координација планских акција; нерешени имовинско-правни односи; бесправна и беспланска изградња; недовољна финансијска средства;
- Недостатак потребног знања за праћење нових захтева у примени нових технологија, нових организационих модела (кластера и сл); неефикасна трансформација индустрије; сегментиран развој, наглашенија унутаррегионална диспропорција развоја;

инкубатор); кластерско умрежавање; унапређење локалне и регионалне институционалне подршке за подстицај МСПП; јачање микроразвојних центара и ублажавање неравномерности развоја;

- Тренд раста светске потражње за неким производима са подручја региона (лимови, вагони, енергија, органска храна, воће и др.);
- Након стицања статуса кандидата за члана Европске уније (у даљем тексту: ЕУ), могућности коришћења предприступних фондова;
- Увођење стандарда ЕУ којима се обезбеђује квалитет животне средине: јачање јавно-приватног партнерства на пројектима у области заштите животне средине; увођење концепта чистије производње - унапређење енергетске ефикасности, рационалног коришћења сировина и смањење настајања отпада; повећање површина заштићених природних добара (према међународним стандардима); сарадња међу општинама у циљу презентовања планског подручја као еколошки вредног; институционализовање система одбране од природних непогода; примена европског модела који подразумева успостављање система за управљање кризама (Crisis Management Centers); формирање фонда за заштиту од природних непогода;
- Значајан културни капитал као основ за очување идентитета појединачних насеља, али и округа у целини;
- Умрежавање културних вредности у јединствену мапу округа и промовисање јединствене културне понуде;
- Активирање и промоција културног наслеђа преко Дунава у прекограничној сарадњи подручја и ширем регионалном и европском повезивању (Националног парка "Ђердап" у Голупцу, Радовањски луг, Шалиначки луг, Кулич-град и сл.).

- Недовољна реализација заједничких привредних интереса унутар подручја региона и са окружењем са којима постоје заједнички развојни интереси;
- Даљи негативан утицај антропогеног фактора на деградацију природних услова, глобалне климатске промене и њихов утицај на повећање учесталости и интензитета природних непогода; неусаглашено секторско планирање и слаба координација надлежних институција, служби и организација; недостатак финансијских средстава за развој, опремање и обуку надлежних органа, служби и јединица укључених у управљање ризиком;
- Питање надлежности над старањем о културним добрима, односно организације службе заштите;
- Хидротехничка проблематика подунавског подручја, која у одређеној мери може да угрози културно наслеђе;
- Изостанак финансијске подршке програмима и пројектима културне обнове и међуопштинске и међуокружне сарадње у заштити, унапређењу и коришћењу културног наслеђа.

III. ВИЗИЈА, ПРИНЦИПИ И ЦИЉЕВИ РЕГИОНАЛНОГ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. Визије и потенцијали

Визија просторног развоја Подунавског и Браничевског управног округа је да буде равномерно развијен, конкурентан и интегрисан са суседним функционалним подручјима, Аутономном Покрајином Војводином и Румунијом, инфраструктурно опремљен, енергетски ефикасан и атрактиван за инвестирање у складу са економским могућностима и принципима очувања животне средине.

Подунавски и Браничевски округ располажу значајним и још увек недовољно активираним природним потенцијалима и територијалним капиталом. Основни принципи просторног развоја Подунавског и Браничевског округа су:

- унапређење територијалне кохезије;
- квалитетна животна средина;
- заштита, уређење и одрживо коришћење природног и културног наслеђа;
- просторно-функционална интегрисаност и трансгранично повезивање са окружењем;
- повећање конкурентности и енергетске ефикасности;
- полицентрични територијални развој (посебно јачање везе села и градских насеља);
- унапређење саобраћајне приступачности и доступности информацијама;
- развој културног и регионалног идентитета;
- перманентна едукација грађана и администрације и учешће јавности у одлучивању;
- заштита јавног интереса, јавних добара и добара у општој употреби.

2. Општи и посебни циљеви

Општи циљеви развоја и уређења простора подручја Подунавског и Браничевског управног округа су:

- одговорно управљање развојем, уређењем и заштитом простора у складу са реалним потенцијалима и ограничењима природних и створених вредности и дугорочним потребама економског и социјалног развоја и заштите животне средине;
- уравнотежен развој на интрарегионалном и интеррегионалном нивоу, подстицање развоја (пољопривреде, туризма, енергетике, рударства и инфраструктуре), уређење пловно-наутичког коридора Дунава, као и повећање доступности планинских и периферних подручја;
- унапређење квалитета живота и стварање услова за демографску обнову, задржавање и подстицање насељавања и повратка становништва, посебно у руралне пределе и центре, инвестирањем у изградњу, обнављањем и одржавањем инфраструктуре, јавних служби и услуга, очувањем и

унапређењем природног и културног наслеђа, развојем економски исплативих и статусно привлачних активности.

Остварење ових циљева може да се постигне:

- 1) конкурисањем региона и општина за коришћење европских фондова или републичких средства за подстицање развоја најнеразвијенијих локалних заједница (као што су изградња регионалне и локалне инфраструктуре, профитабилних привредних погона, уређење површина за потребе рударско-индустријских комплекса, туристичких подручја и привредних зона, стварање стимулативног пословног окружења и др.);
- 2) спречавањем деградације природних ресурса и добара и нерационалног коришћења простора (посебно приобаља Дунава), заштитом ваздуха, рекултивацијом и ревитализацијом земљишта у зонама експлоатације (посебно у Костолцу) и заштитом пољопривредног и шумског земљишта од непланске изградње у рубним зонама градова и већих урбаних насеља;
- 3) равномернијим регионалним развојем и размештајем становништва, привредних и других активности, што захтева:
 - а) подстицање дисперзије мањих и средњих прерађивачких капацитета, заснованих претежно на сировинској бази подручја, где год то ресурси, технологије и локације дозвољавају;
 - б) јачање регионалних функција Смедерева и Пожаревца и децентрализација осталих функција у субопштинске и општинске центре и центре заједнице насеља;
 - в) концентрацију полова развоја, у оквиру индустријских комплекса и привредних зона, маркетинга и информатичких служби у регионалним и општинским центрима, односно развој програма и пројеката чистих технологија (у области енергетике, прерађивачке индустрије, туризма, пољопривреде, занатства и др.) претежно на сеоском подручју, водећи се принципима технолошке повезаности, економске оправданости и еколошке подобности;
 - г) развој просторно функционалних утицаја између регионалних, субопштинских и општинских центара, као регионалног функционално-урбаног система преко кога се остварују везе са београдским метрополитеном, Тимочком крајином, Румунијом и шире;
- 4) ублажавањем депопулације и побољшањем старосне структуре становништва мерама економске, социјалне и других политика и реализацијом решења Просторног плана којима се утиче на бржи економски просперитет и развој села; јачањем економске позиције пољопривреде и пољопривредних произвођача, развојем инфраструктурног и подизањем комуналног и јавног стандарда у насељима;
- 5) тржишним условима привређивања, подршком предузетништву, интеграцији и прилагођавању производних програма захтевима тржишта.

3. Циљеви развоја по појединим областима

Становништво, мрежа насеља и јавне службе

Основни циљеви демографског развоја су: повећање природног прираштаја, смањивање миграција село - град, поправљање старосне и образовне структуре.

Основне циљеве је потребно дефинисати у правцу:

- унапређења квалитета становања, инфраструктуре, јавних служби и услужног сектора;
- ангажовања неупослене радне снаге;
- дефинисања неопходних образовних профила за локалну привреду и образовања таквих кадрова;
- обуке становништва за рад у угоститељству и туризму, у свим деловима јединица локалне самоуправе где су утврђени туристички потенцијали;
- социјално-здравствене заштите и помоћи старијим грађанима и старачким домаћинствима.

У развоју мреже насеља циљеви су:

- развој привредних, јавно-социјалних, развојно-управљачких, информационих, научно-истраживачких и културних функција у регионалним, субрегионалним и општинским центрима;
- унапређење објеката јавних служби и комуналне инфраструктуре у свим насељима;
- развој и модернизација пољопривреде и других привредних грана с циљем смањења миграција становништва са планског подручја;
- побољшање квалитета мреже путева како би се становништву омогућила боља доступност центрима у мрежи насеља;
- контролисано ширење насеља уз претходно дефинисана правила изградње.

Основни циљ организовања јавних служби је да се на релативно уједначен начин обезбеди доступност и остваривање загарантованих социјалних и културних услуга.

Образовање

У области предшколске заштите деце, основни циљ је да се повећа доступност и квалитет објеката предшколских установа, али и услуга које оне пружају, што се остварује преко следећих оперативних циљева:

- повећање капацитета предшколских установа;
- једнак приступ предшколским установама за сву децу;
- повећање обухвата предшколског образовања;
- укључивање приватног сектора и невладиних организација у организовање предшколских установа.

У области основног образовања основни циљ је да се остваре релативно уједначени услови образовања за укупну циљну групу, што се остварује преко следећих оперативних циљева:

- подизање квалитета наставе у основном образовању;

-
- повећање просторне доступности основних школа за ученике из насеља у периферним деловима општина;
 - уједначавање квалитета наставе и основног образовања на територији општина.

У области средњег образовања циљ је да се оствари:

- равноправан приступ и могућности за учење и укључивање у образовне програме за све свршене ученике основне школе који желе да наставе школовање;
- обезбеђење квалитетног образовања у средњим школама и усклађивање образованих програма са професионалним квалификацијама потребним за развој локалних заједница и округа.

У области високог образовања, циљ је да се унапреди квалитет понуде високог образовања на подручју региона.

Здравствена заштита

- унапређење квалитета и доступности примарне здравствене заштите за све кориснике, а нарочито за угрожене друштвене групе (деца, труднице, стари, сиромашни, лица са сметњама у развоју и др.);
- интегрисање услуга здравствене и социјалне заштите;
- унапређење стања опремљености у установама секундарне здравствене заштите.

Социјална заштита

- остваривање минималних стандарда социјалних услуга;
- јачање начела солидарности;
- ширење различитих облика подршке организацијама цивилног друштва у организовању социјалних услуга;
- подстицање нестационарних и неинституционализованих облика социјалне заштите прилагођених потребама корисника;
- подржавање програма социјалне бриге за рањиве друштвене групе (стара, изнемогла и социјално угрожена лица, деца без родитељског старања, лица са додатним потребама и др.).

Култура

- развијање и подстицање модела прилагођених особеностима и потребама локалних заједница;
- увођење нових механизма и организационих форми културне политике и стварање кохерентног система који ће уравнотежити приватне и јавне иницијативе и омогућити интерсекторску сарадњу;
- умрежавање специфичних облика културне понуде на нивоу округа.

Спорт, рекреација и физичка култура

-
- ширење масовног, здравствено-рекреативног спорта, са нагласком на улагања у школски спорт и обнову и одржавање објеката и јавних простора намењених коришћењу од стране деце, омладине и за рекреацију одраслих;
 - развијање и изградња капиталних објеката у области спорта на бази њиховог умрежавања на нивоу региона у целини.

Привреда, економски развој и туризам

Привреда

Основни циљ дугорочног развоја регионалне економије и привреде је: развој регионалне економије коришћењем свих расположивих потенцијала на планском подручју који обезбеђују формирање диверзификоване и конкурентне привреде, просперитет тј. запошљавање, приходовање и задржавање становништва и препознатљивост у развојној и просторној структури поштовањем принципа одрживог развоја. Реализација стратешког циља непосредно је условљена следећим оперативним циљевима:

- јачањем имица региона као окружења са развијеним пословним амбијентом, очуваном животном средином, развијеном свешћу о значају екологије, прихватању и примени еколошких стандарда у производњи и пружању услуга;
- убрзањем процеса реструктурирања и побољшања перформанси конкурентности и ефикасности регионалне привреде;
- развијањем и промовисањем планског подручја као предузетничке и иновативне средине, са повољним амбијентом;
- развојем квалитетног партнерства између јавног, приватног и цивилног сектора, развијајући различите моделе сарадње;
- убрзаним развојем међуопштинске, регионалне и међурегионалне сарадње и трансграничних веза, дефинисањем заједничких интереса, приоритета, програма и пројеката.

Специфични циљеви за приоритетне задатке и активности односе се на:

- подизање нивоа продуктивности и смањење трошкова производње у будућем развоју пољопривреде и села: а) развојем примарне производње у складу са пољопривредном рејонизацијом региона на три макро целине (долински део Поморавља, брежуљкасто-равничарски и брдско-планински), б) стварањем услова за профитабилну и тржишно усмерену производњу, бољом сарадњом и удруживањем пољопривредних произвођача са подручја региона и са произвођачима из регионалног окружења, и в) унапређењем организационих елемената у агро сектору (задругарство, откуп, складиштење, сервиси, различите стручне едукативне и друге услуге);
- диверзификацију привредне структуре: у сектору индустрије (бржим развојем прерађивачке индустрије, посебно везане за рударско-енергетске, металуршке, металопрерађивачке и прехранбено-прерађивачке носиоце развоја); предузетништва и мале привреде (везане за индустрију, саобраћајно-транспортне и прометне услуге, пољопривреду и прераду); туристичке

привреде (развојем различитих видова туристичке понуде засноване на расположивим потенцијалима) и савремених информатичких услуга;

- успостављање пословног амбијента за привлачење инвестиција: а) формирање савремених просторних форми (формирање ИП, инфраструктурно опремање постојећих ИЗ, активирање нових и brownfield локалитета, бизнис центара и сл.), посебно имајући у виду земљишни и водни потенцијал у појасу коридора X и VII; б) унапређење квалификација, стручности и знања радне снаге у складу са потребама тржишта, кроз различите видове едукација (едукативни центри, рад на терену, перманентно образовање и др.); в) изградња ефикасне администрације (дозволе за грађење, пореска политика, закуп земљишта и др.) и г) формирање маркетиншке стратегије и промоција региона у Републици Србији и иностраним инвеститорима.

Пољопривреда

Основни циљ коришћења пољопривредног земљишта и пољопривредне производње подразумева очување, заштиту и хармонично повезивање локалних (агроеколошких, економских, социокултурних и предеоних) вредности пољопривредног земљишта, уз уважавање и неговање њихове хетерогености и ограничавање коришћења у непољопривредне сврхе. Овакво пуно планско и одрживо коришћење пољопривредног земљишта омогућиће унапређење пољопривредне производње као савремене, конкурентне и тржишно оријентисане активности, способне да обезбеди прехранбену сигурност становништва, с једне стране и побољша материјални и социјални положај пољопривредника, с друге.

У складу са тим, постављају се наредни оперативни циљеви који би требало да омогуће реализацију основног циља:

- рационално и одрживо коришћење пољопривредног земљишта, у погледу заустављања непланске пренамене пољопривредних површина у непољопривредне сврхе;
- спречавање деградације педолошког слоја предузимањем одговарајућих мера у домену коришћења и уређења земљишта, редуковањем како од спољних загађивача, тако и од прекомерне и неадекватне примене хемијских средстава у пољопривредној производњи, немарног складиштења и примене стајњака и осоке, еколошки безбедном уништавању амбалаже од пестицида и сл.;
- заустављање/ублажавање процеса ерозије, успостављањем еколошки повољнијих односа између пољопривредних, шумских и других површина;
- спровођење посебних програма рекултивације оштећених пољопривредних земљишта, деградираних експлоатацијом минералних сировина, развојем индустрије и другим активностима, применом одговарајућих агротехничких мера и усклађивањем намена простора с природним погодностима и ограничењима;
- унапређивање постојећих и развој нових агротехничких, хидротехничких и других поступака који доприносе очувању и повећању плодности пољопривредног земљишта, посебно на равничарским, долињско-котлинским

и другим теренима без већих ограничења за интензивирање ратарско-повртарске производње;

- развој пољопривреде и прераде пољопривредних производа на технолошким решењима која ће задовољити критеријуме заштите животне средине у склопу рационалног коришћења простора;

- повећање конкурентности пољопривреде кроз интензивирање и унапређење примарне пољопривредне производње, прераду, понуду и пласман високо квалитетних локалних пољопривредно-прехранбених производа;

- потпуније искоришћавање хетерогених погодности брежуљкастих предела за развој тржишно конкурентне производње разноврсног континенталног воћа, грожђа и др.;

- даље унапређење и интензивирање пољопривреде, при чему је приоритет формирање комерцијалних приватних пољопривредних газдинстава, прерада пољопривредних производа и формирање мањих прерађивачких погона, кроз модернизацију постојећих и изградњу нових савремених, усклађених са европским стандардима; формирање "агро-бизнис" зона у циљу унапређења квалитета пољопривредних производа, самог процеса производње и дистрибуције (Велико Градиште, Петровац на Млави, Велика Плана, Жабари, Голубац);

- успостављање мултифункционалне породичне пољопривреде у циљу диверзификације руралних активности, побољшања материјалног и социјалног статуса сеоског становништва, према моделу интегралног руралног развоја;

- подстицати обнову и развој рентабилног планинског сточарства, у циљу демографског и економског очувања породичних газдинстава у планинским пределима с природним ограничењима за вођење рентабилне пољопривредне производње и ослоном на еколошки безбедно коришћење пространих пашњака, унапређивање услова стајског смештаја, производњи сточне хране, ветеринарске заштите и других квалитативних компоненти сточарске производње, уз очување предеоних и других не тржишних вредности руралног простора.

Шуме и шумско земљиште

Основни циљ је рационално, одрживо газдовање шумама, које подразумева управљање и коришћење шума и шумског земљишта на такав начин и у таквом обиму да се очува биодиверзитет, а да продуктивност, обнављање, виталност и потенцијал шума буду на нивоу који задовољава одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе, како на локалном, тако и на националном нивоу.

Оперативни циљеви:

- очување биодиверзитета, заштита популација ретких врста и фрагилних екосистема;

- повећање учешћа квалитетних, високих шумских састојина у укупном шумском фонду Подунавског и Браничевског округа;

-
- заштита и унапређење стања шума;
 - очување и унапређивање заштитне функције шума, у циљу спречавања поплава, бујица и сл.;
 - заштита изворишта водоснабдевања;
 - очување производног потенцијала станишта;
 - унапређивање, здравствене, рекреативне, образовне, туристичке и естетске функције шумских екосистема;
 - унапређење лова и ловног туризма на деловима подручја који су у функцији одрживог коришћења биолошког ресурса;
 - заштита шумског земљишта од непланског и нерационалног ширења грађевинских парцела;
 - боља контрола и сарадња са приватним власницима шума.

Експлоатација геолошких ресурса и вода

Геолошки ресурси. Основни циљ развоја геолошких ресурса је пуно планско и одрживо коришћење свих геолошких ресурса, као фактора привредног развоја, у складу са развојним могућностима и мерама заштите.

Оперативни циљеви:

- активирање нових капацитета експлоатације и прераде минералних сировина, уз пуно поштовање мера заштите;
- планско коришћење подземних вода, уз максималне мере заштите;
- детаљно истраживање и уређење спелеолошких објеката;
- коришћење научних сазнања у сврху проналажења нових, економски значајних концентрација минералних сировина;
- стимулисање детаљних геолошких истраживања и отварања малих погона за експлоатацију, пре свега геолошких грађевинских материјала;
- валоризовање хидрогеотермалног потенцијала.

Основни водопривредни циљеви. Овим просторним планом обухваћени су делови долина река Велике Мораве, Млаве и Пека са њиховим притокама. Оне чине преко 49% властитог речног потенцијала Републике Србије, при чему учешће целог моравског система износи 42% од укупног властитог потенцијала. Због тога су водопривредни циљеви на овом делу територије Републике Србије комплексни и морају обухватити:

- обезбеђење долина Велике Мораве, Млаве, Пека и њихових притока од поплава;
- комплексне хидротехничке мелиорације - одводњавање и наводњавање;
- заштиту вода и изворишта;
- уређење обала;
- уређење режима подземних вода у приобаљу и омогућавање управљања њиме;

-
- уређење режима површинских вода и омогућавање управљања њиме;
 - заштиту квалитета вода у рекама;
 - реализацију постројења за пречишћавање отпадних вода;
 - унапређивање пловидбе на унутрашњим пловним путевима;
 - искоришћење хидроенергетског потенцијала;
 - планску експлоатацију грађевинског материјала из водотока итд.

При реализацији наведених циљева мора се постићи максимално искоришћење расположивог водног потенцијала, а да се при томе не угрози природна средина и равнотежа водотока. Интегрално уређење наведених долина (сливова), засниваће се на принципу одрживог развоја, дефинисаног као избалансирано задовољење људских потреба уз заштиту животне средине, тако да ове потребе могу да буду задовољене и у будућности.

Развојним пројектима који у сложеној циљној структури садрже сегменте који имају улогу генератора и чијом изградњом и експлоатацијом се ствара економска основа и друштвени амбијент за развој других, мање атрактивних али оправданих циљева, морају имати приоритет у реализацији, при чему ће се остваривати интегрално уређење, коришћење и заштита вода на јединственом водопривредном простору Републике Србије.

Индустрија

Уважавајући одређења, циљеве и концепције развоја и размештаја индустрије дефинисане у просторно-планским (Просторни план Републике Србије, просторни планови локалних самоуправа, просторни планови подручја инфраструктурног коридора и др.) и бројним стратешким документима на различитим нивоима, три основне одреднице дефинишу будући структурни и просторни развој индустрије, повећање запослености, побољшање конкурентности и равномернији размештај производно-прерађивачких капацитета.

Основни циљ је обликовање конкурентне секторске и просторне организације индустрије као интегралне компоненте регионалне економије, сагласно принципима одрживог развоја, у правцу повећања запослености, унапређења идентитета и ублажавања испољених диспропорција у нивоу развијености.

Оперативни циљеви просторног развоја индустрије:

- повећање запослености у сектору производних МСП путем развоја нових и реструктурирањем постојећих предузећа;
- јачање регионалне индустријске конкурентности развојем савремене структуре индустрије и формирањем регионалних кластера (нпр. кластер савремених технологија, металске индустрије, дрвне индустрије, агроиндустријски кластер итд.);
- имплементација знања и вештина у производни процес, укључивање еколошке компоненте као интегралног дела секторског (програмског) и просторног развоја индустрије у округу;

-
- унапређење идентитета индустријског сектора (постојећи и нови брендови, кластери, идентитет базиран на просторној организацији индустрије, ИЗ/ИП, слободној зони и др.);
 - стварање услова за формирање савремених локационо-организационих модела (ИЗ, ИП и ТП, слободна зона, савремена лучка зона, пословни инкубатор, иновациони центар) као ефикасних инструмената за подстицање развоја МСП;
 - ублажавање унутаррегионалне неравномерне концентрације индустријских капацитета интензивирањем развоја МСП сагласно потенцијалима мање развијених простора и могућностима дисперзије производних капацитета великих индустријских система.

Туризам, спорт и рекреација

Имајући у виду потенцијале и ограничења Просторног плана могуће је дефинисати основни циљ развоја туризма, где туризам представља значајну развојну перспективу целокупног простора Подунавског и Браничевског управног округа уколико се организује у партнерској кооперацији свих градова и општина и у непосредној сарадњи са ширим окружењем и комплементарно са другим привредним активностима.

Посебни циљеви развоја туризма су:

- интегрисање туристичке понуде два града Пожаревца и Смедерева и општина Велико Градиште, Голубац, Жабари, Петровац на Млави, Смедеревска Паланка, Жагубица, Мало Црниће, Кучево и Велика Плана, са понудом регионалног окружења и развој туристичких производа према захтевима туристичке тражње;
- конципирање, организација, афирмација и комплетирање специфичне туристичке понуде и атрактивних програма на целокупном подручју општине, суседних општина и са Просторним планом Републике Србије, односно Стратегијом развоја туризма Републике Србије;
- повећање саобраћајне доступности и међусобно повезивање туристичких простора ради обједињавања и обезбеђења целогодишње туристичке понуде;
- комплетирање јавно-комуналне и туристичке инфраструктуре у функцији развоја туризма и повећање стандарда услуга расположивих и планираних туристичких капацитета;
- иницирање и стимулисање развоја активности комплементарних туризму;
- активирање локалног становништва на руралном подручју и његовог стамбеног фонда за развој туризма.

Инфраструктурни системи

Саобраћајна инфраструктура

Основни циљеви развоја саобраћаја су:

- креирање таквог система саобраћаја који омогућава одрживу мобилност;

-
- подсистеме саобраћајног система треба развијати на такав начин да се омогући одговарајућа доступност свим деловима подручја, у складу са плановима вишег реда, а сразмерно економским могућностима државе и локалних заједница;
 - искоришћавање предности географског положаја подручја (развојни мултимодални Коридор X), путем реализације и унапређења функционалне друмске и железничке саобраћајне инфраструктуре, која ће омогућити ефикасно повезивање са осталом мрежом путева и пруга магистралног и регионалног карактера, као и са европском мрежом;
 - довођење свих ДП I и II реда (рехабилитацијом, реконструкцијом и изградњом) у стање које омогућава брзе и ефикасне услуге;
 - оптимално повезивање насеља на подручју међусобно, као и њихово функционално повезивање са центрима округа; на локалном нивоу, унапређење и развој мреже општинских путева кроз изградњу, реконструкцију и даљу модернизацију коловоза;
 - јачање функционалних веза насеља у округу кроз изградњу нових попречних путних веза и мостова на Великој Морави;
 - повећање опште безбедности саобраћаја раздвајањем транзитних и изворно-циљних саобраћајних токова и растерећење уличне мреже изградњом обилазница око општинских центара;
 - стандардизација и модернизација техничких елемената, сигнализације и режима путног саобраћаја;
 - подизање нивоа услуге и повећање опште безбедности у саобраћају;
 - унапређење железничког саобраћаја и враћање његовог значаја и улоге у укупном транспортном систему кроз реконструкцију, модернизацију и осавремењавање инфраструктуре и превозних средстава;
 - искоришћење предности проласка саобраћајног Коридора VII (река Дунав) кроз подручје; изградња саобраћајног коридора регионалног карактера, изградња пешачко-бициклистичких стаза, изградња нових и рехабилитација постојећих капацитета речног саобраћаја (робна и путничка пристаништа, марине);
 - развој речног саобраћаја на Дунаву повећањем ефикасности и унапређењем технологије у превозу робе и путника, повећањем обима саобраћаја, повезивањем са путном и железничком мрежом и усклађивањем са потребама развоја привреде и насеља у близини пловног пута;
 - унапређење и развој ваздушног саобраћаја;
 - развој мултимодалног транспорта заснованог на економичности, оптимизацији транспортне мреже, повећању укупне транспортне ефикасности, високом нивоу квалитета транспортне услуге, смањењу трошкова, вишој еколошкој прихватљивости транспортног система;
 - на локалном нивоу, формирање ефикасног система у циљу активирања и даљег развоја природних и привредних потенцијала планског подручја.

Техничка и комунална инфраструктура

Два основна стратешка циља могу се формулисати кроз комуналну комплетност и комуналну хигијену.

Комунална комплетност:

- пре свега се односи на регионалне центре Смедерево и Пожаревац са својим гравитационим зонама. Такође, простор између њих привредно представља централни развојни појас. Инфраструктурно умрежавање значајно би смањило обим инвестиција у планском периоду, омогућило већу привредну продуктивност, а нарочито омогућило заштиту природних, предеоних и антрополошких вредности, у смислу интензивније функције привредне и туристичко-рекреативне понуде;
- програм инфраструктурног опремања, тачније реконструкције, у постојећим привредним зонама;
- програм инфраструктурног опремања центара заједнице насеља. У овим насељима наставити са развојем водоводне мреже и извршити припрему за изградњу канализационих мрежа и објеката, модернизацију електро и телекомуникационе мреже;
- програм инфраструктурног опремање потенцијалних туристичких локалитета;
- сукцесивно активирање привредних зона и инфраструктурно комплетирање као шанса интегралног развоја.

У оквиру овог циља обухваћени су следећи секторски приоритети:

- реконструкција, модернизација и доградња саобраћајница, саобраћајних терминала и површина (мреже и објеката);
- реконструкција, модернизација и доградња водоводне дистрибутивне мреже и објеката, са пројектима будуће изградње по насељима;
- реконструкција и доградња објеката на постојећим и перспективним водоизвориштима - бушење нових бунара и изградња резервоара и каптажа;
- перспективно поуздано водоснабдевање насеља и привреде са системима изравнавања потрошње путем резервоара;
- конституисање техничко-технолошки и хигијенски комплетног канализационог система функционалном зоном;
- дефинисање правила и начина евакуације атмосферских вода са јавних и осталих површина у насељима и њиховим атарима, што је у директној вези са уређењем постојећих и будућих саобраћајница и мањих водотокова, јер се већина атмосферских вода и падавина одводи површински;
- реконструкција, модернизација и доградња мелиорационих и одбрамбених система у функцији одбране од великих спољних и унутрашњих вода и ефикасне пољопривредне производње, као и спречавање делимичне ерозије;
- реконструкција, усаглашавање и развијање дистрибутивне електроенергетске мреже и објеката;

-
- развијање и модернизација телекомуникационих мрежа и услуга.

Комунална хигијена подразумева:

- израду једног целовитог или више засебних програма хигијенског уређивања и санирања насеља и простора, како би се омогућио приступ развојним фондовима;
- перманентан, вертикално и хоризонтално институционално организован мониторинг животне средине кроз будуће активности у оквиру привредних, комуналних и спортско-рекреативних зона.

У оквиру овог циља, могу се набројати следећи секторски приоритети:

- спречавање прекомерног загађивања ваздуха, воде и земљишта током привредних, комуналних и рекреативних активности;
- поуздано водоснабдевање;
- утврђивање и верификовање санитарних зона заштите свих изворишта (бушених бунара) и санација негативних утицаја;
- интегрално управљање геотермалним и осталим водама са првим коракм заштите од загађивања, како би се издан могла користити у привредне, туристичке и санитарне сврхе;
- заштита свих водотокова и водених површина као потенцијалних система привредног, туристичког, водопривредног и еколошког значаја;
- конституисање техничко-технолошки и хигијенски комплетних канализационих система;
- решења евакуације отпадних вода у насељима на доминантно брдским теренима и малим бројем кућа са повременим и сезонским становањем;
- изградња и ревитализација инсталација за третман индустријских отпадних вода постојећих и перспективних производних зона и погона;
- дугорочно решење прикупљања, дистрибуције, третирања и коначног одлагања комуналног/насељског и осталог отпада, активирање регионалне санитарне депоније уз примарну и секундарну рециклажу комуналних и осталих отпадака.

Заштита простора

Заштита животне средине

Основни циљ је опште унапређење квалитета животне средине (заустављање даље деградације, превентивна заштита од свих планираних активности које могу угрозити постојећи квалитет природне и животне средине, уз санацију и ревитализацију угрожених подручја), уз примену начела одрживог развоја у будућем развоју Подунавског и Браничевског округа.

Посебни циљеви су:

- унапређење квалитета ваздуха, вода, земљишта, шума, биљног и животињског света, нарочито у заштићеним подручјима;

-
- смањење емисије штетних материја у ваздуху са површинских копова, од индустријских постројења, саобраћаја, из система даљинског и индивидуалног грејања и са депонија;
 - рекултивација и ревитализација земљишта и објеката у Костолачком басену оштећених рударским радовима и модернизација и реконструкција комплекса железаре у Смедереву;
 - рационално коришћење земљишта, енергије, воде и минералних сировина;
 - управљање отпадом на еколошким основама, а у складу са циљевима који су дефинисани Стратегијом управљања отпадом за период 2010-2019. године (регионални систем одлагања отпада, санација и рекултивација постојећих сметлишта на предметном подручју и др.);
 - смањење емисија буке из саобраћаја и индустријских постројења;
 - иницирање програма за мониторинг квалитета здравља становника с посебним акцентом на превенцију болести које настају као резултат лошег квалитета животне средине;
 - дефинисање дугорочних планова заштите од удеса за сва постројења која се налазе на листи SEVESO II и др.;
 - унапређење едукације локалног становништва и њихово укључивање у акције за очување и унапређење животне средине;
 - очување биолошке разноврсности подручја, тј. специјског, екосистемског и генетског диверзитета;
 - очување посебно вредних природних простора, са специфичним пејзажним карактеристикама.

Заштита од интереса за одбрану земље и заштита од природних непогода

Основни циљ је интегрално управљање природним условима као фактором настанка природних хазарда, што је и основа за обезбеђење услова за ефикасан просторни развој, очување људских живота и материјалних добара.

Оперативни циљеви заштите од природних непогода су:

- управљање природним условима у складу са очувањем постојећих природних вредности и заштитом животне средине;
- унапређење заштите од природних непогода;
- успостављање и јачање система за управљање сеизмичким ризиком и карта сеизмичке микрорејонизације у складу са стандардима ЕУ;
- успостављање и строго поштовање стандарда, критеријума и норматива за планирање, пројектовање и изградњу, као и за одржавање свих објеката у циљу заштите од појаве клижења дефинисаних законом;
- спровођење мера превенције, приправности и одговора на природне непогоде на свим нивоима (од предузећа, преко општинских органа до Републике Србије);

-
- институционално, организационо и кадровско јачање система одбране од природних непогода;
 - обнова и унапређење деградираних природних услова услед манифестације природне непогоде.

Заштита природних вредности

Формирањем адекватног и репрезентативног система заштићених природних добара, чији су интегрални делови вредности биодиверзитета, геодиверзитета и разноврсности предела, обезбедиће се реализација основног циља заштите природе на простору Подунавског и Браничевског управног округа тј. ефикасна просторна и функционална интегрална заштита, неговање и унапређење природних вредности. Из основног циља проистичу и посебни циљеви, од којих су неки препознати и у контексту развојних могућности и као потенцијали овог простора. Ради се о следећим циљевима:

- повећање површина заштићених природних добара;
- повећање површина под заштићеним природним добрима већег просторног обухвата;
- квалитативно побољшање стања биолошке разноврсности, а посебно стања популација ретких и угрожених врста. Истовремено, потребно је континуирано пратити квалитет стања објеката геонаслеђа (посебно објеката чија је генеза везана за геоморфолошке и хидролошке феномене краса);
- успостављање не само номиналних, већ функционалних еколошких коридора и мрежа на националном и међународном нивоу;
- номинација и проглашење појединих заштићених подручја са посебним природним и другим вредностима од међународног значаја (посебно је од значаја простор Националног парка "Ђердап");
- израда неопходне планске и друге стратешке документације, а посебно у контексту имплементације принципа одрживог развоја;
- рационално коришћење природних ресурса.

Успешна реализација општих и посебних циљева заштите природе, заснива се на темељно постављеним и спроведеним оперативним циљевима. Механизми дефинисања и организације њихове динамичности, еластичности и реалних потенцијала за реализацију од пресудног су значаја за сврсисходност и допринос у постизању општег и посебних циљева. Међу најважнијим оперативним циљевима издвајају се:

- доследна примена законодавства из заштите природе, заштите животне средине и осталих секторски блиских области (пољопривреде, шумарства, рударства и енергетике и др.). Од посебне је важности унапређење примене инспекцијских послова и казнене политике из ових области, у складу са законским овлашћењима;
- обезбеђење бољег финансирања у области заштите природе (национални и међународни фондови);
- редовна сарадња између свих кључних актера у реализацији процеса заштите природе (ресорна министарства, Завод за заштиту природе Србије, ЈП

Национални парк "Бердап", ЈП Србијашуме, управљачи другог типа - општине, невладине организације, појединци и др.);

- промовисати размену информација и искустава, али и заједничке активности између управљача заштићених природних добара унутар Подунавског и Браничевског управног округа, међурегионалну сарадњу (од посебне је важности јер се природна добра од изузетног националног, али и међународног значаја налазе само делимично унутар просторног обухвата овог просторног плана);
- развити критеријуме и смернице за припрему, евалуацију и ревизију планова за управљање заштићеним природним добрима;
- обезбедити довољно ресурса, укључујући обучен и стручан кадар за спровођење планова управљања и презентације вредности заштићених природних добара;
- континуирано праћење стања постојећих заштићених добара, али и истраживање нових потенцијала за заштиту биодиверзитета, геодиверзитета и разноврсности предела;
- побољшати представљање информација о постојећим заштићеним и новооткривеним потенцијалима, не само стручној јавности, већ и ширим популационим структурама, у националним и међународним размерама;
- побољшање информисаности и еколошке свести локалног становништва, али и туриста опредељених за стационарни боравак, транзитних путника и других циљних група које могу бити заинтересоване за заштићене природне вредности региона.

Заштита културних вредности

На основу препознатих вредности, стања, потенцијала и ограничења развоја културног наслеђа Подунавског и Браничевског округа, може се дефинисати основни циљ заштите, уређења и унапређења културних добара на планском подручју као неговање културне баштине као извора идентитета појединачних насеља, као и Подунавља и региона у целини, афирмација и повезивање у јединствену културну мапу подручја и активирање у циљу адекватнијег коришћења и интегрисања у укупни друштвени, економски и културни живот подручја.

На основу овако дефинисаног основног циља, формулишу се оперативни циљеви за заштиту и даље унапређење наслеђа као:

- заустављање даље деградације постојећег наслеђеног фонда и физичке структуре;
- очување највреднијих примера културне баштине;
- дефинисање оквира за повезивање наслеђа у јединствену културну мапу подручја;
- веће интегрисање наслеђа у савремени друштвени, културни и привредни развој;
- стварање претпоставки за активирање економског аспекта коришћења културног наслеђа.

4. Општа концепција и пропозиције регионалног просторног развоја

Основно стратегијско опредељење је постизање већег степена функционалне интегрисаности подручја Просторног плана. Битним се сматра обезбеђење услова за знатно већу интеграцију планског подручја:

- у оквиру простора Подунавског и Браничевског округа, што подразумева смањење унутрашњих субрегионалних разлика, односно квалитативне промене у просторној, саобраћајној, економској и социјалној структури (нарочито брдско-планинских подручја са израженим дисфункцијама социјалног и економског развоја);
- са суседним функционалним подручјима, (окрузима, подручјем београдског метрополитена, општинама централне и источне Републике Србије, као и Аутономном Покрајином Војводина), што захтева реализацију приоритетних планских решења од значаја за више општина региона (нарочито повезивања преко коридора X и VII и реализација других инфраструктурних система);
- са међународним окружењем (суседним пограничним општинама и регионима у Румунији) што захтева припрему и реализацију трансграничних програма (нарочито у области саобраћаја, инфраструктуре, енергетике, туризма, екологије и др.).

Интеграцији погодују саобраћајно-географски положај и планирани развој инфраструктурних и водопривредних система, што ће се одразити и на осовине регионалног и субрегионалног развоја подручја, а посебно на поједине урбане и индустријске центре, енергетски комплекс, туристичке регије као и друга подручја посебне намене. Упоришта равномернијег субрегионалног развоја су:

- уважавање реалних фактора развоја уз предузимање подстицајних мера од стране државних и других фондова за изградњу и развој Подунавског и Браничевског управног округа у функцији развоја локалних заједница, изградње локалне и регионалне инфраструктуре и уређења простора за развој профитабилних привредно-радних зона;
- економско оживљавање приграничних подручја кроз трансграничну сарадњу.

Један од важнијих предуслова је побољшање саобраћајне приступачности и инфраструктурне опремљености простора. Изградња деонице ДП I реда тзв. "Дунавске магистрале", завршетак опремања и уређења деонице пловно-наутичког коридора Дунав, отварање нових граничних прелаза, енергетске и телекомуникационе инфраструктуре, представљаће битан фактор већег отварања и интегрисаности подручја Просторног плана са окружењем. Реализација попречних деоница ДП I и II реда, ка коридору аутопута Е-75, допринеће бољем повезивању региона са осталим делом земље. Такође, изградња оваквих праваца саобраћајне инфраструктуре допринеће унапређењу транзитних и посредничких веза између паневропских инфраструктурних Коридора X на западу и Тимочке крајине и Коридора VII на истоку, унапређењу просторно-функционалног положаја и повећању конкурентности, а тиме и остварењу укупне стратегије развоја Републике Србије, нарочито у погледу смањења негативних тенденција у демографским кретањима и бржег развоја регионалних центара и мањих градова и насеља као и приграничних подручја. Са

становишта циљева унутрашње интеграције, важно је побољшање мреже путева регионалног и локалног-општинског значаја ка недовољно активираним деловима (посебно на подручју Хомољских планина и приграничним подручјима) и повезивање те мреже са уздужним и попречним магистралним коридорима, односно са аутопутем.

Привредни развој планског подручја, подржан неопходном изградњом инфраструктуре, довршавањем процеса приватизације, решавањем правно-имовинских односа и повећаним нивоом инвестиција (домаћих и страних), усмераваће се према основним стратешким приоритетима развоја:

- Пољопривреда и село, према расположивости пољопривредног фонда, квалитету земљишта, традиционалној везаности становништва за ову привредну грану и изграђеним агро-индустријским капацитетима, представљају један од значајнијих ресурса за развој. Интензивирање развоја пољопривреде и села засниваће се на повећању тржишне конкурентности локалних агро-еколошких добара, у складу са специфичним обележјима руралних рејона. Упоришта развоја пољопривреде засниваће се на побољшању аграрне структуре у склопу спровођења програма интегралног руралног развоја, према новом моделу Заједничке аграрне политике Европске уније, којом се истовремено подржава повећање конкурентности пољопривредне производње, заштита животне средине и руралних предела, диверзификација руралне економије, буђење локалне иницијативе, подизање техничке опремљености и едукација и образовање пољопривредних произвођача за еколошку производњу, јачање стручне, информатичке и оперативне подршке и др. Остваривање стратешких опредељења у области заштите и коришћења пољопривредног земљишта подразумева различите облике подршке формирању мултифункционалних породичних газдинстава са здравом економском структуром (за развој разноврсних микро и мезо производних погона, услужних, културних, еколошких и других делатности на селу), рекултивацију и ревитализацију оштећених, односно уништених земљишта, ажурирање података катастра о наменама и власништву земљишта, спровођење посебних агро-еколошких програма у планинским и другим периферним подручјима итд.

- Даљи развој постојећих успешних фирми у сектору малих и средњих предузећа, представља важно упориште економског развоја појединих општина, уз модернизацију и специјализацију производње, еко-реструктурирање, привредно повезивање у производно-услугне регионалне кластере са предузећима на овом подручју, али и на подручју Београда, Бора и Зајечара, Крагујевца и других већих индустријских центара. Развој привредних делатности и структура засниваће се на повећаном нивоу инвестиција, подизању нивоа техничко-технолошке опремљености, побољшавању конкурентности, фаворизовању знања кроз едукацију и стручно усавршавање, рационалном и ефикасном коришћењу природних ресурса и просторно-еколошкој прихватљивости, приоритетно у области енергетике (хидроенергетског потенцијала Дунава и др.), рударства (рударског комплекса у Костолцу), саобраћајних услуга и складишно-логистичких активности (на пловном путу Дунав и Коридору X), туризма и др. Посебан значај имаће

комплетирање и уређење регионалне и насељске инфраструктуре (пре свега у привредно-индустријским зонама Смедерева и Пожаревца) од интереса за округ и више општина. МСП ће представљати основни облик организовања фирми и генератор развоја и запошљавања (приоритетно у агроиндустији, рударству и енергетици, туризму и транспорту).

- У развоју подручја, нарочито периферних и руралних, значајну улогу имаће туризам и комплементарне активности, базиране на очуваној природној средини и туристичким ресурсима од међународног и националног значаја. Упоришта развоја туризма јесу: а) комплетирање и интеграција постојеће понуде у простору (дунавско приобаље са Сребрним језером, Хомољске планине и др.); б) изградња и уређење нових садржаја понуде у простору као главних генератора целогодишње туристичке понуде подручја (научичко-туристичка инфраструктура на Дунаву, туристички центри и скијалиште на Бељаници, разноврсни садржаји понуде мањих језера, непокретних културних добара, посебно археолошких налазишта староримског наслеђа (Виминицијум), будућих туристичких центара и места традиционалних манифестација, села и ловишта, транзитних пловних и путних коридора и др.; в) заједничке маркетиншке и промотивне активности региона, у циљу развоја јединствене туристичке понуде и функционалног интегрисања понуде са окружењем - суседним општинама у Републици Србији и Румунији. Туризам ће се развијати и као алтернативна делатност на просторима промењених намена и представљаће један од видова компензације локалном становништву за разне видове ограничења њихових активности. Остваривање стратешких опредељења у области туризма засниваће се на развоју туристичке супраструктуре и туристичке инфраструктуре, заштити простора за развој туризма, професионализацији људских ресурса и развоју тржишта рада за туризам, умрежавању са другим секторима који учествују у креирању нове вредности у туризму и др.

Део подручја Просторног плана ће свој развој заснивати на одрживом коришћењу енергетских, металичних и неметаличних минералних сировина, које ће се усклађивати са општом концепцијом коришћења минералних ресурса Републике Србије, локалним интересима и условима заштите животне средине. Упориште представљају: а) стављање у развојну функцију доказаних резерви и наставак истраживања перспективних резерви, пре свега угља, нафте и гаса са пратећим елементима грађевинско-техничког и архитектонског камена, кречњака кварцних пескова и пешчара и др.; б) санација девастиране животне средине уз предузимање свих мера да се њено деградирање и уништавање сведе на прихватљив ниво у свим фазама третирања минералних сировина; в) интегрално управљање отпадом и искоришћавање техногених сировина које се стварају у производним процесима и технолошким фазама у минерално-сировинском комплексу. Остваривање стратешких опредељења у области рударства засниваће се на стимулисању рударства малих капацитета/лежишта, образовању потребних кадрова у складу са проширењем и комплекснијим искоришћавањем минералних сировина у активним и будућим рудницама, као и на стимулисању инвеститора да истражују, отварају нове руднике и прерађивачка предузећа.

Терцијарни сектор привреде чији је развој знатно заостао, неопходно је, не само надокнадити, већ и знатно интензивирати и диверзификовати у складу са функцијама појединих центара у мрежи насеља и приоритетима развоја сеоских подручја. Полазећи од постојећег модела концентрације становништва, диверзификације делатности и утицаја већих урбаних центара, стратешко опредељење су квалитативне промене привредне и социо-економске структуре система насеља. Селективно подстицање и усклађивање привредног развоја са развојем заједничког и индивидуалног стандарда (отварањем мањих и средњих прерађивачких погона, изградњом мреже путева и инфраструктуре и подизањем квалитета јавних служби и услуга и сл.), имаће следећи редослед приоритета:

- микроразвојни центри - урбана и рурална насеља која су центри заједница насеља са општим или специфичним функцијама;
- општински центри - са различитим степеном развоја урбаних и специфичних функција и утицајем на социогеографску трансформацију окружења;
- национални/регионални центри Смедерево и Пожаревац.

Развој просторно-функционалне организације подручја по заједницама насеља оствариваће се децентрализацијом функције рада, појединих производних делатности, јавних служби и активности из регионалних и општинских центара у центре заједнице села и већа насеља са општим или специфичним функцијама, ради рационализације управљања и организације јавних служби, квалитетнијег задовољавања потреба и ефикаснијег координирања активности локалних заједница, чиме се стварају услови и за останак и повратак становништва. Стратешко опредељење је стварање нуклеуса социо-економске трансформације руралних и слабо урбанизованих делова региона (што одговара принципима одрживог развоја територије, нарочито у погледу рационалног коришћења простора, ресурса, енергије и транспорта) и развијање дневних урбаних система (односно формирања ФУП), као једног од инструмената уравнотеженог и полицентричног развоја, те њихово повезивање са сличним подручјима у окружењу.

Побољшање квалитета живота и убрзанији развој привредних функција и јавних служби оствариваће се приоритетно у мање развијеним општинским центрима. Стратешко опредељење је диверзификација функција и партиципација у развојним процесима ширег окружења.

Даљи развој Смедерева и Пожареваца, као регионалних центара, засниваће се на функционалној интеграцији републичког простора и прекограничној сарадњи, као и обезбеђењу вишег квалитета урбаних функција регионалног значаја, а посебно привредних, јавно-социјалних, развојно-управљачких, информационих, научно-истраживачких, културних и др. Посебно је важна ограничена и контролисана изградња приградских насеља и насеобинских целина у коридорима јавних путева. У инвестиционим одлукама о материјалној производњи стриктно ће се поштовати локациони, техно-економски и критеријуми заштите животне средине, који су усвојени на националном и међународном нивоу. Програми јавних служби и валоризација постојеће мреже биће усклађени са привредним развојем, финансијским могућностима и особеностима локалних заједница, као и са циљевима развоја појединих подручја. Програми развоја јавних служби подразумевају одговарајућу

подршку у другим секторима (у првом реду саобраћајне и комуналне инфраструктуре посебно у односу на приграничне, периферне и брдско-планинске атаре, који имају инфраструктурна, ресурсна и друга развојна ограничења). Такође, развој сеоских насеља, неговање и промовисање вредности руралних подручја (природне хетерогености, културно-историјског идентитета и др.), уз јачање економске снаге сеоских домаћинстава, представља важно питање будућег равномерног развоја планског подручја. Сви циљеви и стратегије које воде ка развоју села и руралних подручја, усмераваће се на решавање питања популационог развоја, побољшавања услова живљења на селу и промовисања мултифункционалне породичне пољопривреде. У стратегијском смислу то захтева квалитативне и квантитативне промене на сеоском подручју, засноване на следећим основним поставкама:

- унапређивање локалних ресурса за производњу квалитетних пољопривредно-прехранбених производа;
- подизање саобраћајне доступности, нивоа комуналне и опремљености јавним службама и укупне уређености села;
- укрупњавање земљишних парцела и/или засада;
- развијање прерађивачких капацитета у селима, посебно центрима заједнице насеља, у оквиру постојећег стамбеног ткива, уз поштовање правила изградње и уређења простора и услова заштите животне средине, као и уз повезивање са одговарајућим технолошким системима у, или ван, планског подручја;
- обезбеђивање засебних инфраструктурно опремљених локалитета или локација у насељима у којима је испољен интерес за развој МСП;
- диверзификација развоја пољопривреде и села у складу са специфичним ресурсним, структурним, техничко-технолошким и социоекономским обележјима, потенцијалима и ограничењима руралних рејона (интензивно пољопривредног у Поморављу и пашњачког сточарства у области Хомоља), у спрези с развојем туризма;
- успостављању партнерства локалних актера из јавног и цивилног сектора при утврђивању и спровођењу локалних стратегија/планова интегралног руралног развоја и др.

Једно од основних упоришта Просторног плана односи се на штедњу, рационално коришћење и заштиту природних ресурса, нарочито дефицитарних и стратешки значајних за развој и квалитет живљења. Укупан биланс водних ресурса, као и њихов просторни и временски размештај, захтева изузетно пажљиво коришћење и у потпуности обезбеђен систем заштите од загађења и непланског коришћења изворишта површинских и подземних вода. Упориште развоја водопривредне инфраструктуре јесте очување Дунава и сливова Велике Мораве, Млаве и Пека. Интензивираће се хидро-техничке активности на регулисању бујичних речних токова, заштити од поплава, побољшању водоснабдевања насељених подручја, развоју система за наводњавање и одводњавање, као и санитарној заштити угрожених изворишта и сливова. Стратешко опредељење јесте заштита пољопривредног земљишта, а нарочито стриктно ограничавање претварања земљишта до четврте бонитетне класе у непољопривредне намене, очување квалитета и природне плодности. Важан значај придаје се пошумљавању, обнављању и побољшању

квалитета шума, антиерозивним радовима у сливовима, као и развоју предузетништва, посебно у области оснивања и развоја предузећа за еколошку прераду локалних пољопривредних и шумских продуката.

Стратешко опредељење јесте успостављање ефикасније контроле и планског коришћења и уређења грађевинског земљишта, комуналног опремања и уређења сеоских насеља и изграђених насељских целина, а нарочито заштите простора коридора планираних инфраструктурних система, подручја експлоатације минералних сировина, сливних подручја и простора заштићених природних и непокретних културних добара, туристичких подручја, као и простора за изградњу регионалних санитарних депонија са рециклажним центрима.

Важно упориште Просторног плана представља и унапређење и заштита животне средине, заштита и промоција вредне природне баштине и очување већих подручја посебне намене, са природним вредностима од значаја за биодиверзитет и квалитет животне средине. У домену заштите и промоције културно-историјског наслеђа, активно је залагање за промену досадашње праксе коју је карактерисала, како недовољна валоризација, презентација и коришћење културних добара, тако и недовољна уређеност, нарочито ванградских добара (археолошких налазишта, цркава и сеоског етно наслеђа). Стратешко опредељење јесте остваривање интегралне заштите непокретних културних добара и очувања националног и културног идентитета првенствено Подунавља.

Подунавски и Браничевски округ имају скромну прекограничну и међународну сарадњу са суседним државама, па је њено интензивирање у циљу оснаживања периферних и слабо развијених делова, очувања природних ресурса и одрживог развоја, изградње заједничких инфраструктурних система, јачања партнерства на нивоу локалних власти, као и заједничког наступа код ЕУ и других релевантних међународних асоцијација за реализацију развојних програма, привредне и друге сарадње, стратешки приоритет.

IV. ПРОПОЗИЦИЈЕ, ПЛАНСКА РЕШЕЊА И МЕРЕ У РАЗВОЈУ ПОЈЕДИНИХ ОБЛАСТИ

1. Становништво, насеља и јавне службе

Становништво

У наредној табели дата је пројекција становништва до 2021. године.

Табела 6: Пројекција становништва

Пројекција становништва		Број становника 1991. године	Број становника 2002. године	Пројекција 2021. године
Подунавски	Велика Плана	47.341	44.470	39.915

округ	Смедерево	110.768	109.809	108.172
	Смедеревска Паланка	57.947	56.011	52.792
Браничевски округ	Велико Градиште	22.969	20.659	17.199
	Голубац	10.882	9.913	84.38
	Жабари	15.577	13.034	95.80
	Жагубица	16.698	14.823	12.066
	Кучево	21.752	18.808	14.630
	Мало Црниће	16.103	13.853	10.679
	Петровац на Млави	38.190	34.511	28.971
	Пожаревац	78.054	74.902	69.754

Према подацима из табеле, најнеповољнија ситуација је у општини Жабари где би демографски пад могао да износи 26%, затим у општинама Мало Црниће (око 23%) и Кучево (22%), док је најповољнија ситуација у Смедереву где се очекује пад броја становника од свега 1%. Овако неповољна демографска слика би у наредном периоду могла да се поправи, уколико би општине у округу почеле са применом постојећих

планских докумената и планских решења у оквиру њих. Такође, потребно је подстакнути развој свих привредних грана за чији развој постоји потенцијал. Ово се посебно односи на развој пољопривреде, туризма, рударства и индустрије, као главних привредних грана ових округа. Овакав развој ситуације би смањио број миграната, али би и подстакло на повећање наталитета, а самим тим и побољшавање старосне структуре становништва.

Мрежа центара и насеља

За подручје Подунавског и Браничевског округа, свакако највећи значај има развој и јачање свих функција регионалних центара. Осим регионалних центара потребно је јачати и субрегионалне и све веће центре у окрузима. Лоша демографска слика је велики проблем, па је потребно спровести мере демографске политике, како би се успорио стални пад броја становника. Те мере би подразумевале нпр. подстицање нових (просперитетнијих) занимања за младе (кроз лакше одобравање донација и кредита). Велики проблем је и комунална опремљеност насеља, лоши путеви, проблеми са водоснабдевањем, еколошки проблеми и сл.

Мрежу насеља Подунавског и Браничевског округа чине:

- Регионални центри: Смедерево и Пожаревац;
- Субрегионални центри: Велика Плана, Смедеревска Паланка, Велико Градиште, Петровац на Млави;
- Општински центри: Жабари, Жагубица, Кучево, Мало Црниће, Голубац;
- Локални центри: Браничево, Клење, Осипаоница, Михајловац, Колари, Друговац, Раброво, Вољуја, Александровац, Лозовик, Марковац, Крепољин, Кусадак, Азања, Селевац, Церовац, Баничина, Десине, Средњево, Мајиловац, Божевац, Смољинац, Костолац, Рашанац, Велико Лаоле.

Смедерево је један од два регионална центра округа. Према попису из 2002. године градско подручје насељава 109 809 становника. Секундарни и терцијарни сектор делатности су скоро подједнако заступљени, док је примарни сектор знатно мање заступљен. Центар градског подручја је истоимено насеље Смедерево, које је популационо највеће насеље у Подунавском и Браничевском округу.

Територија града Пожареваца простире се на површини од 481 km², у 25 сеоских и два градска насеља (Пожаревац и велики енергетски центар Костолац). Град је како привредни и културни, тако и административни центар и седиште Браничевског округа, а територијално се додирује са градом Смедеревом, општинама Велико Градиште, Мало Црниће, Жабари и са општинама Ковин и Бела Црква на северу.

Географски положај, локација и природни фактори, допринели су да територија града буде увек атрактивна за насељавање становништва.

Велика Плана представља истовремено субрегионални и општински центар. Припада функционалном и гравитационом подручју Смедерева и Подунавског округа. Насељава је 44 470 становника, од чега 16 210 становника живи у самом насељу.

Смедеревска Паланка је насеље градског типа, уједно и субрегионални и општински центар. Осим Велике Планае, и Смедеревска Паланка припада функционалном и гравитационом подручју града Смедерева. С друге стране, јаке функционалне везе

остварује и са градом Београдом. Као општински центар представља гравитациону зону за 17 насеља који му гравитирају директно.

Велико Градиште је субрегионални али и општински центар. Функционално и територијално припада гравитационој зони Пожаревца, центра Браничевског округа. Директно му гравитира 25 насеља у оквиру општине.

Петровац на Млави је још један у низу субрегионалних и општинских центара. Поред осталих представља и градско насеље и гравитационо подручје за сва насеља у оквиру истоимене општине. Припада гравитационом и функционалном подручју Пожаревца, као регионалног центра Подунавског и Браничевског округа.

Осим регионалних и субрегионалних центара треба издвојити и неколицину општинских и локалних центара, као веома значајних за даљи развој округа.

Подручје општине Жабари је општински центар у оквиру Подунавског и Браничевског округа, али и општински центар за 15 насеља у оквиру саме општине.

Жагубица је такође општински центар Подунавског и Браничевског округа и гравитационо подручје за 19 насеља у оквиру општине. Припада Браничевском округу а сва насеља општине су сеоског типа.

Кучево је градска општина коју чини 28 насеља која му директно гравитирају. У Подунавском и Браничевском округу представља општински центар који припада гравитационој зони Пожаревца.

Мало Црниће је такође општински центар коме директно гравитира 18 насеља а припада функционалном подручју града Пожаревца. Свих 19 насеља општине су сеоског типа, а најразвијенија привредна грана је пољопривреда.

Голубац припада гравитационој зони Пожаревца и Браничевског округа, а уједно је и општински центар Подунавског и Браничевског округа. Према попису из 2002. године насељава га 9 913 становника, од којих преко 80% становника живи у самом насељу.

У оквиру општина/градских подручја издвојени су следећи локални центри:

- општина Голубац: Браничево, Клење;
- градско подручје Смедерева: Осипаоница, Михајловац, Колари, Друговац;
- општина Кучево: Рабово, Волуја;
- општина Жабари: Александровац;
- општина Велика Плана: Лозовик, Марковац;
- општина Жагубица: Крепољин;
- општина Смедеревска Паланка: Кусадак, Азања, Селевац, Церовац, Баничина;
- општина Велико Градиште: Средњево, Мајиловац, Десине;
- општина Мало Црниће: Божевац, Смољинац;
- општина Петровац на Млави: Рашанац, Велико Лаоле;
- градско подручје Пожаревца: Костолац.

Функције општинских и локалних центара ће у неким случајевима превазилазити општинске границе и имати међуопштински утицај сходно природним карактеристикама терена, али и традиционалним усмереностима становништва.

Мрежа јавних служби

Основно опредељење јесте стварање услова и побољшање просторне доступности и обезбеђење подједнаких услова коришћења услуга од јавног интереса.

Од изузетног значаја је активност локалних самоуправа да у креирању стратешких докумената, дефинисању приоритета, увођењу и ширењу нових и прилагођених облика организације услуга од јавног интереса, подстичу интерсекторску сарадњу (умрежавање) свих релевантних служби, стварају подстицајне услове за укључивање других актера и доприносе успостављању партнерске сарадње између јавног и приватног сектора, укључују шири круг актера у организовање услуга, нарочито организације цивилног друштва и удружења грађана и дефинишу услове укључивања других извора финансирања.

Општинске/градске управе, уз активну сарадњу интересних група/актера, треба да стварају услове, развијају модалитете и повећавају доступност услуга од јавног интереса.

У мањим насељима није оправдано организовати услуге према постојећим моделима, погодним за градска насеља, општинске центре и насеља са већим бројем становника и вишим густинама насељености. Неопходно је применити прилагођене модалитете који су се показали функционалним и економски прихватљивим.

Повећање просторне доступности услуга може се остварити на различите начине. Један начин је организовање комплементарних садржаја који повећавају гравитационо подручје корисника установе/услуге (могућност да се услуга користи ван места становања). Смисао организовања оваквих садржаја је да се повећа подручје са кога долазе корисници и тиме повећа број/концентрација корисника услуга, а да се истовремено обезбеде потребни услови за квалитетно обављање услуге (ћачки домови, интернати, недељни боравак).

Други начин за повећање доступности и квалитета услуга је увођење мобилних услуга (приближавање услуге месту становања - "услуга ка кориснику"), којима се повећава понуда и побољшава квалитет услуге у насељима која су дефицитарна у обезбеђивању основних услуга. Мобилне услуге и службе се прилагођавају потребама мањег броја корисника који живе у мањим и удаљеним насељима и могу да покрију велики спектар услуга у основном образовању, програмима доквалификације и преквалификације, превентивној и примарној здравственој заштити, социјалној заштити, култури и другим областима.

Просторним планом се подржава развој мреже основних објеката јавних служби у оквиру грађевинских подручја, посебно у локалним центрима, и то установа:

- за бригу о деци;
- основног и средњег образовања;
- здравствене заштите (амбуланте, здравствене станице и домови здравља).

Развој јавних служби у наредном периоду одвијаће се у складу са постојећом мрежом објеката, у зависности од будућих потреба локалних центара и у складу са новим улагањима, у циљу даљег развоја центара у мрежи насеља. Осавременавање објеката јавних служби одвијаће се са циљем задржавања становништва у руралном подручју.

Првенствено локални центри до краја планског периода треба да обнове постојеће објекте и да се опреме новим објектима јавних служби са минималним следећим садржајима:

- матична основна школа са физкултурном салом и компјутерском опремом;
- здравствени пункт са апотеком;
- предшколска установа;
- дом културе са библиотеком и мањом салом;
- терен за мале спортове.

За делатности у јавном сектору које не спадају у групу основних и стандардних садржаја (област културе, спорта, средњег, вишег и високог образовања и сл.), треба тежити синхронизованом развоју и умрежавању на нивоу региона у целини (специфични капитални објекти културе, спорта, образовни програми специјалистичких средњих школа, образовни програми установа вишег и високог образовања и сл.).

2. Коришћење, уређење и заштита природних ресурса, развој привредних делатности и туризам

Анализом потенцијала (природних и створених) и ограничења (одрживост, конкурентност и др.), будућа секторска структура заснована је на:

1) даљем развоју рударства тј. експлоатације угља и енергетике, првенствено производње електричне енергије, који су и стратешко опредељење Републике Србије. У склопу овог сектора неопходно је наставити истраживачке радове, с обзиром на постојање више налазишта угља, нафте, волфрама, различитих грађевинских материјала (опекарске глине, шљунка, песка и др.) на више локалитета на подручју региона;

Најважније налазиште енергетских ресурса (Костолачки угљени басен) и произвођач електричне струје (ТЕ Костолац А и Костолац Б) су уско територијално локализоване и повезане. Од три копа данас је активан само коп у Дрмну. Предвиђено је проширење капацитета овог површинског копа угља на 12 милиона тона до 2012. године, што би омогућило запошљавање око 2 000 лица. Експлоатација угља са овог копа је предвиђена да се одвија до 2050. године. Резерве угља у костолачком басену су процењене на 1,5 милијарди тона, што омогућује изградњу новог енергетског капацитета (нови трећи блок) снаге 350 MW до 2020. године, а дугорочно 500 MW на истој локацији. У периоду до 2020. године, предвиђена је ревитализација два блока (Б1 и Б2) ТЕ Костолац Б, са могућношћу повећања снаге, који би остали у погону до 2035. године, као и ревитализација и повећање снаге блока А2 у ТЕ Костолац, чији завршетак рада се планира у 2024. години. Поред тога, позитиван утицај овај комплекс може да оствари на развој прерађивачке индустрије, која би била у њеној функцији (металопрерађивачка, производња рударских машина и др.), а

оријентација је и на максимално коришћење отпадних материјала (пепео, глина, шљунак, песак, уље, гуме). Индустрија енергетике је велики корисник простора с обзиром да заузима површину од 275 ha (без копова), од тога у Пожаревцу 215 ha, а у Костолцу 45 ha, а истовремено и велики загађивач (копови, пепелиште, блокови) који угрожава квалитетно пољопривредно земљиште, археолошко налазиште Виминацијум, проибаље Дунава и друге туристичке потенцијале. Даљи развој захтева предузимање свих заштитних мера (рекултивација пепелишта, нове технологије, заштитни зелени појасеви и др.).

Потенцијално налазиште угља налази се и између Дубравице и Петке. Поред експлоатације угља интензивирани су радови на истраживању нафте и гаса на више локација (Сираково, Курјаче, Бродарце и др.). На подручју региона су и бројна налазишта грађевинског камена, шљунка, песка, цемента и других сировина. Такође, геотермални извори постоје на више локалитета и нису до сада довољно истражени и експлоатисани. Међутим, наведени ресурси не утичу битније на укупну привредну просторну структуру региона, али су значајни као развојни потенцијали локалних средина, поштовањем неопходних мера заштите околних подручја од загађења (земљишта, воде, ваздуха) и спречавањем конфликта са другим корисницима земљишта.

2) диверзификацији индустријске структуре у правцу развоја прерађивачке индустрије, с обзиром да овај сектор заостаје у развоју, да постоје изражени проблеми у запошљавању, а да регион располаже значајним потенцијалима за интензивнији развој прераде засноване на пољопривредној сировинској основи (сточарској, воћарској, повртарској, ратарској), дрвној, шумских плодова и лековитог биља, потреби и тражњи производа из металопрерађивачке индустрије (посебно за потребе рударско-енергетског сектора) и пропульзивног карактера овог сектора (постојећи носиоци са подручја региона), постојању сировинске основе за бржи развој индустрије грађевинског материјала и др. Прерађивачки сектор је посебно погодан за интензивирање развоја МСП.

3) интензивнијем развоју туризма, с обзиром да постоје значајни потенцијали за формирање различите туристичке понуде за развој културног, водног, планинског, бањског, транзитног, сеоског, етно, агро, ловног, риболовног, спортско-рекреативног и туризма посебног интересовања. Одређени потенцијали су високо вредновани и њихов значај превазилази оквире региона (посебно културни и водни) и представља основу за јачање трансграничних веза и сарадње. Такође, туристички сектор повлачи за собом развој других грана на подручју Подунавског и Браничевског округа (пољопривреде, услуга, саобраћаја и др.), што је битно за отварање нових радних места, с обзиром на изражен проблем (не) запошљавања и миграција, посебно у неразвијеним општинама. Предузетништво и породични бизнис имају добре услове за развој у оквиру туристичког сектора.

4) развоју пољопривреде и агрокомплекса у правцу интензивнијих грана. Обиље квалитетног пољопривредног земљишта (60% равничарско, претежно I-IV бонитетне класе) треба искористити за већу производњу, посебно

повртарских култура и њихову прераду, као и одређене гране сточарства (тов свиња и др.). Такође, велике површине (око 40% брдско-планинско подручје) су изузетно погодне за развој сточарства (пашњачког и мешовитог) и воћарства. На одређеним локалитетима постоје услови да се обнове, али и повећају површине под виноградима, као и организује производња "здраве" тј. органске хране, цвећарства и пчеларства, за којима расте тражња на домаћем и светском тржишту. Развој МСП, предузетништва и породичних фирми су пожељни облици организовања прехранбено-прерађивачког сектора.

5) сектору услуга, који данас изразитије заостаје на подручју региона. Овај сектор је врло важан за побољшање пословног амбијента и промену привредне структуре региона. У оквиру овог сектора посебне потребе су везане за саобраћајно-транспортне услуге, прометно-финансијске, пољопривредне, туристичке, али и функционисање целе привреде и потребе становништва. У овом сектору постоје повољни услови за развој различитих видова сарадње (партнерства) између јавног и цивилног сектора.

Развојна (секторска/гранска) и просторна привредна структура су међусобно повезане, а та условљеност посебно долази до изражаја у региону где одређени природни ресурси (рударски, водни, земљишни и др.) и изграђена структура (лука, железара, инфраструктура и др.), у великој мери утичу на формирање будуће просторне структуре привреде округа.

Пољопривредно земљиште и пољопривреда

Заштита и коришћење пољопривредног земљишта и развој пољопривреде у складу са основним европским смерницама и принципима руралног развоја, уграђени су у циљеве Закључка о усвајању Националног програма руралног развоја од 2011. до 2013. године ("Службени гласник РС", број 15/11). Ти принципи су: повећање конкурентности, побољшање стања животне средине, диверзификација руралне економије, унапређење квалитета живљења у руралним областима и подршка примени локалне стратегије руралног развоја оствариване Leader+ приступом, који се на нивоу локалне заједнице ослања на принцип партнерства, међурегионалне сарадње и размене искустава, партиципативном приступу по принципу одоздо-на-горе. На подручју Подунавског и Браничевског округа мозаик агроеколошких услова пружа могућности за развој свих грана пољопривреде - ратарства, повртарства, сточарства (фармерског и традиционалног - аутохтоног), виноградарства и органске пољопривреде. Као приоритет у даљој специјализацији и интензификацији аграрне производње, намеће се потпуније и ефикасније искоришћавање природних и тржишних погодности за интензивирање производње поврћа, одговарајућих врста и сорти континенталног воћа, стоног и винског грождја, као и сточарства у комбинацији са агроиндустријским сектором.

Овако постављена концепција коришћења пољопривредног земљишта и просторног развоја пољопривреде подразумева скуп приоритетних активности, као што су:

- повећање конкурентности пољопривредне производње путем трансформације ситног индивидуалног газдинства у комерцијално које одговара потребама модерне тржишне економије, кроз интензификацију производње породичних пољопривредних газдинстава, којом би се усагласили

привредни субјекти, прехранбена индустрија и пољопривредне задруге и предузећа, развојем нових производа, процеса и технологија у производњи и преради пољопривредних производа, едукацијом пољопривредника, управљањем земљиштем, укрупњавањем пољопривредних површина, уз наставак спровођења комасације и стимулисање обједињавања ситнијих потеса у функционалне производне поседе;

- реформа пољопривредних предузећа уз очекивану експанзију малих и средњих предузећа по основу својинске трансформације, транзиције и реструктурирања пољопривреде;

- ревитализација задругарства, као унапређеног вида удруживања пољопривредника, кроз интегралну бригу о селу, побољшање услова производње, заједничко коришћење и поновно стављање у функцију објеката за прераду и складиштење, заједнички наступ на тржишту и промоција, обезбеђење финансијских средстава и сл.;

- дефинисање правила за изградњу стамбених и помоћних објеката пољопривредних домаћинстава, хладњача и прерађивачких погона, мини сточних фарми, рибњака и др.;

- интензивирање и побољшање услова за ратарско-повртарску производњу, уз подизање просечних приноса, адекватну примену агромелиоративних мера, смањену и опрезну примену ђубрива и хемијских средстава ради заштите земљишта и др.;

- усмеравање на производе дефинисаног географског порекла, за којима расте потражња на тржишту (хомољски сир, мед, ракија итд.);

- неговање традиције виноградарства, уз подизање нових засада, побољшање сортимента, реконструкцију и проширење капацитета за чување и прераду вина, организовање винара и сл.;

- усмеравање развоја воћарства углавном према економичним, квалитетнијим сортама погодним за употребу у свежем стању и прераду, али и аутохтоним сортама шљиве и јабуке, посебно у брежуљкастим пределима, подизањем нових воћњака и обнова постојећих на бази савременог плантажног система узгоја, изградња прерађивачких капацитета и пратеће опреме и оснивање произвођачких асоцијација;

- унапређење сточарства са разликама у равничарским и брежуљкастим пределима, које има предиспозиције за развој фармерског, тржишног типа, базираног на млечном говедарству, свињарству и живинарству, док се у планинским пределима, који су богати ливадским и пашњачким површинама, оријентише ка говедарству и овчарству. У ту сврху неопходно је радити на побољшању расног састава, повећању грла стоке на јединици површине, побољшању крмне базе, побољшању услова у којима се држе, изградњи прерађивачких капацитета (кланице, млекаре и сл.), консолидацији фармера;

- подржавање органске производње, сакупљачке пољопривреде и сл.

У складу са агроэколошким условима на подручју Подунавског и Браничевског управног округа, поштујући основне принципе просторне оријентације пољопривреде

Републике Србије и заступљености типова пољопривреде по општинама, могу се идентификовати три велика пољопривредна рејона и у оквиру њих неколико мањих, који указују на будућу оријентацију и специјализацију производње појединих локалитета:

1) Рејон интензивне пољопривредне производње, лоциран је на најплоднијем пољопривредном земљишту у долини река, до 200 метара надморске висине, без већих ограничења за интензивну производњу и наводњавање. То су простори повољни за вођење економски ефикасне пољопривредне производње, која је оријентисана ка ратарству, повртарству и сточарству. Условно је подељен на два субрејона. Први субрејон је долиноско дно Велике Мораве са деловима општина, Велика Плана и Жабари и градова Смедерево и Пожаревац и други субрејон је Стиг, доњи ток реке Млаве, који захвата делове општина Петровац на Млави, Мало Црниће и Велико Градиште и града Пожаревца. Приоритети развоја пољопривреде на овом рејону су:

- уређење пољопривредног земљишта са циљем рационалног коришћења и повећања продуктивности путем комасације, хидромелиорације, уређења путне мреже, укрупњавање потеса у веће функционалне целине и сл.;

- заштита и унапређење крмне базе као основе за развој интензивног фармерског типа сточарства;

- развој фармерског интензивног млечног говедарства, свињарства и живинарства;

- унапређење сточарске производње кроз редефинисање основних тржишних производа, консолидацију фармера, проширење фарми и побољшање техничко-технолошких услова за производњу, повезивање са произвођачким сектором и побољшање санитарно-хигијенских услова у којима се производи;

- унапређење повртарства применом хидромелиоративних мера и ширење производње у специјализованим затвореним просторима (пластеници и стакленици);

- изградња мреже објеката за прераду, складиштење, замрзавање и откуп пољопривредних производа;

- едукација пољопривредника и константна размена информација са научним институцијама (Институт за повртарство д.о.о. Смедеревска Паланка, ЈП Сточарско ветеринарски институт за репродукцију и вештачко осемењавање, Ветеринарски специјалистички завод Пожаревац, Центар за селекцију семена, Завод за пољопривреду Стиг) и стручним службама;

- у оквиру Микрорејона експлоатације угља, у складу са Просторним планом Републике Србије, потребно је ускладити мере заштите, очувања и унапређења природних и створених одлика ових предела са визијом коначног уређења укупног простора након завршетка експлоатације лигнитских лежишта, пре почетка рударских радова разрадити техничка решења и обезбедити финансијске, извођачке и

друге услове за скидање, селективно одлагање и чување хумусног слоја земљишта, на рекултивисаним површинама успоставити биолошки капацитет.

2) Рејон мешовите производње, са подједнако заступљеним ратарством, воћарством и сточарством, простира се на брдовитом терену до 500 m надморске висине (у даљем тексту н.в.). Може се поделити у два субрејона.

Први субрејон је Браничевско побрђе, лоцирано у средњем току Млаве и Пека (делови општина Голубац, Петровац на Млави, Мало Црниће, Жабари, као и општина Велико Градиште и Жагубичка котлина), где је плански приоритет:

- поновно успостављање тесне везе између биљне и сточарске производње, са ослоном на обезбеђење сопствене крмне базе;
- укрупњавање поседа и повећање количине производње, јер се углавном ради о ситним парцелама индивидуалних пољопривредника, што ограничава примену механизације и остваривање већих приноса;
- интензивирање повртарске производње, посебно на алувијалној равни Млаве;
- унапређење воћарства, кроз побољшање услова гајења континенталног воћа, сортимента, замена дотрајалих воћњака новим плантажним;
- удруживање пољопривредних произвођача ради заједничког наступања на тржишту, организованог откупа производа, изградње мреже заједничких капацитета за прераду (конзервисање, сушење и смрзавање) и складиштење (хладњаче за воће и поврће), чиме се породичним пољопривредним газдинствима донекле пружају услови за конкурентско понашање на тржишту;
- унапређење пољопривредне стручне службе, са станицама и пунктовима који ће пружати подршку пољопривредним произвођачима у до сада непокривеним деловима планског подручја;
- стварање тзв. комерцијалних газдинстава која одговарају потребама савремене тржишне економије.

Великоморавско побрђе, други субрејон, обухвата део општине Велика Плана и града Смедерева и општину Смедеревска Паланка. Приоритети развоја пољопривредне производње изражени су кроз:

- интензификацију и специјализацију производње у правцу воћарске и виноградарске производње, а у циљу повећања продуктивности, економичности и рентабилности;
- ревитализацију виноградарства, обнављање виноградња и укрупњавање поседа под засадама винове лозе уз очување аутохтоних сорти;
- унапређење воћарства, замену дотрајалих засада, повезивање са агроиндустријским комплексом;
- стварање регионалног брэнда у овој области;

- развој винског и сеоског туризма.

3) Сточарско-планински рејон ограничен је на источни део посматраног простора, брдско-планинског карактера, са општинама Жагубица и Кучево и делом општине Голубац. Сточарство представља доминантну грану, док су друге комплементарне. Може се поделити у два субрејона, са разликама у надморској висини, климатским, едафским и другим карактеристикама које одређују тип пољопривредне производње.

Први субрејон је брдовити део Браничева, 500-800 m н.в. са условима за развој воћарства и сточарства, још увек екстензивног карактера. Дакле, овај субрејон није тржишно оријентисан, те су воћњаци и оранице нископродуктивне, а сточарство са малим уделом у производњи и тзв. сваштарско. У циљу унапређења производње потребно је:

- извршити укрупњавање поседа, где је то могуће, ради заједничке обраде и примене агротехничких мера у циљу повећања приноса;
- омогућити прелазак са екстензивног сточарства на фармерско, уз постепено повећање сточног фонда, побољшање квалитета врста стоке и услова у којима се држе;
- изградити објекте за узгој и прераду сточних производа, уз поштовање традиционалних начина производње;
- унапређење традиционалне воћарске производње, повећање продуктивности воћњака путем замене дотрајалих стабала и проширењем воћњака, уз побољшање сортимента;
- индивидуалним произвођачима требало би дати позитивне импулсе за удруживање, правовремену и адекватну едукацију и повезивање са научним установама и саветодавним службама.

Други субрејон је планински део, који карактерише пашњачко-шумска привреда, а обухвата обронке Хомољских планина, северног Кучаја и Бељанице и представља најнепродуктивнији део посматраног подручја. Правци развоја пољопривреде овог рејона су:

- организован развој пашњачког сточарства (мини фарме крава и оваца), као и мини млекара и погона за прераду меса;
- удруживање, консолидација сточара и подизање сарадње међу њима на тзв. фармерски вид сарадње;
- унапређење сакупљачке привреде, организован откуп и прерада плодова (лековито биље, печурке, шумски плодови) и плантажни узгој дивљег самониклог биља;
- развој комплементарних делатности, као што су туризам, пчеларство и органска производња;
- изградња фарми за гајење ловних дивљачи (класичне фарме за узгој дивљачи ради производње меса, узгајалишта трофејне дивљачи, паркови дивљачи и сл.);

- производња тржишно атрактивних пољопривредно-прехрамбених производа у органском поступку и производа дефинисаног географског порекла, за којима постоји изражена потражња на светском тржишту.

У циљу очувања пољопривредног земљишта и смањења конфликта просторних интереса, издвајају се следећа правила коришћења пољопривредног земљишта, која се морају поштовати при реализацији напред наведених оперативних циљева:

- чувати квалитетно пољопривредно земљиште при утврђивању грађевинских рејона, изградње привредних објеката, ИЗ и у зонама експлоатације минералних сировина;
- пољопривредно земљиште до IV катастарске класе само се у изузетним случајевима може предвидети за друге намене, док се маргиналне оранице под V и VI катастарском класом могу пренаменити у шумско земљиште;
- оснивање сејаних ливада на ораницама VI-VIII катастарске класе које су, по правилу, еродобилне и ниско продуктивне/субмаргиналне у ратарској производњи, дуж саобраћајница магистралног карактера и аутопута у ширини до 50 m;
- обезбеђење подстицајних средстава за реализацију програма одводњавања, наводњавања (пилот-пројекат система наводњавања у Стигу), комасације и комплексног уређења пољопривредног земљишта (пољски путеви, заштитно зеленило, педолошка евалуација и мониторинг и сл.);
- свођење пољопривредних површина које су заузимање за експлоатацију лигнита на технолошки минимум, разрадом алтернативних решења у фази инвестиционог пројектовања рударско-енергетских постројења;
- разрада и спровођење програма комасације земљишта у склопу целовитог уређења насеља с атаром, уз обавезну примену савремених агроколошких стандарда у погледу: спречавања ерозије, успостављања еколошки безбедних односа између развоја биљне и сточарске производње (максимално два условна грла стоке на 1 ha пољопривредне површине), укључивања у плодоред легуминоза и других култура (минимум 20%), односно примене прикладних агротехничких мера које регенеришу природну плодност земљишта и одржавања органске структуре земљишта одговарајућим коришћењем пољопривредне механизације;
- завршавање процеса трансформације земљишта које је у друштвеном власништву и његов прелазак у државно и приватно власништво ради рационалнијег коришћења;

-
- повећање површине пољопривредног и обрадивог земљишта по активном пољопривреднику и стимулисање рационалнијег коришћења пољопривредног земљишта укрупњавањем просечних парцела;
 - успостављање поуздане и ажурне катастарске евиденције засноване на стварном стању и усклађене са земљишним књигама;
 - успостављање пољопривредног информационог система ради ефикаснијег управљања земљиштем.

Шуме и шумско земљиште

Основна концепција просторног развоја заснива се на очувању, заштити и унапређењу природних ресурса и вредности. Одговорно управљање природним ресурсима и заштита животне средине и околине неки су од основних циљева планског развоја.

Сопственик, односно корисник шума, дужан је да спроводи мере заштите шума, да штити шуме и шумска земљишта од деградације и ерозије, да извршава планове газдовања шумама, као и да спроводи остале мере прописане Законом о шумама и другим планским документима из области шумарства.

У наредном периоду, неопходно је предузети низ мера и активности у циљу отклањања негативних тенденција и достизања и одржавања оптималног стања шумских капацитета са становишта различитих функција шумских екосистема. Као приоритетне концепције издвајају се:

1) Заштита постојећих шума, која обухвата:

- заштиту шума од биљних болести и штеточина, пожара и др.;
- заштиту шума од деградације и ерозије.

2) Унапређење стања постојећих шума, које обухвата:

- унапређење заштитних, климатско-здравствених, рекреативних и других функција шума и обавезно стављање под заштиту државе подручја изузетних природних и амбијенталних вредности;
- рационализацију коришћења потенцијалних могућности станишта и максимално коришћење природног подмлађивања, како би се елиминисале категорије деградираних шума, а разређене шуме свеле на најмању могућу меру.

У оквиру постојећих шума у приватној својини, обухвата:

- конверзију изданачких шума у високе;
- пошумљавање.

У оквиру постојећих шума у државној својини, обухвата:

- попуњавање високих разређених шума;
- конверзију и реконструкцију изданачких шума у високе;
- санацију деградираних састојина;
- попуњавање вештачки подигнутих састојина.

3) Постепено повећање шумских површина, пре свега пошумљавањем одговарајућим доминантним аутохтоним врстама приобалних делова Велике Мораве, слабо продуктивних површина, ветрозаштитних појасева, дрвореда и сл. Пошумљавање ће се извршити подједнаком годишњом динамиком, врстама дрвећа одабраним у складу са природним потенцијалом станишта и то првенствено на земљиштима условно неповољним за пољопривреду - земљиште VII и VIII бонитетне класе (површине са нагибом већим од 20%), где је изразито спирање и гравитационо кретање земљишта (клижење) и у оквиру заштитног коридора аутопута.

Ради остваривања концепције просторног развоја потребно је:

- рационално и одрживо коришћење шума и шумског земљишта;
- очување предела посебне вредности, пејзажно-амбијенталних целина, њихово уређење и повезивање у систем зеленила, као и њихова туристичка валоризација;
- заштита станишта појединих врста кроз контролисану сечу, као и контролисане друге физичке акције у природи;
- очувати и унапредити природни и вештачки подигнут вегетацијски покривач у урбаним и култивисаним зонама;
- омогућити развој потенцијалне вегетације на деградираним и девастираним површинама у оквиру урбаних зона, нпр. у Подунавском појасу између насеља Сеоне, Удовице, Петријево и Смедерево;
- очувати и заштитити спољне и рубне зоне градова у складу са основним мерама заштите природе и неге предела, као и уз ограничавање даљег ширења изграђених подручја;
- мерама заштите природе и неге предела утицати на заштиту и побољшање климе, односно микроклиме појединих подручја, сузбијање ерозије, санацију клизишта, смањење емисије штетних гасова;
- организовати површине за рекреацију у складу са потребама становништва, при чему примарни значај има приобални појас Дунава, као и њихово повезивање у систем зеленила.

У градским зонама могуће је повећати и унапредити постојеће шумске површине:

- увлачењем остатака некадашњих шума - односно "зелених клинова" из спољашњег прстена градских зона штетним и бицикличким стазама у градове, чиме ће постати део система зеленила;
- повећањем зелених зона различитих намена у унутрашњем градском подручју;
- трансформацијом у интензивне зелене површине постојећих које својом конфигурацијом терена доминирају над осталим деловима града и имају могућности да постану централни пунктови за одмор и рекреацију и њихово повезивање у систем зеленила;

- задржавањем постојећих површина под шумом и евентуално повезивање мањих, релативно блиских шумских комплекса и на тај начин повећање површина под шумом.

У принципу, сваки шумски екосистем, без обзира на основну намену и видове искоришћавања, мора да буде под одређеним режимом заштите. Тај режим треба да обезбеди одржавање динамичке равнотеже конкретне шумске заједнице и њеног станишта, њихових биолошких рекреативних потенцијала и истовремено њихове продуктивности као шуме и њених непосредних економских вредности.

За формирање заштитних шумских појасева, на контакту изграђених стамбених зона и планираних привредних зона, као и зона планираних за стамбену изградњу и планираних привредних зона, одређује се минимална ширина од 10 m и то увек у оквиру привредних зона.

За формирање ветрозаштитних појасева у коридорима саобраћајница и пољозаштитних појасева на пољопривредном земљишту, препоручује се минимална ширина од 10 m на угроженим локалитетима.

Промена намене шума и шумског земљишта може да се врши:

- када је то утврђено планом развоја шумског подручја;
- ако то захтева општи интерес утврђен посебним законом или актом Владе;
- ради изградње објеката за заштиту људи и материјалних добара од елементарних непогода и одбрану земље;
- у поступку комасације и арондације пољопривредног земљишта и шума;
- ради изградње економских или стамбених објеката сопственика шума на површини од 10 а;
- ради изградње објеката за коришћење осталих обновљивих извора енергије малих капацитета (мале електране и други слични објекти, у смислу прописа којим се уређује област енергетике) и експлоатације минералних сировина, ако је површина шума и шумског земљишта за ове намене мања од 15 ha.

Промена намене шума и шумског земљишта мора да се врши у складу са процедурама предвиђеним Законом о шумама .

Лов и ловишта

Правила коришћења, уређења и заштите ловишта подразумевају:

- санитарни лов у циљу очувања оптималне бројности животиња и спречавања заразних болести;
- забрану свих делатности које мењају услове станишта;
- заштиту ретких и проређених врста дивљачи;
- гајење главних гајених врста дивљачи (јелен обичан, срна, дивља свиња и фазан) и споредних врста дивљачи на "природан" начин за отворена ловишта, до постизања економског капацитета;
- заштиту дивљачи од болести, предатора, криволова и елементарних непогода (поплава);

- уређивање ловишта изградњом ловно-техничких објеката, ловних објеката, одржавање просека, ловних путева и комуникација у ловишту.

У ловиштима предвидети и:

- изградњу ловно-техничких објеката у зависности од бројног стања дивљачи, а градити их од природних материјала и уклопити у природни амбијент ловишта;
- ограђивање делова ловишта ради интензивног гајења, заштите и лова дивљачи;
- изградњу ловно-производних објеката и подизање ремиза на оним местима у ловишту где нема природних површина које могу да пруже заштиту дивљачи.

При изради и спровођењу стратегија коришћења шума, шумског земљишта и шумских ресурса не сме се занемарити концепт одрживог развоја, који наглашава равнотежу економског, технолошког, социјалног и културног развоја и очувања, санирања и унапређење животне средине, заштите иницијалне природне баштине и изворних екосистема. Неопходно је спроводити дугорочну економску политику, којој није интерес "профит одмах, по било коју цену", јер када су у питању природни ресурси, будућим генерацијама треба да оставимо бар онолико колико смо ми добили од наших предака.

Геолошки и водни ресурси и експлоатација минералних сировина и вода

Развој минералносиловинског сектора засниваће се на следећим принципима:

- Детаљна истраженост - потпуна слика о потенцијалности простора у погледу минералних сировина;
- Одрживост - планска и систематична експлоатација свих сировина, уз поштовање мера заштите;
- Економска исплативост - осавремењивањем експлоатације и прераде, враћање уложених средстава;
- Конкурентност - селективна улагања у најтраженије сировине.

Планска решења су:

- завршетак основних и детаљних геолошких, металогенетских и хидрогеолошких истраживања;
- активирање производње злата и волфрама у Благојевом Камену;
- забрањено је инсталирање нових прерадних капацитета (флотације, топионице итд.) металних руда у близини заштићених подручја;
- приликом отварања нових погона за експлоатацију минералних сировина, применити такве технолошке поступке који ће свести на минимум негативне утицаје на животну средину;
- санација постојећих одлагалишта јаловине, у циљу побољшања квалитета површинских токова и њихове будуће заштите;
- ревитализација простора по завршетку експлоатације геолошких грађевинских материјала;

- старе рударске копове, са њиховом археолошком вредношћу, као и најинструктивније геолошке и спелеолошке објекте, затим испирање злата у алувионима реке Пек, валоризовати кроз туристичку понуду.

Отварање експлоатационих поља ће се вршити искључиво у складу са стручним мишљењем и дозволом министарства надлежног за послове рударства и енергетике.

Концепција коришћења и заштите водних ресурса заснива се на рационалном коришћењу постојећих ресурса за снабдевање водом, наводњавање и одводњавање пољопривредних површина, експлоатацију шљунка и песка из корита река, пловидбу и рибарство, као и производњу енергије у ХЕ, уз истовремено спровођење планских мера које доприносе заштити квалитета вода и заштити од вода.

Планске поставке које се тичу коришћења и заштите водних ресурса детаљно су садржане у делу Просторног плана који се односи на пропозиције, планска решења и мере у развоју хидротехничке инфраструктуре и водопривреде.

Индустрија

Концепција одрживог развоја индустрије на подручју Подунавског и Браничевског округа заснива се на следећим развојним одређењима:

- 1) измена структуре индустрије убрзањем процеса реструктурирања, ревитализација постојећих и развој нових тржишно профилисаних производних МСП са високим технологијама, као и радноинтензивних сегмената који захтевају ангажовање локалне радне снаге;
- 2) рационално коришћење природних ресурса као сировинске основе и јачање регионалне конкурентности индустрије кроз:
 - конкурентност производа, увођењем савремених технологија (еколошки прихватљива, економски оправдана, енергетско ефикасна производња), унапређењем организације рада, подизањем квалитета производа, руковођења, маркетинга, развој брендова;
 - конкурентност простора/локације, понудом савремених модела пословне инфраструктуре за привлачење инвестиција (бизнис инкубатор, ИЗ/ИП, ТП, слободна зона, лучки комплекс, кластери);
 - у гранској структури, приоритет дати областима које користе потенцијале округа (природне ресурсе, инфраструктуру, традицију, високо квалификовану радну снагу и сл.).

Респектујући постојећу структуру, традицију, потенцијал и могућности развоја, конкурентни сектори индустрије у Подунавском и Браничевском округу су: рударство са енергетиком, производња челика и прерада метала, производња машина и опреме, производња саобраћајних средстава, агроиндустријски комплекс - производња и прерада пољопривредних производа, кондиторска индустрија, флаширање минералне воде.

Концепција просторног развоја индустрије подразумева:

- 1) виши степен искоришћености постојећих зона (Годоминско поље у Смедереву, ИЗ у Пожаревцу, ИЗ "Гоша" у Смедеревској Паланци, јужна ИЗ у

Великој Плани, ИЗ у Петровцу на Млави и др.) и ревитализација brownfield локација;

2) развој нових зона заснован на:

- доступности регионалној и иновативној инфраструктури (научно-истраживачким и развојним институтима и центрима);
- доступности магистралним и регионалним саобраћајним коридорима;
- планираном систему центара развоја и њиховој функцији у регионалној организацији простора;
- могућностима развоја савремених локационо-организационих модела за смештај МСП: greenfield локације, индустријске и предузетничке зоне у свим центрима на планском подручју, потенцијални развој ИП и/или ТП у Смедереву и Смедеревској Паланци, савременог лучког комплекса и слободне зоне у Смедереву, бизнис инкубатора у већим индустријским центрима и др.);
- реиндустријализацију посебно мањих центара у недовољно развијеним подручјима у централном и источном делу Браничевског округа;
- умрежавање предузећа у индустријске кластере, као и индустријских центара на основу комплементарности функција на нивоу планског региона и на трансрегионалном нивоу.

Елементи територијалне организације индустрије на планском подручју обухватају развојне појасеве и припадајуће центре:

- развојни појас формиран у великоморавској осовини развоја уз Коридор X и на стеципшту са дунавском развојном осовином, са најизражајнијим развојним потенцијалом и бројним центрима различитог ранга: Смедерево, Пожаревац, Смедеревска Паланка, Велика Плана, Жабари, Мало Црниће;
- развојни појас уз дунавски коридор: Велико Градиште, Голубац;
- развојно подручје које формирају мали развојни центри у централном и источном делу планског подручја: Петровац на Млави, Кучево и Жагубица.

Модел полицентричног развоја индустрије и МСП сачињавају:

- Смедерево и Пожаревац, индустријски центри I ранга (средње величине са 5 000-10 000 запослених у индустрији), укључујући и рударско-енергетско-индустријски центар Костолац;
- Смедеревска Паланка и Велика Плана, као мањи индустријски центри II ранга (1 000-5 000 запослених);
- Петровац на Млави, Велико Градиште, Голубац, Жабари, Жагубица, Кучево, Мало Црниће, мали индустријски центри III ранга (500-1 000 запослених);
- микроразвојни центри са производно-прерађивачким капацитетима (до 500 запослених), као центри IV ранга: Мала Крсна, Осипаоница (Смедерево), Ћириковац, Дрмно (Пожаревац), Кусадак, Азања, Селевац, Голобок

(Смедеревска Паланка), Марковац, Лозовик, Крњево (Велика Плана), Раброво, Каона, Вољуја (Кучево), Радошевац, Брњица, Добра (Голубац), Симићево, Александровац (Жабари); Крепољин, Осаница, Лазница (Жагубица), Салаковац, Смољинац (Мало Црниће), Ждрело (Петровац на Млави).

Дистрибуција индустрије и МСП одвијаће се у неколико просторних модела: ИЗ (потенцијално ИП) у окружним и општинским центрима као brownfield и greenfield локације, привредне/радне зоне, слободне зоне, зона луке у Смедереву, бизнис (пословни) инкубатори, кластери, дисперзно размештени локалитети и др. Поред постојећих, планиран је развој нових ИЗ у градовима/општинама, а у току је и реализација пројеката инфраструктурног опремања ИЗ/ИП у Смедереву, Пожаревцу, Великој Плани и Малом Црнићу, средствима Националног инвестиционог плана. Површина већих ИЗ/ИП (величине преко 20 ha) износиће око 1 650 ha. Повољни услови за развој постојећих и нових ИЗ/локалитета, постоје у јужном делу насеља Великог Градишта, уз саобраћајницу ДП број 34 у општини Голубац (ИЗ Радошевац), у Звишкој и Вољујској котлини и северозападном делу општине Кучево, уз саобраћајницу ка Пожаревцу и Великој Плани у општини Жабари, у жагубичкој котлини у општини Жагубица.

Предиспозиције за оснивање ТП постоје у Смедереву и Смедеревској Паланци. У циљу стимулације развоја локалне економије, смањење емиграције становништва и ублажавања испољених унутаррегионалних разлика, наглашен значај имаће формирање савремених ИЗ/ИП у малим индустријским центрима на недовољно развијеном подручју Браничевског округа (Мало Црниће, Кучево, Жагубица, Жабари). Превођење постојећих ИЗ у ИП или оснивање нових ИП и ТП биће могуће тек након усвајања релевантног правног оквира. Велики регионални значај за привлачење инвестиција (страних и домаћих), повећање запослености, трансфер технологије и унапређење индустријске структуре, имаће развој слободне зоне у Смедереву (површине 85 ha)⁷ и развој нове луке у Смедереву (постојећу луку користи железара) са савременим логистичко-дистрибутивним и комплементарним капацитетима.

Предиспозиције за изградњу капацитета за прераду сирове нафте и производњу квалитетних нафтних деривата постоје у Смедереву, на основу планских опредељења Просторног плана Републике Србије, исказаних интереса локалног и националног нивоа, а на бази претходно дефинисаног студијског оквира економске оправданости и еколошке прихватљивости.

Поред иницијативе за оснивање бизнис (пословног) инкубатора у Великој Плани и Петровцу на Млави, неопходно је њихово оснивање и у другим центрима, јер они представљају важан инструмент локалног/регионалног економског развоја за подршку развоју МСПП. Такође, у циљу јачања идентитета индустријске и привредне структуре планског региона, потребно је оснивање кластера у водећим областима индустрије, нпр. кластер у металској индустрији, агроиндустријски кластер, кластер савремених технологија и др.

Табела 7: Постојеће и планиране ИЗ (ИП)

Град/општина	Индустријске/привредне/радне зоне преко 20 ha
--------------	---

Смедерево	<ul style="list-style-type: none"> - ИЗ Железара Смедерево (324 ha) - ИЗ (стара) у Годоминском пољу (160 ha) - ИЗ (нова) у Годоминском пољу са слободном зоном (340 ha) - Привредна зона Мала Крсна (32 ha)
Пожаревац	<ul style="list-style-type: none"> - ИЗ Пожаревац (215 ha) - ИЗ Костолац (60 ha)
Смедеревска Паланка	<ul style="list-style-type: none"> - РЗ "Губераш" (50 ha) - РЗ "Гоша" (38 ha) - РЗ "Мајора Гавриловића" (40,5 ha) - РЗ Голобок (петља Смедеревска Паланка, 80 ha) - РЗ североисточно од Смедеревске Паланке (ка Азањи, 100 ha)
Велика Плана	<ul style="list-style-type: none"> - РЗ "Север" (Велика Плана, 65 ha) - РЗ поред аутопута (Лозовик, 84 ha) - РЗ поред железничке станице (Лозовик, 50 ha) - РЗ поред "Цариградског друма" (Лозовик, 25 ha) - РЗ поред "Цариградског друма" (Милошевац, 26 ha) - РЗ поред "Цариградског друма" (Велико Орашје, 22 ha) - РЗ уз аутопут (Марковац, 44 ha) - РЗ поред "Цариградског друма" (Марковац, 26 ha)
Мало Црниће	<ul style="list-style-type: none"> - ИЗ "Салаковац" (21 ha)
Петровац на Млави	<ul style="list-style-type: none"> - ИЗ "Петровац" (73 ha)

Туризам, спорт и рекреација

Концепција развоја туристичке привреде Подунавског и Браничевског управног округа своди се на изградњу конкурентности њених туристичких кластера. Она је ослоњена на постојеће (афирмисане) и перспективне туристичке репере и активности. Развој туризма зато треба да представља мултидимензионални концепт, који обухвата активности укључених актера и начин њиховог уједињавања у циљу остварења потребних промена у туризму. У целини је реч о процесу извођења кохерентних, интегративних и уједињавајућих корака на промени садашњег у жељено стање у

туризму. Ово подразумева стварање повољне климе и услове за сарадњу свих заинтересованих субјеката који утичу на развој туристичке привреде кроз:

- дефинисање услова за убрзанији развој туризма на националном нивоу (закони и уредбе);
- организовање контроле понашања у реализацији активности (инспекција);
- доношење заједничких упутстава (правилници, норме и сл.) за све, или већину актера у туризму;
- управљање процесима развоја за поједине кластере/дестинације/производе;
- стварање услова за ефикасну везу са свим другим секторима економије и друштва;
- остварење сталног утицаја на туристички маркетинг, организацију догађаја, управљање кључним атракцијама и програмима и сл.

У циљу унапређења туристичког производа Подунавског и Браничевског управног округа неопходно је:

- у средњорочном периоду израдити урбанистичке планове (и остале планове и студије) за најзначајније туристичке дестинације и туристички атрактивне просторе у региону;
- проширити површину заштићених подручја у разним режимима;
- створити услове за примену стандарда међународног квалитета у хотелској индустрији;
- валоризовати културно-историјски, рурални, бањски и планински туристички производ;
- посебно уредити атрактивне итинерере у најатрактивнијим деловима округа и повезати га са ближим и даљим окружењем и др.

Третирање простора Подунавског и Браничевског управног округа је могуће искључиво као дела јединственог природног система (интерно) и као ширег природног и антропогеног подручја (екстерно). Због тога је идеја планске концепције развоја туризма за подручје Подунавског и Браничевског управног округа оријентисана на каузално-системску повезаност простора, односно позиционирање туризма на начин да се веже на свеукупну туристичку понуду овог дела Републике Србије (интегрални развој туризма).

Концепција развоја туризма ће се ослањати на три системска нивоа: национални, регионални (на подручју Просторног плана) и локални (општински и градски). Стога је основно стратешко опредељење да одрживи развој туризма представља значајну развојну перспективу подручја, те се основна концепција развоја туризма заснива на:

1) функционалном умрежавању туристичке привреде и активности на ширем интрарегионалном нивоу, и то:

а) Европски ниво:

- Дунав (саобраћај, лука, марине, ХЕ Ђердап 2 и др.);
- природне и културне реткости јединствене на европском нивоу;

-
- културне стазе на Дунаву;
 - европске бициклическе стазе уз Дунав;
 - коридори X и VII.

б) Национални (регионални) ниво:

- сарадња са суседним и даљим општинама и регионима;
- заједничка понуда на домаћем и иностраном тржишту;
- прекогранична сарадња са регионима у Румунији.

2) организацији туристичке привреде и активности на локалном нивоу, ниво општина, који чине координирани систем укупне понуде:

- локални итинерери везани за културне и природне вредности;
- локалне манифестације;
- локална организација туризма.

Субординација и синхронизација активности на сва три нивоа требало би да синергетски допринесе значајнијем унапређењу овог сектора, а последично унапреди развој читавог подручја. На основу тога, једна од развојних шанси подручја које је обухваћено Просторним планом је развој одрживог туризма, који подразумева развој туристичке привреде у складу са капацитетима животне средине. Са једне стране циљ овакве концепције је упознавање великог броја посетилаца са туристичким вредностима подручја и активирање осталих комплементарних делатности које би омогућиле развој туризма, или би биле његова последица (сточарство, шумарство, производња здраве хране, пића), док би са друге стране, ове активности биле организоване на начин да не угрозе еколошку равнотежу простора и богати биљни и животињски свет. Сви облици туризма на подручју Просторног плана требало би да делују усаглашено, односно да потенцијални корисници комбинују неколико видова туризма. Јединство садржаја јесте изразито регионалног карактера и подразумева постојање заједничких итинерера са суседним општинама и регионима. Истовремено интерна организација туризма захтева укључивање конвенционалне и традиционалне производње у јединствен привредни систем, чиме би се омогућила већа запосленост локалног становништва, повећање конкурентности и успорио демографски губитак у појединим деловима округа (посебно на селу). Основно полазиште је засновано на активирању свих потенцијала планског подручја, на начин да се корисник најпре информира о предностима и туристичким вредностима округа, организовано или индивидуално конфорно доведе до туристичке дестинације, смести у квалитетним објектима, садржајно проведе време боравка и поново врати. Едукација управе и становништва о улози и значају туризма, маркетиншки пробој на српско и европско тржиште, повећање саобраћајне доступности изградњом ДП и локалних путева и квалитетни смештајни објекти, предуслов су реализације ове концепције.

Предвиђена организација и интегрисање туристичке понуде у простору града Пожаревца и града Смедерева и општина Мало Црниће, Велико Градиште, Голубац, Жабари, Петровац на Млави, Кучево, Смедеревска Паланка, Жагубица и Велика Плана са туристичким зонама и регионима у окружењу, као и њихово повезивање кружним кретањем туриста и излетника, омогућиће развој препознатљивог

туристичког производа општина. Сем тога, потребна је заштита најатрактивнијих и потенцијално најкомерцијалнијих простора на подручју Просторног плана, у првом реду планинских простора и акваторија, уз усмеравање и контролу коришћења, изградње и уређења тих простора и обезбеђење одговарајуће подршке земљишне политике. Неопходно је и значајно повећање смештајних капацитета подручја кроз изградњу нових и активирање индивидуалног/приватног смештаја у селима.

Од значаја за развој препознатљиве туристичке понуде јесте идентификација аутентичних руралних етноцелина и духовних обичаја (верски празници, сабори, свадбе и друге светковине, сточни сајмови и различита такмичења) различитих ентитета и њихових традиционалних кухиња.

Према томе, у односу на туристичке потенцијале, на простору региона могу се развијати следећи видови туризма:

- транзитни туризам (Коридор X) - активности и садржаји у функцији транзитног туризма у заштитним појасевима аутопута предвиђени су на значајним раскрсницама, односно улазима/излазима аутопута и намењени су за одмор и рекреацију са дужим задржавањем, укључујући и могућност ноћења;
- рурални туризам - у селима око атрактивних туристичких репера. Активирање приватних домаћинстава у оквиру смештајних капацитета (на Кучајским и Хомољским планинама, подручје око Велике Планае и Смедеревске Паланке, Петровца на Млави - село Бистрица и др.);
- излетнички туризам - посета природним реткостима (пећине, клисуре). Услови за реализацију везани су за уређење и опремање излетишта и рекреативних стаза, изградњу угоститељских садржаја, избор локација и информативних пунктова, све у функцији квалитетније туристичке понуде (оваква места постоје готово у свакој општини региона, нпр. излетиште Трест у општини Петровац на Млави или комплекс Заовичке шуме у општини Мало Црниће и др.);
- бањски туризам - у већ афирмисаним бањским местима као што је бања Паланачки кисељак у Смедеревској Паланци и бања Ждрело у општини Петровац на Млави;
- Еко-туризам - може да се развија на читавом простору, с обзиром на постојеће потенцијале. Нарочито се мора водити рачуна о развоју рекреативно-едукативних програма којима се афирмишу природне и антропогене вредности, одређивање локација и информативних пунктова према специфичностима, развоју специфичних облика привремених и стационарних капацитета (етно, рурални туризам, еко-кампови), развоју еколошких програма угоститељства, све у циљу популаризације еко-туризма;
- ловни и риболовни туризам - на планинама, рекама и на Сребрном језеру;
- бициклистички туризам - уз постојеће и планиране правце (Европски дунавски пут и веза Рам - Виминацијум - Сребрно језеро - Голубац, стазе на Бељаници и осталим планинама) и пешачење на погодним теренима уз обавезно обележавање пешачких стаза (на Кучајским и Хомољским планинама, Бељаници и др.);

-
- Научно-истраживачки туризам - обухвата истраживање природних вредности, посебно геолошких, спелеолошких и хидролошких објеката и биодиверзитета, археолошких налазишта и културно-историјских споменика;
 - научни туризам - на Дунаву, рекама, Сребрном језеру;
 - културно-манифестациони туризам сходно постојећим садржајима;
 - спортско-рекреативни туризам - услови за његову реализацију су обезбеђење рекреативних простора (уређење и изградња скијалишта на Бељаници, спортских, рекреационих и других садржаја на планинама, рекама и др.) и уређење простора за лов и риболов, спортских и еко-кампова (на Кучајским и Хомољским планинама);
 - едукативни, дечји и омладински туризам може да се развија на читавом подручју. Услови за развој овог дела тржишта су изградња нових, увећање и диверзификација постојећих смештајних капацитета, уређење центара слободног времена као полифункционалних целина са концентрацијом рекреативних садржаја, уређење спортских и еко-кампова, простора за школе, радионице и ликовне колоније, увођење рекреативно-едукативних програма којима се афирмишу природне и туристичке атрактивности, у циљу увећања туристичке атрактивности подручја;
 - конгресни туризам - нарочито у градовима;
 - адреналински туризам - екстремни спортови, paint ball, параглајдинг на полигону Крилаш у општини Петровац на Млави и др. на погодним локацијама.

У складу са Просторним планом Републике Србије, аутопут Београд-Ниш дугорочно је концептиран као међународни транзитни туристички правац највишег, I степена, којим се омогућава главни туристички транзит из средње према југоисточној и јужној Европи и Блиском истоку. У функцији транзитног туризма, без изласка моторним возилом ван аутопута (задржавање са најмање једним ноћењем) и транзитне рекреације (задржавање без ноћења), предвиђене су три категорије пратећих садржаја: одморишта, бензинске станице и мотели. Активирање постојеће и планиране туристичке понуде у окружењу и на подручју инфраструктурног коридора предвиђено је установљавањем и организовањем паралелних, "бај пас" туристичких итинерера. Сагледано је десет потенцијалних двосмерних итинерера, односно силазака са аутопута, кретања маршрутом путева магистралног, регионалног и општинског значаја у гравитационој зони аутопута (ради обиласка природних и културних знаменитости и насеља, одмора и рекреације и сл., са ноћењем или без ноћења), са поновним повратком на аутопут ради главног циља путовања. Ти итинерери имаће и функцију анимирања туриста за стационарни боравак у постојећим и планираним туристичким центрима и местима, најпре у склопу најближих туристичких региона (Хомољске и Кучајске планине), затим и у склопу даљих дестинација.

Туристички простор округа је подељен на четири целине (туристичке зоне), које се разликују по природним карактеристикама, расположивим туристичким ресурсима, географско-саобраћајном положају и планираним садржајима:

1) дунавска зона - Рам, Виминацијум, Сребрно језеро, Голубац и др. Културни, наутички, бициклистички, туризам слободног времена, риболовни, сеоски, спортско рекреативни туризам. Ова зона је са аспекта могућности за развој туризма високо валоризована, како за туризам региона тако и за шире подручје приобаља Дунава, с обзиром на бројне мотиве, еколошку очуваност и природне и културне вредности. Развој ове туристичке зоне представља основ за међуопштинску, међурегионалну и трансграничну туристичку сарадњу и могућност умрежавања у туристичке кластере са другим земљама. Примарна оријентација у наредном периоду је искоришћавање повољних услова за развој водног (наутички и бродски туринаг), туризма културе, руралног, специјалних интереса и догађаја. Када је у питању развој водног туризма предвиђено је да се поред постојеће марине у Великом Градишту изгради и марина на подручју Рама и Голупца, а поред пристана у Смедереву и Великом Градишту, планирани су и пристани у Костолцу, Голупцу и код Голубачког града. У циљу афирмације овог дунавског туристичког региона планиране су три велике туристичке руте које ће Републику Србију и сам округ повезати са Европом: "Пут римских царева", "Тврђаве на Дунаву" и "Путеви вина".

2) планинска зона - Кучајске и Хомољске планине и околина. Планински, ловни, спелеолошки, сеоски, еко и агро, спортско-рекреативни, манифестациони, туризам културе и религије, бањски и др. Најзначајнији туристички потенцијал ове зоне налази се на подручју општине Жагубица, у оквиру три предеоне целине: а) Западна (брдско-планински, ливадско-шумски амбијент, Горњачка клисура, врела, термални извори - топли и бањица, пећине и планиране водо акумулације); б) Средишња (Жагубичка котлина, део Хомољских планина, јужни део Бељанице, клисуре, перасти, пећине, цркве, римско утврђење); в) Источна (брдско-планинско подручје са Црним врхом, пећинама и другим атрактивностима). У осталим деловима ове зоне туризам је заснован на препознатим природним, антропогеним и манифестационим реперима.

3) зона аутопута и осталих саобраћајних праваца - нарочито подручје уз Коридор X и ДП број 34 ("Дунавска магистрала"), транзитни, спортско рекреативни, сеоски и др. У складу са Просторним планом Републике Србије аутопут Београд - Ниш дугорочно је конципиран као међународни транзитни туристички правац највишег, I степена, којим се омогућава главни туристички транзит из средње према југоисточној и јужној Европи и Блиском истоку. У функцији транзитног туризма, без изласка моторним возилом ван аутопута (задржавање са најмање једним ноћењем) и транзитне рекреације (задржавање без ноћења). Услове за развој овог вида туризма имају и подручја кроз који пролази ДП број 34, посебно јер се ради о Националном парку "Ђердап", као заштићеном простору посебне намене и подручју где се налазе гранични прелази са Румунијом (ван обухвата Просторног плана). Значај транзитног туризма је и што изградња саобраћајне инфраструктуре европског значаја повлачи за собом и изградњу пратећих садржаја (сервисне, угоститељске, финансијске и др.).

4) урбана зона града Смедерева - културни, едукативни, спортски, риболовни, транзитни и други видови туризма.

Мотивација становништва за учешће у туристичкој привреди ће се вршити кроз повољне кредитне аранжмане, порески систем и субвенције у производњи или подизању и опремању објеката. Едукација, маркетинг, информисање, кампање и др, активности су које треба да прате и планирање и реализацију и коришћење туристичких акција у простору.

3. Саобраћај и инфраструктурни системи

Саобраћајна инфраструктура

Планско решење развоја саобраћајне инфраструктуре на подручју Подунавског и Браничевског управног округа заснован је на поставкама Просторног плана Републике Србије, а у складу је са дефинисаним циљевима развоја саобраћаја, планираним развојем привредних и других активности унутар територијалних јединица округа, целокупног подручја као и ужег и ширег окружења. Саобраћајно-транспортни систем формирају постојећи и планирани елементи који су у функцији интегралног и одрживог развоја.

У области путне инфраструктуре план развоја обухвата:

- изградњу новог саобраћајног коридора, на десној обали Дунава, од ДП ИБ реда број 14 код Ковинског моста (територија града Смедерева) до Рама (веза са ДП ИБ реда број 373, општина Велико Градиште), чиме би се повезала насеља и добио јединствен коридор дуж десне обале Дунава, од Београда до Неготина. У границама планског подручја нови пут, са техничким елементима који одговарају рангу ДП II реда, има оријентациону дужину од око 36 km. У оквиру овог коридора, на целој дужини, треба предвидети и изградњу пешачко-бициклическе стазе;

- изградњу пута, са техничким елементима ДП II реда, на потезу од Смедеревске Паланке преко Голобока и Лозовика до ДП ПА реда број 160 код насеља Александровац у општини Жабари. Реализација овог пута подразумева и изградњу нове петље "Смедеревска Паланка" на аутопуту, као и новог моста на Великој Морави између насеља Лозовик и Александровац. Оријентациона дужина новог пута, којим би се омогућиле ефикасније везе насеља у општинама Смедеревска Паланка, Велика Плана и Жабари, износи око 29 km;

- изградњу друмског моста на Великој Морави између насеља Марковац и Свилајнац, чиме би се постојећи друмско-железнички мост ослободио токова друмског саобраћаја, а тиме безбедност саобраћаја и капацитет подигли на знатно виши ниво. Нови друмски мост између општине Велика Плана и Свилајнац треба да буде саставни део будућег обилазног пута око Свилајнца и у наставку (ван граница предметног Просторног плана, али од значаја за повезивање насеља јужних делова Браничевског округа) саставни део продужетка ДП ИБ реда број 27, од Свилајнца до Бора;

- активности у оквиру друмског Коридора X - реконструкција, рехабилитација, модернизација и изградња путних и пратећих објеката у коридору постојећег аутопута, у складу са ПППИСК;

- реализацију саобраћајнице, са техничким елементима ДП II реда на потезу од северне обилазнице града Пожареваца (ДП IB реда број 34) према насељу Петка, поред градског насеља Костолац, до новог саобраћајног коридора који се протеже уз Дунав. Изградњом ове саобраћајнице, оријентационе дужине 10 km, стећи ће се услови за растерећење и измештање теретних саобраћајних токова из градског насеља Костолац и осталих насеља у коридору постојећег државног пута ДП број 159;

- реконструкцију, рехабилитацију, доградњу и остале активности на побољшању постојећег ДП IB реда број 33 на потезу Пожаревац - Кучево - Мајданпек - граница са Бугарском, којима ће се омогућити да се на постојећем правцу добије висококапацитетна, квалитетна саобраћајница са ширим профилем (четири саобраћајне траке). Разрада неопходних интервенција биће утврђена кроз израду детаљне планско-техничке документације;

- реконструкцију, рехабилитацију и остале активности на побољшању постојећег ДП IB реда број 34 (Пожаревац - Велико Градиште - Голубац - Доњи Милановац - Поречки мост - веза са ДП број 35);

- реконструкцију и рехабилитацију ДП II реда, а као приоритет се издваја траса постојећег ДП број 161 (са евентуалним разматрањем могућности прекатегоризације, уз проверу и сагласност управљача ДП) као и ДП бр. 160, 164 и 186;

- реконструкцију, рехабилитацију и опремање осталих државних путева на планском подручју довођењем свих елемената на ниво који одговара датом рангу;

- проверу (кроз израду детаљније планско-техничке документације) неопходности изградње и изналажење најповољније позиције новог друмског моста на Дунаву (на потезу између Дубравице и Рама); нови мост би омогућио знатно побољшање саобраћајне повезаности подручја са Аутономном Покрајином Војводина, као и посредно са суседном Румунијом;

- на локалном, општинском нивоу - раздвајање транзитних од изворно-циљних саобраћајних токова изградњом обилазница ДП у општинским центрима (Смедеревска Паланка, Велико Градиште, Петровац на Млави, Кучево, Жагубица) и у осталим насељима у складу са просторним плановима јединица локалне самоуправе;

- комплетирање (доградња недостајућих деоница/петљи) изграђених обилазница града Смедерева и Пожареваца; израду неопходне документације и другим активностима којима ће се створити предуслов за увођење изграђених обилазних путева у референтни систем ДП Републике Србије, чиме ће се створити услови за потпуно измештање транзитних токова из градских подручја;

- ревитализацију постојећих/изградњу недостајућих деоница тзв. гребенских путева (панорамско-туристичких) којима би се, уз постојеће деонице ДП и општинских путева, омогућила веза туристичких комплекса општина Велико Градиште и Голубац, као и Националног парка "Ђердап" са Бељаницом;

-
- изградњу тротоара на деоницама ДП кроз насељена места; уређење стајалишта јавног превоза у складу са законом и важећим прописима;
 - изградњу нових, реконструкцију и рехабилитацију постојећих општинских путева, по приоритетима и у складу са економским могућностима локалних заједница.

Изградња нових, као и реконструкција и рехабилитација постојећих путева, треба да буде у складу са важећим законима, условима и техничким прописима за пројектовање ванградских путева предвиђеног ранга.

Развој железничке инфраструктуре у границама предметног просторног плана се планира ревитализацијом, реконструкцијом, изградњом и модернизацијом (електрификација, савремена СС, телекомуникациона и друга опрема).

План развоја у области железничке инфраструктуре обухвата:

- реконструкцију и модернизацију железничког Коридора X, чији је развој дефинисан и као један од државних приоритета. Планира се реконструкција, изградња и модернизација постојећих пруга Коридора X у двоколосечне пруге високе перформансе за мешовити (путнички и теретни) саобраћај, комбиновани транспорт и пројектоване брзине од 160 km/h, а где год је то могуће 220 km/h;
- реконструкцију и модернизацију железничке пруге Мала Крсна - Пожаревац - Бор - Распутница 2 (Вражогрнац), која подразумева грађевинску реконструкцију и изградњу стабилних постројења електричне вуче, како би она постала електрифицирана железничка пруга на целој својој дужини. Неопходно је и подизање нивоа осигурања у регулисању железничког саобраћаја увођењем АПБ (аутоматски пружни блок) система осигурања;
- реконструкцију и технолошку модернизацију постојећих железничких чворишта;
- решавање железничког саобраћаја у већим регионалним центрима (Смедерево, Пожаревац и др.), које ће се остварити реконструкцијом, изградњом и модернизацијом пруга, станица и других постројења, а у складу са потребама и плановима развоја градова;
- ревитализацију постојећих локалних једноколосечних пруга Мала Крсна - Смедерево, Пожаревац - Костолац и Марковац - Ресавица;
- коридори свих раније укинутих пруга задржавају се са циљем обнове у даљој перспективи, уз претходно утврђену оправданост;
- робни терминали у великим чворовима и на местима контакта железнице са другим видовима саобраћаја ће се формирати као интермодални логистички центри;
- на локалном нивоу, изградњу нових, реконструкцију и рехабилитацију постојећих индустријских пруга, чиме би се железничком саобраћају вратила улога у робном транспорту као једном од најконкурентнијих видова транспорта. За привредни развој ширег подручја, посебно је значајна реконструкција (изградња) раније укинуте пруге Стиг - Дрмно, којом би се

повезао термоенергетски комплекс Костолац са регионалном железничком пругом Мала Крсна - Пожаревац - Бор.

Подручје Просторног плана има изванредан положај по могућностима за развој како путничког, тако и теретног речног саобраћаја и транспорта, пре свега због проласка Коридора VII - реке Дунав која је пловна на целој својој дужини. Према Просторном плану Републике Србије, на предметној територији није планирана изградња јавних лука и пристаништа од ширег, међународног и државног значаја, али је истакнута и потреба за унапређењем и развојем речног транспорта кроз изградњу јавних лука и пристаништа од значаја за локалне заједнице (преко одговарајућих просторних планова), и то: луке за сопствене потребе - луке које би градила индустријска предузећа, које су националног значаја и луке за мале бродове - марине, које би се градиле приватним капиталом.

У складу са претходним поставкама, као и у складу са плановима активирања и валоризације туристичких потенцијала, у границама предметног подручја планирана је изградња следећих објеката речног транспорта:

- наставак активности на изградњи нове луке Смедерево;
- изградња робних пристаништа (на реци Млави или на дунавском каналу у Костолцу) за потребе ТЕ Костолац;
- уређење и осавремењавање постојећих пристаништа на Дунаву (Смедерево, Костолац, Велико Градиште, Голубац); изградња нових пристаништа у непосредној близини археолошког локалитета Виминацијум (Костолац), у зони Великог Градишта и Голупца (у перспективи);
- изградња нових и уређење постојећих marina у Смедереву, у близини Костолца, код Рама, у Великом Градишту и Голупцу;
- реконструкција постојећег (код насеља Рам) и изградња новог прелаза за скеле (на локацији старог пристаништа Дубравица);
- изградња путничког пристаништа на Великој Морави у непосредној близини Љубичевског друмско-железничког моста;
- marina на левој обали Велике Мораве на локацији у близини бетонског Драговачког моста (реконструкција и осавремењавање постојећих капацитета);
- реконструкција, рехабилитација и модернизација постојећих пристаништа.

Већина предложених локација за изградњу нових и осавремењавање постојећих путничких пристаништа и marina је опслужена постојећим или планираним јавним путевима.

План развоја осталих видова саобраћаја на планском подручју, подразумева:

- постојећи спортско-туристички аеродроми (Радинац - Смедерево, Рудине - Смедеревска Паланка и Костолац) задржавају се на постојећим локацијама и са постојећом функцијом. У складу са општим развојем и могућностима, у наредном планском периоду, потребно је извршити рехабилитацију полетно-слетних стаза и осавремењавање техничких уређаја и опреме, а у даљој перспективи, предузети активности и мере којима ће постојећи аеродроми

добити шири, регионални значај. Уколико се у наредном планском периоду укаже потреба за евентуалном изградњом нових спортско-туристичких аеродрома или хелидрома на територији Просторног плана, њихова локација ће бити утврђена разрадом кроз одговарајућу планску и техничку документацију;

- развој бициклическог саобраћаја у коридору, обухвата "Eurovelo 6", трансевропску бициклическу руту, која се простире кроз све подунавске земље од Северног до Црног мора. У контактної зони и на подручју предметног плана, европска бициклическа рута се пружа левом обалом Дунава до Старе Паланке, скелом прелази до насеља Рам, а у наставку рута се пружа десном обалом Дунава преко Голупца, дуж Ђердапске магистрале ка Неготину и даље према Црном мору. Наглашава се и да се развој и унапређење бициклическог саобраћаја у коридору, у првом кораку, спроводи кроз адекватно обележавање руте (системом сигнализације на трасама постојећих саобраћајница и путева), а у наредном, свуда где то је могуће, изградњом бициклических трака и стаза;

- у оквиру планираног саобраћајног коридора који се простире уз десну обалу Дунава, од Смедерева према насељу Рам (у општини Велико Градиште), предвиђена је и изградња пешачко-бициклическе стазе у циљу фаворизовања излетничког, рекреативног и туристичког саобраћаја. Изградњом ове стазе до Рама оствариће се веза са основном трасом трансевропске бициклическе руте "Eurovelo 6". Развој пешачко-бициклическог саобраћаја на осталим трасама предмет је разраде планова нижег реда;

- Просторним планом Републике Србије град Смедерево означен је као потенцијална макро локација изградње интермодалних терминала и развоја логистичког центра од националног значаја;

- за потенцијални коридор пловног пута Морава-Вардар треба извршити проверу и разраду идеје повезивања у мрежу европских магистралних пловних путева.

Енергетска инфраструктура

Енергетски проблеми Републике Србије последњих година имају за последицу и промену развојне политике земље и сврставање енергетике у приоритетне делатности. Улагања у изградњу енергетских капацитета на подручју региона заузимају значајно место у оквиру укупних инвестиција за енергетику у Републици Србији. На то указују и подаци из Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године, према којима су у ранг значајних инвестиција у континуитету сврстана и улагања за површинске копове у Костолцу (ТЕ Дрмно).

Расположиви потенцијал примарне енергије у региону има значајну улогу у развоју електроенергетских капацитета у Републици Србији, тако да ће се око 20% укупних улагања у производне и преносне објекте за потребе ужег подручја Републике Србије у планском периоду реализовати у Подунавском и Браничевском управном округу.

Поред значајних улагања у објекте електропривреде, која су већ дугорочна развојна појава, дугорочном оријентацијом на веће коришћење домаћих извора енергије предвиђа се даља диверзификација улагања у објекте за производњу и других видова

енергије, чија ће изградња знатно ублажити енергетску зависност Републике Србије од увозне енергије.

Угаљ чини најзначајнији енергетски потенцијал планског подручја. Према досадашњим истраживањима укупне резерве угља процењене су на око три милијарде тона. До сада утврђене билансне резерве угља износе око 1 500 милиона тона, а од тога лигнита око 1 485 милиона тона и налазе се у општинама Петровац на Млави, Голубац, Кучево, Жагубица (Крепољин) и граду Пожаревцу.

Свакако да највећи значај за развој енергетских капацитета на овом подручју има Костолачки басен, где се производња угља одвија већ више од једног века, а производња електричне енергије више од пет деценија. Овај басен, по потенцијалима и могућностима развоја капацитета за производњу угља и електричне енергије, превазилази ниво потрошње планског подручја и има видно место у енергетици Републике Србије и шире.

На основу наведеног, основна планска решења у наредном периоду су:

- изградња ДВ и ТС јаче снаге у свакој општини, како би се задовољавале потребе за бржим привредним развојем;
- квалитетнија електрификација простора, свих насеља и свих домаћинстава.

Гасоводи и гасоводни објекти

На предметном простору планирана је изградња следећих гасовода и гасоводних објеката (из програма НАП-а, према плановима ЈП "Србијасгас"):

а) На простору Подунавског округа:

- деоница разводног гасовода Осипаоница - Пожаревац, од челичних цеви за радни притисак до 50 бара (испројектован), (деоница до реке Велике Мораве);
- деонице разводног гасовода Кусадак - Топола, од челичних цеви за радни притисак до 50 бара, са локацијама за ГМРС "Кусадак" и ГМРС "Топола".

б) На простору Браничевског округа:

- деоница разводног гасовода Осипаоница - Пожаревац (од реке Велика Морава), од челичних цеви за радни притисак до 50 бара;
- деоница разводног гасовода Пожаревац - Острово, од челичних цеви за радни притисак до 50 бара;
- деоница разводног гасовода главни зазелни чвор (у даљем тексту: ГРЧ) Пожаревац - Мало Црниће - Кучево, од челичних цеви за радни притисак до 50 бара;
- деоница разводног гасовода Мало Црниће - Петровац на Млави, од челичних цеви за радни притисак до 50 бара;
- деоница разводног гасовода Мало Црниће - Велико Градиште и Голубац, од челичних цеви за радни притисак до 50 бара;

- деоница градског гасовода Пожаревац - Жабари, од челичних цеви за радни притисак до 16 бара, са планираним ГМРС: Пожаревац, Мало Црниће, Кучево, Велико Градиште и Петровац на Млави.

Посебна активност од стране НИС а.д. Нови Сад, у Просторном плану Републике Србије, планирана је изградња деонице разводног гасовода од гасног поља Острово до Железаре у Смедереву.

На простору од Свилајнца до Смедерева (Дунава) на деловима општина Велика Плана, Жабари и града Смедерева, планирано је провођење транснационалног гасовода "Јужни ток", високог радног притиска, пречника до 1 420 mm. Тресе су још у преиспитивању, нису коначне и могуће су мање измене. Сматрамо да је значајно да се у предметном плану ова активност укључи, а да ће дефинитивне тресе бити дефинисане посебним планским документом за потребе изградње овог гасовода (када иста буде утврђена иста ће бити достављена свим локалним структурама ради даљег коришћења у изради просторних планова).

Тресе планираних разводних гасовода Осипаоница - Пожаревац, Пожаревац - Острово и ГРЧ Пожаревац - Мало Црниће су испројектоване али нису реализоване.

Тресе осталих планираних разводних гасовода на поменутих подручјима нису дефинисане аналитичким елементима и није израђена техничка документација.

У складу са Правилником о условима за несметан и безбедан транспорт природног гаса гасоводима притиска већег од 16 бар ("Службени гласник РС" број 37/13) дати су услови за локацију гасовода, нафтовода и продуктовода, као и постројења и уређаја који су њихов саставни део (пумпне станице, чистачке станице, блок станице, мерно-регулационе станице и др.).

Укупни капацитети магистралних гасовода, који су делом и на предметном подручју, износе око 1,8 милијарди m³ природног гаса на годишњем нивоу, рачунајући када ће бити повезани на гасоводни систем Ниш - Димитровград - граница са Бугарском.

Посебна погодност је да је сагледана могућност повезивања постојећег гасоводног система Републике Србије са планираним транснационалним гасоводом "Јужни ток" у зони Параћина и Банатског двора, као и веза са подземним складиштем природног гаса "Банатски двор", чиме се обезбеђује и сигурност у раду и повећаним испорукама природног гаса.

Нафтоводи и продуктоводи

На подручју десне обале Дунава, у ИЗ Смедерева, планирана је (издата је локацијска дозвола) изградња рафинерија нафте, на простору од око 160 ha. Изградња није започета.

ЈП "Транснафта" са седиштем у Панчеву, поред основне делатности транспорта нафте нафтоводом од реке Дунав, на граници са Републиком Хрватском, до рафинерија Нови Сад и Панчево (источни крак Југословенског нафтовода у дужини од око 155 km, на територији Аутономне покрајине Војводина), планира увођење цевоводног транспорта деривата нафте (моторних бензина и дизел горива) путем продуктовода.

Претходна студија оправданости, са генералним пројектом за цео систем продуктовода, омогућила је израду Идејног пројекта и Студије о процени утицаја на животну средину деоница Панчево - Смедерево и Панчево - Нови Сад и са планског

основа реализацију овог развојног пројекта Просторним планом подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд - Смедерево - Јагодина - Ниш).

На подручју Просторног плана је деоница Смедерево-Јагодина, као део правца Панчево-Смедерево-Јагодина-Ниш.

Продуктовод је од Дунава до изласка из границе плана на страни леве обале Велике Мораве и прати паралелно постојећи гасоводни систем и реку.

У Смедереву и Јагодини су терминали за динамичко сервисирање система са одговарајућим резервоарским простором, и то у Смедереву уз складиште НИС а.д. Нови Сад, а у Јагодини у новој северној ИЗ. Потребан простор за терминал у Смедереву је око 6 ha.

Планирана деоница продуктовода Смедерево-Јагодина је пречника 12" или 323,9 mm и дужине 87,3 km.

Систем продуктовода у целини пројектован је на 4,35 милиона тона деривата годишње, од чега је 3,35 милиона тона за домаће тржиште и око један милион тона за тржиште у окружењу.

Удео бензина и дизел горива у овој укупној количини моторних горива је 37%: 63%.

Све деонице продуктовода биће подземно положени цевоводи од челичних цеви за високе радне притиске.

За продуктоводе, минимална ширина заштитног појаса са обе стране цевовода је 30 m, у којој није допуштена, односно, забрањена је изградња стамбених зграда и других објеката у којима живе и раде људи. Продуктоводи биће изграђени на просторима изван граница насеља, углавном на пољопривредним површинама. Сви су подземно изграђени са минималним надслојем земље од 0,8 m до 1,2 m. Могућа је даља пољопривредна активност и обрада земље са дубоким орањем до дубине 0,5 m. Забрањено је сађење високог зеленила са дубоким кореновим системом у зони од минимум пет метара обострано од продуктовода.

Обновљиви извори енергије

У области обновљивих извора енергије (у даљем тексту: ОИЕ), основни циљ је њихово значајније учешће у енергетском билансу, уз поштовање принципа одрживог развоја. Просторним планом се предвиђа могућност коришћења ОИЕ, и то:

- хидроенергије, изградњом ХЕ свих капацитета;
- соларне (применом соларних система у којима објекат, преко соларних панела, прихвата и чува највећи део енергије, чиме се побољшава енергетска ефикасност и смањује негативан утицај коришћења фосилних горива на животну средину);
- енергије ветра, као појединачне локације или кроз изградњу ветропаркова на целој територији региона;
- биомасе, за шта постоје значајни потенцијали и у брдско-планинском делу региона, уз услов рационалног експлоатисања и коришћења дрвних отпадака из шумарства и прераде дрвета;
- геотермалне, уз потребне претходне истражне радове.

Експлоатација рудних богатстава

Сви истражни рударски радови и евентуално отварање експлоатационих поља ће се обављати у складу са мишљењем надлежног министарства за област енергетике.

Хидротехничка инфраструктура и водопривреда

Хидролошке појаве од важности са медицинског, рекреативно-туристичког и привредног аспекта представљају изворишта минералних и термоминералних вода. Посебно су интересантна изворишта у долинама река Пек (Нересинце) и Млава (Ждрело), који нису у потпуности испитани и валоризовани.

На основу пројекције броја становника и норме дневне потрошње воде по становнику 300-500 lit/дан/ст, констатује се да је на крају планског периода неопходно обезбедити следеће количине воде:

Табела 8.

Јединица локалне самоуправе	Потребно воде	1% sec за норму
	300 lit/дан/ст	500 lit/дан/ст
Смедерево	462	769
Смедеревска Паланка	239	399
Велика Плана	194	324
Пожаревац	354	590
Жабари	76	127
Мало Црниће	76	127

Петровац на Млави	170	283
Велико Градиште	97	162
Голубац	48	81
Кучево	100	167
Жагубица	72	121
Укупно:	1 888	3 150

Дакле, у зависности од жељене норме дневне потрошње, становницима и привреди Подунавског и Браничевског региона (без термоелектрана и других потрошача који ће користити воду и директно из површинских водотокова) биће неопходно водоводима допремити од 1,89 до 3,15 m³/sec воде. Процена је да су резерве подземних вода у оквиру региона око 40 m³/sec.

Констатује се да у свим општинама има довољно воде, а најповољнији услови за водоснабдевање становништва и привреде из подземних изворишта постоје у градовима Смедерево и Пожаревац и општини Велико Градиште (заједно са својим адама, поготово Острово и Чибуклија), а затим Велика Плана, Жабари (дунавска и моравска изворишта). Нешто су мање повољни услови у општинама Жагубица, Кучево и Голубац, Смедеревска Паланка, Петровац на Млави и Мало Црниће.

Осим резерви подземних вода (и извора) постоје и врло велике резерве површинских вода. Просечни годишњи протицај Дунава од 5 260 m³/sec (код Смедерева), Велике Мораве од 253 m³/sec (код Љубичевског моста), Млаве од око 13,3 m³/sec (на ушћу), Пека од око 12,1 m³/sec (на ушћу), Јасенице од око 3 m³/sec и других водотока, указују на изузетно велико богатство на основу кога је овај регион и један од најбогатијих у Републици Србији.

У оквиру Подунавског округа хидроенергетски потенцијали су и релативно и апсолутно мали, због непостојања сектора са падовима од значаја за производњу електронергије. Нешто већи хидропотенцијал се јавља на реци Млави на сектору Горњачке клисуре (12 MW) и на Пеку, на сектору Волујске и Каонске клисуре.

Мале акумулације, осим за производњу електричне струје могу се користити и за водоснабдевање становништва и индустрије, као и за наводњавање пољопривредних површина, заустављање поплавних таласа итд. Водоснабдевање домаћинства и индустрије из акумулације "Горњак" планирано је за насеља у општинама Петровац на Млави, Жабари, Велика Плана, Смедеревска Паланка и Младеновац (јужни вод), као и у општинама Мало Црниће и Сопот (северни вод) и градовима Пожаревац и Смедерево.

У планском периоду ће се наставити са изградњом локалних (насељских) и општинских водовода како би се у свим насељима комплетирао водоводна мрежа. Притом, решење проблема водоснабдевања у општинама Жагубица и Кучево представља приоритет. На основу утврђених природних потенцијала и погодности, водоснабдевање домаћинства и индустрије ће се остваривати:

- изградњом рени бунара (у равничарском делу региона);
- каптирањем извора (у брдско-планинском делу региона);
- захватањем воде директно из водотокова (углавном за индустрију и то из Дунава и Велике Мораве);
- захватањем воде из малих акумулација (на малим водотоцима).

Снабдевање привреде водом у планском периоду ће се заснивати на коришћењу подземних и површинских вода. Резерве подземне воде нису довољне за задовољавање водом великих потрошача, а нарочито не за задовољавање потреба термоелектрана, железаре и других великих потрошача. Због тога се, у планском периоду, рачуна са коришћењем површинских вода или директно из водотокова или из акумулација. За велике потрошаче који ће користити воде директно из водотокова најповољније су локације на обали Дунава, а затим Велике Мораве. У осталим деловима региона површинске воде за водоснабдевање ће се користити из мањих или већих водних акумулација на притокама Дунава, Велике Мораве, Млаве и Пека.

Инфраструктура за неутрализацију и евакуацију штетних, отпадних и коришћених материја

С обзиром на приказано стање, у планском периоду се планира и комплетирање канализационих система за све градске и општинске центре, а затим и за центре заједнице насеља који са општинским средиштима чине основну мрежу центара Подунавског и Браничевског управног округа.

Осим у овим насељима опремање канализацијом се очекује и у другим већим сеоским насељима.

Приоритет у изградњи канализационих система имаће насеља у зони високих подземних вода где не постоје повољни природни услови ни за евакуацију атмосферских падавина. Неопходно је да свака привредна зона има засебно изграђене канализационе системе као и постројења за пречишћавање отпадних и коришћених вода.

Приоритет је и изградња постројења за пречишћавање отпадних и коришћених вода како у општинским центрима, тако и у осталим насељима.

Мелиорациони системи

Планска решења обухватају:

- очување постојећих локалних извора и бунара по селима;
- ревитализацију запуштених мањих водотокова и канала, као и њихово уређивање за одвођење атмосферских вода;
- дефинисање и чување коридора за магистралне трасе водовода, будућих канализационих колектора и резервисање локација за планирана ППОВ;
- одржавање постојећих водорегулација, линијских система и објеката одбране од великих спољашњих и унутрашњих вода;
- настављање уређења корита и обала поменутих и других водотокова, са циљем да се у целини уреди и тако створе повољни услови за развој пољопривреде, шумарства, насеља и функционисања инфраструктуре;
- настављање активности на изградњи малих брана (акумулација) у циљу потпуније заштите простора од ерозије и плављења земљишта и потпунијег коришћења водних потенцијала за потребе водоснабдевања домаћинства и индустрије, развоја туризма и рекреације и коришћење хидроенергетских ресурса.

Један део наведених активности су послови који имају за циљ, пре свега, заштиту пољопривредних, насељских, инфраструктурних и других површина од плављења, а затим и од ерозије земљишта (укључујући и клижење терена). Друга група послова има за циљ, пре свега, смиривање бујица, а затим и коришћење хидропотенцијала за потребе водоснабдевања, наводњавања, производње електричне енергије и развоја рекреације и туризма. Изградња малих брана (акумулација) планира се, практично, у оквиру свих општина, јер за то постоје потребни природни и створени услови.

У Подунавском округу планира се и мелиорација око 60 000 хектара земљишта. У тој области, планиране су следеће активности:

- одводњавање и мелиорација тзв. Жабарске касете;
- одводњавање и мелиорација пољопривредног земљишта у општини Мало Црниће;
- комплетирање система за одводњавање у општини Велико Градиште;
- комплетирање мелиорационог система на тзв. "доњем Костолачком острву";
- изградња система за одводњавање у алувијалној равни река Јасенице и Кубршнице;
- изградња система за одводњавање у алувијалној равни Велике Мораве, у зони ушћа Јасенице;
- одводњавање и заштита од површинских вода у општини Петровац на Млави.

У блиској будућности предвиђена је могућност коришћења хидропотенцијала Велике Мораве изградњом каскадних система. За овај хидроенергетски систем биће рађен посебан план, просторни план подручја посебне намене, у складу са Законом о планирању и изградњи. У том смислу, прецизне локације будућих каскада биће утврђене тим планским документом.

Коришћење вода

Водоснабдевање насеља и индустрије

Обезбеђење довољних количина воде за водоснабдевање становништва и индустрије врши се са изворишта формираних у алувионима река Велике Мораве, Млаве и Пека, као и из локалних извора и врела по насељеним местима (каптаже, копани бунари).

Ова изворишта могу се експлоатисати до рационалног нивоа. При томе, у већини случајева изворишта су лоше заштићена што доводи до погоршавања квалитета вода.

Стање дистрибутивних система је такво да су губици у мрежи у већини насеља преко 35%. Због великих губитака специфична потрошња је превисока и износи у региону у просеку 400 lit/становник/дан.

Развој водоснабдевања на разматраном подручју, мора се кретати ка повећању обезбеђености испоруке воде корисницима (97% обезбеђености) и ка побољшању квалитета испоручене воде. С обзиром да су потребе за водом у највећој мери прерасле могућности локалних изворишта, недостајуће количине морају се обезбедити из регионалних водоводних система, који ће омогућити поуздано водоснабдевање становништва, као и здравствену безбедност (стварање услова за спречавање развоја епидемија хидричног порекла).

Изградњом функционалних подсистема регионалног система Морава - Млава обухватиће се насеља у средњем и доњем току реке Велике Мораве, као и насеља у сливовима река Млаве и Пека. Систем Морава - Млава ослања се на моравске и дунавске алувионе, а у каснијим фазама и на акумулације "Витман" и "Градац" на Млави, као и "Дубравица" на реци Дубравици, притоци реке Пек. Систем ће снабдевати насеља у општинама Петровац на Млави, Мало Црниће, Жабари, Велика Плана и Смедеревска Паланка и граду Пожаревцу, са могућношћу повезивања, ради повећања поузданости, са Смедеревом, Великим Градиштем и општином Голубац. Кучевски подсистем снабдеваће насеља у општинама Кучево и Мајданпек из локалних изворишта и из акумулације Кучево на Буковској реци, са могућношћу довођења воде и са реке Млаве.

При томе, локална изворишта подземних вода треба довести на потребан ниво поузданости и трајно задржати у систему водоснабдевања насеља. У условима смањених привредних активности смањена је и потрошња воде за технолошке потребе. За потребе индустрије и рударства у поређењу са 1981. годином, када је потрошња била интензивна, сада је она готово преполовљена. У просеку око 25% воде троши се у те сврхе из комуналних водовода, док је током 1981. године та потрошња износила око 45%. Највећи потрошачи су термоенергетски комплекси (ТЕ Костолац и ТЕ Морава на Великој Морави), који неповољно утичу на квалитет вода, а самим тим и на животну средину, јер користе проточне расхладне системе, при чему се употребљена вода враћа у реку са повећаном температуром. Код проточних система, за производњу утроши се око 0,3-0,5 m³/kWh.

Део индустрије користи технолошку воду из властитих водоводних система. Ти системи углавном захватају воду из подземних аквифера, што је веома неповољно јер обарају нивое подземних вода.

Наведено указује на чињеницу да се са оживљавањем привредних активности може очекивати јак "удар" на водоводне системе насеља, који неће бити у стању, без веома озбиљних радова на проширењу изворишта, да издрже иоле повећану потрошњу.

Коришћење квалитетне подземне воде за технолошке потребе се забрањује, осим у случају индустрија које користе воду квалитета воде за пиће.

У оквиру интегралних речних система, воду за технолошке потребе треба захватати из речних система, уз обавезу обезбеђивања гарантованих еколошких протока низводно од захвата. Зато је неопходно да се у наредном периоду постепено у индустријама прелази на замењивање изворишта подземних вода одговарајућим извориштима површинских, посебно транзитних вода.

Наводњавање и одводњавање

Генерално, наводњавање земљишта у Републици Србији јако заостаје за свим суседним земљама, као и за могућностима и потребама земље. Долине Велике Мораве, Млаве и Пека имају повољне земљишне потенцијале за интензивну пољопривредну производњу. Високу, стабилну производњу ограничавају неравномерне и недовољне количине падавина у вегетационом периоду. Сушни периоди изражени су у овом подручју, а обрадиве пољопривредне површине које се данас налазе под системима за наводњавање су скромне.

Чак и изграђени системи за наводњавање често се не користе, тако да је пољопривредна производња под великим утицајем метеоролошких фактора. Озбиљан проблем представља и незавршени процес комасације и заштите пољопривредног земљишта од промене намене и неконтролисана урбанизације. Због тога је неопходно заштитити површине погодне за наводњавање без ограничења (категорије I-III), посебно у приобаљу река где се један исти систем може двонаменски користити и за наводњавање и за одводњавање. Потребно је постојеће пумпне станице прерадити тако да могу да раде са реверзибилним пумпањем (избацујући воду из хидросистема у периоду одводње и убацујући воду из река у каналски систем у периоду наводњавања). Такође, треба изградити нове савремене системе који би воду трошили ефикасно (системи "кап по кап" и сл.).

Услове за ревитализацију и развој система за наводњавање и одводњавање треба обезбедити у Подунавском округу ("Годомин", "Воћар" и "Шумадија"), као и у Браничевском (Пожаревачки басен и Стиг), где се налазе и значајне прехрамбене индустрије.

И поред будуће неопходне изградње акумулација на Великој Морави, Млави и Пеку, због њиховог ограниченог потенцијала и будућег вишенаменског коришћења треба планирати да се у исте, за потреба наводњавања, уведу и воде транзитних река, како би се обезбедио велики утрошак воде.

Хидроенергетика

Хидроенергетско искоришћавање вода је еколошки најповољнији, а у комбинацији са вишенаменским коришћењем вода, најрационалнији вид производње електроенергије. Велика Морава, Млава и Пек поседују одређени енергетски потенцијал који треба искористити (Велика Морава - 1 090 GWh/год, Млава - 131 GWh/год, Пек - 199 GWh/год).

Млава је у горњем току пробила дугу Горњачко-рибарску клисуру са проширењем код села Крепољин и завршетком клисуре код села Ждрело испред манастира Горњак. Овај потез омогућава изградњу бране и формирање вишенаменске акумулације са сезонским изравнавањем, при чему би електрана била веће снаге од 10 MW. Низводно је могућа изградња малих проточних акумулација на којима би се, поред основне улоге да повећа протицај у маловодном периоду (оплемењивање малих вода), изградиле мале ХЕ (мање снаге од 10 MW) чија се производња у сушним периодима своди на врло мале вредности.

У сливу Пека, на Буковској реци, предвиђена је изградња вишенаменске акумулације са електраном снаге преко 10 MW. У горњем току Пека могуће је изградити мале проточне акумулације са електранама снага мањих од 10 MW.

На Великој Морави у оквиру интегралног пројекта уређења долине Велике Мораве, која се третира као појас интензивнијег развоја, планира се каскада проточних ХЕ, чији се успори налазе у границама реконструисаних одбрамбених насипа. Локације и капацитети ових ХЕ биће утврђени током израде инвестиционо-техничке документације и одговарајућег планског документа (просторни план подручја посебне намене).

Генерални став дефинисан у циљевима Просторног плана Републике Србије је да се мале ХЕ могу градити на свим местима где не ремете развој већих система и где не угрожавају еколошке функције водотока.

Функционисање овако сложених система захтева успостављање јасних односа између електропривреде и водопривреде. Са повећањем потреба за водом осталих корисника, а пре свега за водоснабдевања и наводњавања, биће неопходно да се досадашња пракса доминантне позиције енергетског режима, прилагоди захтевима водопривреде, што ће утицати на планирану производњу електричне енергије. Посебно ово треба имати у виду када страни инвеститори финансирају објекте где њихови интереси не коинцидирају са интересима водопривреде које треба законски заштитити.

Пловидба

Генерално, због транзиционих проблема смањен је промет на унутрашњим пловним путевима у Републици Србији. Неравномеран распоред пловних путева је један од најнеповољнијих фактора за убрзанији развој речне пловидбе. Технички и економски, реално је проширење пловних путева дуж Велике Мораве, затим горњим током Јужне Мораве недалеко од Ниша и каналом до Ниша, као и дуж Западне Мораве до Краљева, а све у оквиру пројекта интегралног уређења тих долина.

Наведени пловни путеви значајно би допринели развоју ових делова Републике Србије.

Такође, потребно је задржати могућност у наведеним пројектима проширења и надградње објеката, чиме би се у неком периоду створили услови за реализацију пројеката.

Рибарство

На територији Републике Србије рибарство је заступљено на деловима природних водотока, у вештачким акумулацијама и каналима, као и у посебним топловодним или хладноводним рибњацима.

У алувионима Велике Мораве, Млаве и Пека могуће је формирати шаранске рибаке у депресијама формираним на деловима обала водотока, највећим делом у доњим деловима тока. Искоришћење оваквих депресија за рибаке добро је решење јер се оне не могу користити за неку другу функцију у простору. Проширење таквог вида коришћења земљишта и вода у најнижим приобаљима Велике Мораве, Млаве и Пека основна је стратегија за проширење рибарства у оквиру интегралних водопривредних система.

Хладноводни (пастрмски) рибаци могу се развијати на водотоцима највишег квалитета и то на малим површинама, најчешће у зонама изворишта. Рибаци се могу градити само на локацијама на којима не угрожавају изворишта.

Акумулације које се предвиђају за снабдевање водом насеља не могу се користити и за узгој риба у кавезима, због процеса еутрофикације.

Експлоатација грађевинског материјала

Непланска експлоатација грађевинског материјала из алувиона Велике Мораве, Млаве и Пека угрожава хидротехничке и еколошке параметре ових водотока. Уништавањем морфологије корита угрожавају се изграђени објекти на водотоцима (насипи, обалоутврде, мостови и др.).

Најугроженији је алувион Велике Мораве код кога се тешко одржавају и изводе објекти за стабилизацију и уређење корита. Ископ грађевинског материјала мора бити у функцији регулације водног тока.

Експлоатација грађевинског материјала мора се регулисати и изводити искључиво на основу пројеката усклађених са пројектима планиране водопривредне инфраструктуре, одобрених од институција које су задужене за водопривреду Републике Србије у целини.

Заштита вода

Каналисање насеља и одвођење отпадних вода

Побољшано стање квалитета вода у водотоцима Велике Мораве, Млаве и Пека у односу период 1981. године је последица смањења индустријске и пољопривредне производње током деведесетих година. Порастом привредних активности може се очекивати значајно погоршање стање квалитета вода.

Заштита квалитета вода је нужна јер највећи део подземних вода које се користе и које ће се користити за водоснабдевање насеља, припада алувијалним подземним водама, које се прихрањују из водотока и чији је квалитет у директној вези са квалитетом вода у водотоцима.

Поправљање садашњег стања квалитета вода у водотоковима императив је као предуслов за коришћење вода и очување екосистема. Поред нужних мера одвођења употребљених домаћих и индустријских вода, у градовима и насељима региона чији је број становника преко 2 000, неопходно је изградити сепаратне канализационе мреже којим би се, преко главних колектора, отпадне фекалне воде доводиле до централних ППОВ. Исте ће омогућити очување квалитета воде испуштањем третиране воде потребног степена пречишћавања (за водотоке II категорије БПК5 - 25 mg/l O₂, ХПК - 125 mg/l O₂, УСМ - 35 mg/l O₂).

Индустријске отпадне воде које не могу бити упуштене директно у фекалну канализацију, претходно треба пречистити локалним уређајима (постројења за предтретмане), до степена који омогућава упућивање у мрежу, односно централно постројење за пречишћавање. Истовремено је неопходно и повећање протицаја у маловодним периодима.

Да воде не би постале ограничавајући фактор развоја насеља, неопходно је, поред предузимања мера у оквиру слива, поправити режим вода на сливу Велике Мораве, довођењем вода из ободних сливова веће водности (реке Дрина, Лепенац, Бели Дрим, Пчиња, Драговиштица итд.). При томе, поправљање режима вода изградњом акумулација има незаменљиву улогу. Уз то, неопходна је и изградња значајног броја акумулација на сопственом сливу, ради поправљања временски веома неравномерних протицаја.

Одбрана од штетног дејства воде

Одбрана од поплава и регулација река

Насеља, железничке пруге, индустрија, обрадиво пољопривредно земљиште и други инфраструктурни системи у непосредном сливу река Дунав, Велика Морава, Млава и Пек, од поплава се штите насипима регулисаних делова токова, каналским системима и акумулацијама за ублажавање поплавних таласа.

Постојећи заштитни системи морају се стално надграђивати, а нови, недостајући у систему одбране, градити. Разлог за то је што се узводним радовима у сливу, изградњом насипа искључују инундације, а просецима кривина скраћују корита, чиме се погоршавају режими великих вода.

Такође, сталном доградњом повећава се степен заштите брањених подручја са рачунским водостајима повратног периода 1%. Степен заштите је динамичка категорија и мења се зависно од промене вредности брањених добара.

У доњем току Велике Мораве, формиране су касете, тј. подручја оивичена заштитним системима за одбрану од спољашњих и унутрашњих вода, у којима су привредни објекти који се штите. Касете се морају дограђивати и завршити. Ово су пасивне мере које су веома значајне, јер је изградња великих акумулација за прихватање поплавних таласа у региону, а и по сливовима, недовољна.

У планском периоду, активности на реализацији система одбране од вода у региону треба фокусирати на одржавање и надградњу постојећих система, уз примену и неинвестиционих мера (спречавање грађења у угроженим зонама) и изградом планова одбране од поплава за воде другог реда.

Будући развој система за заштиту од великих вода подразумева поштовање следећих принципа и критеријума:

- обезбеђеност заштите је примерена вредности садржаја који се бране од поплава. Варира од заштите од тзв. двадесетогодишње велике воде, за заштиту пољопривредних површина ван мелиорационих подручја, до заштите од тзв. двестогодишње велике воде, за зоне општинског центра и сва остала насеља општине;

-
- заштитни системи се складно морају уклопити у урбано и остало окружење, по правилу добијајући вишенаменске функције: а) линијски заштитни системи
 - као елемент урбаног уређења обала, водећи рачуна о функционалном повезивању насеља са рекама, б) системи за одводњавање - за комплексне мелиорационе системе и в) ретензије за ублажавање таласа великих вода - као елемент рекреационих површина насеља и примењиве у пољопривредној производњи;
 - на бујичним водотоцима заштита се обавља, где год је то могуће, активним мерама ублажавања поплавних таласа ретензијама вишенаменског карактера и мерама које су предвиђене планом за одбрану од бујичних поплава и других пратећих појава штетног дејства вода;
 - повећање поузданости заштитних система реализацијом касета, којима се евентуални пробој линија одбране локализује на мањој површини;
 - насипи се морају тако уклопити у све друге садржаје који се граде у близини, да не буде угрожена њихова функција и да у њиховој близини нема објеката који би могли да отежају или онемогуће њихово одржавање у периодима дуготрајне одбране од великих вода;
 - одбрану од поплава и бујица усагласити и интегрисати са осталим водопривредним и пољопривредним активностима појединачних општина.

Комуникациона инфраструктура

У планирању организације и уређење простора полази се од претпоставке да ће развој поштанског саобраћаја и телекомуникација обезбедити равномерно задовољавање потреба на читавој територији региона. У планском периоду ће се наставити са проширивањем мреже комуникационих веза и објеката у складу са потребама становништва (домаћинства и привреде).

Приоритетна планска решења и конкретни задаци се везују за реконструкцију постојеће ТТ мреже, њено ширење према корисницима и покривање постојећих просторних и функционалних дефицита, а могу се артикулисати кроз:

- дефинисање и заштиту постојећих траса оптичких међумесних, регионалних и локалних каблова;
- покривање територије плана мобилном телефонијом, изградњом нових базних станица;
- ширење савремених телекомуникационих система и услуга, изградњом оптичких каблова до секундарних општинских центара;
- модернизацију и реализацију постојеће ТТ мреже и објеката, како би се покрио дефицит бројева у фиксној телефонској мрежи, изградњом Мултисервисних приступних чворова или Приступних чворова за вишеструке услуге (у даљем тексту: МСАН);
- замену постојећих аналогних телефонских централа дигиталним системима комутације и широкопојасним уређајима најновије генерације;
- децентрализацију мреже (претплатничка петља мања од 1,5 km);
- замену свих бакарних каблова на спојним путевима, оптичким;

- увођење оптичких каблова у приступну мрежу (до већих бизнис корисника и у све веће стамбене објекте).

Дугорочне планске активности фокусирати на:

- даљу трансформацију и модернизацију постојећих ПТТ јединица;
- даљу изградњу мреже дигиталних АТЦ, односно савремених система развоја ТТ мреже;
- развој телематских понуда;
- развијање и ширење мреже оптичких каблова;
- изградњу нових базних станица;
- јачање локалних телевизијских и радио система у функцији обавештености о актуелним догађањима и мониторингу живота грађана;
- задржавање постојећих пошта, евентуално отварање нових у насељима и зонама са већим бројем корисника и отварање "уговорних пошта" у оквиру трговинско-угоститељско-сервисно-туристичких објеката у селима и производним зонама;
- у оквиру телекомуникација, физичком приближавању корисницима путем МСАН. Одустаје се од изградње већег броја АТЦ, већ се систем технички и експлоатационо развија путем МСАН, који заузимају мањи простор, а дају могућност квалитетног коришћења свих комутационих услуга.

Комунална инфраструктура

Комунални отпад

Основни циљ јесте ургентна санација постојећих градских депонија и минимизирање штетних утицаја у будућем периоду, путем коришћења и примене свих савремених достигнућа и искустава у области санације и ремедијације. Под минимизирањем штетног утицаја депоније, подразумева се предузимање најнужнијих мера заштите животне средине, тј. максималне могуће интервенције које ће, пре свега, заштитити становништво и околне објекте од директних узрочника заразе и загађења:

- гасова који се издвајају из тела депоније, што може довести до самозапалјивања и развејавања густог, штетног дима;
- ширења непријатног мириса отпада, који се при хемијским и биолошким реакцијама, а под дејством топлоте и атмосферских падавина, распада, јер није прекривен довољном количином инертног материјала;
- директног контакта људи, домаћих животиња и птица са отпадом који је сигуран извор заразе.

У складу са наведеним, основна планска решења су:

- лоцирање и изградња регионалне депоније на територији Браничевског округа у складу са захтевима корисника и планом детаљне регулације;
- затварање постојећих несанитарних депонија на територији свих општина региона;

-
- заустављање досадашњег тренда просторне дисперзије депонија дуж путева, речних токова и у близини сеоских и градских насеља;
 - индивидуално прикупљање органског и неорганског отпада, прерада органског отпада на локалном нивоу и даља дистрибуција неорганског отпада крајњим корисницима, тј. откупљивачима секундарних сировина;
 - утврђивање механизма санације постојећих депонија које се затварају у градским насељима и ван њих, као и начине рекултивације земљишта ради привођења новим наменама.

Потребно је извршити детаљна геолошка и хидротехничка истраживања као и анализе квалитета подземних вода у непосредној близини сваке депоније, због могућности евентуалне еколошке угрожености земљишта. Рекултивација депоније (заједно са истраживањима) требало би да се обави у периоду од једне до три године након затварања.

У оквиру граница локације депоније очекује се и изградња ППОВ које настају као секундарни продукти третмана и одлагања комуналног отпада. Целокупан систем заснован је на дефинисању мреже трансфер станица у свакој појединачној општини, из којих би се отпад превозио на место прераде и коначног одлагања. Општинске управе саме одређују локације трансфер станица на својим територијама, плановима ужих територијалних целина и у складу са постојећим пројектима за депоније.

Након изградње регионалне депоније предвиђа се затварање свих градских депонија и њихова ремедијација и санација у складу са пројектима санације и ремедијације постојећих градских депонија.

Локације трансфер станица морају да задовоље основне услове:

- лоциране на ободима градова или села, на приступним путевима ка регионалној депонији;
- удаљене најмање 2 km од здравствених станица и других медицинских центара са стационарним пацијентима, бања или прехранбене индустрије;
- удаљене најмање 500 m од најближе зоне стамбених насеља, зона заштите културно-историјских споменика или зона заштите животне средине, као и од аутобуских станица, складишта запаљивих материја и војних објеката;
- удаљене најмање 100 m од бензинских станица или станица за снабдевање нафтом и гасом;
- да се не налазе изнад инсталација за иригацију, хидромелиорационих система, било каквих објеката подземне инфраструктуре и др.

Најефикасније је потенцијалне сировине (стакло, метал, папир и пластику), сепаративно одвајати и укључивати у производни процес одређених индустрија, органске материје (лишће, отпаци од дрвета и траве), компостирати и прерађивати у органско ђубриво, а несагориве и неразградиве отпатке (шут, пепео, отпаци камена, опеке и сл.), користити за насыпање путева или друге грађевинске потребе.

Гробља

Основно опредељење јесте планско лоцирање нових сеоских гробаља и утврђивање надлежности општинских јавних комуналних предузећа над свим сеоским гробљима.

Обавезно је уређење и комунално опремање сеоских гробаља водоводном и кишном канализацијом и формирање управе гробаља у свакој месној заједници.

Ширење постојећих или изградња нових гробаља на другим локацијама, усмераваће се на основу одговарајућег урбанистичког плана у локалне центре, како би се обезбедило њихово функционисање, уређење и одржавање у складу са правилима за ову врсту комуналних објеката.

Неопходно је планирати нова или проширити стара сточна гробаља, уколико за то постоје услови, у свим општинама региона.

Пијаце

Основно концептуално опредељење јесте побољшање хигијенских услова и уређење пијаца (зелених, сточних и млечних) према утврђеним стандардима. Приоритет има побољшање санитарних услова на постојећим објектима.

Приликом пројектовања нових пијаца у градским и сеоским насељима, обезбедити саобраћајну регулацију око пијаце, одговарајуће паркинг површине, адекватан приступ доставним возилима и ограничити промет робе ван пијачног простора.

4. Животна средина, предели, природна и културна добра

Заштита животне средине

Полазећи од стања квалитета животне средине на подручју Просторног плана, утврђене су категорије животне средине:

1) Подручја загађене и деградиране животне средине - локалитети са прекорачењем граничних вредности загађивања, урбана подручја, подручја отворених копова лигнита, јаловишта, депоније, термоелектране, коридори аутопутева, водотоци IV и "ван" класе, са негативним утицајима на човека, биљни и животињски свет и квалитет живота. У овој категорији најугроженија подручја су Смедерево, Костолац и коридор аутопута Београд-Ниш. Највећа емисија гасова SO₂, NO_x и суспендованих честица је на подручју града Београда, а затим у Браничевском округу. Поред Обреновца и Лазаревца, у Костолцу су највеће депоније летећег пепела од сагоревања угља у термоелектранама. Урбана подручја која спадају у ову категорију су и Смедеревска Паланка и Пожаревац. У ову категорију загађености спадају и садашњи водотоци четврте и "ван" класе.

2) Подручја угрожене животне средине - локалитети са повременим прекорачењем граничних вредности, субурбане зоне насеља најугроженијих подручја из I категорије, сеоска и викенд насеља, туристичке зоне са прекомерним оптерећењем простора, подручја експлоатације минералних сировина, ДП I и II реда, железничке пруге, велике фарме, зоне интензивне пољопривреде, аеродроми, речна пристаништа, водотоци III класе, са мањим утицајима на човека, живи свет и квалитет живота. У овој категорији су Кучево, Петровац на Млави, Жагубица, Голубац, Велика Плана, Велико Градиште, зоне интензивне пољопривреде (Стиг, Браничево), линије ДП I и II реда и пруга и речна пристаништа.

3) Подручја квалитетне животне средине - шумска подручја, туристичке зоне контролисаног развоја, пољопривредне воћарске и виноградарске зоне,

подручја са природном деградацијом, ливаде и пашњаци, ловна и риболовна подручја, водотоци II класе, са преовлађујућим позитивним утицајима на човека, живи свет и квалитет живота. У овој категорији су Мало Црниће, Жабари, зоне са воћарством и виноградарством, коридори локалних путева, као и територије сеоских насеља општина које припадају II категорији, подручја са природном деградацијом (еродирани површине, заслањена земљишта, клизишта, плавни терени и др.).

4) Подручја веома квалитетне животне средине - подручја заштићених природних добара, мочварна подручја, подручја заштићена међународним конвенцијама, водотоци I класе, у којима доминирају позитивни утицаји на човека и живи свет. У ову категорију спадају део Националног парка "Ђердап", подручје природног добра Бељанице, Хомољских и Кучајских планина и друга заштићена природна добра.

У подручјима у којима је деградирана и угрожена животна средина ("hot spots"), неопходно је предузети одговарајуће активности кроз ангажоване пројекте који ће санирати последице и унапредити технологију до нивоа да не загађују животну средину (примена ВАТ).

Концепција заштите и унапређења квалитета животне средине кроз даљи плански развој подразумева стриктно поштовање законске регулативе у свим областима. Поред поштовања законских оквира концепција се заснива на следећим поставкама:

- планирање развоја мора бити на принципима одрживог развоја, што подразумева рационално коришћење природних ресурса, воде, земљишта, минералних сировина, као и свих других природних ресурса, уз очување и унапређење еколошких потенцијала простора, афирмисање коришћења обновљивих извора енергије;
- очување природних вредности шума и шумског земљишта, квалитета воде за пиће, ваздуха, заштити пољопривредног земљишта и очувању његовог квалитета за производњу здравствено безбедне хране, заштити биодиверзитета и екосистема, заштити и унапређењу других природних и културних добара;
- управљање комуналним, индустријским и опасним отпадом базира се на одређењу смањења количине отпада, ефикаснијој рециклажи, безбедном трајном збрињавању опасног отпада из постојећих привремених складишта, а спроводи се у складу са законима, уредбама и прописима који уређују ову област;
- спровођењем мера превенције еколошких ризика, као и санације последица индустријских удеса и санације и ремедијације деградираних подручја;
- спровођењем поступка стратешке процене утицаја у фази израде планских докумената, као и студије о процени утицаја на нивоу пројеката, обезбедити интегрисање основних принципа и начела заштите животне средине у све процесе планирања, пројектовања и реализације;
- у складу са законском регулативом обезбедити заштитне зоне и одстојања између објеката са повећаним загађењем, односно индустријским ризиком, од зона становања и других вулнерабилних објеката и зона;

- очување природних вредности изработом планских докумената уз сарадњу са надлежним институцијама, и то кроз планирање система зелених површина града, планирање еколошке мреже (мрежа вредних биотопа), издвајање карактеристичних типова предела и др.

Концепција заштите и унапређења оствариваће се спровођењем планских концепција и решења, као и следећих мера и смерница:

1) заштите и унапређења квалитета ваздуха

- предузимање мера систематског праћења квалитета ваздуха - контрола квалитета ваздуха на више мерних места, а у складу са Законом о заштити ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 10/13) и Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 11/10, 75/10 и 63/13).

- смањење емисија загађујућих материја из постојећих извора загађивања, прописивањем и строгом контролом граничних вредности емисија из стационарних и покретних извора загађивања од стране локалних јединица управе, на основу утврђених стандарда на националном нивоу (нарочито у градовима Пожаревац и Смедерево); развојем и имплементацијом савременијих мера заштите у оквиру рударског басена; смањењем загађења ваздуха емисијама угљен монооксида из индустријских постројења на планском подручју постављањем филтера; применом еколошки повољније технологије и система за пречишћавање ваздуха у индустрији, у циљу задовољења граничних вредности емисије; смањењем емисије угљен монооксида у зони ДП I и II реда; проширење и техничко унапређење система даљинског грејања општинских центара и усклађивање режима рада постојећих котларница са прописима; затварањем и санацијом постојећих депонија;

- дефинисање регионалне стратегије заштите ваздуха, планова у случају прекограничног загађења, локалних планова квалитета ваздуха и планова оператера за смањење емисија из стационарних постројења.

2) заштите и унапређења квалитета вода

- отпадне воде се могу упуштати у реципијент само уз примену одговарајућег третмана, на начин и до нивоа који не представља опасност за природне процесе и који не умањује њихово вишенаменско коришћење;

- оспособити постојећа постројења за пречишћавање комуналних отпадних вода и инсталирати нове пречистаче у индустријама које их немају. Извршити реконструкцију постојећих ППОВ у циљу повећања капацитета и ефикасности;

- заштита постојећих и планираних изворишта водоснабдевања, успостављањем одговарајућег режима санитарног надзора и заштите животне средине у ужој и широј зони заштите изворишта, као и резервација простора за планиране акумулације;

-
- ширење и модернизација канализационе мреже насеља са одговарајућим ППОВ у општинама и градовима;
 - обавити санитацију сеоских насеља, са одвођењем отпадних вода домаћинства у прописане водонепропусне септичке јаме, уз организовање даљег поступка са отпадним водама на санитарно безбедан начин;
 - унапређење квалитета водотокова до прописане класе квалитета;
 - ревитализација и проширивање водоводног система и смањење губитака воде;
 - чишћење дивљих сметлишта са обала (посебно Дунава и Велике Мораве) и из корита река која угрожавају квалитет воде;
 - доследна примена Директиве Европског парламента и Савета о успостављању оквира за деловање заједнице у области политике вода (2000/60/ ЕС) и Закона о водама ("Службени гласник РС", бр. 30/10 и 93/12) у домену утврђивања и координације мера за површинске и подземне воде;
 - систематско праћење квалитета вода - редовно праћење вредности показатеља квалитета вода и редовно праћење састава отпадних вода пре испуштања у реципијент.

3) заштите и унапређења квалитета земљишта

- посебан интерес је очување земљишта које се одликује високим пољопривредним вредностима;
- систематско праћење квалитета земљишта, праћење концентрације тешких метала, арсена и азота у земљишту (посебно у градовима Пожаревац и Смедерево);
- очување функција земљишта спровођењем техничких и биолошких радова и мера заштите на евидентираним ерозионим теренима, посебно оним са екцесивном и врло јаком ерозијом;
- рекултивација постојећих сметлишта, затворених општинских депонија (или депонија у процесу затварања), комплекса и локалитета експлоатације минералних сировина, привремених позајмишта земље итд.;
- спречавање загађења токсичним материјама које се користе у индустрији и пољопривреди.

Заштита културних добара

Планска концепција заштите, унапређења и развоја културног наслеђа, заснована на принципима интегративне заштите, подразумева корелацију три кључна елемента - очување, унапређење и управљање културним наслеђем као ресурсом - као ефикасан механизам који ће створити претпоставке за трајну заштиту наслеђа и интегрисање у савремене развојне токове, као једини реалан пут ка његовом опстанку и рехабилитацији.

Примарна заштита, која се односи на чување, одржавање и коришћење културних добара, односно њихову заштиту, конзервацију и обнову, треба да се спроводи кроз мере које су у складу са Законом о културним добрима ("Службени гласник РС", бр. 71/94, 52/11 - др. закон, 52/11 - др. закон и 99/11 - др. закон) и правилима урбанистичке заштите, и то кроз различите нивое третмана, у зависности од значаја и карактера баштине. Ово подразумева претходну пажљиву ревалоризацију културних вредности и осмишљено интервенисање кроз урбанистичке планове, уз доследну примену услова и мера прописаних од стране надлежне службе заштите.

Унапређење квалитета културног наслеђа и његовог окружења и промовисање акција у циљу чвршћег интегрисања у шире друштвене токове спадају у домен развојне концепције. Ово подразумева широку платформу деловања, усмерену на:

- 1) активно ангажовање најширег круга надлежних и заинтересованих субјеката у остварењу циљева заштите и интеграције културног наслеђа (стручне службе, јавни, приватни и цивилни сектор), кроз утврђивање стручних критеријума заштите, помоћ општинској/градској управи у дефинисању стратегије и политике развоја културног наслеђа, стимулисање сопственика и инвеститора у поштовању вредности културног наслеђа и његовом укључивању у економске токове;
- 2) интегрисање деловања на заштити културних добара у секторске развојне политике (нпр. у области саобраћајног и инфраструктурних система - повећање саобраћајне доступности и инфраструктурно опремање локалитета културних добара, измештање транзитног саобраћаја из непосредног окружења споменичких целина, хидротехничко уређење простора у окружењу културних добара; у области развоја привреде - дисперзија делатности у складу са вредностима подручја са аспекта културног наслеђа; у области развоја туризма - развијање одговарајуће туристичке инфраструктуре која ће подржати развој подручја са културним вредностима и сл.);
- 3) повезивање локалних самоуправа на основама умрежавања наслеђа у јединствену културну мапу подручја, за шта су добре претпоставке постојање већег броја споменика изузетног значаја (дакле, под директном ингеренцијом државе), и то на територији оба округа, а са друге стране јединствена регионална служба заштите са ингеренцијама на целом планском подручју.

Управљање културним наслеђем као ресурсом, подразумева афирмисање свих аспеката коришћења културних добара усмерених на јачање економске основе. Културно наслеђе, по правилу, представља један од основа туристичке понуде неког подручја, али се истовремено морају развијати и остали видови његовог коришћења, пре свега едукативна и привредна димензија, који, међусобно интегрисани, морају да чине одговарајући приступ наслеђу као ресурсу.

Туристички аспект

Изразита разноврсност, равномерна просторна дистрибуција, програмска специфичност и значај културних добара на планском подручју представљају готово идеалне претпоставке за интензивније активирање културног наслеђа у укупну туристичку понуду. Подунавље, као интегративни фактор подручја у целини, обилује културним наслеђем које се на најразличитије начине може укључити у јединствену

туристичку понуду региона, али и на културној основи повезивати овај регион са ближим и даљим регионима целог Подунавља (тематски итинерери везани за римски Limes, пут римских царева, тврђаве на Дунаву и сл). Са друге стране, дунавско залеђе, богато средњовековним сакралним споменицима, али и очуваним природним вредностима подручја, представља изузетан културни ресурс који се може повезати, како са Подунављем (преко средњовековних тврђава на Дунаву и њихових градитеља), тако и са ширим простором и укупним српским средњовековним градитељским наслеђем (манастири, утврђења). Најзад, догађаји и споменици новије српске историје (устанци против Турака и утемељење државности) повезују читаво подручје Подунавског и Браничевског округа у јединствену целину (Пожаревац, Смедерево, Смедеревска Паланка, Велика Плана) и чине специфичност која округе може повезати са културним траговима развоја самосталне српске државе XIX века.

Културни аспект

За промоцију и коришћење културног наслеђа од великог значаја могу да буду већ афирмисани облици манифестационог туризма, заступљени у већој или мањој мери у готово свим општинама и градовима округа. Они би на посебан начин могли да укључе и културно наслеђе, кроз одвијање манифестација у споменицима културе или као специфичне пратеће фестивалске програме, промоције, посете културним добрима, одржавање одређених програма у споменичким објектима и сл. Позитивна искуства оваквог коришћења ("Смедеревска јесен" и "Тврђава театар" у Тврђави у Смедереву, повремене културне манифестације и програми у Виминацијуму и др.), показују да, уз превасходну бригу и заштиту споменичких вредности, културна добра могу на изванредан начин да се активирају у најширу културну понуду, не само овог подручја, већ и на националном нивоу (посебно добра од изузетног значаја). Овакав аспект коришћења подразумева и најшире могућности умрежавања постојећих или утемељења нових културних манифестација, које би се одвијале на различитим локалитетима истовремено, како унутар региона, тако и у суседним и даљим регионима.

Економски аспект

Карактер културног наслеђа Подунавског и Браничевског управног округа може бити подстицај за економски аспект коришћења баштине у најширем смислу. Подстицање обнове запуштених и девастираних комплекса, побољшање туристичке инфраструктуре око значајних споменичких локалитета, мотивисање инвеститорске иницијативе ка улагању у обнову баштине и њено коришћење за различите облике туризма и услуга (наутички, еко, етно, виноградарски, ловни туризам, репрезентативни смештајни и услужни капацитети), укључивање културних добара у привредне манифестације у округу - само су неки од могућих видова економског активирања културних добара. Уз тесну сарадњу са надлежном службом заштите, у циљу заштите и чувања споменичких вредности сваког појединачног добра, економско активирање културног наслеђа и његове околине (које укључује и све претходно наведене аспекте коришћења), представља једини реалан пут ка његовом суштинском трајању.

Услови и мере заштите културних добара

Будући да у поступку израде овог плана није достављен акт о условима чувања, одржавања и коришћења и утврђеним мерама заштите културних добара и добара која уживају претходну заштиту на планском подручју, надлежног Завода за заштиту споменика културе Смедерево, условима и мерама у овом плану дефинишу се општи критеријуми, услови и мере у циљу заштите културних добара, спречавања њихове деградације, али и интегрисања у планска решења и пропозиције овог и планова нижег хијерархијског нивоа.

Систематска заштита културног наслеђа на планском подручју подразумева, пре свега, израду одговарајуће студије о валоризацији непокретних културних добара и добара под претходном заштитом, која би обухватала: рекогносцирање терена, истраживање података и прикупљање документације; валоризацију споменичких вредности евидентираних и регистрованих добара; презентацију релевантних података о објектима и локалитетима, на основу којих је могуће утврдити конкретне појединачне мере и услове заштите; утврђивање посебних услова заштите за објекте или комплексе, са дефинисањем зона заштите и заштићене околине. Ова студија интегрисала би и спроведена истраживања и мере утврђене приликом израде појединачних просторних планова јединица локалне самоуправе на обухваћеном подручју. С обзиром на сложеност, вредност и заједнички интерес овог пројекта, оптимално је удружено деловање свих територијалних јединица, у сарадњи са надлежном службом заштите.

До израде ове студије, на планском подручју важе општи услови заштите за сва појединачна утврђена и евидентирана добра, утемељени у Закону о културним добрима, који подразумевају следеће:

- на заштићеним добрима и њиховој заштићеној околини не смеју се изводити никакви радови који могу променити њихов садржај, природу или изглед, без претходно прибављених услова и сагласности надлежне службе заштите;
- непокретна културна добра и добра која уживају претходну заштиту могу се користити у својој изворној, или одговарајућој намени, на начин који неће ни у чему угрозити њихова основна споменичка својства;
- непокретна културна добра и добра под претходном заштитом не смеју се користити у сврхе које нису у складу са њиховом природом, наменом и значајем, или на начин који може довести до њиховог оштећења;
- на археолошким локалитетима, на парцелама заштићених добара и на парцелама њихове заштићене околине, није дозвољено планирање никакве градње, осим ако се то изричито одобри посебним условима надлежна служба заштите;
- власник, корисник или други субјекат који по било ком основу располаже непокретним културним добром или добром под претходном заштитом, дужан је да га чува и одржава с пажњом, тако да не дође до оштећења или уништења његових споменичких својстава;
- није дозвољено рушење, раскопавање, преправљање, презиђивање, прерађивање или извођење других радова који могу променити изглед и вредност културног добра, без претходно прибављених услова и сагласности надлежне службе заштите;

-
- надлежни завод за заштиту споменика културе посебним правним актом утврђује конкретне услове чувања, коришћења и одржавања, као и услове за предузимање конкретних мера заштите за свако појединачно непокретно културно добро или добро под претходном заштитом;
 - акт о мерама техничке заштите, који утврђује надлежни завод, прибавља се пре издавања локацијских услова, односно у поступку израде урбанистичког пројекта у целинама где је Просторним планом предвиђена њихова израда;
 - пројектна документација (главни пројекат) доставља се надлежном заводу на сагласност.

Планске мере за трајну и интегративну заштиту културних добара, поред израде наведене студије, подразумевају и имплементацију мера и услова заштите у планску документацију нижих хијерархијских нивоа на целој обухваћеној територији, као и дефинисање обавезе у погледу поштовања и примене прописаних услова и мера заштите, које се односе на све актере активности у простору. Посебан плански третман захтевају културна добра највише категорије, као и значајни комплекси и целине културних добара, нарочито они изван урбаних подручја, за које је најцелисходнији вид интегративне заштите израда одговарајуће урбанистичко-планске документације. За њих, као и за интегрисана културна добра унутар урбаних подручја, важи обавеза прибављања посебних услова надлежне службе заштите приликом израде планских докумената.

Као мера трајне и интегративне заштите културних добара, пропозицијама просторног развоја у овом плану дефинише се и сет активности различитог нивоа приоритета, који је везан за културно наслеђе и подразумева обавезу и сарадњу различитих актера на имплементацији на регионалном нивоу.

Заштита од интереса за одбрану земље и заштита од природних непогода

Савремени концепт заштите и управљања, полази од чињенице да је на свим нивоима и у свим фазама планирања, потребно дефинисати прихватљив ниво ризика од природних непогода, па затим системом превентивних, организационих и других мера и инструмената интервенисати у циљу спречавања њиховог настанка, односно смањивања последица непогода на прихватљив ниво. Да би се могла извршити правилна процена степена повредивости простора, односно ограничења за његово коришћење, потребно је приступити изради катастра угрожености простора од природних непогода у функцији просторног планирања. На бази сазнања и истраживања направила би се листа тачака (зона) могућих ризика, вероватноће појављивања, обима последица и на основу тога дефинисали планови и приоритети заштите у планирању простора Републике Србије.

Подунавски и Браничевски управни округ нису, до сада, имали јасно дефинисану политику заштите од природних непогода, већ се овај проблем решавао или кроз секторске студије за поједине врсте непогода или као саставни део разних планских докумената (који најчешће нису били усаглашени по питању ове проблематике). Због тога, неопходно је у наредном периоду донети стратегију интегралне заштите од природних непогода, која би уз одговарајуће планске и друге потребне мере и инструменте, морала бити подржана адекватном законском, просторно-планском,

урбанистичком и техничком регулативом, нарочито у вези са политиком коришћења земљишта, изградње објеката и техничке инфраструктуре.

Концепција заштите од природних непогода заснива се на:

- успостављању и јачању система за управљање сеизмичким ризиком;
- доношењу стратегије за смањење ризика од земљотреса;
- изради интегралног информационог система о природним непогодама чији би саставни део био везан за макро и микросеизмичку активност;
- припреми и организовању превентивних мера одбране на основу реалног система мониторинга на најугроженијим локацијама;
- доношењу стратегије за смањење ризика од клизишта и других појава нестабилности;
- успостављању и строгом поштовању стандарда, критеријума и норматива за градњу и одржавање свих објеката у циљу заштите од појаве клижења;
- изради јединственог катастра клизишта и нестабилних падина који представља базну, стручну документацију за рационално планирање простора;
- предузимању адекватних мера санације, мелиорације и др. код нестабилних терена;
- имплементацији савременог система, у циљу обезбеђења оптималне координације и синхронизације свих активности на спречавању поплава, или ублажавању њихових последица;
- успостављању система телекомуникација који омогућава максимално брзу реакцију свих служби у случају опасности од поплава;
- реконструкцији осетљивих делова насипа и обалоутврда на водотоцима;
- организацији хидротехничких активности у току одбране од поплава;
- изради плана издвајања ерозионих подручја, што представља законску обавезу за све општине;
- изради плана одбране од поплава за воде другог реда и изради процене ризика и планова заштите и спасавања у ванредним ситуацијама из надлежности локалних самоуправа;
- успостављању мониторинга малих и средњих брана за прихват поплавних таласа;
- брзом откривању појаве шумских пожара, брзој дојави о настанку шумског пожара, брзом и ефикасном гашењу шумских пожара док су још у почетној односно иницијалној фази;
- планирању мера биолошко-техничке заштите у шуми (подизање мешовитих култура, подизање биолошких противпожарних пруга, накнадно пробијање противпожарних пруга, ширење постојећих уређајних просека, чишћење и нега култура четинара);
- изради интегралног информационог система о природним непогодама;

- дефинисању безбедне површине на слободним просторима које би евентуално представљале зоне евакуације и склањања становника;
- имплементацији савременог експертског система за подршку у одлучивању (софтверски пакет DSS - Decision Support System), у циљу обезбеђења оптималне координације и синхронизације свих активности на спречавању поплава, или ублажавању њихових последица.

Табела 9: Територијална угроженост планског подручја непогодама

Административна јединица	Површина [km ²]	Најугроженије непогодама [km ²]	Удео у укупној површини [%]
Подунавски округ	1240,09	771,06	62,18
Смедерево	481,47	285,26	59,25
Смедеревска Паланка	418,81	152,15	36,33
Велика Плана	339,81	333,65	98,19
Браничевски округ	3871,72	1764,07	45,56
Пожаревац	482,68	268,24	55,57
Велико Градиште	345,96	172,51	49,86
Голубац	363,51	200,40	55,13

Мало Црниће	269,96	220,93	81,84
Кучево	723,40	140,05	19,36
Жабари	264,00	264,00	100,00
Петровац на Млави	655,75	451,39	68,84
Жагубица	766,44	46,53	6,07
Укупно	5111,81	2535,13	49,59

Заштита природних вредности

Основне концепцијске поставке и опредељења развоја активности из области заштите природе на планском подручју, засноване су и усаглашене са општим принципима заштите природе, као и са другим секторским принципима у интегралној и комплексној области заштите животне средине Републике Србије (посебно у области пољопривреде, шумарства, лова и риболова, рударства и енергетике, туризма и др.). Основни принципи који су усмерени у стратешкој и развојној политици заштите природе, биодиверзитета, геонаслеђа и разноврсности предела су:

- смањивање осиромашења и деградације потенцијала биодиверзитета и геодиверзитета;
- смањивање антропогених притисака на вредности биодиверзитета и геодиверзитета, не само на оне које су већ заштићене или се налазе у поступку заштите, већ и на оне вредности које су им просторно и функционално комплементарне;
- успостављање интегралног и ефикасног система заштите и одрживог коришћења биодиверзитета и геодиверзитета Републике Србије.

Поштовање наведених принципа се заснива на уважавању критеријума научне идентификације и инвентаризације разноврсности и бројности ресурса (нпр. динамичко праћење бројности и густина популација, величине ареала, структуре станишта, објеката геонаслеђа - геолошких, геоморфолошких, хидролошких),

одрживости ресурса (подједнако биотичких и абиотичких), употребљивости ресурса, стања угрожености и осетљивости ресурса и њихове обновљивости.

Концепцијске поставке и опредељења развоја области заштите природе усмерени су ка одрживом коришћењу постојећих природних ресурса абиотичког и биотичког порекла. У складу са претходним, потребно је обезбедити контролисану експлоатацију ресурса и при томе спречити појаву конфликта интереса између сектора заштите природних вредности и осталих области. На анализираном подручју као простори највеће осетљивости идентификована су природна добра од изузетног националног, али и међународног значаја (Национални парк "Ђердап" и Парк природе "Бељаница-Кучај"). Уважавајући њихов територијални обухват, важно је истаћи да концепција будућег развоја овог простора, мора бити синхронизована са концепцијама развоја и суседних региона. Такође, међународни значај Националног парка Ђердап и стратешке и планске смернице политике Републике Србије из области заштите природе усмерене ка номинацији овог националног парка за UNESCO Листу светске природне и културне баштине, као и MaB (Man and the Biosphere) пројекат, обавезујући су путокази за доследно строго поштовање националног законодавства из области заштите природе и животне средине, али и одговарајућих међународних критеријума.

Како по својој суштини концепција заштите природних вредности не може бити генерализована у простору, тако се сем констатације да су заштићена природна добра неравномерно распоређена, у правцу реализације политике равномерног размештаја заштићених природних добара не уочава могућност побољшања затеченог стања. Нова природна добра заштићена по националним критеријумима, немогуће је проглашавати уколико на одређеном простору не постоје адекватне природне вредности. У многим општинама у којима постоје заштићена природна добра, ради се само о појединачним споменицима природе ботаничког карактера (заштићеним стаблима или групама стабала), чија вредност је еколошка и научна, али никако не представља развојни потенцијал (нпр. општине Жабари, Петровац на Млави и Велика Плана и град Пожаревац). Тако ће и просторна диспропорција између Подунавског и Браничевског округа, изражена преко величине заштићене површине и броја природних добара, у планском периоду бити и даље присутна. Међутим, ова диспропорција није ограничење у просторном развоју округа у целини.

Ипак, развојни потенцијал Подунавског и Браничевског управног округа се заснива на постојећим заштићеним природним добрима и њиховим вредностима, али и плановима за проглашење нових природних добара, као и низа објеката геонаслеђа и ботаничких вредности који ће се у будућој заштити препознавати као споменици природе. На овај начин, сем повећања апсолутних вредности површина под заштићеним природним добрима, оствариће се суштински значајнија чињеница - одржање еколошког и функционалног континуитета у заштити и управљању између просторно блиских предеоних целина и објеката.

Са истим основним циљем усмереним ка одржању еколошког и функционалног континуитета у заштити, требало би посматрати и укључење природних добара у међународне програме и иницијативе заштите, еколошке мреже и коридоре. Наравно, статус припадности одређеног природног добра било којем типу заштите по међународним критеријумима, сем репрезентативних могућности за промоцију

националних природних вредности, обавезује управљаче над природним добром на константну експертску одговорност.

У досадашњем развоју, уочена је недовољно успешна валоризација заштићених природних вредности. Наиме, запажена концентрација разноврсних заштићених природних добара на релативно блиском просторном окружењу представља добар потенцијал за развој туризма, посебно екотуризма и рекреације у природи. До данас не постоји званична евиденција о посећености природним добрима, као ни приходима који су директно остварени од њих. У наредном периоду, неопходно је овом облику развојне политике у сектору туризма обезбедити значајнији допринос.

Између осталог, унапређење стања заштите природе сем еколошких и научних разлога, мора да има за циљ и побољшање позиције јединице локалне самоуправе, економског стања и друштвене ангажованости и одговорности локалног становништва. Успешна реализација управљачких мера и активности из области заштите природе, могућа је само уз прихватање, подршку и учешће локалних заједница, које ће у заштити природе препознати шансу за развој, а не ограничење у личном и економском развоју заједнице. У складу са законским актима и допуштеним могућностима, потребно је подржати и охрабрити учешће локалних заједница у процесима предлагања заштите, али и управљања и старатељства над већ заштићеним природним добрима. Перманентан образовни процес и активна сарадња између локалних заједница и јавних предузећа, завода за заштиту природе и надлежних министарстава, допринеће повећању квалитета знања о природним вредностима и потреби унапређења њихове заштите и валоризације.

5. Интеррегионалне и интрарегионалне функционалне везе и трансгранична сарадња

Основу за међурегионалну сарадњу и функционално повезивање Подунавског и Браничевског управног округа чиниће целине природних система (водни систем Подунавља, затим долина Велике Мораве), инфраструктура (Коридор X), као и везе које се односе на планирање одрживог развоја различитих сегмената у простору (енергетске везе, заштита природе, одрживи развој туризма, изградња инфраструктурних објеката, друге економско-социјалне везе и сл.), како на подручју Републике Србије тако и у ширем окружењу.

Основни видови међународне сарадње у планском периоду одвијаће се у складу са дефинисаним програмима сарадње на транснационалном нивоу, према Програму транснационалне сарадње за Југоисточну Европу, за период 2007-2013. године. У оквиру тог програма су пројекти који су везани за простор Подунавља, Дунавски региони+ (Donauregionen+), Мрежа заштићених области на реци Дунав и пројекат Datourway. Пример транснационалне сарадње представља планирана трансевропска бициклистичка рута "Eurovelo 6" од Атлантика до Црног мора. Како ће та маршрута да прати ток Дунава у европским земљама и у Републици Србији, два планска округа треба да предузму потребне активности у вези са њеном реализацијом.

Подунавски и Браничевски округ у наредном периоду требало би да се прикључе реализацији свих пројеката и задатака који ће бити дефинисани акционим планом у оквиру Заједничке свеобухватне стратегије за земље дунавског слива (EU Danube

Strategy), на основу којих ће у периоду 2014-2020. године бити опредељен и посебан европски фонд намењен развоју подунавских земаља и региона.

У оквиру заштите простора, планско подручје је у обавези да сарађује и испуњава све активности у вези са пружањем потребних информација за два локалитета која су уврштена у EMERALD мрежу Републике Србије (Национални парк "Ђердап" и споменик природе Шалиначки луг), као и осталих задатака који се односе на заштиту карпатског подручја дела Браничевског округа, а прописане су новим програмима Карпатске Конвенције. Заштита других значајних природних локалитета на планском подручју, подразумевала би спровођење потребних активности за упис у листу резервата биосфере програма МаВ, а локалитета културе (на подручју дела Националног парка "Ђердап", Смедеревска тврђава) у Листу светске баштине UNESCO.

Кад је у питању прекогранична сарадња, потпомогнута IPA (Instrument for Pre-accession Assistance) фондом, до 2013. године се завршила могућност реализације пројеката између Браничевског округа и румунског пограничног подручја, у првом реду најближе жупаније Караш - Северин. Локалне самоуправе Браничевског округа треба што пре да искористе могућност дефинисања заједничких пројеката који би се односили на економски развој, подршку локалној/регионалној друштвено-економској инфраструктури, развој туризма, развој МСП, подршку истраживању и развоју и иновативности у пограничним регионима. Осим дефинисаних приоритета, овим програмом сарадња са Румунијом треба да обухвати и модернизацију граничних прелаза, билатералну сарадњу која се односи на одржавање и унапређивање пловног пута Дунава, одржавање и спровођење мера заштите Ђердапског језера, обједињавање заштите културних и природних целина дуж Ђердапа и друге видове сарадње. Реализацију циљева у вези са развојем пограничне сарадње могуће је остварити и преко постојеће еврорегионалне сарадње "Middle Danube - Iron Gate" (Средње Подунавље - Ђердап), или да се подручје плана ангажује у формирању нове еврорегионалне сарадње. Локалну сарадњу могуће је остваривати и независно од постојећих дефинисаних европских програма.

Међународне интеррегионалне везе потребно је даље развијати бар по основу братимљења градова и општина. Интеррегионалне везе на подручју Републике Србије, као и интрарегионалне везе на територији планског подручја, одвијаће се у зависности од географског положаја локалне самоуправе и конкретних регионалних пројеката сарадње са подручјима околних округа. Осим националних мера које се односе на реализацију заједничких, регионалних инфраструктурних објеката (регионални систем водоснабдевања, одвођење вода и депоновање отпада), потребно је удруживање локалне самоуправе у спровођењу колективних акција, како у том сегменту развоја, тако и кад је у питању развој привреде или заштита простора.

Конкретне мере сарадње би садржале решења за интегрални развој туризма (нпр. коришћењем искустава пројекта Datourway), не само на простору Подунавља, него и повезивање атрактивних природних и културних локалитета, кроз дефинисање туристичких тура које би обухватале планско подручје и околне округе. Редифинисање смедеревске луке у односу на београдску и панчевачку луку, било би значајно с обзиром на могућност њиховог повезивања у систем мултимодалног чвора, уз специјализацију лучких и логистичких услуга и функција. Доминантна гранска

производња већих предузећа (метална, дрвна и прехранбена индустрија) треба и у будућем периоду да буде подстицај за отварање МСП компатибилних делатности. Поред најзначајнија два регионална центра, у складу са политиком полицентричног развоја, треба и остала градска насеља мале и средње величине, у складу са принципом супсидијарности, да ојачају своје међурегионалне односе у процесу функцијске сарадње. Заштита окружења не може се замислити без заједничких активности ван административних граница било ког територијалног нивоа. Она би обухватала заштиту природе која се не би односила само на категорисана природна добра, затим заштиту добара културе, као и све мере које ће спречити загађивање окружења (Костолачки басен).

Успешан процес међуфункцијских локалних/регионалних повезивања зависи од начина управљања. У том смислу, потребна је национална подршка у одређивању институционалних надлежности, како на регионалном тако и на локалном нивоу, као и повезивање са спољним партнерима при интеррегионалној и интрарегионалној координацији. Велики допринос у унапређивању развоја и подизању стандарда грађана има Регионална развојна стратегија Браничевско-подоунавског округа за 2009-2013. годину (MSPNE Serbia, фебруар 2009. године). Заједничко планирање ширих територија од подручја Просторног плана обухвата и ширење иновација и успостављање јединствене базе података у складу са европским стандардима. Већ усвојени просторни планови или планови чија је израда у току, а обухватају делове два округа и суседна подручја, такође, представљају подстицај међурегионалне и унутаррегионалне сарадње у процесу њихове реализације (нпр. планови подручја посебне намене везани за Коридор X, ИЗ у Смедереву, Национални парк "Ђердап", подоунавски пловни пут - Коридор VII, Костолачки угљени басен, Природно добро "Бељаница-Кучај", затим суседни регионални просторни планови, као и бројни просторни планови јединица локалне самоуправе и сл). Најзад, едукација становништва о значају сарадње, уз побољшавање доступности, смањивање раздаљине и ублажавање одвојености од окружења, као и подстицање алтернативног финансирања уз учешће дијаспоре и приватних предузетника, такође, доприносе просторним интеграционим процесима планског подручја.

6. Коришћење и основна намена простора

Планско подручје у целини, карактеришу значајне разлике између округа и јединица локалних самоуправа у погледу величине и основних расположивих ресурса (укупне територије, пољопривредног земљишта, шумских површина, грађевинског и водног земљишта, демографских и других ресурса), нивоа развијености (степен запослености и незапослености, буџетских средстава, зарада и др.), као и привредне структуре.

Планско подручје обухвата територију од 5 113 km² (5,8% подручја Републике Србије), при чему је Браничевски округ преко три пута већи од Подоунавског. Пољопривредно земљиште захвата близу 343 000 ha (6,7% од укупног Републике Србије) и представља око 67% укупне површине региона, с тим да је његово учешће у Браничевском ниже (62,1%), а значајно више у Подоунавском управном округу (82,3%). Браничевски округ има близу 2,5 пута више пољопривредног земљишта од Подоунавског округа. У регионима учешће пољопривредних у укупном земљишту је веће у односу на републички просек (57,6%).

Обрасле шумске површине на нивоу региона износе око 117 307 ha (6% републичких) и захватају око 23% територије округа. Скоро целокупне шумске површине налазе се на подручју Браничевског округа и у укупном земљишном фонду округа учествују са 28,9%, док у Подунавском са свега 4,6%.

Грађевинско земљиште региона износи око 337 km², и представља 4,8% од грађевинског земљишта у Републици Србији, што је нижа заступљеност од просечне републичке (9,3%). Разлике на нивоу округа су у том погледу врло наглашене, јер у Браничевском округу, грађевинско земљиште чини само 3,7% од укупне површине, док на подручју Подунавског чак 15,3%. Карактеристично је да се од укупног грађевинског земљишта Подунавског округа, око 80% налази на подручју Смедерева (где су зоне луке Смедерево, Железаре Смедерево д.о.о. и друге ИЗ, највећи привредни "потрошачи" грађевинског земљишта).

Водно земљиште је представљено делом реке Дунав, који је уједно и северна граница региона, и деловима сливова Велике Мораве, Млаве и Пека као највећих река на подручју Просторног плана. Водно земљиште обухвата око 2% територије.

Промене у намени простора извршиће се изузетно претварањем пољопривредног и шумског у грађевинско земљиште. Најзначајније измене у билансу намене простора уследиће даљим развојем рударства и ширењем рударског комплекса у Костолцу, потенцијалним ширењем постојећих, као и отварањем нових отворених копова и изградњом пратећих објеката и инфраструктуре.

Пошумљавање ће се извести на пољопривредном земљишту лошијег бонитета, а посебно на просторима захваћених ерозијом. Такође, предвиђеном рекултивацијом јаловишта и напуштених копова, знатно ће се унапредити стање шумовитости.

Изградња инфраструктурних објеката обухватаће изградњу тзв. "Дунавске магистрале", одређених "везивних" коридора ДП I и II реда, као и другог колосека железничке пруге у оквиру Коридора X. Такође, део водног земљишта ће променити намену у грађевинско изградњом лука, пристаништа и марина на Дунаву и Великој Морави.

Поред ових, предвиђене су и мање трансформације пољопривредног и шумског земљишта у грађевинско, потенцијалним развојем диспергованих туристичких капацитета, као и пратеће спортско-рекреативне инфраструктуре.

V. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПЛАНА

1. Мере за подстицање регионалног развоја и равномерног територијалног развоја

Основно планско опредељење је постизање већег степена функционалне интегрисаности подручја Просторног плана. Битним се сматра обезбеђење услова за знатно већу саобраћајну, инфраструктурну и економску интеграцију у односу на окружење, у првом реду са суседним функционалним подручјима, чему посебно погодују саобраћајно-географски положај и планирани развој привредно-радних зона и инфраструктурних система.

Упоришта равномернијег развоја су: а) подизање нивоа квалитета живота кроз модернизацију и изградњу комуналне и саобраћајне инфраструктуре, као и објеката јавних служби; б) подстицајне мере од стране државних и других фондова за развој

локалних заједница и в) технолошко унапређење постојећих и изградња нових привредних објеката у оквиру планираних радних зона, туристичких комплекса и мреже објеката компатибилних пољопривредном, водном и шумском земљишту.

Активности развоја сеоских насеља се усмеравају ка постепеној и одрживој економској, социјалној и физичкој обнови постојећих објеката, као и енергетски ефикасној изградњи нових. Основне мере које ће се спроводити су:

- подједнако третирање сеоских насеља када је у питању квалитет живота становништва - све услужне садржаје "приближити" сеоском становништву, побољшањем локалних саобраћајних веза и инфраструктурним опремањем;
- унапређивање квалитета живљења на селу - комбиновани развој пољопривреде и других привредних, услужних и посредничких делатности (мали и средњи производни погони, етно и спортски туризам, домаћа радиност, занатство, трговина, сервисне услуге);
- повољнији услови садржани у одговарајућој пореској и стимулативној политици;
- развој неаграрних и других активности везаних за ангажовање сеоског становништва (укључивање становништва у развој услужних делатности, едукација пољопривредног становништва, обнављање етно-заната, стимулисање приватне иницијативе у сектору јавних служби, подстицање посебних програма у култури, спорту и рекреацији, у циљу даљег развоја духовне и материјалне вредности села);
- чување природних вредности уз сталну бригу о заштити животне средине, као и неговање вредности културе и обичаја;
- организовање културних манифестација;
- обнова и промоција традиционалног градитељства;
- просторно-системска интеграција у заједнице насеља.

2. Смернице за израду планских докумената и друге развојне документације за подручје Просторног плана

Просторни план ће се спроводити разрадом планских решења и пропозиција, просторним плановима подручја посебне намене, просторним плановима јединица локалне самоуправе, урбанистичким плановима и секторским плановима и програмима у складу са законом.

Доношење просторних и урбанистичких планова

На основу овог просторног плана Влада ће донети:

- 1) Просторни план подручја посебне намене сливног подручја водоакумулације "Горњак";
- 2) Просторни план подручја посебне намене сливног подручја водоакумулације "Кучево".

Просторни планови подручја посебне намене ће бити усклађени са овим просторним планом.

Разраду овог просторног плана и наведених просторних планова подручја посебне намене на нивоу урбанистичког плана утврдиће Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре у сарадњи са Министарством пољопривреде и заштите животне средине (за делове уже зоне санитарне заштите водоакумулација) и надлежним стручним службама управних округа, општина/градова.

У складу са одредбама Закона о планирању и изградњи, надлежне скупштине обухваћених општина/градова ускладиће у целости просторне планове јединица локалне самоуправе за територије својих општина/градова са планским концепцијама, решењима и пропозицијама овог просторног плана у законом утврђеном року. До усклађивања, важећи просторни и урбанистички планови се могу примењивати у деловима који нису у супротности са планским концепцијама, решењима и смерницама Просторног плана.

Приоритет у припремању и доношењу урбанистичких планова, имаће седишта општина/градова, туристичка места, гранични прелаз на реци Дунав, микроразвојни центри (посебно у пограничним подручјима), просторне културно-историјске целине и археолошки локалитети, зоне изградње за индустрију, МСП и инфраструктурне системе (посебно од регионалног значаја) чији ће развој подстицати Република Србија.

У складу са Законом о ванредним ситуацијама ("Службени гласник РС", бр. 111/09, 92/11 и 93/12) приликом изградње стамбених објеката са подрумима, над подрумским просторијама градити ојачану плочу која може да издржи урушавање објекта.

На основу Закона о заштити животне средине (чл. 35. и 36.), Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину и Закона о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09), у току имплементације Просторног плана радиће се, у складу са одлукама надлежних органа, стратешке процене утицаја на животну средину за просторне планове подручја посебне намене, просторне планове јединица локалне самоуправе и урбанистичке планове.

Спровођење Просторног плана у регионалним и секторским плановима и програмима

Развојни документи регионалног развоја за цело, или делове планског подручја, представљају, у складу са Законом о регионалном развоју ("Службени гласник РС", бр. 51/09 и 30/10), једно од полазних основа за израду докумената просторног планирања и докумената за спровођење просторних планова.

Спровођење и разраду планских концепција, решења и пропозиција утврђених Просторним планом у секторским плановима и програмима у складу са законом обезбеђују:

- министарство надлежно за водопривреду, односно Републичка дирекција за воде, у сарадњи са ЈВП "Србијаводе" и надлежним општинама/градовима: усклађивањем годишњих програма изградње, реконструкције и одржавања водопривредних објеката за обезбеђење воде највишег квалитета и за обезбеђење вода за техничке потребе; израдом одговарајуће студије о снабдевању и одвођењу отпадних вода на туристичком простору/ризорту Бељанице; израдом пројекта антиерозионе заштите за сливове планираних акумулација; израдом пројекта регулације река и уређења речних корита (са којим се усклађују пројекти експлоатације речног наноса);

-
- скупштине обухваћених општина/градова доношењем средњорочних и годишњих програма развоја водоводне и канализационе инфраструктуре; планова и двогодишњих програма управљања отпадом и одлукама о комуналном реду;
 - скупштине обухваћених општина/градова, у сарадњи са министарством надлежним за водопривреду, доношењем плана за проглашење ерозионих подручја на територији општина/градова и плана одбране од бујичних поплава на водотоковима ван система редовне одбране од поплава;
 - скупштине обухваћених општина/градова у сарадњи са министарством надлежним за пољопривреду, асоцијацијама пољопривредних произвођача и власницима земљишта: испитивањем агропедолошких особина земљишта; доношењем интегралних програма заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта, програма развоја сточарства, програма развоја повртарства, програма обнове пашњачког сточарења, програма развоја органске, тј. еколошке производње хране и др.;
 - скупштине обухваћених општина/градова, у сарадњи са надлежним министарствима, месним заједницама, приватним сектором и невладиним организацијама, утврђивањем локалне политике здравствене заштите, социјалне заштите, развоја културе и физичке културе и доношењем акта о мрежи објеката дечјих вртића и основних школа у општинама/градовима;
 - скупштине обухваћених општина/градова, уз помоћ надлежног министарства, туристичких организација и туроператера, различитих невладиних и других организација, доношењем програма развоја туризма са прединвестиционим студијама (оправданости), програма промотивних активности, програма уређења и опремања грађевинског земљишта на туристичким просторима, програма едукације становништва и њиховог укључивања у организацију туристичких програма и др.;
 - Јавно предузеће за газдовање шумама "Србијашуме": ревизијом општих основа газдовања шумама; у сарадњи са власницима земљишта израдом програма газдовања шумама и пошумљавања земљишта у приватном власништву, којима би се поузданије утврдило стање ових шума, а плановима газдовања уважили општи заштитни и посебни поседнички интереси за сваки део шуме; израдом и реализацијом програма антиерозивног уређења подручја (нарочито сливова регионалних изворишта вода и површина у оквиру сектора туристичког подручја "Бељаница");
 - Ловачки савез Србије и корисници ловног подручја ревизијом, односно доношењем ловних основа за газдовање ловним подручјем и ловиштима и годишњих планова газдовања ловиштима у обухвату овог просторног плана;
 - корисници рибарских подручја доношењем средњорочних и годишњих програма унапређења рибарства;
 - Јавно предузеће "Путеви Србије", у сарадњи са надлежним општинским/градским управама, усклађивањем средњорочних и годишњих програма изградње, рехабилитације и одржавања ДП;

-
- надлежне општинске/градске управе, односно општинске/градске дирекције/заводи надлежни за путеве, усклађивањем средњорочних и годишњих програма развоја општинских путева;
 - Јавно предузеће "Електропривреда Србије" усклађивањем средњорочних планова, односно двогодишњих програма развоја енергетике, односно дистрибуције електричне енергије;
 - скупштине обухваћених општина/градова доношењем планова развоја енергетике којима се утврђују потребе за енергијом на подручју општина/градова, услови и начин обезбеђивања неопходних енергетских капацитета и доношењем програма рационалног коришћења енергије;
 - рударска предузећа, која врше истраживање и експлоатацију минералних сировина, у сарадњи са надлежним републичким органима, скупштинама обухваћених општина/градова и привредним коморама донеће, уз сагласност Владе, посебне средњорочне програме развоја и санације за делове подручја на којима је завршена или предстоји експлоатација минералних сировина;
 - скупштине обухваћених општина/градова доношењем средњорочног плана заштите од буке, програма и плана мониторинга животне средине (ваздуха, буке, земљишта и др.) и програма праћења документације о стратешким проценама утицаја планова и проценама утицаја пројеката на животну средину;
 - управљачи заштићених подручја доношењем плана управљања и годишњих програма управљања заштићеним подручјима;
 - надлежне општинске/градске управе, у сарадњи с министарством надлежним за заштиту животне средине, реализацијом акционих програма заштите животне средине за подручје општине/градова израдом локалног еколошког акционог плана уколико га до сада нису усвојиле;
 - Републички завод за заштиту споменика културе, односно Завод за заштиту споменика културе Смедерево у сарадњи с надлежним општинским/градским управама и приватним сектором, утврђивањем средњорочних и годишњих програма истраживања и заштите непокретних културних добара.

Планска решења преиспитаће се и ближе одредити (за објекте из члана 133. Закона о планирању и изградњи) израдом претходних студија и студија оправданости, у складу са наведеним законом.

3. Приоритетни и стратешко-развојни пројекти прве етапе спровођења Просторног плана

Геолошки ресурси

Приоритетна планска решења у области геолошких ресурса:

- 1) Проширење производње у Костолачком басену, активирањем значајних резерви лигнита у лежишту Дрмно - ЈП "Електропривреда Србије";
- 2) Поновно отварање лежишта угља у басенима Раденке и Ракове Баре - држава преко својих јавних предузећа или концесионар;

- 3) Завршетак детаљних истраживања и активирање производње злата и волфрама у Благојевом Камену - држава преко надлежног министарства или заинтересовани концесионар;
- 4) Извођење геолошких истраживања нафте и гаса у циљу откривања и билансирања нових резерви нафте и гаса и увођење у производњу нових нафтно-гасних поља - НИС а.д. Нови Сад;
- 5) Детаљна хидрогеолошка истраживања ради дефинисања резерви и квалитета подземних вода за потребе водоснабдевања, као и комерцијалне производње флашираних вода - надлежно министарство или заинтересовани инвеститор;
- 6) Израда пројеката валоризације спелеолошких објеката и обезбеђивање стручног надзора над спровођењем мера њихове заштите - завод за заштиту природе, стручне службе надлежног министарства, спелеолошка друштва.

Мрежа јавних служби

Приоритетна планска решења у области развоја и просторне дистрибуције јавних служби и делатности:

- 1) Унапређење ефикасности рада и иновирање организације пружања јавних услуга у локалним самоуправама, уз интерсекторско умрежавање релевантних служби;
- 2) Развој програма за повећање доступности јавних служби корисницима (на нивоу јединица локалне самоуправе), кроз моделе комплементарних садржаја и мобилних услуга;
- 3) Регионална сарадња на умрежавању делатности у јавном сектору (посебно нестандартних и елитних садржаја), кроз равномерну просторну дистрибуцију објеката и садржаја, формулисање заједничких програма, синхронизовану изградњу капиталних објеката, усклађивање образовних профила средњег, вишег и високог образовања према потребама локалних заједница, али и округа у целини и сл. У овај сегмент сарадње може да буде укључена и здравствена заштита, у смислу већег коришћења капацитета постојећих центара регионалног карактера и њихова постепена специјализација (центри у Смедереву, Пожаревцу, Смедеревској Паланци).

Табела 10: Мере и инструменти за реализацију планских решења

	Решење/ Пројекат	Финансијско- економске мере	Правне мере	Организационе мере	Техничке мере
1.	Унапређење ефикасности рада и иновирање	Средства буџета локалних самоуправа; Финансијска	Доношење одговарајућих одлука на нивоу локалних	Ангажовање носилаца функција управљања на	Опремање простора; Едукација запослених;

	организације пружања јавних услуга у локалним самоуправама;	помоћ ресорних министарстава у области унапређења појединих сектора јавних служби;	самоуправа; Реорганизација управа (организација, систематизација и др.);	нивоу градова и општина; Ангажовање запослених у јавном сектору на реализацији;	Реорганизација, преквалификација постојећих кадрова и сл;
2.	Развој програма за повећање доступности јавних служби корисницима;	Средства буџета локалних самоуправа; Финансијска помоћ ресорних министарстава у области унапређења појединих сектора јавних служби;	Доношење одговарајућих одлука на нивоу локалних самоуправа; Реорганизација управа (организација, систематизација и др.);	Ангажовање носилаца функција управљања на нивоу градова и општина; Формирање издвојених служби у насељима; Формирање мобилних екипа и сл.;	Опремање простора; Едукација запослених; Реорганизација, Преквалификација постојећих кадрова и сл.
3.	Регионална сарадња на умрежавању делатности у јавном сектору.	Обезбеђивање средстава локалних самоуправа (по принципу сарадње и субвенционисаности); Суфинансирање надлежних министарстава (као подршка интегрисаном деловању у појединим областима, односно на конкретним заједничким пројектима).	Доношење одговарајућих одлука и потписивање споразума / уговора о сарадњи локалних самоуправа.	Израда заједничких програма; Дефинисање заједничких пројеката и њихово кандидовање за финансирање или изградњу; Формирање заједничких тимова за праћење и реализацију; Укључивање надлежних институција и служби на	

				нивоу локалних самоуправа.	
--	--	--	--	----------------------------------	--

Привредне делатности и туризам

Пољопривреда

Приоритетна планска решења у области развоја пољопривреде су:

- 1) Унапређење стања, заштита и одрживо коришћење пољопривредног земљишта. Примарни циљ пројекта подразумева успостављање система којим ће се на адекватан начин вршити заштита од деградације, пренамене и претераног коришћења, адекватна организација и уређење пољопривредног земљишта, ради побољшања организационих, техничко-технолошких, еколошких и економских услова пољопривредне производње, на рационалан и одрживи начин.
- 2) Побољшање и проширење асортимана пољопривредних производа. Пројекат подразумева побољшање производних капацитета унапређењем и прилагођавањем пољопривредне производње потребама и захтевима тржишта по количини и квалитету, али и увођење нових производа као продукта комплементарних активности ван конвенционалне производње. Може се реализовати засебно, али и у оквиру пројекта "Башта Србије", чија је реализација у току.
- 3) Јачање мреже стручних и саветодавних служби. Едукација произвођача и пољопривредника ради надоградње и прилагођавања знања и израде специфичних програма стицања и примене нових вештина и технолошких достигнућа путем мреже научних, истраживачких, образовних и саветодавних служби и институција.
- 4) Програм интегралног развоја руралних простора. У циљу постизања интегралног руралног развоја подстицати нове изворе прихода изван традиционалне пољопривреде и стварати систем тзв. мултифункционалне пољопривреде.
- 5) Подстицање и оспособљавање пољопривредника за формирање удружења и реконструкцију задруга. Циљ програма је оспособљавање пољопривредника и осталих житеља села за пословно и струковно повезивање (задружно повезивање породичних газдинстава и оснивање сељачких струковних удружења, удруживање у пољопривредни кластер, формирање агробизнис центара и зона), ради повећања конкурентности.
- 6) Формирање интегралног пољопривредног информационог система (у даљем тексту: ПИС). Успостављање одговарајућег система праћења и надзора. Сходно томе, неопходно је предвидети да се изврши и увођење јединствене евиденције непокретности и успостави систем пољопривредних књиговодствених података усклађен с правним редом и захтевима легислативе ЕУ (Farm Accountancy Data Network - FADN).

Мере и инструменти за реализацију планских решења

1) Унапређење стања, заштита и одрживо коришћење пољопривредног земљишта:

а) Економско-финансијске мере:

- општинска и републичка средства;
- подстицајна средства буџета Републике Србије за унапређење села;
- кредити и друге бенефиције лицима која рекултивишу прекомерно заузета и деградирана земљишта;
- пореске олакшице за примену одговарајућих мера биолошке заштите и рекултивацију субмаргиналних земљишта;
- обезбеђење средстава за успостављање поуздане и ажурне катастарске евиденције засноване на стварном стању и усклађене са земљишним књигама;
- успостављање комерцијалних кредита са каматама које су уобичајне за системе за одводњавање и наводњавање у свету;
- укључивањем дела средстава стратешких партнера и заједничких улагања ради обезбеђења средстава за повећање производне способности земљишта;
- обезбеђење средстава за антиерозивну и еколошку заштиту, премер земљишта и друге геодетске радове;
- међународни програми и фондови за рурални развој и хармонизацију техничке регулативе ЕУ.

б) Правне мере:

- доношење уредбе о успостављању система евалуације и мониторинга стања пољопривредног земљишта;
- доношење одлука на нивоу општинских/градских управа које санкционишу непланско заузимање пољопривредног земљишта и инспекцијски надзор;
- спречавање даљег уситњавања катастарских честица и целина пољопривредног земљишта, те стимулисање њиховог обједињавања у функционалне производне поседе.

в) Организационе мере:

- формирање посебног координационог тела за рурални развој и координацију свих активности;
- унапређење организације надлежних служби ради ефикасније контроле коришћења пољопривредног земљишта, успостављање агроц-мониторинг система;
- израда студије економске оправданости система наводњавања/одводњавања, реконструкција/ревитализација постојећих, у великој мери запуштених мелиорационих система, изградња нових система за наводњавање и одводњавање;

-
- иновирање катастарских премера и ажурирање података о пољопривредним површинама;
 - правовремена израда регулационих планова за просторе на којима је могуће очекивати вишенаменски, конфликтни интерес;
 - убрзавање процеса својинске трансформације.

2) Побољшање и проширење асортимана пољопривредних производа:

а) Економско-финансијске мере:

- различите субвенције, пореске олакшице грађанима, удружењима, невладиним и приватним организацијама које прилагођавају своју производњу потребама тржишта;
- формирање посебног фонда за подржавање програма за органску производњу и производе дефинисаног географског порекла;
- обезбеђење финансијске подршке газдинствима која прихватају одговарајућа технолошка решења и еколошке стандарде у производњи;
- успостављање комерцијалних кредита за подршку наведеним активностима;
- међународни програми и фондови за рурални развој и хармонизацију техничке регулативе ЕУ.

б) Правне мере:

- усклађивање законодавне материје у области квалитета производа и безбедности процеса производње са националним и стандардима ЕУ;
- нормативно регулисање система субвенција производа органске привреде и производа дефинисаног географског порекла.

в) Организационе мере:

- израда пројеката у циљу чвршће повезаности пољопривреде, агроиндустрије и посебно њихово усклађивање са потребама на тржишту;
- подстицање појединих производних програма који могу представљати конкурентни производ на основу валоризације потенцијала подручја;
- стварање идентитета региона и позиционирање на тржишту;
- редефинисање и оснивање савремене мреже за дистрибуцију и логистику;
- формирање пратећих и едукованих система за издавање сертификата еко-производа по европским стандардима.

3) Јачање мреже стручних и саветодавних служби:

а) Економско-финансијске мере:

- обезбеђење средстава на нивоу општинских/градских управа;

-
- подстицајна средства Републике Србије за унапређење села;
 - субвенције за стручна усавршавања и организовање обука;
 - међународни програми и фондови за рурални развој и хармонизацију техничке регулативе ЕУ.

б) Правне мере:

- доношење одговарајућих одлука на нивоу региона за јачање стручно-саветодавних служби.

в) Организационе мере:

- ширење мреже саветодавних служби и информација пољопривредницима;
- одржавање обука и специфичних програма за ширење достигнућа у новим технологијама, стеченим знањима и вештинама, у циљу унапређења производње;
- организовање стручних путовања ради стицања позитивних искустава.

г) Техничке мере:

- опремање центара за развој и едукацију пољопривредника пратећом опремом;
- обезбеђење и опремање објеката за одвијање едукативних курсева на простору непокривених општинских територија.

4) Програм интегралног развоја руралних простора:

а) Економско-финансијске мере:

- обезбеђење средстава на нивоу општинских/градских управа;
- подстицајна средства Републике Србије за унапређење села;
- субвенције за стручна усавршавања и организовање обука;
- међународни програми и фондови за рурални развој и хармонизацију техничке регулативе ЕУ.

б) Правне мере:

- доношење одлука на нивоу региона за подстицање интегралног руралног развоја;
- нормативно регулисање система дугорочног закупа и лизинга земљишта, ревидирање наследног права у корист оних који га заиста и користе.

в) Организационе мере:

- израда програма интегралног руралног развоја региона;
- обнова и очување сеоског градитељског и културно-историјског наслеђа, пејзажних и других просторно хетерогених вредности руралних подручја;
- израда програма развоја сеоског туризма;

- редефинисање и оснивање савремене мреже за дистрибуцију и логистику.

г) Техничке мере:

- изградња, доградња, проширење и пренамена привредних објеката;
- набавка рачунарске опреме и софтвера ради оспособљавања произвођача за електронско пословање;
- инфраструктурно опремање села.

5) Подстицање и оспособљавање пољопривредника на формирање удружења и реконструкцију задруга:

а) Економско-финансијске мере:

- субвенције и пореске олакшице инвеститорима који омогућавају реконструкцију задругарства;
- обезбеђење средстава и пореске олакшице за набавку механизације, репро материјала и сл., по нижим ценама за задругаре;
- успостављање комерцијалних кредита за акције свих облика удруживања пољопривредника;
- пореским и социјалним мерама подстицати удруживање;
- међународни програми и фондови за рурални развој и хармонизацију техничке регулативе ЕУ.

б) Правне мере:

- доношење одговарајућих одлука за успостављање делотворног система удруживања произвођача;
- доношење нормативних мера за олакшано кредитирање удружених пољопривредника.

в) Организационе мере:

- израда пројеката за реконструкцију задруга и формирање удружења по интересним принципима;
- формирање кластера произвођача (воћара, винара, повртар, сточара);
- заједничко приступање финансијским фондовима и субвенцијама;
- редефинисање и оснивање мреже за откуп пољопривредних производа на велико;
- повезивање са агроиндустријским комплексом;
- организовање едукација и програма обуке пољопривредника ради стицања нових вештина и знања.

б) Формирање интегралног ПИС:

а) Економско-финансијске мере:

- средства буџета Републике Србије;

-
- посебан фонд на нивоу региона за успостављање интегралног пољопривредног информационог система;
 - међународни програми и фондови за рурални развој и хармонизацију техничке регулативе ЕУ.

б) Правне мере:

- доношење одлуке о формирању посебног ПИС и успостављању савременог катастарског премера и иновирању података по власницима, површинама и културама;
- нормативно регулисање система дугорочног закупа земљишта, ревидирање наследног права у корист оних који га заиста и користе.

в) Организационе мере:

- успостављање савременог катастарског премера и утврђивање података о власницима, површинама и културама;
- обука пољопривредника за коришћење и приступ ПИС;
- успостављање система за мониторинг.

г) Техничке мере:

- информациона подршка за оснивање пројекта;
- опремање рачунарима и другом техничком опремом.

Индустрија

Приоритетна планска решења у области развоја привреде и индустрије су:

- 1) Јачање институционалне подршке развоју МСП - унапређење рада регионалних институција и успостављање мреже канцеларија/центра за локални економски развој у општинским седиштима.
- 2) Програм развоја савремених локационих модела - ревитализација и модернизација постојећих ИЗ, наставак реализације ИЗ/ИП у Смедереву, Пожаревацу, Великој Плани и Малом Црнићу (Салаковац); опремање локација за развој нових индустријских/привредних/радних зона (посебно у центрима на неразвијеном подручју, као што су Жабари, Жагубица, Кучево), слободне и лучке зоне у Смедереву; повезивање знања и привреде (трансфер технологија) развојем ТП у Смедеревској Паланци и Смедереву.
- 3) Програм развоја бизнис инкубатора у индустријским центрима (Велика Плана, Смедерево, Пожаревац и др.).
- 4) Програм подршке развоју регионалних кластера у водећим индустријским областима - развој кластера у металској индустрије (кластер прераде метала, производње машина и шинских возила), развој кластера у прехранбеној индустрији (агроиндустријски кластер), кластер савремених технологија и др.
- 5) Програм подршке маркетингу индустрије - промоција структурних и просторних предности индустрије у округу, развој регионалног географског информационог система локација за инвестирање, израда каталога brownfield и

greenfield локација у планском региону⁸, базе података о индустријским предузећима, базе података кадровских профила у региону.

Носиоци развоја поменутих развојних пројекта су Регионална развојна агенција "Браничево - Подунавље", Регионална привредна комора Пожаревац, градови и општине у Подунавском и Браничевском округу у сарадњи са надлежним министарствима, републичким агенцијама и релевантним институцијама, невладиним сектором, локалним становништвом и др.

Мере и инструменти за реализацију планских решења:

а) Правне мере:

- успостављање правног оквира за формирање ИП и ТП на националном нивоу и усаглашавање са осталим законским и подзаконским актима (о страним инвестицијама, регионалном развоју, запошљавању, подстицају развоју МСП, кластера, бизнис инкубатора/центара, планирању и изградњи простора, слободним зонама, заштити животне средине и др.);
- доношење одлуке о оснивању канцеларија/центара за локални економски развој;
- доношење одлуке о развоју ИЗ (ИП) на нивоу локалних самоуправа;
- доношење одлуке о изради и усвајању релевантних планских и урбанистичких докумената, стратегија, елабората и др.

б) Економско-финансијске мере:

- подстицајне мере релевантних политика (фискалне, кредитне, развоја МСПП, индустријске, запошљавања и др.);
- стимулативне мере на националном нивоу за финансирање примарне инфраструктуре;
- подстицаји јединица локалне самоуправе који се тичу накнаде за уређење и коришћење грађевинског земљишта, за урбанистичке услове и сагласности, за прикључке на локалну инфраструктуру, комуналне таксе и др.

в) Организационе мере:

- ефикасна администрација по принципу "one stop shop";
- јачање капацитета регионалних развојних институција и канцеларија за локални економски развој;
- унапређење јавно-приватног партнерства;
- оснивање центра за едукацију (унапређење вештина запослених, организација сајмова запошљавања, промоција предузетништва и различитих модела запошљавања);
- израда планских, урбанистичких, стратешких пројеката и елабората за реализацију различитих локационих модела, географског информационог система (у даљем тексту: ГИС) о инвестиционим локацијама, израда пројеката ИЗ у сврху аплицирања код европских,

националних, регионалних и локалних финансијских институција и фондова и др.

г) Техничке мере:

- мапирање ИЗ;
- инфраструктурно опремање земљишта за индустријске, привредне и радне зоне;
- опремање институција за подршку развоју индустрије и МСП адекватном опремом и др.

д) Политике:

- развојне политике у функцији подстицања развоја привреде, уравнотеженијег регионалног развоја и просторног планирања - фискална, кредитна, инвестициона, индустријска, политика запошљавања, страних улагања, развоја предузетништва, развоја привредне инфраструктуре, просторног планирања и заштите животне средине.

Туризам, спорт и рекреација

Приоритетна планска решења у области развоја туризма, спорта и рекреације су:

- 1) Пројекат база података о туристичким вредностима. Евидентирање и валоризовање природних и антропогених туристичких репера и вредности и дефинисање регионалне стратегије развоја туризма.
- 2) Пројекат обнова и изградња смештајних објеката. Повећање смештајног капацитета у регионима и мотивисање приватног сектора за улагање у њих. Ово се нарочито односи на градско насеље Смедерево и Пожаревац, општинске центре и остале туристичке центре, као и села. Искористити богат грађевински фонд у туристичке сврхе.
- 3) Пројекат дунавске марине. Изградња или обнова марина и пристана код Рама, Смедерева, Костолца и Великог Градишта.
- 4) Пројекат скијалиште Бељаница. У складу са концепцијом развоја зимског туризма, предвиђена је изградња скијалишта на Бељаници - локалитет Бусовата. Смештај потенцијалних скијаша (око 2 000 једновремених скијаша) је предвиђен ван зоне скијалишта у склопу мањих хотела и приватног смештаја (у селима). Дефинисање јасних параметара и услова ће се извршити кроз израду урбанистичке документације, предвиђене Законом о планирању и изградњи .
- 5) Пројекат манифестације и традиција. Унапређење богатог манифестационог програма на читавој територији општина и покретање нових. Инсистирање на аутохтоној традицији, обичајима, веровањима, кулинарству и др, као основи за подизање атрактивности туристичке понуде.
- 6) Пројекат бициклическе и пешачке стазе, у оквиру европских бициклических рута дуж Коридора VII. Искоришћење потенцијално великог броја туриста подразумева уређење бициклических стаза, услуге смештаја, исхране и осталих комерцијалних садржаја уз стазе. Европски бициклически

пут потребно је и повезати са интерном мрежом јавних саобраћајница у јединствену мрежу.

7) Пројекат перманентна едукација. Спровођење перманентне, мултидисциплинарне едукације стручњака и становништва у вези значаја и улоге туризма.

8) Пројекат презентација туристичких вредности. Унапређење маркетинга везаног за информисање потенцијалних туриста о вредностима региона. Формирање туристичких инфо пунктова, штампање пропагандног материјала, јасно обележавање маркантних објеката и целина, рекламе, билборди, интернет презентације и сл. У већим центрима у Републици Србији направити промоцију економских и туристичких вредности региона.

9) Пројекат итинерери. Самостално, у сарадњи са суседним општинама, или Румунијом, дефинисати више врста итинерера који би се нашли у туристичкој понуди ("Пут римских царева", "Тврђаве на Дунаву", "Путеви вина" и др.).

10) Пројекат европски пројекти. На нивоу региона оформити посебну регионалну канцеларију (агенцију), која би се старала о европским пројектима. Њен задатак би био да, кроз стални контакт и увид у европске пројекте (апликације), информисе заинтересоване, упуту и едукује их, пријави и прати туристичке и остале пројекте који би конкурисали за средства у ЕУ или из других фондова.

Табела 11: Мере и инструменти за реализацију планских решења

	Назив пројекта	Финансијско-економске мере	Правне мере	Организационе мере	Техничке мере
1.	База података о туристичким вредностима	општине у регионима;		туристичка организација Србије (у даљем тексту: ТОС) студија/стратегија развоја туризма;	
2.	Обнова и изградња смештајних објеката	приватне инвестиције; позитивна пореска политика (мотивисање путем	одговарајући урбанистички планови;		израда конкретних пројеката изградње и реконструкције;

		олакшица за инвеститора); позитивна фискална политика (повољни кредити и помоћ);			
3.	Дунавске марине	општине уз Дунав; републички фондови; европски фондови;	просторни планови општина и градова		израда конкретних пројеката изградње и реконструкције;
4.	Скијалиште Бељаница	приватне инвестиције; позитивна пореска политика (мотивисање путем олакшица за инвеститора); позитивна фискална политика (повољни кредити и помоћ); општина Жагубица;	одговарајући просторни и урбанистички планови; поштовање зона заштите;		израда конкретних пројеката изградње;
5.	Манифестације и традиција	општине и градови; месне заједнице; европски		дефинисање идеје о целовитој туристичкој понуди (у сарадњи са ТОС), где су носиоци локалне туристичке	пропагандни материјал; промоција на сајмовима туризма, већим градовима,

		фондови;		организације;	интернету и др.;
6.	Бициклическе и пешачке стазе	ТОС; локалне туристичке организације; општине и градови; европски фондови;	израда техничке и планске документације;	у оквиру студије развоја туризма дефинисати међународну и регионалну сарадњу и у овом погледу;	израда конкретних пројеката; умрежавања у јединствени систем стаза; систем сигнализације и обележавања стаза;
7.	Перманентна едукација	ТОС; локалне туристичке организације; општине и градови; европски фондови;		у оквиру локалних туристичких организација унапредити део који која би се бавио туристичким маркетингом са квалитетним стручним кадром састављеним од експерата различитих струка (туризмолога, еколога, планера, културолога, историчара и др.); мултидисциплинарна едукација становника и корисника простора у складу са принципима одрживог развоја туризма, где су носиоци локалне туристичке организације; Студија/стратегија	

				развоја туризма;	
8.	Презентација туристичких вредности;	ТОС; локалне туристичке организације; општине и градови; европски фондови;		Студија/стратегија развоја туризма;	пропагандни материјал; промоција на сајмовима туризма, већим градовима, интернету и др;
9.	Итинерери	ТОС; локалне туристичке организације; општине и градови; европски фондови;		Студија/стратегија развоја туризма; регионално повезивање са суседним општинама и Румунијом;	уређење саобраћајне инфраструктуре; разни видови презентације потенцијала;
10.	Европски пројекти	ТОС; локалне туристичке организације; општине и градови; европски фондови.		на нивоу региона отворити регионалну канцеларију (агенцију) која би се старала о европским пројектима.	

Учесници у имплементацији

Кључни актери за развој туристичке привреде су: министарства надлежна за економију, туризам, животну средину, просторно планирање, републичка јавна предузећа (ЈП "Србијашуме", "Железнице Србије" а.д, Београд, ЈВП "Србијаводе", Републички завод за заштиту споменика културе, Завод за заштиту природе Србије), републички фондови (за развој, регионални развој, животну средину и др.), ТОС, локалне туристичке организације, ловачка друштва, Бициклички савез Србије, ЈП "Скијалишта Србије", градске и локалне самоуправе и јавна предузећа, приватни инвеститори, невладине организације и удружења грађана.

Саобраћај и инфраструктурни системи

Саобраћајна инфраструктура

Приоритетна планска решења у области развоја саобраћајне инфраструктуре су:

1) Развој мреже ДП I реда:

- реконструкција, рехабилитација и остале активности на побољшању ДП број 33 на потезу Пожаревац - Кучево - Мајданпек - граница са Бугарском, израда неопходне планско-техничке документације;
- реконструкција, рехабилитација и остале активности на побољшању ДП број 34 (Пожаревац - Велико Градиште - Голубац - Доњи Милановац - Поречки мост - веза са ДП број 35), на основу претходно урађене техничке документације;
- изградња друмског моста на Великој Морави у склопу обилазнице ДП број 27 (Свилајнац);
- увођење изграђених обилазница града Смедерева и Пожаревца у референтни систем ДП;
- изградња обилазница Великог Градишта и Голупца на путном правцу број 34 и Раброва и Кучева на путном правцу број 33.

2) Развој мреже ДП II реда:

- изградња саобраћајног коридора на десној обали Дунава (од ДП I реда број 14 до ДП II реда број 373 код насеља Рам);
- изградња саобраћајног коридора на потезу од Смедеревске Паланке преко Голобока и Лозовика до ДП II реда број 160 код насеља Александровац у општини Жабари. Изградња новог путног коридора подразумева и изградњу нове петље "Смедеревска Паланка" на путу Е-75 (ДП А1), као и новог моста преко Велике Мораве;
- реконструкција, рехабилитација и модернизација осталих ДП II реда, у складу са могућностима државе, а као приоритети се издвајају путеви бр. 160, 164, 161 и 186;
- изградња обилазница ДП II реда у зони Смедеревске Паланке, Жагубице и Петровца на Млави.

1) Развој мреже општинских путева:

- изградња нових и реконструкција и рехабилитација постојећих путева, по приоритетима и у складу са развојним плановима локалних заједница.

2) Развој железничког саобраћаја и инфраструктуре:

- реконструкција и модернизација железничког Коридора X (укључујући и изградњу другог колосека);
- реконструкција и модернизација регионалне железничке пруге Мала Крсна - Пожаревац - Бор (пре свега електрификација на деоници Пожаревац - Бор, као и повећање нивоа осигурања увођењем аутоматског пружног блок система (у даљем тексту: АПБ);

- реконструкција и технолошка модернизација постојећих железничких чворишта;
- реконструкција постојећих/изградња нових индустријских пруга (Стиг - ТЕ "Костолац Б").

3) Развој осталих видова саобраћаја:

- наставак активности на изградњи луке Смедерево;
- адекватно опремање и уређење постојећих граничних прелаза;
- модернизација постојећих и изградња нових пристана и марина (Костолац, Велико Градиште, Голубац).

Табела 12: Мере и инструменти за реализацију планских решења

Финансијско-економске мере	Правне мере	Организационе мере	Техничке мере	Учесници
Буџет Републике Србије и јединица локалне самоуправе;	Одлуке одговарајућих органа на републичком или локалном нивоу.	Унапређење организације надлежних општинских служби.	Секторски годишњи програми јавних осталих предузећа; Израда потребне планске пројектне документације.	Ресорно министарство; ЈП "Путеви Србије"; "Железнице Србије" а.д. општинске дирекције и ЈП.

Енергетска и телекомуникациона инфраструктура

Приоритетна планска решења у области развоја енергетске инфраструктуре су:

- 1) Развијање, изградња и одржавање успостављеног система у оквиру Костолачког угљеног басена;
- 2) Изградња потребних нових ТС од 110 kV у Великом Градишту, Смедереву, Великој Плани и Голупцу и њихово повезивање ДВ од 110 kV са ТЕ "Костолац";
- 3) Изградња нових ТС 35/10 kV у секундарним општинским центрима;
- 4) Даље комплетирање електромереже у зони општинских центара;
- 5) Изградња мреже гасовода и нафтовода;
- 6) Испитивање могућности коришћења термалних вода као енергетског извора (зона ушћа Велике Мораве, Нересница, Суви До итд.).

Приоритетна планска решења у области развоја телекомуникационе мреже су:

- 1) Постизање густине телефонских прикључака са садашњих 35 тел/100 ст, на 45 тел/100 ст. у 2021. години;
- 2) Осавремењавање приступних мрежа, заменом постојећих аналогних и застарелих дигиталних комуникација (централа) новим. Изградити савремене комуникационе чворове, а у другој фази заменити све постојеће, новим мултисервисним приступачним чворовима;
- 3) Изградња бежичног телефонског система за ретко насељена подручја до завршетка полагања оптичких каблова;
- 4) Изградња планираних базних станица мобилних оператера;
- 5) Дигитализација радио дифузне мреже;
- 6) Замена главне централе у Смедереву;
- 7) Децентрализација мреже (претплатничка петља око 1 km).

Табела 13: Мере и инструменти за реализацију планских решења

Финансијско-економске мере	Правне мере	Организационе мере	Техничке мере	Учесници
Буџет Републике Србије и јединица локалне самоуправе	Одлуке одговарајућих органа на републичком или локалном нивоу	Унапређење организације надлежних општинских служби	Секторски годишњи програми јавних осталих предузећа; Израда потребне планске пројектне документације;	Ресорно министарство; ЈП "Електропривреда Србије"; ЈП "Електромрежа Србије"; "Телеком Србија" а.д.; Мобилни оператери; Општинске дирекције и ЈП.

Хидротехничка инфраструктура и водопривреда

Приоритетна планска решења у области развоја хидротехничке инфраструктуре су:

- 1) Обезбеђење довољних количина воде за водоснабдевање становништва и индустрије;
- 2) Изградња водозаврата "Јагодица" на Горњем костолачком острву;

- 3) Побољшање квалитета испоручене воде;
- 4) Изградња акумулација на Великој Морави, Млави и Пеку;
- 5) Заустављање непланске експлоатације грађевинског материјала из река;
- 6) Изградња сепаратне канализационе мреже и централних ППОВ;
- 7) Изградња насипа, каналских система и акумулација за ублажавање поплавних таласа.

Табела 14: Мере и инструменти за реализацију планских решења

Финансијско-економске мере	Правне мере	Организационе мере	Техничке мере	Учесници
Буџет Републике Србије и локалних самоуправа;	Одлуке одговарајућих органа на републичком или локалном нивоу	Унапређење организације надлежних општинских служби;	Секторски годишњи програми јавних и осталих предузећа; Израда потребне планске и пројектне документације;	Ресорно министарство; ЈВП "Србијаводе"; општинске дирекције и ЈП;

Комунална инфраструктура

Приоритетна планска решења у области развоја комуналне инфраструктуре су:

- 1) Изградња регионалне депоније и затварање свих градских депонија, њихова ремедијација и санација;
- 2) Планско лоцирање нових сеоских гробаља;
- 3) Планирање нових или проширење старих сточних гробаља.

Табела 15: Мере и инструменти за реализацију планских решења

Финансијско-економске мере	Правне мере	Организационе мере	Техничке мере	Учесници
Буџет Републике Србије, локалних самоуправа или заинтересованих	Одлуке одговарајућих органа на републичком	Унапређење организације надлежних општинских	Секторски годишњи програми јавних,	Ресорно министарство; Општинске дирекције и

приватних инвеститора;	или локалном нивоу;	служби;	комуналних и осталих предузећа; Израда потребне планске и пројектне документације;	ЈКП; заинтересовани приватни инвеститори;
------------------------	---------------------	---------	--	---

Животна средина, природна и културна добра

Заштита животне средине

Приоритетна планска решења у области заштите животне средине су:

Табела 16: Приоритетна планска решења у области заштите животне средине

	Назив пројекта	Време	Извори финансирања	Носилац израде
1.	Санација и ремедијација црних тачака ("hot spots"). Костолачки лигнитски басен - рекултивација и ремедијација ⁹ ;	2017. година	150 милиона еура;	Министарство пољопривреде и заштите животне средине, ЈП "Електропривреда Србије", ТЕ-КО Костолац д.о.о, град Пожаревац;
2.	Успостављање и проширење мониторинга и развој катастра извора загађивача;	2015. година	Буџет;	Министарство пољопривреде и заштите животне средине (у даљем тексту: МПЗЖС), Агенција за заштиту животне средине;
3.	Подстицање рационалног коришћења природних ресурса, подстицање коришћења	2015. година	17,6 милиона долара; Сопствена	Железара Смедерево д.о.о. МПЗЖС

	секундарних сировина, смањење емисије загађујућих материја и увођење чистије производње ¹⁰ ;		средства;	
4.	Израда плана управљања водама за непосредни слив Дунава (ICPDR);	2013. година	30 000 еура	министарство надлежно за послове заштите животне средине, Међународна комисија за заштиту реке Дунав (ICPDR)
5.	Учешће у реализацији пројекта успостављања регионалних санитарних депонија - израда планске и пројектне документације;	2015. година	Буџет;	МПЗЖС, јавна комунална предузећа
6.	Унапређење и заштита квалитета животне средине; Израда и спровођење Програма заштите ваздуха од загађивања, заштите земљишта од загађивања и других деградационих процеса, заштите вода од загађивања и неповољних промена хидролошких режима, заштите од прекомерне буке; Успостављање система сталног мониторинга свих параметара квалитета животне средине на подручју општина/градова (земљишта, воде, ваздуха и вегетације, квалитета живота), и 24-часовног мониторинга на локацијама Костолац и Смедерево; Смањење загађења из рударско-металуршких активности и индустрије,	2015. година	Буџет, Локални буџет, Донације;	МПЗЖС, јединице локалне самоуправе;

<p>применом мера заштите на свим индустријским објектима који могу да угрозе животну средину; Израда програма за санацију и рекултивацију зона експлоатације минералних сировина и депонија комуналног и индустријског отпада;</p> <p>Обезбеђивање мониторинга за сва индустријска постројења са SEVESO II листе, као и реализација Студија ризика од индустријских удеса; Забрана и спречавање непланског каптирања и коришћења извора и врела, као и непланског локалног коришћења хидроенергије водотока;</p> <p>Спровођење мера заштите животне средине и уређења заштитних појасева саобраћајница (ДП I и II реда) које угрожавају животну средину; Израда стратешких процена и процена утицаја на животну средину свих приоритетних програма, планских докумената и пројеката;</p> <p>Израда локалних еколошких акционих планова за све општине/градове Подунавског и Браничевског управног округа.</p>			
---	--	--	--

Мере и инструменти за реализацију планских решења:

а) Финансијско-економске мере:

- ангажовање основних извора финансирања заштите животне средине кроз буџет Републике Србије;
- финансијска помоћ за спровођење санационих и акционих програма заштите животне средине;
- подстицајне мере за програме заштите и унапређења животне средине;

-
- пореске олакшице за спровођење биолошких мера заштите пољопривредног и шумског земљишта;
 - кредитно-монетарна политика, инвестициони кредити и обезбеђивање кредита за технолошка решења, према еколошким стандардима који се користе у привреди, пољопривреди и занатству;
 - повољни кредити и олакшице за пројектовање, набавку и увођење система за пречишћавање отпадних вода;
 - обезбеђивање средстава за антиерозивну и еколошку заштиту земљишта;
 - новчане казне и остале финансијске рестрикције за физичка и правна лица која врше загађивање животне средине изнад законом прописаних граничних вредности;
 - финансијска подршка за санацију и рекултивацију депоније комуналног чврстог отпада;
 - средства невладиних организација за решавање конкретних мањих еколошких и комуналних проблема у општини;
 - донације.

б) Правне мере:

- поштовање стечених обавеза из просторног плана вишег реда;
- обезбеђивање примене одговарајућих закона и нормативних подзаконских аката из области заштите животне средине;
- обезбеђивање урбанистичко-планске документације за поједине просторне целине и локалитете;
- израда и усвајање стратешке процене утицаја на животну средину којом ће се дефинисати стратешки циљеви и мере заштите овог подручја;
- доношење одлука из области заштите животне средине у надлежности локалне самоуправе;
- имплементација планских решења из одговарајућих просторних и урбанистичких планова;
- израда студија процена утицаја на животну средину за све нове и реконструкцију постојећих објеката, према одговарајућој уредби.

в) Организационе мере и инструменти:

- у домену републичке надлежности, министарства надлежна за заштиту животне средине, просторно планирање, пољопривреду, шумарство, водопривреду, инфраструктуру, рударство и енергетику. Надлежне републичке агенције, заводи, институти и јавна предузећа;
- у домену органа локалне управе, надлежне службе за област привреде, урбанизма, комуналних делатности и заштите животне средине;

-
- информисање и едукација грађана у локалној заједници кроз различите програме, манифестације, публикације и акције о потреби заштите и унапређивања животне средине и природним потенцијалима подручја;
 - побољшање инспекцијског надзора из домена заштите животне средине.

Учесници у имплементацији

Кључни учесници у реализацији пројеката и дефинисаних приоритетних планских решења, у складу са својим надлежностима и делокругом рада, јесу:

- министарства надлежна за заштиту животне средине, просторно планирање, пољопривреду, шумарство, водопривреду, инфраструктуру, рударство и енергетику са одговарајућим управама, дирекцијама и агенцијама;
- Институт за јавно здравље Србије "Др Милан Јовановић Батут";
- Републички хидрометеоролошки завод Србије;
- Агенција за заштиту животне средине;
- Национална агенција за регионални развој;
- одељење за заштиту животне средине у општини/граду;
- општински/градски ЈКП за послове управљања отпадом;
- привредни субјекти (ЈП "Електропривреда Србије", Железара Смедерево д.о.о.);
- невладине организације и др.

Заштита културних добара

Приоритетна планска решења у области заштите културних добара су:

- 1) Унапређење система управљања и усклађивање нивоа и чинилаца укључених у бригу о културном наслеђу, у циљу заустављања деградације културних добара и њихове заштићене околине;
- 2) Проглашење споменика културе (окончање процедуре) за сва културна добра на планском подручју, за која је покренут поступак утврђивања;
- 3) Израда студије о валоризацији непокретних културних добара и добара под претходном заштитом на планском подручју;
- 4) Оснивање институција, удружења или координационих тела на окружном и међуокружном нивоу, чији би задатак био координација деловања свих локалних заједница и актера и сарадња са стручном службом заштите на дефинисању заједничких пројеката и активности на заштити и интегрисању културног наслеђа у шире друштвене токове;
- 5) Израда одговарајућих урбанистичких планова (или завршетак започетих) за локалитете и комплексе културних добара (пре свега за културна добра изузетног и великог значаја изван урбаних подручја за која не постоји урбанистичко-планска разрада);

6) Инфраструктурно опремање споменичких целина и локалитета културних добара према приоритетима у погледу категорије, значаја и степена опремљености;

7) Израда интегралног пројекта туристичке сигнализације (или посебних пројеката који би обухватили целину Подунавља, утврђених културних итинерера и сл.);

8) Укључивање објеката културног наслеђа у афирмисане културне манифестације округа (умрежавање постојећих манифестација, усклађивање календара одржавања, покретање активности за оснивање нових манифестација регионалног карактера);

9) Организовање периодичних манифестација или тематских скупова (чији би се домаћини смењивали међу градовима и општинама у оба округа), намењених упознавању са вредностима и значајем културне баштине, промовисању атрактивних пројеката са темом културне баштине и сл.

Мере и инструменти за реализацију планских решења

Табела 17: Мере и инструменти за реализацију планских решења

	Решење/Пројекат	Финансијско-економске мере	Правне мере	Организационе мере	Техничке мере
1.	Израда студије о валоризацији и мерама заштите непокретних културних добара и добара под претходном заштитом на планском подручју;	Суфинансирање Републике Србије (Министарство културе и информисања) и градова и општина у регионима;	Доношење одговарајућих одлука и потписивање споразума/уговора о сарадњи локалних самоуправа;	Ангажовање носилаца израде (Завод за заштиту споменика културе Смедерево; Републички завод за заштиту споменика културе Београд);	Прибављање потребне документације и података;
2.	Оснивање институција/ удружења/ координационих тела за координацију	Суфинансирање градова и општина у регионима;	Доношење одговарајућих одлука и потписивање споразума/уговора о сарадњи	Формирање управљачких тела, утврђивање статута, програма рада и	Техничко опремање институција/ удружења/ координационих

	деловања на заштити наслеђа;		локалних самоуправа;	сл.;	тела;
3.	Израда урбанистичких планова за комплексе и локалитете културних добара;	Обезбеђивање средстава Министарства културе и информисања и локалних самоуправа;	Доношење одлука о изради планске документације (локалне скупштине);	Поверовање послова израде планске документације; Укључивање надлежних институција и служби за достављање података;	Прибављање потребних података и услова надлежних институција; Израда геодетских подлога;
4.	Инфраструктурно опремање споменичких целина и локалитета културних добара;	Обезбеђивање средстава локалних самоуправа, субвенције државе, пројекти из ЕУ фондова;	Примена важећег нормативног оквира у појединим областима инфраструктуре;	Ангажовање одговарајућих служби локалних самоуправа, локалних јавних предузећа и др. на обезбеђивању документације;	Обезбеђивање одговарајуће пројектне, тендерске и друге документације;
5.	Израда интегралног пројекта туристичке сигнализације на планском подручју;	Суфинансирање Републике Србије и локалних самоуправа;	Примена важећег нормативног оквира;	Поверовање послова израде пројекта, укључивање службе заштите, туристичких организација градова и општина, формираног координационог тела у дефинисању пројектног	

				здатка;	
6.	Укључивање објеката културног наслеђа у постојеће афирмисане културне манифестације округа;	Суфинансирање Републике Србије и локалних самоуправа, буџети културних манифестација;	У складу са важећим легислативним оквиром;	Ангажовање организационих и управљачких тела културних манифестација, субјеката локалних самоуправа, корисника/ управљача културних добара, формираног координационог тела, службе заштите и др;	Прилагођавање потребама одвијања програма; Усклађивање календара манифестација и др;
7.	Организовање периодичних манифестација и скупова (са годишњим председавањем градова и општина) у циљу информисања, едукације, промоције сарадње и заједничких пројеката.	Суфинансирање Републике Србије.	Потписивање споразума/уговора о сарадњи локалних самоуправа.	Координација формираног координационог тела; Ангажовање субјеката локалних самоуправа, туристичких организација градова и општина на промоцији и организацији пројекта; Укључивање службе заштите, институција културе, невладиних организација и др.	Обезбеђивање техничке подршке локалних самоуправа (конципирање пројекта, простор за одвијање појединачних програма, информативни програми, припрема и дистрибуција материјала и сл.).

				реализацији активности.	
--	--	--	--	-------------------------	--

Заштита природних вредности

Приоритетна планска решења у области заштите природних вредности су:

- 1) Доношење акта о заштити већег броја споменика природе геоморфолошког, хидролошког и ботаничког карактера (нпр. "Три крашка језера у околини Жагубице", "Кучевска потајница", "Сарматски карбонат брда Караула" - општина Велика Плана, "Сладун у Кладурови" и "Владимиров храст у Великом Поповцу" - оба предложена ботаничка споменика природе се налазе на територији општине Петровац на Млави);
- 2) Наставак експертских истраживачких активности и вредновања и других објеката и предела који су представници уникатних вредности биотичког карактера и геонаслеђа;
- 3) Наставак активности из надлежности Завода за заштиту природе Србије на пословима мониторинга и ревизије стања заштићених природних добара, али и њихове категоризације/рекатегоризације и, где год је то могуће, усклађивања категоризације са међународним IUCN категоријама.

Мере и инструменти:

Мере и инструменти за спровођење планова имплементације из области заштите природе односе се и на обезбеђење средстава из буџета Републике Србије, преко министарства надлежних за питања животне средине, пољопривреде, шумарства, енергетике, туризма и културе, јавних предузећа Национални парк "Ђердап" и "Србијашуме", других управљача заштићених природних добара и јавних прихода органа општинских управа, али и средстава невладиних из ове области. Истовремено, како је одређен број активности на унапређењу заштите природе овог простора усмерен и ка интензивирању међународно координираних активности на заштити (простор Националног парка "Ђердап"), за очекивати је и одговарајућа финансијска, експертска и логистичка подршка и из међународних фондова.

Учесници у имплементацији:

Учесници у имплементацији концепција заштите природе представљени овим просторним планом су: Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Завод за заштиту природе Србије, као и сви управљачи заштићених природних добара (нпр. ЈП Национални парк "Ђердап", ЈП "Србијашуме", територијално надлежне општинске управе, невладине организације, физичка лица и др.).

4. Мере и инструменти за спровођење плана

Ефикасност спровођења Просторног плана условљена је обезбеђењем координације предвиђених активности и различитих актера/учесника. Полази се од искустава земаља ЕУ да се успешна координација може обезбедити применом мултисекторског приступа - комбинације мера и инструмената различитих политика према тематским

областима и проблемима који се Просторним планом решавају, као и успостављањем институционално-организационих аранжмана и партнерстава на различитим релацијама (јавни-приватни сектор, јавне-независне институције/организације, ниво управљања-јавност и др.).

Основне мере и инструменти различитих политика за имплементацију решења Просторног плана за период до 2015. године, базирани су на постојећем систему управљања у Републици Србији, а у одређеној мери се сугеришу мере и инструменти који ће, према очекивањима, у овом периоду бити дефинисани и примењивани током фаза приступања ЕУ.

При томе се има у виду да је Европска комисија увела предприступни инструмент у (IPA - Instrument for Pre-accession Assistance), која у себи садржи пет основних компоненти: 1) подршка у транзиционом процесу и изградња институција; 2) регионална и прекогранична сарадња; 3) регионални развој; 4) развој људских ресурса; 5) рурални развој, где ће за сваку од наведених компоненти бити обезбеђени посебни фондови. Компоненте 1) и 2) намењене су земљама потенцијалним кандидатима, док су компоненте од 1) до 5) намењене земљама кандидатима. Земљама потенцијалним кандидатима за чланство у ЕУ, биће омогућено коришћење средстава из фондова прве две компоненте, уз отворену могућност да се из тих средстава финансирају и програми/пројекти из преостале три компоненте. Један од задатака у ефикасној употреби фондова ЕУ је и успешно програмирање и предлагање пројеката за финансирање из средстава ЕУ.

Полазећи од претходних ставова, мере и инструменти за имплементацију Просторног плана су отворени за усклађивање с променама система управљања и планирања у Републици Србији у току спровођења овог просторног плана.

Институционално-организациона, информатичка и програмска подршка спровођењу Просторног плана

Специфичности развојних проблема и положај Подунавског и Браничевског округа према суседним регионима и областима у Републици Србији и другим државама, утицаће на правац и садржај институционално-организационог прилагођавања и доношење регионалних стратегија (на нивоу области и региона).

Приоритет имају (у складу са Законом о регионалном развоју):

- институционална и организациона прилагођавања за потребе развоја;
- регионална развојна стратегија;
- програм финансирања развоја региона.

У погледу нових институционалних и организационих аранжмана, могући су следећи модалитети интегралног управљања развојем и заштитом средине:

- обласне асоцијације кластера;
- интеррегионале форме повезивања општина/градова;
- регионална/обласне корпорације/агенције за одрживи развој, уређење простора и заштиту животне средине, као развојне институције/организације са појединим овлашћењима која су пренета од републичких и општинских/градских органа власти;

- регионално јавно предузеће за развој, уређење и заштиту средине читавог подручја (такође са ширим овлашћењима, као претходно);

- регионална "испостава" одговарајуће републичке агенције/организације (за регионални развој, реструктурирање, развој МСПП, социоекономски развој, научна истраживања, информатичку и другу сазнајну подршку итд.).

Без обзира на организациони модел, битно је да се постигне институционална и акцијска равнотежа између неопходне самосталности регионалне организације с једне стране, и потребе да се обезбеди локални/регионални утицај и ефикасност акције с друге. Осим тога, потребно је успоставити одређену меру партнерства између јавног, приватног и тзв. "трећег сектора".

Без обзира на конкретан институционални и организациони аранжман, регионално тело имало би у свом саставу одговарајућу експертску службу за планску евалуацију и мониторинг планских одлука. Служба би имала задатак да пружи/обезбеди трајну информатичку подршку припремању, доношењу и спровођењу стратешких планских одлука (укључујући и мониторинг имплементације одлука и једноставније облике планске, програмске и пројектне евалуације).

Како би перспективно Република Србија, односно плански региони, могли користити средства из предприступних фондова ЕУ, на националном нивоу треба изградити и донети одговарајући национални развојни стратешки оквир, а за планско подручје одговарајући регионални документ и формирати регионалне институције.

У циљу успешне подршке примени Просторног плана, скупштине (или председници) општина/градова Подунавског и Браничевског управног округа, у сарадњи са Националном агенцијом за регионални развој, треба да усагласе да се послови праћења остваривања Просторног плана у другим плановима, програмима и пројектима и њиховој реализацији заједнички повере. У том смислу, најзначајније је јачање сарадње на плану имплементације приоритетних капиталних инвестиција од заједничког интереса за Републику Србију и једну или више општина/градова Подунавског и Браничевског управног округа. За обављање поверених и осталих послова, неопходну стручно-планерску помоћ пружиће Национална агенција за регионални развој, Регионални развојни савет, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре и обрађивач Просторног плана, као и друге стручне институције.

На основу Просторног плана, министарство надлежно за послове просторног планирања ће формирати базу података о простору и Просторном плану, у функцији: коришћења, праћења, као и оцене спровођења, допуне и иновирања планских концепција и решења. На тај начин створиће се предуслови за формирање ГИС Подунавског и Браничевског управног округа. У првој фази, извршиће се анализа доступних података из Просторног плана и података којима располажу општине/градови и др. (утврдиће се степен валидности и ажурности података, а у другој фази, формирати јединствена просторна база података, конверзијом дигиталних података у јединствени систем података о простору).

Приоритетне активности на организацији система централне базе података и информатичке подршке су активности везане за обраду података и информатички део (набавка софтвера, набавка релационе базе података, набавка хардвера, анализа и

конверзија података из Просторног плана и др.) и активности везане за оспособљавање стручног кадра у општинама/градовима.

Извори финансирања за средства намењена реализацији пројекта (набавка софтвера и хардвера, обука кадра и имплементација целог система) су Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, домаћи и страни фондови за подстицање развоја локалне самоуправе, општински и градски буџети и др, што ће се ближе утврдити Програмом имплементације Просторног плана.

Програм имплементације Просторног плана донеће Влада, за раздобље од пет година у року од једне године од дана ступања на снагу Просторног плана, којим се:

- 1) разрађују и ближе утврђују приоритетни пројекти за остваривање планског документа, динамика уређења заштићених и других приоритетних просторних целина, мере и инструменти за имплементацију планског документа;
- 2) утврђују износи и извори средстава, рокови, обавезе и одговорности за извршење Програма имплементације Просторног плана;
- 3) прописују кључни показатељи и критеријуми за праћење промена стања у простору и животној средини и за процену остваривања циљева, планских решења и пропозиција Просторног плана.

¹ Према Закону о планирању и изградњи надлежности Републичке агенције за просторно планирање је преузело министарство надлежно за послове просторно планирања.

² Напомена: Шалинац и Буковска река - изграђени објекти.

³ У складу са мишљењем Министарство рударства и енергетике (број 110-00-00043/2014-08 од 10. новембра 2014. године).

⁴ У складу са мишљењем Министарство рударства и енергетике (број 110-00-00043/2014-08 од 10. новембра 2014. године).

⁵ У складу са мишљењем Министарство рударства и енергетике (број 110-00-00043/2014-08 од 10. новембра 2014. године).

⁶ Преглед културних добара сачињен је на основу података са интернет странице Завода за заштиту споменика културе Смедерево, будући да у поступку израде овог плана није достављен акт овог завода са евиденцијом културних добара на планском подручју.

⁷ Оснивачи Слободне зоне су град Смедерево и белгијска фирма Metech d.o.o. са по 30% учешћа капитала, а по 10% удела имају Интер-Механика д.о.о, Митрашиновић д.о.о, Нафта а.д. Београд и Tomi trade d.o.o. Основни принципи садржани у Стратегији развоја слободних зона у Србији за период 2011. до 2016. године ("Службени гласник РС", број 22/11) подразумевају: развој слободних зона намењених производњи, као инструмента за привлачење страних директних инвестиција нових технологија и повећање запослености; комбиновање концепта слободних зона намењених извозним производним активностима са концептом инфраструктурно опремљених локација, намењених пословању са домаћим тржиштем - ИП; погодности за пословање корисника слободних зона на локалном, регионалном и државном нивоу (финансијске, фискалне, индиректне - обезбеђење земљишта и

инфраструктуре по ценама повољнијим од тржишних), доношење прописа о ИП који ће бити усклађени са применом концепта слободних зона и сл.

⁸ Укључивање градова и општина у СИЕПА електронску базу инвестиционих локација; средином 2011. године у бази локација се налази тек неколико индустријских/радних зона (Смедерево, Пожаревац, Смедеревска Паланка и Велика Плана).

⁹ Израда и спровођење програма заштите ваздуха, воде и земљишта од загађивања тешким металима, и секундарним продукцима рударских активности. Рекултивација и ревитализација земљишта и објеката у Костолачком басену оштећених рударским радовима. Ревитализација и рекултивација напуштених површинских копова, одлагалишта прекривке, деградираног земљишта и др.

¹⁰ Изградња затвореног система воде за хлађење компресорске станице и хлађење кисеоничких копаља - уштеда природних ресурса. Уградња система за отпаивање на станици за аргонирање - смањење емисије загађујућих материја. Реконструкција електрофилтера #2 и #3 на агломашини 2 - смањење емисије загађујућих материја. Замена електрода на новом филтерском постројењу агломерације - смањење емисије загађујућих материја. Изградња постројења за управљање отпадом - подстицање коришћења секундарних сировина.
